

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ

Αὐτ. Αο. 49

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜ. ΒΕΡΟΙΑΣ

ΕΚ ΔΩΡΕΑΣ

ΙΑΤΡΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΣΟΥΠΕΛΗ

Ἐν Βεροία τῇ 13- / 1957

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κεντρική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

+000
6000

Αριθ. εισ.

719

ΔΩΡΕΑ

Ανν. Ζωγράφου

GRVER - 00914

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

XENOPHONTIS
EXPEDITIO CYRI

RECENSUIT

ARNOLDVS HVG

EDITIO MINOR

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXVIII.

1888

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

NOTA EDITORIS.

Minorem hanc editionem, quae in scholarum usum destinata est, mox sequetur maior eaque critica praefatione instructa. In qua ratio reddetur quibus locis a Dindorfiana quarta editione discesserim. Quod cum haud raro factum sit, lectorem interim praemonitum velim, id me fecisse cum virorum doctorum vel meis ipsius coniecturis obsecutum tum accurate a me instituta nova principis omnium codicum C (h. e. Parisini 1640) conlatione nisum. Ex hoc enim fonte gravissimae quaeque mutationes haustae sunt veluti quas in orationem receptas vides I. 9. 16, 17., II. 5. 13., III. 2. 11., III. 2. 13., III. 4. 12., IV. 6. 19. aliis locis. Praeter praefationem criticam editionis maioris singillatim mox agam de rasuris illius codicis, ex quibus sat multa nova elicere mihi contigit, in programme Universitatis Turicensis anni huius, cui inscriptum erit: „Commentatio de Xen. Anab. Codice Par. 1640“. Quam dissertationem, tabulis duabus lithographis munitam, venum dabit B. G. Teubnerus bibliopola honestissimus.

Scribebam Turici mense Aprili
anni MDCCCLXXVIII.

A. Hug.

SVMMARIVM EXPEDITIONIS CYRI.

LIB. I.

Cyrus Darii filius a Tissapherne Artaxerxi fratri, ad quem post mortem patris regnum pervenerat, suspectus redditus ab eoque in vincula coniectus vix matris precibus dimissus fuerat. Quam ille rem indigne ferens bellum clam adversus Artaxerxem parat. Ad quod gerendum quo modo et quas sibi copias acquisierit deinceps exponitur (c. 1.). Cum iam maturum esse consilium videretur, quod Tissaphernes perspiciebat regi prodit, contractis copiis ab Sardibus veluti adversus Pisidarum gentem proficiscitur per Lydiam, indeque Phrygiam, ubi novae copiae ei subveniunt. Celaenae urbs. Ibi novum exercitus supplementum advenit, et recens copiarum instituitur. Cum Caystri campum advenissent, debitum stipendium trimestre milites poscunt. Quod eis persolvit Cyrus, opportune accepta ab Cilicium regina, quae istuc venerat, pecunia. Thymbrium urbs et fons Midae. Iter per Lycaoniam et discessus reginae in Ciliciam, quam terram deinde ingrediuntur. Tarsi Cyrus convenit regem Ciliciae Syennesin (c. 2.). Ibi dum diutius moratur, milites perspecto eius consilio imperium renuunt. Sed motum eorum partim Clearchi callida oratio partim Cyri, quamvis etiam tum consilium suum dissimulantis, promissa sedant (c. 3.). Ad confinia Ciliciae cum venissent, classis Cyri cum triginta ex Peloponneso navibus et praefecto Lacedaemonio advenit. Superatis Ciliciae et Syriae quae vocabantur portis in Syriae urbe Myriandro aliquamdiu subsistit. Ibi duo Graecorum

duces aufugiunt. Thapsaci ad Euphratem tandem consilium itineris aperit Cyrus ducibus, idque ut militibus persuadeant rogat. Milites, si stipendium sibi augeatur, secuturos se dicunt. Quae dum aguntur Meno, Cyri benevolentiam captans, cum suis Euphratem traiecit (c. 4.). Iter per Arabiam. Cyri ratio itineris et disciplina. Menonis et Clearchi militum concursus (c. 5.). Orontae nobilis Persae fraus detecta et punita (c. 6.). Iter per Babyloniam. Ibi copiae lustrantur in crastinam pugnam cum rege appropinquante committendam. Cyri ad Graecos oratio. Artaxerxis copiae earumque ductores quattuor (c. 7.). Postero die necopinante Cyro adest rex cum exercitu. Itaque confestim acies instruitur, nec multo post concurritur. Dum Graecorum acies regis copias vincit, Cyrus Artaxerxi occurrit, eoque vulnerato cum fidelissimis cadit (c. 8.). Laudatur (c. 9.). Rex castra Cyri invadit, eiusque barbaras copias fugat, sed ab revertentibus Graecis ipse fugatur (c. 10.).

LIB. II.

Postridie Graeci de caede Cyri certiores facti Ariaeo regnum Persarum offerunt. Ibi adveniunt legati regis arma Graecorum poscentis, quibus fortiter respondet imprimis Clearchus (c. 1.). Redeunt nuntii ad Ariaeum missi, qui detrectans regnum oblatum secum coniungi iubet Graecos domum redituro. Itaque ad eum proficiscuntur. Postquam foedus inter se fecerunt Ariaeus et Graeci, de itinere consultant, quod alia quam qua venerant via instituendum esse decernunt. Postridie progressi paullulum repente regem propinquum comperiunt. Qui ipsis non minus territus (c. 2.) postero die per legatos inducias petit. Eas commeatu promisso tandem impetrat a Clearcho, mittitque qui Graecos in vicos commeatum praebentes deducerent. In quibus dum commorantur Tissaphernes advenit, tanquam Graecis amicus, collocutusque cum Clearcho ad regem redit ut se deducere domum Graecos pateretur rogaturus (c. 3.). Huius

dum reditum expectant, Graeci et Ariaeus, ad quem Persae ab rege missi ventitabant, sibi suspecti fiunt. Sed Graecorum iram cohibet Clearchus. Iam Tissaphernes redux cum copiis suis iter cum Graecis ingreditur. Mediae murus. Barbarorum metus ne Graeci loca quaedam occuparent. Artaxerxis frater spurius cum magno exercitu regi auxiliaturus Graecis obviam fit. Iter per Mediam (c. 4.). Ad Zapatam fluvium cum subsisterent, Clearchus diuturnarum suspicionum pertaesus Tissaphernem convenit, reditque ad eum postridie comitate viri captus cum quinque ducibus, viginti centurionibus, et ducentis milibus. Horum unus nuncius cladis rediit, caeteri omnes trucidati. Ariaeo ad castra misso, qui arma posceret, Graeci ferociter respondent (c. 5.). Ducum captorum mores describuntur (c. 6.).

LIB. III.

Insecuta nocte luctu metuque torpentibus Graecis Xenophon Atheniensis somnio excitatus centuriones Proxeni convocat, animisque eorum confirmatis ceteros duces centurionesque excitatum it. Qui postquam omnes convenere, hortante Xenophonte primum novos duces sufficiunt (c. 1.). Deinde convocatis militibus et alii et ipse Xenophon ad virtutem eos cohortantur, quaeque instituto opus esse videretur ut instituantur decernunt (c. 2.). Cum iam profecturi essent Mithradates sub specie amici accedit, sed mox proditor cognoscitur, et cum proficiscentes hostiliter lacesseret repellitur. Hac pugna edocti intelligunt Graeci funditores equitesque sibi necessarios esse, quos instituunt (c. 3.). Quo facto iam melius propulsant Mithradatem denuo insecutum. Larissa et Mespila urbes. Tissaphernem magnis copiis eos persequentem funditorum sagittariorumque ope abigunt. Agminis ratio emendata. Levia cum Tissapherne proelia (c. 4.), qui dehinc aliud iter cum suis ingreditur. Concilium de itinere, quod per Carduchos faciendum esse decernunt (c. 5.).

LIB. IV.

Iter per Carduchos, gentem bellicosissimam, plenum pugnae et laborum (c. 1. 2.). Traiecto Centrite (c. 3.) in Armeniam veniunt, quam hostibus urgentibus peragrantes gelu nivibusque vehementer vexantur (c. 4.), donec in vicos perveniunt plenos omnium bonorum (c. 5.). Vnde die octavo profecti Chalybes, Taochos et Phasianos offendunt, quibus fugatis (c. 6.) in Taochorum terram perveniunt, indeque per Chalybum Scythinorumque regiones ad urbem quae vocabatur Gymnias. Ibi duce itineris accepto die quinto in montem Thechem escendunt, unde summa omnes laetitia mare aspiciunt (c. 7.). Iter per Macrones pacatum. Transitus in Colchidem. Colchis obstantibus fugatis Trapezuntem veniunt in urbem Graecam, ubi ludis celebrandis votis se exsolvunt (c. 8.).

LIB. V.

Concilium de reliquo itinere. Mittitur Chrisophus ad naves colligendas. Qui dum abest Xenophon cum aliis modis exercitui providet (c. 1.) tum commeatus causa adversus Drilas partem dimidiam copiarum educit. Vnde post gravem pugnam abeuntes cum commeatu fraus Mysiculusdam tuetur (c. 2.). Trapezunte Cerasunte continent pedestri itinere, imbelli turba navigiis imposita. Recensus copiarum et praedae partitio. Huius decimam Apollini et Dianae Ephesiae sacram duces custodiunt. Xenophon de parte sibi mandata Scillunte postmodo templum Dianae ad Ephesii instar extruxit diesque festos instituit (c. 3.). Cerasunte profecti in Mossynoecorum terram veniunt. Quae gens cum inter se dissideret, iuncta cum altera parte eius societate alteros expugnant eorumque castella partim diripiunt partim incendunt. Situs terrae locorumque munitorum, et mores gentis ferissimi (c. 4.). Iter per Chalybes Tibarenosque ad urbem Graecam Cotyora, Sinopensium coloniam. Cum Cotyoritarum ex agris quem non praebebant

commeatum ipsi sibi comparassent Graeci, legati Sinopensium ea de re minaciter conquerentes adveniunt. Sed eis ita respondet Xenophon ut non illum solum praebere Cotyritas iuberent, sed etiam alia amicus facerent (c. 5.). Concilium de reliquo itinere, et Sinopensium in eo sententia. Placet navigare, si satis navium praebeant Sinopenses, ad quos legati mittuntur. Urbis in Ponto condendae consilium Xenophontis prohibet Silanus. Purgat se Xenophon pro concione tam huius (c. 6.) quam ducendi ad Phasin exercitus consilii crimine, idemque ut in detestabile quorundam militum facinus animadvertatur et disciplina militaris restituatur auctor est. Iudicium ducum et lustratio exercitus (c. 7.). In illo cum aliis multae impositae sunt tum Xenophonti iniuriarum accusato causa dicenda fuit. Praeclara eius defensio (c. 8.).

LIB. VI.

Cum agros Paphlagonum Graeci depraedarentur, legatos illi mittunt, quibuscum benigne exceptis foedus faciunt. Hinc navigant Sinopen, ubi adest Chirisophus cum trimi. In quem totius exercitus imperium, quod religione impeditus recusaverat Xenophon, confertur (c. 1.). Hinc petunt Heracleam, qua cum ob iniqua postulata exclusi essent, Arcades et Achaei Chirisopho et Xenophonti irati a ceteris secedunt. Ita trifariam scinditur exercitus, diversis itineribus dehinc profecturus (c. 2.). Arcades cum Calpes portum venissent indeque ex vicinis Thracum Bithynorum agris praedas agerent, ab eis in collem compulsi nec nisi Xenophontis cum suis interventu liberati sunt (c. 3.). Calpes portus descriptio. Ibi cum omnes rursus convenissent, decernitur ut capitis reus foret qui posthac de distrahendo exercitu cogitaret. Inopia commeatus egressuri extis prohibentur, quique exlerant magna clade affecti a Xenophonte in castra reducuntur (c. 4.). Postero die cum litassent, Xenophon acie instructa procedit, victisque hostibus (c. 5.)

libere deinde Graeci praedatum exeunt. Cleander harmosta Byzantii cum diu expectatus tandem cum triremibus advenisset, per Dexippum, a militibus quibusdam male acceptum, abalienatur a Graecis, sed a Xenophonte in gratiam revocatus, nisi sacra prohibuissent, ipse deducturus exercitum fuerat. Hinc veniunt Chrysopolin, multa inter viam praeda parta (c. 6.).

LIB. VII.

Anaxibius nauarchus Lacedaemonius auctore Pharnabazo Graecos ex Asia Byzantium elicit. Quo ab eo per fraudem exclusi vi facta irrumpunt, sed Xenophonte suadente rursum egressi ducem accipiunt Coeratadam, qui imperio mox ipse se abdicat (c. 1.). Ducibus de itinere dissentientibus multi milites dilabuntur, Byzantii deprehensos vendit Aristarchus Cleandri successor. Graecis in Asiam reversuris Seuthae Thracis, ad se invitantis exercitum, legati occurrunt: cumque ab Aristarcho Asia eis interdictum esset, Xenophon ad Seuthem proficiscitur conditionem cogniturus (c. 2.). Qua probata omnes praeter Neonem cum suis ad Seuthem contendunt. Vbi benevole excepti postridie hostes opprimunt multaque praeda potiuntur (c. 3.). Dilapsorum hostium vicos igni delet Seuthes, idemque se aliis, ni redeant, facturum minatur. Igitur amicitiam se petere simulantes, nocte repente Graecos, qui propter vim frigoris tecta subierant, invadunt securos, sed repulsi in fidem ab Seuthe tandem recipiuntur (c. 4.). Stipendio fraude Heraclidae a Seuthe non integro numerato (c. 5.), Xenophon in invidiam eorum incurrit tantam ut capitis periculum subiret. Sed crimina in se coniecta oratione purgat, testanturque fidem eius legati Lacedaemoniorum, qui ad bellum cum Tissapherne gerendum usuri Graecorum exercitu venerant. Graeci relinquunt Seuthem quamvis invitum (c. 6.). Vicos suos a Graecis exhauriri aegre ferens Medosades minaciter primum deinde

clementius ut abeant poscit, hortaturque Xenophontem suam ipse operam pollicitus ut stipendii causa Seuthem adeat. Quod faciente illo persolvit Seuthes, acceptum Spartanis tradit Xenophon militibus dividendum (c. 7.). Lampsacum deinde trañiciunt, ubi Xenophon Euclidis vatis monitu Iovi Milichio sacrificat. Inde Pergamum profecto Hellas prodit Asidatem divitem Persam, ad quem tollendum egressi primum improspere pugnant, sed die insequenti capiunt ipsum cum opibus, quarum partem accipit Xenophon. Exercitus traditur Thibroni (c. 8.).

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

Α.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, ἱ
προσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος,
ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτει τελευτῇ τοῦ
βίου, ἐβούλετο τὰ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν 2
οὖν προσβύτερος παρὼν ἐτύγγανε· Κῦρον δὲ μετα-
πέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἣς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε,
καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς
Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦ-
ρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλή-
νων ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ
αὐτῶν Ξενίαν Παροράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος 3
καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσα-
φέρης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς
ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πεῖθεται καὶ συλλαμβάνει
Κῦρον ὡς ἀποκενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐ-
τὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε 4
κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλευέται ὅπως μή-
ποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ, ἣν δύνηται, βα-
σιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρυσάτις μὲν δὴ ἡ μήτηρ

Xenophon's Anabasis, rec. A. Hug.

ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν
 5 βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν
 παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεῖς
 ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βα-
 σιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο
 ὥς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοικῶς ἔχοιεν
 6 αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἡθροίζεν ὥς μά-
 λιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρ-
 σκευότατον λάβοι βασιλέα. ὥδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν
 συλλογὴν. ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρ-
 ἡγγεῖλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας
 Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὥς ἐπι-
 βουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ ἦσαν
 αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον ἐκ βα-
 σιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφεισθήκεσαν πρὸς Κύρῳ
 7 πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης
 προαἰσθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, [ἀπο-
 στήναι πρὸς Κύρῳ,] τοὺς μὲν ἀπέπεινε τοὺς δ' ἐξέ-
 βαλεν. ὁ δὲ Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας
 στρατεύμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
 θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας.
 καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν
 στρατεύμα. πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου ἀδελφὸς
 8 ὧν αὐτοῦ δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ
 Τισσαφέρην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν
 αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπι-
 βουλὴν οὐκ ᾔσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιξε πολε-
 μοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε
 οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κύρος
 ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν

πόλεων ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγγανεν ἔχων. ἄλλο δὲ 9
στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ'
ἀντιπέρᾳ Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακε-
δαιμόνιος φηγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος
ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς.
ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ
τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου
ὁρμώμενος τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι
καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συν-
εβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ
Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω
τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. Ἀρίστιππος
δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὧν ἐτύγγανεν αὐτῷ, καὶ πιεζό- 10
μενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν
Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν
μηνῶν μισθόν, ὥς οὕτως περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντι-
στασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρα-
κισχιλίους καὶ ἑξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ
πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν
αὐτῷ συμβουλευῇται. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ
ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον
δὲ τὸν Βοιωτίου ξένου ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας 11
ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὥς εἰς Πισίδας βουλόμενος
στρατεύεσθαι, ὥς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν
τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνεται δὲ τὸν Στυμφάλιον
καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦ, ξένους ὄντας καὶ τούτους,
ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὥς
πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φηγάσι τοῖς Μιλησίων.
καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν II.

μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβα-
 λεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ
 τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦ-
 θα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον
 ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίπῳ συναλλαγέντι
 πρὸς τοὺς οἰκοὶ ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρά-
 τευμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει
 τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λα-
 βόντα τοὺς ἄλλους πλὴν ὅπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς
 2 ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον
 πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ
 στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς κατα-
 πράξειεν ἐφ' ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι
 πρὶν αὐτοὺς καταγάρῃ οἰκαδε. οἱ δὲ ἡδέως ἐπειθοντο·
 ἐπίστανον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρῆσαν
 3 εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων
 λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχι-
 λίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντα-
 κοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σο-
 φαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σω-
 κράτης δὲ ὁ Ἀχαιοὺς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους,
 Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τρια-
 κοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ
 οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατεuo-
 4 μένων. οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσα-
 φέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησάμενος
 εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται
 ὡς βασιλέα ἢ ἐδύνατο τάχιστα ἱππέας ἔχων ὡς πεντα-
 5 κοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε Τισσα-
 φέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κῦρος δὲ ἔχων οὓς εἰρηκα ὥρματο ἀπὸ Σάρ-
 δεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀυδίας σταθμούς τρεῖς
 παρασάγγας εἰκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον πο-
 ταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὴν
 ἐπτά ἐξευγμένη πλοίοις. τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ 6
 Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς,
 πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα
 ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτά· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς
 ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους,
 Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ολυνθίους. ἐντεῦθεν
 ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἰκοσιν εἰς Κε- 7
 λαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
 εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παραδει-
 σος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐδήρυσεν
 ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ
 τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίαν-
 δρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασι-
 λείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ
 καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ 8
 ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκρο-
 πόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει
 εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρὸς ἐστὶν
 εἰκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων
 ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας,
 καὶ τὸ δέσμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαί·
 διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα
 Ξεῖξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἤττηθεις τῇ μάχῃ ἀπ- 9
 εχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασίλεια καὶ
 τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος
 ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος [ὁ Λακεδαιμόνιος

- φυγάς] ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θωράκας
ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρητάς διακοσίους. ἅμα δὲ
καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακούσιος ἔχων ὀπλίτας τρια-
κοσίους. καὶ ὁ Σοφαίνετος ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους.
καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλή-
νων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμ-
10 παντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ
ἄμφω τοὺς δισχιλίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς
δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην.
ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς
τὰ Αἰνκαία ἔδυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν
στλεγγίδες χρυσαῖ· ἔδωκε δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος.
ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα
εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς
11 τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς
παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίου, πόλιν
οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς
στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεον ἢ τριῶν μηνῶν,
καὶ πολλάκις λόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ
ἐλπιδας λέγων διῆγε καὶ δηλὸς ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ
ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.
12 ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συνενέσιος γυνὴ τοῦ
Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ
δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπ-
έδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κί-
λισσα [καὶ] φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπεν-
δόους· (ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κύρον τῇ Κιλικίᾳ).
13 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα
εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν παρὰ
τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν

βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι
 οὐλῶ κεράσας αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς 14
 δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκου-
 μένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται
 δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρον ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα
 αὐτῇ· βουλούμενος οὖν ἐπιδεῖξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν
 τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε 15
 δὲ τοὺς Ἕλληνας ὥς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὕτω
 ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ.
 ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τετάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν
 Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος
 καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει 16
 οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρ-
 ῥηλαυον τεταγμένοι κατὰ Ἰλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα
 δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κί-
 λισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ
 καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας
 ἐκκεκαλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας 17
 τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίρρητα
 τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέ-
 λευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν
 φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ
 ἐπεὶ ἐσάλπινξε, προβαλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ
 τούτου θάπτον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ ἀντο-
 μάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκη-
 νάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἡ τε Κίλισσα 18
 ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς κατα-
 λιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλωτι
 ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμ-
 πρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε.

- Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρ-
 19 βάρους φόβον ἰδών. — ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς
 τρεῖς παρασάγγας εἰκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας
 πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. ἐντεῦ-
 θεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρα-
 σάγγας τριάκοντα. ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρ-
 20 πάσαι τοῖς Ἑλλήσιν ὥς πολεμίαν οὔσαν. ἐντεῦθεν
 Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν
 ταχίστην ὁδόν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ <τοὺς> στρατιώτας
 οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων
 ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας παρα-
 σάγγας εἰκοσι καὶ πέντε εἰς Θόανα, πόλιν οἰκουμένην,
 μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας
 τρεῖς· ἐν ᾧ Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσῃν Μεγα-
 φέρην, φοινικιστὴν βασιλείον, καὶ ἕτερόν τινα τῶν
 ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ.
 21 ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἥ δὲ
 εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ἀμαξιτὸς ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος
 εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἰ τις ἐκώλυνεν. ἐλέγετο δὲ καὶ
 Συνέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβο-
 λήν· διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δ' ὕστεραία
 ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπῶς εἴη Συνέννεσις τὰ
 ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στρατεύμα ἤδη ἐν
 Κιλικίᾳ ἦν εἰσω τῶν ὀρέων, καὶ ὅτι τριήρεις ἤκουε
 περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα
 22 τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὐκ
 ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς
 σκηνὰς οὗ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατ-
 ἔβαινεν εἰς πεδῖον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυντον, καὶ
 δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ

δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυρὸς
 καὶ κριθὰς φέρει. ὕψος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχυρόν καὶ
 ὑψηλὸν πάντῃ ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. καταβάς 23
 δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμοὺς τέτταρας
 παρασάγγας πέντε καὶ εἰκοσιν εἰς Ταρσοὺς, τῆς Κι-
 λικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἐνθα ἦν τὰ
 Συεννέσιος βασιλεία [τοῦ Κιλικίων βασιλέως]· διὰ μέσου
 δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο
 πλέθρων. ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦν- 24
 τες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ὄχυρόν ἐπὶ τὰ ὄρη
 πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ
 παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἴσσοις.
 Ἐπύαξα δὲ ἡ Συεννέσιος γυνὴ προτέρα Κύρου πέντε 25
 ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ
 τῶν ὀρέων τῇ εἰς τὸ πεδίου δύο λόχοι τοῦ Μένωνος
 στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάζοντάς
 τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δὲ ὑπολειφθέν-
 τας καὶ οὐ δυναμένους εὖρεῖν τὸ ἄλλο στρατεύμα
 οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολίσσθαι· ἦσαν
 δ' οὖν οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται, οἱ δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἦγον, 26
 τὴν τε πόλιν [τοὺς Ταρσοὺς] διήρπασαν, διὰ τὸν
 ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασί-
 λεια τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν
 πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συνέννεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ
 δ' οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς
 χεῖρας ἔλθειν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἵεναι ἤθελε, πρὶν
 ἢ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ 27
 ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συνέννεσις μὲν ἔδωκε
 Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κύρος δὲ
 ἐκείνῳ δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον

χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀμυνάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικὴν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι διαρπάξεσθαι· τὰ δὲ ἡρπασμένα ἀνδράποδα, ἣν πού ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

- III. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτενον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλείᾳ ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, 2 ἐπεὶ ἄρξαιντο προῖέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὁρῶντες ἐθαύμαζον καὶ 3 ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιαύδε. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τὰ τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικοῦς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυνάθησα, ἀλλ' 4 εἰς ὑμᾶς ἐδαπάνων. καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θυράκας ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ἀφελοίην αὐτὸν ἀνθ' 5 ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φίλῃ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκείνον ψευ-

σάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω
 οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι
 ἂν δέῃ πείσομαι. καὶ οὐποτε ἔρεϊ οὐδεὶς ὥς ἐγὼ
 Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς
 Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' 6
 ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν
 ἔσομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέῃ πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς
 ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ
 σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾖ, ὑμῶν
 δὲ ἔρημος ᾧ οὐκ ἂν ἱκανὸς [οἶμαι] εἶναι οὔτ' ἂν
 φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὥς ἐμοῦ
 οὖν ἰόντος ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου 7
 καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες [ὅτι οὐ φαίη παρὰ
 βασιλέα πορεύεσθαι] ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ
 Πασίωνος πλείους ἢ δισχιλίοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ
 τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχον.
 Κύρος δὲ τοῦτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετ- 8
 επέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ᾔθελε,
 λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον
 ἔλεγε θαρρεῖν ὥς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ
 δέον. [μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ'
 οὐκ ἔφη ἰέναι.] μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' 9
 ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ
 τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες
 στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει
 πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνου· οὔτε
 γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συν-
 επόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης.
 ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα· ὥστε 10

- καὶ μεταπεμπομένον αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυρόμενος ὅτι σύννοια ἐμαντῶ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ θεδιῶς μὴ λαβὼν με
- 11 δίκην ἐπιθῇ ᾧ νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἡδικῆσθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἕως τε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως <ὡς> ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως <ὡς> ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρα-
- 12 τηροῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ᾧ ἂν φίλος ᾦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ᾦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν ἣν πάντες ὁμοίως ὀρῶμεν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι. ὥστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γινώσκει ἄριστον
- 13 εἶναι. ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο, ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἃ ἐρίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν
- 14 καὶ ἀπιέναι. εἷς δὲ δὴ εἶπε προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατηγούς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι — ἡ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι — καὶ συσκειάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κύρον αἰτεῖν πλοῖα, ὥς ἀποπλείειν· ἐὰν δὲ μὴ διδῶ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει. ἐὰν δὲ μὴδὲ ἡγεμόνα διδῶ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληφόμενους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι

μήτε Κῦρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ἃν πολλοὺς
καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. οὗτος μὲν τοιαῦ-
τα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον. - Ὡς 15
μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μη-
δεῖς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἐμοὶ τοῦ-
το οὐ ποιητέον· ὥς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἐλησθε πεί-
σομαι ἢ δυνατόν μάλιστα, ἵνα εἰδῇτε ὅτι καὶ ἄρ-
χεσθαι ἐπίσταμαι ὥς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώ-
πων. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν 16
εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ
πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δὲ
ὥς εὐήθες εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαι-
νόμεθα τὴν προᾶξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσο-
μεν ὃν ἂν Κῦρος δῶ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν
κελεύειν Κῦρον προκαταλαβεῖν; ἐγὼ γὰρ ὁκνοῖν μὲν 17
ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς
ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι
ᾧ δοίη ἐπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ ὅθεν οὐκ ἔσται
ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν ἄκοντος ἀπιὼν Κύρου
λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών· ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν. ἀλλ'
ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δέ μοι 18
ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον οἵτινες ἐπιτήδειοι σὺν
Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνῳ τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι·
καὶ ἐὰν μὲν ἡ προᾶξις ἢ παραπλησία οἷαπερ καὶ πρόσθεν
ἐχρήτο τοῖς ξένοις, ἐπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους
εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· ἐὰν δὲ 19
μείζων ἢ προᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονω-
τέρα καὶ ἐπικινδυνότερα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς
ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ
καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα

καὶ ἀπίοντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅ,τι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας
 20 πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι. ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν οἱ ἡρώτων Κύρου τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούσι Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταδμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· καὶ μὲν ἢ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χορῆζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἣν δὲ φύγῃ, ἡμεῖς ἐκεῖ
 21 πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι. προσαιτούσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κύρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρκεῖν τρία ἡμιδαρεικά τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν γε τῷ φανερωῷ.

- IV. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμούς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία πλέθρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος στάδιον. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμούς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἰσσοῦς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
 2 εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύρῳ παρήσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ἡγγετο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἐξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἰκοσιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον [ὅτε Τισσαφέρνει φίλη

ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν]. παρῆν δὲ 3
 καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετά-
 πεμptos ὑπὸ Κύρου, ἐπακροσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν
 ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ. αἱ δὲ νῆες ὥρμουν παρὰ
 τὴν Κύρου σκηνὴν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρὰ Ἀβροκόμα
 μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κύρῳ
 τετρακόσιοι ὀπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασι-
 λέα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας 4
 πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἦσαν
 δὲ ταῦτα δύο τεῖχη, καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ τῆς
 Κιλικίας Σύννεσις εἶχε καὶ Κιλίκων φυλακή, τὸ δὲ
 ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ
 φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ ῥεῖ τούτων ποταμὸς Κά-
 σος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. ἅπαν δὲ τὸ μέσον τῶν
 τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν
 βίβη· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τεῖχη εἰς τὴν
 θάλατταν καθήκοντα, ὕπερθεν δ' ἦσαν πέτραι ἡλί-
 βατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεισαν
 πύλαι. ταύτης ἕνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναῦς 5
 μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰςω καὶ
 ἔξω τῶν πυλῶν βιασομένους τοὺς πολεμίους εἰ φυ-
 λάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις, ὅπερ ᾤετο ποιήσειν
 ὁ Κύρος τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχοντα πολὺ στρατεύμα.
 Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε
 Κύρου ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ
 βασιλέα ἀπήλυνεν, ἔχων, ὥς ἐλέγετο, τριάκοντα μυ-
 ριάδας στρατιᾶς. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθ- 6
 μὸν ἕνα παρασάγγας πέντε εἰς Μυρίανδον, πόλιν
 οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον
 δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὥρμουν αὐτόθι ὀλκάδες πολλαί.

⁷ ἔνταυθ' ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ Ξενίας ὁ Ἀρκὰς
 [στρατηγὸς] καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς
 πλοῖον καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἐνθήμενοι ἀπέπλευσαν,
 ὥς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι
 τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόν-
 τας ὥς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς
 βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν
 ἀφανεῖς, διῆλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριή-
 ρεσι· καὶ οἱ μὲν ἠŷχοντο ὥς δειλοὺς ὄντας αὐτοὺς
⁸ ληφθῆναι, οἱ δ' ὄκτειρον εἰ ἀλώσονται. Κῦρος δὲ
 συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἀπολελοίπασιν
 ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστά-
 σθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ ὅπη οἴχον-
 ται· οὔτε ἀποπεφύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε
 ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ
 ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὥς ἐγὼ ἕως
 μὲν ἂν παρῇ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βού-
 ληται, συλλαβὼν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρή-
 ματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ ἰόντων, εἰδότες ὅτι κακίους
 εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε
 αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρού-
 μενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερήσονται, ἀλλ' ἀπολήφον-
⁹ ται τῆς πρόσθεν ἔνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. καὶ ὁ μὲν
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες, εἴ τις καὶ ἀδυμότερος
 ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀπούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν
 ἡῷδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο. X

Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας
 παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν, ὅντα
 τὸ εὖρος πλέθρον, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ
 πρᾶεων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν

οὐκ εἶων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἷς
 ἐσκήνουν Παρυσάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδομένοι.
 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς πέντε παρασάγγας τρια-10
 κοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἀρδατος ποταμοῦ, οὗ τὸ
 εὖρος πλέθρου. ἐνταῦθα ἦν τὰ Βελέστος βασιλεία
 τοῦ Συρίας ἄρχαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ
 καλός, ἔχων πάντα ὅσα ὄρει φύουσι. Κῦρος δ'
 αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλεία κατέκαυσεν. ἐντεῦθεν 11
 ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα
 ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ὅντα τὸ εὖρος τεττάρων
 σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι φέκετο μεγάλη καὶ εὐδαί-
 μων Θάψακος ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε.
 καὶ Κῦρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλή-
 νων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς
 Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρα-
 τιώταις καὶ ἀναπέεινεν ἔπεςθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες 12
 ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἔχα-
 λέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι
 ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἐὰν
 μὴ τις αὐτοῖς χρήματα διδῶ, ὥσπερ τοῖς προτέροις με-
 τὰ Κύρον ἀναβάσι [παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου],
 καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος
 τοῦ πατρὸς Κύρον. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγ- 13
 γελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε
 ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὶν εἰς Βαβυλῶνα ἤκωσι, καὶ τὸν
 μισθὸν ἐντελῆ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας
 εἰς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ
 οὕτως ἐπέισθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιή-
 σουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔφονται Κύ-
 ρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν

- 14 ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. Ἄνδρες, ἐάν μοι πεισθῇτε, οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλεόν προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δεῖται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χοῖναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. ἦν μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἔπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὥς προθυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἰσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἶ τις καὶ ἄλλος· ἦν δὲ ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἅπμιεν μὲν ἅπαντες τοῦμπαλιν, ὑμῖν δὲ ὥς [μόνοις πειθομένοις] πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρουρία καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὔτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὥς φίλοι τεύξεσθε Κύρου. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπείθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' ἐπεὶ ἤσθητο διαβεβηκότας, ἤσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν, Ἐγὼ μὲν ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε.
- 17 ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίζετε. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλας ὄντες ἡύχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι, Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα αὐτῷ ἅπαν. καὶ τῶν διαβαίνοντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν
- 18 μαστῶν [ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ]. οἱ δὲ Θασακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐπόποδ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο περὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προὖν κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ. ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὥς

βασιλεύουσιν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας 19
 σταθμοὺς ἐννέα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφι-
 κνοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἦσαν
 κῶμαι πολλαὶ μεστὰι σίτου καὶ οἴνου. ἐνταῦθα ἐμει-
 ναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἔξε- V.
 λαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμόν ἐν
 δεξιά ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριά-
 κοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ
 γῆ πεδίου ἅπαν ὁμαλὴς ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου
 δὲ πλήρης· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλά-
 μων, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον
 δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλείστοι ὄνοι 2
 ἄγριοι, πολλὰ δὲ στρουθὸι αἱ μεγάλαι· ἐνῆσαν δὲ
 καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἱπ-
 πεῖς ἐνίοτε ἐδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώ-
 κει, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γὰρ τῶν ἵππων
 ἔτρεχον θάττον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζουσιν οἱ ἵπποι,
 ταῦτόν ἐποιοῦν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάν-
 τες οἱ ἱππεῖς θηρῶεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν
 ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα
 δέ. στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες 3
 τῶν ἱππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπέσπα φεύ-
 γουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν αἰρουσα,
 ὥσπερ ἰστίῳ χρωμένη. τὰς δὲ ὠτίδας ἂν τις ταχὺ
 ἀνιστῇ ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ ὥσπερ
 πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν
 ἡδιστα ἦν. πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας 4
 ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Μάσκαν ποταμόν, τὸ εὐρὸς πλε-
 θριαῖον. ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα
 δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιεργεῖτο δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ

Μάσκα κύκλω. ἔνταυθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ
 5 ἐπεσιτίσαντο. ἔντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους
 τρισκαίδεκα παρασάγγας ἐνευήκοντα τὸν Εὐφράτην
 ποταμὸν ἐν θεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας.
 ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώ-
 λετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν
 δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοι-
 κοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες
 καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπώλουν καὶ
 6 ἀνταγοράζοντες σῖτον ἔζων. τὸ δὲ στράτευμα ὁ σῖτος
 ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Αὐδίᾳ
 ἀγορᾷ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπλῆν ἀλεύρων
 ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. ὁ δὲ σίγλος δύνатаι
 ἐπὶ ὀβολοὺς καὶ ἡμιωβόλιον Ἀττικούς· ἡ δὲ καπλῆ
 δύο χοίνικας Ἀττικὰς ἔχῳρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ
 7 στρατιῶται διεγύγνοντο. ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν
 οὓς πᾶν μακροὺς ἤλανεν, ὁπότε ἡ πρὸς ὕδωρ βού-
 λοιτο διατελέσαι ἢ πρὸς χιλόν. καὶ δὴ ποτε στενο-
 χωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου
 ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ
 εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίρρητα λα-
 βόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεκπιβάειν τὰς
 8 ἀμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν,
 ὥσπερ ὀργῇ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς
 κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας. ἐνθα δὴ μέ-
 ρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. ὄψαντες γὰρ
 τοὺς πορφυροῦς κἀνδύς ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος ἐστηκώς,
 ἔντο ὥσπερ ἂν δράμοι τις περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ
 πρानοὺς γηλόφου, ἔχοντες τοὺς τε πολυτελεῖς χιτῶνας
 καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἐνιοὶ δὲ καὶ στρεπτοὺς

περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθὺς
 δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θάττον
 ἢ ὥς τις ἂν ᾤετο μετεώρους ἐξεκόμεσαν τὰς ἀμάξας. τὸ 9
 δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κῦρος ὡς σπεύδων πᾶσαν τὴν
 ὁδὸν καὶ οὐ διατρίβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἕνεκα ἢ
 τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζων, ὅσῳ μὲν
 θάττον ἔλθοι, τοσούτῳ ἀπαρασκευοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖ-
 σθαι, ὅσῳ δὲ σχολαίτερον, τοσούτῳ πλέον συναγείρε-
 σθαι βασιλεῖ στράτευμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσ-
 έχοντι τὸν νοῦν ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας
 καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὖσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν
 καὶ τῷ διεσπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενέως, εἴ τις διὰ
 ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο. πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου 10
 ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐ-
 δαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνδη· ἐκ ταύτης
 οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίασις δια-
 βαίνοντες ὧδε. διφθέρας ἃς εἶχον στεγασματα ἐπίμπλα-
 σαν χόρτου κούφου, εἴτα συνήγον καὶ συνέσπων, ὡς
 μὴ ἄπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέ-
 βαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς
 βαλάνου πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σίτου
 μελίνης· τοῦτο γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον. ἀμφι- 11
 λεξάντων δὲ τι ἐνταῦθα τῶν τε Μένωνός του στρα-
 τιωτῶν καὶ τῶν Κλεάρχου ὁ Κλεάρχος κρίνας ἀδικεῖν
 τὸν τοῦ Μένωνος πληγὰς ἐνέβαλεν· ὁ δὲ ἐλθὼν πρὸς
 τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δὲ οἱ στρα-
 τιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ.
 τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλεάρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὴν διάβασιν 12
 τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκειψάμενος τὴν ἀγορὰν
 ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος

στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν· Κῦρος δὲ οὐπω ἦκεν, ἀλλ' ἔτι πρόσῃλαινε· τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίσων τις ὥς εἶδε Κλέαρχον διελάνοντα, ἴησι τῇ ἀξίῳ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἤμαρτεν· ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἴτα πολλοί, κραυγῆς γενο-
 13 μένης· ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς παραγγέλλει εἰς τὰ ὄπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μέναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θοῤᾳκας καὶ τοὺς ἱππέας οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετταράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλείστοι Θοῤᾳκες, ἤλαινε ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπληγῆθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὄπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ
 14 πρᾶγματι· ὁ δὲ Πρόξενος — ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιὼν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν — εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα καὶ ἔθειτο τοῦ Κλεάρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα· ὁ δ' ἐχαλέπαινε ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι πρᾶως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστα-
 15 σθαι· ἐν τούτῳ δὲ ἐπῆει καὶ Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἦκεν ἐλαύνων εἰς τὸ
 16 μέσον, καὶ λέγει τάδε· Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε· εἰ γὰρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκώσεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὗτοι οὐς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ
 17 ὄντων· ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ πανσάμενοι ἀμφοτέροι κατὰ χάραν ἔθεντο τὰ ὄπλα.

Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἰχνη ἵππων καὶ VI
 κόπρος· εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων.
 οὗτοι προϊόντες ἔκαον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσι-
 μον ἦν. Ὁρόντας δὲ Πέρσης ἀνὴρ γένει τε προσήκων
 βασιλεῖ καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περ-
 σῶν ἐπιβουλεύει Κύρῳ καὶ πρόσθεν πολεμήσας, κατ- 2
 αλλαγείς δέ. οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίῃ ἱππέας
 χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακάνοντας ἱππέας ἢ κατακάνοι
 ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἂν ἔλοι καὶ
 κωλύσειε τοῦ κάειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μή-
 ποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στρατεύμα
 βασιλεῖ διαγγεῖλαι. τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει
 ὠφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος 3
 παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. ὁ δ' Ὁρόντας νομίσας 3
 ἐτοίμους εἶναι αὐτῷ τοὺς ἱππέας γράφει ἐπιστολὴν παρὰ
 βασιλέα ὅτι ἥξοι ἔχων ἱππέας ὡς ἂν δύνηται πλείστους·
 ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον
 αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς
 πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν
 ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ, ὡς ᾤετο· ὁ δὲ λαβὼν
 Κύρῳ θίδωσιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ Κύρος συλλαμβά- 4
 νει Ὁρόνταν, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Πέρ-
 σας τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἐπτά, καὶ τοὺς τῶν
 Ἑλλήνων στρατηγοὺς ἐκέλευσεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τού-
 τους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνὴν. οἱ
 δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαγόντες ὡς τρισχιλίους ὀπλίτας.
 Κλέαρχον δὲ καὶ εἶσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὅς γε 5
 καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα
 τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις
 τὴν κρίσιν τοῦ Ὁρόντα ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρητον

- 6 ἦν. ἔφη δὲ Κῦρον ἄρχειν τοῦ λόγου ᾧδε. Παρακάλεσα
 ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅ,τι
 δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο
 πράξω περὶ Ὀρόντα τουτουί. τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν
 ὁ ἐμὸς πατὴρ ἔδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς,
 ὡς ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν
 ἐμοὶ ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν
 προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ
 7 πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, μετὰ
 ταῦτα, ἔφη, ᾧ Ὀρόντα, ἐστὶν ὅ,τι σε ἡδίκησα; ἀπεκρί-
 νато οὐ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, Οὐκοῦν ὕστερον,
 ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος
 ἀποστάς εἰς Μυσσοὺς κακῶς ἐποίησας τὴν ἐμὴν χώραν ὅ,τι
 ἐδύνα; ἔφη ὁ Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅπότ'
 αὐ ἔγνως τὴν σαντοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς
 Ἀρτεμίδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πείσας
 ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; καὶ
 8 ταῦθ' ὁμολογεῖ ὁ Ὀρόντας. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος,
 ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι
 φανερὸς γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα ὅτι οὐδὲν
 ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν, Ὅμολογεῖς οὖν
 περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ
 Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος, Ἔτι οὖν
 ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ
 πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοίμην, ᾧ Κῦρε,
 9 σοὶ γ' ἂν ποτε ἔτι θόξαιμι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς
 παροῦσιν, Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα
 δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ᾧ Κλέαρχε, ἀπόφηναι
 γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμ-
 βουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκποδῶν ποιεῖσθαι ὡς

τάχιστα, ὥς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολῇ
ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς ἐθελοντάς φίλους
εὖ ποιεῖν. ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους 10
προσθέσθαι. μετὰ ταῦτα, ἔφη, κελεύοντος Κύρου ἔλαβον
τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν ἐπὶ θανάτῳ ἄπαντες ἀναστάντες
καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δ' ἐξῆγον αὐτὸν οἷς προσετάχθη.
ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτὸν οἵπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ
τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον
ἄγοιτο. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἀρταπάτου σκηνὴν εἰσῆχθη 11
τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα
οὔτε ζῶντα Ὀρόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώ-
ποτε οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἰκαζον
δὲ ἄλλοι ἄλλως· τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

Εὐτεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμούς VII.
τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύ-
ρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων
ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν
ἐπιούσαν ἔω ἦξιν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχού-
μενον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως
ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ [τὸν Θετταλὸν] τοῦ εὐωνύμου,
αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν 2
ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἦκοντες αὐτόμολοι παρὰ με-
γάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως
στρατιᾶς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ
λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε πῶς ἂν τὴν
μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιάδε.
ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων 3
συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείτ-
τους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσ-
έλαβον. ὅπως οὖν ἐσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας

ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε
 ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων
 4 καὶ ἄλλων πολλαπλασίῳ. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον
 ἐρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πληθὺς
 πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπιάσιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνά-
 σκησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ οἷους ἡμῖν
 γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους [ὑμῶν δὲ
 ἀνδρῶν ὄντων]. καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν
 τὸν μὲν οἶκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ξηλωτὸν
 ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ'
 5 ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρὼν
 φηγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε, Καὶ μὴν, ὦ
 Κύρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν
 τοιούτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος, ἂν δὲ εὖ γένη-
 ται τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ' εἰ
 μεμνηὸς τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα
 6 ὑπισχνεῖ. ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρος, Ἀλλ' ἐστὶ μὲν
 ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατρώα πρὸς μὲν μεσημβρίαν
 μέχρι οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς
 δὲ ἄρκτον μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων
 7 πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν
 δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους
 τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ
 οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἑκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται,
 ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων
 8 καὶ στέφανον ἑκάστῳ χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκού-
 σαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἐξήγγελλον. εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἱ τε στρατηγοὶ καὶ
 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσιν
 ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιμπλὰς ἀπάντων τὴν

γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκλεύοντο δὲ αὐτῶ πάντες ὄσοι-9
 περ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὅπισθεν ἑαυτῶν τά-
 τεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾧδὲ πως ἤρετο
 τὸν Κῦρον· Οἷε γάρ σοι μαχεῖσθαι, ᾧ Κῦρε, τὸν ἀδελ-
 φόν; Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, εἶπερ γε Δαρείου καὶ
 Παρυσάτιδος ἐστὶ παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ
 ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς 10
 ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἄσπις μυρία καὶ τετρακοσία,
 πελτασταὶ δὲ δισχιλίοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ
 Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανη-
 φόρα ἄμφι τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι 11
 ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα
 διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχιλίοι ἱππεῖς, ὧν Ἀρτα-
 γέρσης ἦρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τετα-
 γμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρ- 12
 χοντες [καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες] τέτταρες, τριά-
 κοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης,
 Γωβρύας, Ἀρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ
 ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν
 καὶ πεντήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης
 ἡμέραις πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων· ταῦτα δὲ ἡγγέλλον 13
 πρὸς Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες [ἐκ τῶν πολεμίων] παρὰ
 μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην
 οἱ ὕστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἡγγέλλον.
 ἐντεῦθεν δὲ Κῦρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας 14
 τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλλη-
 νικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ᾤετο γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ
 μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦ-
 του τάφρος ἦν ὀρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυιὰ
 πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀργυιὰ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ἡ 15

τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας
 μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους. [ἐνθα αἱ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ
 Τίγρητος ποταμοῦ ῥέουσai· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν
 εὖρος πλεθριαῖται, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρῶς, καὶ πλοῖα πλεῖ
 ἐν αὐταῖς σιταγωγὰ· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην,
 διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἐπει-
 σιν.] ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ
 τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος·
 16 ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς ποιεῖ [μέγας] ἀντὶ
 ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα.
 ταύτην δὴ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρατιὰ παρ-
 17 ἤλθε καὶ ἐγένοντο εἰσω τῆς τάφρου. ταύτῃ μὲν οὖν
 τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωρούντων
 φανερά ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἰχνη πολλά.
 18 ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανὸν καλέσας τὸν Ἀμπρακιώτην
 μάντιν ἔδωκεν αὐτῷ δαρειακοὺς τρισχιλίους, ὅτι τῇ ἐν-
 δεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρᾳ προθυόμενος εἶπεν αὐτῷ
 ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κῦρος δ' εἶ-
 πεν, Οὐκ ἄρα ἐτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖ-
 ται ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δ' ἀληθεύσης, ὑπισχνούμαι σοι
 δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ
 19 παρῆλθον αἱ δέκα ἡμέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ
 ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κῦρον στράτευμα διαβαίνειν, ἔδοξε
 καὶ Κῦρος καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι·
 ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἡμελημένως μᾶλλον.
 20 τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν
 ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ
 πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν ὄπλων
 τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἄμαξων ἤγετο καὶ ὑποζυγίων.
 VIII. Καὶ ἦδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη-

αἰον ἦν ὁ σταθμὸς ἐνθα ἐμελλε καταλύειν, ἥνίκα Πα-
 τηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προ-
 φαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ
 εὐθύς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ
 ἑλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσ-
 ἔρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἐνθα δὴ πολὺς
 τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ 2
 πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε κατα- 3
 πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδν καὶ ἀνα-
 βὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς
 τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστα-
 σθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ 4
 σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος
 ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος,
 οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ [καὶ τὸ στρατεύμα]
 τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρ- 5
 βαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέ-
 αρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελτα-
 στικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀρδιαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος
 καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου 6
 ὅσον ἑξακόσιοι <κατὰ τὸ μέσον>, ὠπλισμένοι θώραξι
 μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν
 Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν
 μάχην καθίστατο [λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας
 ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν]. οἱ 7
 δ' ἵπποι πάντες [οἱ μετὰ Κύρου] εἶχον καὶ προμετω-
 πίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς
 Ἑλληνικάς. καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὕτω 8
 καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἥνίκα δὲ δειλὴ ἐγίνετο,
 ἐφάνη κοινορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ

- ὑστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε δὲ ἐργύτερον ἐγίνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγχοι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίνοντο.
- 9 καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρους ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ
- 10 ἔθνος ἐπορεύετο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὥς διακόπτειν ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν ὥς εἰς
- 11 τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλῶντα καὶ διακόφοντα. ὁ μέντοι Κῦρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἕλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ ἀλλὰ σιγῇ ὥς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ
- 12 ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν. καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτοὺς σὺν Πύρρῃ τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη.
- 13 καὶν τούτ', ἔφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποιήται. ὁρῶν δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος οὐκ ᾔθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεὶς ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ
- 14 ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν

τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλῶς
 προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετά-
 τετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κύρος παρελαύνων
 οὐ πάννυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέ-
 ρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους.
 ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, 15
 πελάσας ὥς συναντῆσαι ἤρετο εἰ τι παραγγέλλοι ὁ
 δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι καὶ
 τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων 16
 θορόνυβος ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς
 ὁ θόρυβος εἶη. ὁ δὲ [Κλέαρχος] εἶπεν ὅτι σύνθημα
 παρέρχεται δεύτερον ἤδη. καὶ ὃς ἐθαύμασε τίς παρ-
 αγγέλλει καὶ ἤρετο ὅτι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρί-
 νητο Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας Ἀλλὰ 17
 δέχομαι τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς
 τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα
 στάδια διειχέτην τὰ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων ἡνίκα ἐπαιά-
 νιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολε-
 μίοις. ὥς δὲ πορευομένων ἐξεκύναινε τι τῆς φάλαγγος, 18
 τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγ-
 ξαντο πάντες οἷον τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες
 δὲ ἔθεον. [λέγουσι δὲ τινες ὥς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ
 δόρατα ἐδούπησαν φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.] πρὶν 19
 δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ
 φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ
 Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν
 τάξει ἔπεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν 20
 τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιό-
 χων. οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ
 κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν

- μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν
 Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν
 21 ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο. Κύρος δ' ὁρῶν
 τοὺς Ἑλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας,
 ἡδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἥδη ὑπὸ τῶν ἄμφ' αὐτόν,
 οὐδ' ὥς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων
 τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο
 ὅ,τι ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ἦδει αὐτόν ὅτι μέσον
 22 ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν
 βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται,
 νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἦν ἢ ἡ
 ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χορήγοιεν,
 23 ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. καὶ βασι-
 λεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ὅμως ἔξω
 ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς
 αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις
 24 ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὥς εἰς κύκλωσιν. ἔνθα δὴ Κύ-
 ρος δεισας μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακο-
 σίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν
 ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς
 25 τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. ὥς
 δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξα-
 κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὁρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι
 ἄμφ' αὐτόν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι
 26 καλούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ
 τὸ ἄμφ' ἐκείνον στίφος· καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ'
 εἰπὼν Τὸν ἄνδρα ὁρῶ ἵετο ἐπ' αὐτόν καὶ παίει κατὰ
 τὸ στήθον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι
 Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλῶ ὑπὸ τὸν ὄφθαλ- 27
μὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ
Κῦρος καὶ οἱ ἄμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅπόσοι μὲν
τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· παρ'
ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ
οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἀρτα- 28
πάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων [θερά-
πων] λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότες εἶδε Κῦρον, κατα-
πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν 29
φρασι βασιλέα κελεῦσαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κῦρος,
οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην·
εἶχε γὰρ χροσοῦν· καὶ στρεπτὸν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια
καὶ τᾶλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ
ὑπὸ Κῦρου δι' εὐνοίαν τε καὶ πιστότητα.

Κῦρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν Περ-IX
σῶν τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλι-
κώτατος τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὥς παρὰ πάντων
ὁμολογεῖται τῶν Κῦρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι.
πρῶτον μὲν γὰρ ἔτι παῖς ὢν ὅτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν 2
τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάντων πάντα
κράτιστος ἐνομίζετο. πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περ- 3
σῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται· ἐνθα
πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθαι ἂν τις, αἰσχρὸν
δ' οὐδὲν οὔτ' ἀκοῦσαι οὔτ' ἰδεῖν ἔστι. θεῶνται δ' οἱ 4
παῖδες καὶ τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι,
καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους· ὥστε εὐθύς παῖδες ὄντες
μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἐνθα Κῦρος 5
αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι,
τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεστέρων
μᾶλλον πεῖθεσθαι, ἔπειτα δὲ φιλιππότατος καὶ τοῖς

ἵπποις ἄριστα χρῆσθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς
τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλο-
6 μαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ
ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέν-
τοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην
οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάρσθη ἀπὸ τοῦ
ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς στείλαις εἶχε,
τέλος δὲ κατέκτανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι βοηθήσαντα
7 πολλοῖς μακαριστὸν ἐποίησεν. ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ
τοῦ πατρὸς σατράπης Ανδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς με-
γάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων
ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίου ἀθροί-
ζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστου
ποιοῖτο, [εἰ τῷ σπείσαιο] καὶ εἰ τῷ συνθῶιτο καὶ εἰ
8 τῷ ὑπόσχοιτό τι, μηδαμῶς ψεύδεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἐπί-
στευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον
δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἰ τις πολέμιος ἐγένετο, σπείσασαί
9 θεν. τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι
αἱ πόλεις ἐκοῦσαι Κῦρον εἴλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους
πλήν Μιλησίων· οὗτοι δὲ ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-
10 γοντας προέσθαι ἐφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργῳ
ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἂν ποτε προοῖτο, ἐπεὶ
ἄπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους
11 γένοιοντο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν. φανερός δ' ἦν καὶ
εἰ τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν
πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον ὡς
εὖχοιτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν ἕστε νικῶν καὶ τοὺς εὖ
12 καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν
πλείστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γῇ ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύ-

μησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἐαυτῶν σώματα
 προέσθαι. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἂν τις εἰποι ὥς τοὺς 13
 κακούργους καὶ ἀδίκους εἶα καταγελᾶν, ἀλλὰ ἀφει-
 δέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο· πολλάκις δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ
 τὰς στειβομένας ὁδοὺς καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ ὀφθαλ-
 μῶν στερομένους ἀνθρώπους· ὥστ' ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ
 ἐγένετο καὶ Ἕλληνι καὶ βαρβάρῳ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς
 πορεύεσθαι ὅπη τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅτι προχωροῖη.
 τοὺς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ὠμολόγητο δια- 14
 φερόντως τιμᾶν. καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς
 Πισίδας καὶ Μυσούς· στρατευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς
 ταύτας τὰς χώρας οὗς ἐώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν,
 τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας,
 ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δώροις ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι 15
 τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς
 δούλους τούτων ἀξιῶν εἶναι. τοιγαροῦν πολλή ἦν
 ἀφθονία αὐτῷ τῶν ἐθελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις
 οἶοιτο Κύρον αἰσθήσεσθαι. εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἰ 16
 τις φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παν-
 τὸς ἐποίειτο τούτους πλουσιωτέρας ζῆν ποιεῖν τῶν ἐκ
 τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ 17
 δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι ἀληθινῶ
 ἐχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, οἱ χρημάτων
 ἕνεκα πρὸς ἐκείνον ἐπλευσαν, ἔγνωσαν κερδαλεώτερον
 εἶναι Κύρῳ καλῶς ὑπάρχειν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος.
 ἀλλὰ μὴν εἰ τις γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς ὑπηρετή- 18
 σειεν, οὐδεὶς πώποτε ἀχάριστον εἶασε τὴν προθυμίαν.
 τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρεταὶ παντὸς ἔργου Κύρῳ
 ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δὲ τινα ὁρώη δεινὸν ὄντα οἰ- 19
 κονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἧς ἄρχοι

χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πάποτε
 ἀφείλετο, ἀλλ' αἰὲν πλείω προσεδίδου· ὥστε καὶ ἡδέως
 ἐπόνουν καὶ θαρραλέως ἐκτῶντο καὶ ὅσα ἐπέπατό τις
 ἥμισυ Κῦρον ἐκρυπτεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φανε-
 ρῶς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρωμένος χρῆσθαι
 20 τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων χρήμασι. φίλους γε μὴν
 ὅσους ποιῆσαιτο καὶ εὖνους γνοίη ὄντας καὶ ἱκανοὺς
 κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅ,τι τυγχάνοι βουλόμενος κατ-
 εργάζεσθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ
 21 γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο οὐπὲρ αὐτὸς
 ἔνεκα φίλων ᾗετο δεῖσθαι, ὥς συνεργοὺς ἔχοι, καὶ
 αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος εἶναι
 22 τούτου ὅτου αἰσθάνοιτο ἕκαστον ἐπιθυμοῦντα. δῶρα
 δὲ πλεῖστα μὲν οἶμαι εἰς γε ἀνὴρ ἐλάμβανε διὰ πολλὰ·
 ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου,
 23 πρὸς τοὺς τρόπους ἑκάστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα
 ὁρῶν ἕκαστον δεόμενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ
 πέμποι τις ἢ ὥς εἰς πόλεμον ἢ ὥς εἰς καλλωπισμόν,
 καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ
 σῶμα οὐκ ἂν δύναιτο τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι, φίλους
 δὲ καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομί-
 24 ζοι. καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποι-
 οῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος
 ἦν· τὸ δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων καὶ τῷ
 προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ
 25 ἀγαστὰ εἶναι. Κῦρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεῖς
 πολλάκις ὅποτε πάνυ ἡδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὐπω δὴ
 πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίονι οἴνῳ ἐπιτύχοι· τούτου
 οὖν σοὶ ἔπεμψε καὶ δεῖται σου τήμερον τοῦτον ἐκπιεῖν
 26 σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. πολλάκις δὲ χῆνας ἡμιβρώτους

ἐπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν
 κελεύων τὸν φέροντα, Τούτοις ἦσθη Κύρος· βούλεται
 οὖν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος 27
 πάνυ εἶη, αὐτὸς δὲ δύναίτο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ
 πολλοὺς ἔχειν ὑπηρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, δια-
 πέμπων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα
 ἄγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὥς μὴ
 πεινῶντες τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἄρῳσιν. εἰ δὲ δὴ ποτε 28
 πορευόιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν ὕψεσθαι, προσκαλῶν
 τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὥς δηλοῖη οὐς τιμᾶ. ὥστε
 ἐγὼ μὲν γε ἐξ ὧν ἀκούω οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων
 πεφιλησθαι οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων. τεκμήριον 29
 δὲ τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου ὄντος
 οὐδεὶς ἀπῆει πρὸς βασιλέα, πλὴν Ὀρόντας ἐπεχείρησε·
 καὶ οὗτος δὴ ὃν ᾤετο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν ἡῦρε
 Κύρῳ φίλτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ
 πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέ-
 νοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώ-
 μενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιοτέρους
 ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. μέγα δὲ τεκμή- 30
 ριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο
 τοὺς πιστοὺς καὶ εὖνους καὶ βεβαίους. ἀποθνήσκοντος 31
 γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι
 ἀπέθανον μαχόμενοι [ὑπὲρ Κύρου] πλὴν Ἀριαίου·
 οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγγανεν ἐπὶ τῷ εὐνυνύμφῳ τοῦ
 ἱππικοῦ ἄρχων· ὥς δ' ἦσθετο Κύρον πεπτακότα, ἐφηνεν
 ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὗ ἡγεῖτο.

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ X.
 χεὶρ ἡ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ [καὶ οἱ σὺν αὐτῷ] διώκων

εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν
 μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ
 αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἐνθεν ὄρμητο·
 2 τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. βασι-
 λεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπά-
 ζουσι, καὶ τὴν Φωκαῖδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν
 3 σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει. ἡ δὲ Μι-
 λησία [ἦν νεωτέρα ἤ] ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα
 ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς
 σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς
 μὲν τῶν ἀρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν
 ἀπέθανον· οὐ μὴν ἐφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσω-
 σαν καὶ τὰλλα ὁπόσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ
 4 ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. ἐνταῦθα διέσχον
 ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὥς τριάκοντα
 στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς [ὥς πάντα
 νικῶντες], οἱ δ' ἀρπάζοντες ὥς ἤδη πάντα νικῶντες.
 5 ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
 στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δ' αὐ-
 ῆκουσε Τισσαφέρνης ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ'
 αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνθα
 δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συν-
 τάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέ-
 σasz, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες
 6 ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆξοντες. ἐν τούτῳ καὶ
 βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν πάλιν ὥς ἐδόκει ὀπισθεν.
 καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὥς
 ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ [βασιλεὺς] ταύτῃ
 μὲν οὐκ ἦγεν, ἡ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος
 ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ

[κατὰ τοὺς Ἑλλήνας] αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρην
καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς. ὁ γὰρ Τισσαφέρης ἐν τῇ πρώτῃ
συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν
κατὰ τοὺς Ἑλλήνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε
μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόν-
τιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν
πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν
Τισσαφέρης ὡς μείον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ
ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν
Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν
συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυ-
μον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ
προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέ-
ρωθεν αὐτούς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσ-
σειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὀπισθεν τὸν ποταμόν.
ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρ-
αμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἂντιαν τὴν
φάλαγγα ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος συνήει. ὡς δὲ
εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους,
αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺν ἔτι προθυμότερον ἢ
τὸ πρόσθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ ἐκ
πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφρευον· οἱ δ' ἐπέδίσκον μέχρι
κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ
γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ
ἀμφὶ βασιλέα, περὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ
λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν.
καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὅρᾳν ἔφασαν ἀετὸν τινα χρυ-
σοῦν ἐπὶ πέλτῃ [ἐπὶ ξύλῳ] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ
ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπονσι δὴ καὶ τὸν
λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν·

ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάν-
 14 τες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ
 τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμ-
 πει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον
 καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν
 15 ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγ-
 γέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα
 16 ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' ἕστησαν οἱ Ἕλληνες
 καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύ-
 μαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ'
 αὐτοῦ οὐδεὶς παρῆι· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα,
 ἀλλ' εἴκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληφόμενόν τι
 17 προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ με-
 ναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγρουντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦν-
 18 ται ἀμφὶ δορυπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς
 ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ
 τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ
 εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύ-
 ρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα εἰ ποτε
 σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίῃ τοῖς Ἕλλη-
 σιν — ἦσαν δ' αὖται τετρακόσiai [ὥς ἐλέγοντο] ἅμα-
 19 ξαι — καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. ὥστε
 ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ
 ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς
 ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα
 οὕτω διεγέροντο.

B.

[Ὡς μὲν οὖν ἡθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικὸν ὅτε I
ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ
ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὥς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὥς Κῦρος
ἐτελεύτησε καὶ ὥς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ
Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ
Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] ἅμα 2
δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι
Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματοῦντα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν
οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασάμε-
νοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισάμενοις προῖέναι εἰς τὸ πρό-
σθεν ἕως Κύρῳ συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων 3
ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρ-
χων, γεγωνὶς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς
ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος
δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρ-
βάρων ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὤρμητο, καὶ λέγοι ὅτι ταύ-
την μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν
ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθεν περ
ἦλθε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι 4
Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ
τάδε εἶπεν. Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετε-
λεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαῖῳ ὅτι ἡμεῖς νικῶμεν τε
βασιλέα καὶ ὥς ὁρᾷτε οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ

μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλείᾳ. ἐπαγγελ-
 λόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, εἰὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον
 τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶν-
 5 των καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς
 ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ
 Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβού-
 6 λετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου. οἱ μὲν ὄχοντο,
 Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στρατεύμα ἐπορίζετο
 σίτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς
 βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προδόντες
 ἀπὸ τῆς φάλαγγος οὗ ἡ μάχῃ ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς
 πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν
 τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι
 καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλοὶ δὲ
 καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὐσαι· οἷς
 πᾶσι χρώμενοι κρέα ἐψοντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέ-
 7 ραν. καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσιν ἀγορὰν καὶ ἐρ-
 χονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ
 μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἰς Ἕλληνα,
 ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων·
 καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις
 8 τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέ-
 σαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας· λέγουσιν ὅτι
 βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγγάνει
 καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα λόντας ἐπὶ
 τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἂν τι δύνωνται ἀγα-
 9 θόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ
 Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος
 τοσοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἴη τὰ ὅπλα
 παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρα-

τηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔνυχε γὰρ θυόμενος. ἐνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρ- 10
κὰς πρεσβύτατος ὦν ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοίεν· Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, Ἄλλ' ἐγώ, ἔφη, ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω πότερα ὥς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὥς διὰ φιλίαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὥς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἐστὶ τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. πρὸς 11
ταῦτα Φαλῖνος εἶπε, Βασιλεὺς νικᾷν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἐτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύναισθε ἂν ἀποκτείναι. μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν, ὦ Φαλῖνε, 12
νῦν, ὥς σὺ ὀρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἐστὶν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στέρηθῆναι. μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. ἀκού- 13
σας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν, Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως. ἄλλους 14
δὲ τινες ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακισμένους ὥς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιντο,

εἰ βούλοιοτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι
 χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέ-
 15 ψαιαντ' ἂν αὐτῷ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώ-
 τησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπο-
 λαβὼν εἶπεν, Οὗτοι μὲν, ὧ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει·
 16 σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ τί λέγεις. ὁ δ' εἶπεν, Ἐγὼ σε, ὦ
 Φαλῖνε, ἄσμενος εἶδρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες· σὺ τε γὰρ Ἑλλήν εἰ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες
 ὅσους σὺ ὀράς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμ-
 17 βουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ
 οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅτι σοι δοκεῖ
 κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὃ σοι τιμὴν οἴσει
 εἰς τὸν ἐπειτα χρόνον αἰεὶ λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε
 πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἑλληνας τὰ
 ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐ-
 τοῖς τάδε. οἴσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι
 18 ἃ ἂν συμβουλευῇς. ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο
 βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα
 συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες
 μᾶλλον εἶεν οἱ Ἑλληνες. Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ
 19 τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυρίων
 ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστὶ σωθῆναι πολεμοῦντας βασι-
 λεῖ, συμβουλευῶ μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δέ τοι
 μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμ-
 20 βουλευῶ σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν. Κλέαρχος δὲ
 πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις·
 παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ
 μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶ-
 ναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ
 δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα

ἢ ἄλλω παραδόντες. ὁ δὲ Φαλίνος εἶπε, Ταῦτα μὲν 21
 δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε
 βασιλεὺς ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαί εἴσαν,
 προοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. εἶπατε οὖν καὶ περὶ
 τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν ἢ ὥς πολέ-
 μου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν, 22
 Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά
 δοκεῖ ἅπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ
 Φαλίνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος, Ἦν μὲν μένωμεν, σπον-
 δαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προοῦσι πόλεμος. ὁ δὲ πάλιν 23
 ἠρώτησε, Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ
 ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαί μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι
 δὲ καὶ προοῦσι πόλεμος. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

Φαλίνος μὲν δὴ ὥχeto καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ Π.
 παρὰ Ἀριαίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων
 δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι
 πολλοὺς φαίη Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους,
 οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ
 βούλεσθε συναπιέναι, ἥκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός.
 εἰ δὲ μή, αὐριον πρὶν ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος 2
 εἶπεν, Ἀλλ' οὕτω χρή ποιεῖν· εἰ μὲν ἥκαμεν, ὥσ-
 περ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὅποσον ἂν τι ὑμῖν
 οἴσθε μάλιστα συμφέρειν. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τού-
 τοις εἶπε. μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος συγκαλέ- 3
 σας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί,
 ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἵεναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐρίγνεται
 τὰ ἱερά. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐρίγνεται· ὥς γὰρ ἐγὼ
 νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης
 ποταμός ἐστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ
 πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν

δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ
 ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάννυ
 4 καλὰ ἡμῖν τὰ λεγὰ ἦν. ὥδε οὖν χρὴ ποιεῖν· ἀπιόντας
 δειπνεῖν ὅτι τις ἔχει· ἐπειδὴν δὲ σημήνη τῷ κέρατι
 ὥς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὴν δὲ τὸ δεύ-
 τερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ
 ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς
 5 τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποιοῦν οὕτω.
 καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο, οὐχ ἐλό-
 μενοι, ἀλλὰ ὁρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν
 6 ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἅπειροι ἦσαν. [ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ
 ἦν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης
 σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ
 τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ
 ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο
 εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιοι.]
 7 ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ
 ἔχων τοὺς τε ἱππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταρά-
 κοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὥς τριακοσίους ἡύτο-
 8 μόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγήτο
 κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφικνοῦν-
 ται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρ' Ἀριαῖον καὶ τὴν
 ἐμείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει
 θέμενοι τὰ ὅπλα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
 τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριαῖον· καὶ ὥμοσαν οἱ τε Ἕλλη-
 νες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι
 μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ
 9 βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. ταῦτα
 δ' ὥμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ κᾶπρον καὶ κριδόν

εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ
 βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ 10
 Κλέαρχος, Ἄγε δὴ, ὦ Ἀριαῖε, ἐπέλπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν
 στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπὲ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ
 τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἢνπερ ἦλθομεν ἢ ἄλλην
 τινὰ ἐννευνογκέναι δοκεῖς ὁδὸν κρείττω. ὁ δ' εἶπεν, 11
 Ἦν μὲν ἦλθομεν ἀπιόντες παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ
 ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπι-
 τηδείων. ἐπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω
 οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἶχομεν λαμ-
 βάνειν· ἐνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδα-
 πανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν
 μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον 12
 δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνώμεθα
 μακροτάτους, ἵνα ὡς πλείστον ἀποσπάσωμεν τοῦ
 βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν
 ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς
 ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγον μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολ-
 μήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δύνησεται
 ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπα-
 νιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔργω.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη 13
 ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε
 κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ
 ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύ-
 νοντι εἰς κόμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο
 μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δέξιλην ἔδοξαν πο- 14
 λεμίους ὁρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἱ μὴ
 ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ
 Ἀριαῖος, ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος διότι

- 15 ἐτέρωτο, καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν
 ᾧ δὲ ὠπλίζοντο ἤκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκο-
 ποὶ ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἶεν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ
 εὐθύς ἐγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγὺς που ἐστρατοπεδεύετο
 βασιλεὺς· καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμας οὐ
 16 πρόσω. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν·
 ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους
 ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὁψὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε,
 φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων
 ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς
 πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὲρ
 τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν
 17 οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπον τινὶ
 ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοτατοὶ προσιόντες
 ὥς ἐτύγγανον ἕκαστοι ἠϋλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν
 ἐποιοῦν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους
 ἀκοῦειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ
 ἐφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστε-
 18 ραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη
 οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξ-
 ἐπλάγη δέ, ὥς εἰοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρα-
 τεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὕστεραίᾳ ἐπραττε.
 19 προοῦσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι
 φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἷον εἰκὸς
 20 φόβου ἐμπесόντος γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην
 Ἠλείον, ὃν ἐτύγγανεν ἔχων παρ' ἐαυτῷ κήρυκα ἄρι-
 στον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα ὅτι
 προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν
 ὄνον εἰς τὰ ὄπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τὰ-
 21 λαντον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἐγνωσαν οἱ στρα-

τιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχοντες σφ.
 ἅμα δὲ ὄρθρω παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ
 ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἥπερ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη.
 ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε III.
 δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ
 ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίφ ἀνατέλ-
 λοντι κήρυκας ἐπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον 2
 πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ
 δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχὼν τότε
 τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν
 τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρι ἂν σχολάσῃ. ἐπεὶ δὲ 3
 κατέστησε τὸ στράτευμα ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντη
 φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸς δὲ τῶν ὅπλων μηδὲνα κατα-
 φανῇ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προ-
 ῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν
 αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτά
 ἔφρασεν. ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί 4
 βούλονται. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἥκοιεν ἄν-
 δρες οἵτινες Ικανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς
 Ἕλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ.
 ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ἀπαγγέλλετε τοῖνυν αὐτῷ ὅτι μάχης 5
 δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων
 περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι μὴ πορίσας ἄριστον.
 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαννον, καὶ ἦκου 6
 ταχύ· ὃ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς που βασιλεὺς ἦν ἢ
 ἄλλος τις ὃ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δὲ
 ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἦκοιεν ἡγεμό-
 νας ἔχοντες οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν
 ἐνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἡρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς 7
 ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς ἰοῦσι καὶ ἀπιούσιν, ἢ καὶ τοῖς

ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δέ, Ἄπασιν, ἔφασαν, μέχρι
 8 ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελῇ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα
 εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο·
 καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι [ταχύ τε] καὶ καθ' ἥσυν-
 9 χίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ
 Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν καὶ μοι ταῦτα· οὐ μέντοι
 ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω ἕστ' ἂν ὀκνήσωσιν
 οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι·
 οἶμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις
 τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς
 εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι
 10 ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια. καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος
 μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ
 στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει.
 καὶ ἐνετύγγανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεις
 ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποι-
 οῦντο ἐκ τῶν φοινίκων οὓς εὗρισκον ἐκπεπτακώτας, τοὺς
 11 δὲ καὶ ἐξέκοπτον. καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν
 ὥς ἐπεστάτει, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων,
 ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν
 πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν
 ἐπιτήδειον ἔπαισεν ἅν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν
 εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι
 12 μὴ οὐ συσπουδάξειν. καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ
 <εἰς> τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον
 ἐώρων σπουδάξοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
 13 πολὺν δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων
 αὐτὸ τὸ πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ
 ἦν ὥρα οἷα τὸ πεδίου ἄρδεν· ἀλλ' ἵνα ἥδη πολλὰ
 προφαίνοιτο τοῖς Ἑλλήσι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου

ἔνεκα βασιλέα ὑπώπτευν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ
ἀφεικέναι. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κόμας ὅθεν 14
ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν
δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἑψητὸν ἀπὸ
τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων οἷας 15
μὲν ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο,
αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαν-
μάσαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ἡ δὲ ὄψις ἡλέκτρον
οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινὰς ξηραίνοντες τραγήματα
ἀπετίθεσαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγές
δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον 16
ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τὸ τε
εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. ἦν δὲ σφόδρα καὶ
τοῦτο κεφαλαλγές. ὁ δὲ φοῖνιξ ὅθεν ἐξαιρεθείη ὁ ἐγκέ-
φαλος ὁλος ἀνάνητο.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου 17
βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς
ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ
εἵποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων
στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἐρμηνέως
τοιάδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, 18
καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας,
εὖρημα ἐποίησάμην εἰ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως
αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα.
οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν
οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνούς ἡτούμην 19
βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι
αὐτῷ Κῦρὸν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα καὶ
βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμεν, καὶ μόνος
τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ

- διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατο-
 πέδῳ [ἐνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε
 καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς
 παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι].
 20 καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθαι· ἐρέ-
 σθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα τίνος ἔνεκεν ἐστρα-
 τεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλευῶ ὑμῖν μετρίως ἀπο-
 κρῖνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἢ ἑάν τι δύνωμαι
 21 ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. πρὸς ταῦτα
 μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο· καὶ ἀπεκρίναντο,
 Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ
 πολεμήσουντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλείᾳ, ἀλλὰ
 πολλὰς προφάσεις Κῦρος εὗρισκεν, ὥς καὶ σὺ οἶσθα,
 ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε
 22 ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα,
 ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐ-
 τόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς
 23 εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντι-
 ποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν ὅτου ἔνεκα βουλοί-
 μεθα ἂν τὴν βασιλείᾳς χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν
 ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἰκάδε,
 εἰ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα
 σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ
 εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ
 24 ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκού-
 σας δὲ ὁ Τισσαφέρνης Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ ἀπαγγελῶ
 βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν
 ἐγὼ ἦκω αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρ-
 25 ἔχομεν. καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ'
 οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν ὅτι

διαπεπραγμένους ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ
 σῶσειν τοὺς Ἑλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων
 ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' αὐτὸν
 στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε, Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν 26
 πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν
 τὴν χάριν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν
 παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἢ πρίασθαι, λαμβάνειν
 ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἑάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς δὲ αὖ 27
 ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύσεσθαι ὡς διὰ φιλίας
 αἰσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὁπότεν μὴ ἀγορὰν
 παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνούμενους ἔξειν
 τὰ ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς 28
 ἔδοσαν Τισσαφέρους καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελ-
 φὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ
 ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρους 29
 εἶπε, Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλεῖα· ἐπειδὴν δὲ δια-
 πράξωμαι ἢ δέομαι, ἥξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξω ὑμᾶς
 εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμυτοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ τε Ἑλ-IV.
 ληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι
 ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται
 πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι
 καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, <οἱ> παρ-
 εθάρρυνόν τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον
 μὴ μνησικακήσειν βασιλεῖα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπι-
 στρατείας μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροικομένων.
 τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ᾗσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον 2
 ἦττον προσέχοντες τοῖς Ἑλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ
 διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον,
 ἀλλὰ προσιδόντες τῷ Κλεόρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις

3 στρατηγοῖς, Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, ἵνα
 καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν
 στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάρεται μένειν διὰ
 τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπὶ δὲ πάλιν
 ἀλίσθη αὐτῷ ἡ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται
 4 ἡμῖν. Ἰσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτεριχίζει, ὥς
 ἄπορος εἴη ἡ ὁδός. οὐ γάρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται
 ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι ὥς ἡμεῖς
 τοσοῖδε ὄντες ἐνικῶμεν [τὸν] βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις
 5 αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. Κλέαρχος δὲ
 ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν, Ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι μὲν
 καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξο-
 μεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδάς ποιεῖν.
 ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς παρέξει ἡμῖν οὐδὲ
 ὄθεν ἐπισιτινόμεθα· αὐτίς δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς
 ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιοούντων ἡμῶν εὐθὺς <ἂν>
 Ἀριαῖος ἀποσταίῃ· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείψεται,
 ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμοι ἡμῖν ἔσονται.
 6 ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἔστι δια-
 βατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνα-
 τον διαβῆναι κωλύόντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ ἂν μάχε-
 σθαι γε δέη ἱππεῖς εἰσιν ἡμῖν σύμμαχοι, τῶν δὲ πολε-
 μίων ἱππεῖς εἰσιν οἱ πλείστοι καὶ πλείστον ἄξιοι· ὥστε
 νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἡττωμένων δὲ
 7 οὐδένα οἷόν τε σωθῆναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω
 πολλὰ ἔστι τὰ σύμμαχα, εἶπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπο-
 λέσαι, οὐκ οἶδα ὅ,τι δεῖ αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι
 καὶ θεοῦς ἐπιρκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα
 ποιῆσαι Ἑλληνσί τε καὶ βαρβάροις. τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ 8
 δύναμιν ὥς εἰς οἶκον ἀπιὼν καὶ Ὀρόντας ** τὴν ἑαυτοῦ
 δύναμιν· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ
 γάμῳ. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ 9
 ἄγοράν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀρι-
 αῖος τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στρατεύμα ἅμα Τισσα-
 φέρνει καὶ Ὀρόντα καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις.
 οἱ δὲ Ἕλληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν 10
 ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἐκά-
 στοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ πλείον· ἐφυ-
 λάττοντο δὲ ἀμφοτέροι ὥσπερ πολεμίους ἀλλήλους, καὶ
 εὐθύς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζό- 11
 μενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλ-
 λέγοντες πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο 12
 ἐχθρὰν παρεῖχε. διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς ἀφίκοντο
 πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖχος, καὶ παρῆλθον εἰς αὐ-
 τοῦ. ἦν δὲ ὠκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς ἐν ἀσφάλτῳ
 κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος
 δ' ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυ-
 λῶνος οὐ πολὺ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 13
 δύο παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυγας δύο,
 τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δὲ ἐξευγμένην πλοίοις ἐπτά·
 αὗται δ' ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέ-
 τμητο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν
 πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δὲ ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ
 μικροὶ ὀχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας·
 καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ
 πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ἥ ὄνομα Σιττάκη,
 ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. οἱ μὲν 14
 οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παραδείσου

μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων δένδρων,
 οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα· οὐ μέντοι
 15 καταφανεῖς ἦσαν. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περι-
 πάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὀπλων Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν·
 καὶ προσελθὼν ἄνθρωπός τις ἠρώτησε τοὺς προφύλα-
 κας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· Μένωνα δὲ
 οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὧν τοῦ Μένωνος
 16 ξένου. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς,
 εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε. Ἐπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρ-
 τάξος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύ-
 ουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτός οἱ
 βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα πολὺ ἐν τῷ πλησίον
 17 παραδείσῳ. καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποτα-
 μοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλακὴν, ὥς διανοεῖται αὐτὴν
 λῦσαι Τισσαφέρην τῆς νυκτός, εἰν δύνηται, ὥς μὴ
 διαβῇτε ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῇτε τοῦ ποταμοῦ καὶ
 18 τῆς διώρυχος. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ
 τὸν Κλέαρχον καὶ φράζουσιν ἃ λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 19 ἀκούσας ἐταράχθη σφόδρα καὶ ἐφοβεῖτο. νεανίσκος δὲ
 τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ὥς οὐκ ἀκόλουθα
 εἶη τό τε ἐπιτιθεσθαι καὶ λύσειν τὴν γέφυραν. δῆλον
 γὰρ ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾶν δεήσει ἢ ἡττᾶσθαι.
 εἰν μὲν οὖν νικῶσι, τί δεῖ λύειν αὐτοὺς τὴν γέφυ-
 ραν; οὐδὲ γὰρ ἂν πολλὰ γέφυραι ὧσιν ἔχοιμεν ἂν
 20 ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθῶμεν. εἰν δὲ ἡμεῖς νικῶμεν,
 λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅποι φύ-
 γωσιν· οὐδὲ μὴν βοηθῆσαι πολλῶν ὄντων πέραν οὐδεὶς
 21 αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας. ἀκούσας δὲ
 ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις εἴη
 χώρα ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. ὁ

δὲ εἶπεν ὅτι πολλὴ καὶ κῶμαι ἔννεισι καὶ πόλεις πολλὰ καὶ μεγάλαι. τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρβαροι 22 τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψειαν, ὀκνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληνες διελόντες τὴν γέφυραν μείναιεν ἐν τῇ νήσῳ ἐρύματα ἔχοντες ἔνθεν μὲν τὸν Τίγρητα, ἔνθεν δὲ τὴν διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὔσης καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων· εἴτα δὲ καὶ ἀποστροφὴ γένοιτο εἰ τις βούλοιτο βασιλέα κακῶς ποιεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν 23 γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἐπεμψαν· καὶ οὔτε ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμῶθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων, ὥς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ 24 δὲ ἕως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐξευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ὥς οἷόν τε μάλιστα πεφυλαγμένους· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρους Ἑλλήνων ὥς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῇ ἦν· διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς [αὐτῶν] ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν εἰ διαβαίνειεν τὸν ποταμόν· ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ὄχητο ἀπελαύνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 25 τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν, τὸ εὖρος πλέθρον· ἐπὴν δὲ γέφυρα. καὶ ἐνταῦθα ὤκειτο πόλις μεγάλη ὄνομα Ὠπὶς· πρὸς ἣν ἀπῆν-τησε τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος ἀδελφὸς ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων ὥς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα παρερχομένους τοὺς Ἕλληνας ἐθεώρει. ὁ δὲ 26 Κλέαρχος ἡγεῖτο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος· ὅσον δὲ [ἂν] χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσειε, τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη

χρόνον δι' ὅλου τοῦ στρατεύματος γίνεσθαι τὴν ἐπί-
 στασιν· ὥστε τὸ στράτευμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλήσι
 δόξαι πάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν Πέρσην ἐκπεπληγῆαι
 27 θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας
 σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ παρασάγγας τριάκοντα εἰς τὰς
 Παρυσάτιδος κόμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός.
 ταύτας Τισσαφέρους Κύρῳ ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοῖς
 Ἑλλήσιν ἐπέτρεψε πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνῆν δὲ σίτος
 28 πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δ'
 ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας
 εἰκοσί τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν
 δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ὠκεῖτο
 μεγάλη καὶ εὐδαίμων ὄνομα Καίναί, ἕξ ἧς οἱ βάρβαροι
 διῆγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.
 V. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν πο-
 ταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα
 ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαί μὲν ἦσαν,
 2 φανερά δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν
 τῷ Κλέαρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρει [καὶ] εἰ πῶς
 δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρὶν ἕξ αὐτῶν πόλεμον
 γενέσθαι· καὶ ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι
 3 αὐτῷ χρήξει. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἥκειν. ἐπειδὴ δὲ
 συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε. Ἐγώ, ὃ Τισσα-
 φέρην, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγεννημένους καὶ δεξιὰς
 δεδομένας μὴ ἀδικήσιν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ
 σὲ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα
 4 ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε
 σὲ αἰσθῆσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγώ τε
 σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινόοῦμεν τοιοῦτον
 οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθειν, ὅπως εἰ δυναί-

μεθα ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα 5
 ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ
 ὑποψίας οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι
 πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλ-
 λοντας οὔτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν 6
 τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα
 ἂν πάνεσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὥς σὺ
 ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον 7
 οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλή-
 λους· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς,
 τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν
 πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων
 τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ οὔδ'
 ὅπως ἂν εἰς ἔχυρόν χωρίου ἀποσταίῃ. πάντῃ γὰρ πάντα
 τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ
 κρατοῦσι. περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὄρκων 8
 οὕτω γιγνώσκω, παρ' οὗς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι
 κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι
 νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ 9
 πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν
 τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ
 σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ
 ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον
 δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δὴ 10
 καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν
 εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον
 ἐφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπί-
 δων ἐμαυτὸν στερεῇσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι
 ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι 11
 φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι

- εὖ ποιεῖν ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κῦρον
 δύναμιν καὶ χάραν ἔχοντα καὶ τὴν σπαντοῦ [χάραν]
 σώζοντα, τὴν δὲ βασιλείῳ δύναμιν, ἣ Κῦρος πολέμια
 12 ἔχρητο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοι-
 οῦτων ὄντων τίς οὕτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται σοὶ
 φίλος εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔχω
 13 ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα
 μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν
 σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν·
 οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ
 τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ
 ὑμετέρῃ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς
 νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποῖα δυνάμει συμ-
 μάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσασθε τῆς νῦν σὺν
 14 ἐμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺν
 εἰ μὲν βούλοιο τῷ φίλος εἶναι, ὥς μέριστος ἂν εἴης,
 εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὥς δεσπότης <ἂν> ἀναστρέφοιο
 ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἷ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα
 μόνον ὑπηρετοῖμεν ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἣν σωθέν-
 15 τες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. ἐμοὶ μὲν ταῦτα
 πάντα ἐνθυμονμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ
 σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἡδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τὸ
 ὄνομα τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πείσαι λέγων
 ὥς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα
 εἶπε· Τισσαφέρους δὲ ὥδε ἀπημείφθη.
 16 Ἄλλ' ἡδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρο-
 νίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιννώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν
 βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σπαντῶ κακόνου εἶναι.
 ὥς δ' ἂν μάθῃς ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῦ
 17 οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλό-

μεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους
 ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως ἐν ἣ ὑμᾶς μὲν βλέπτειν
 ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ 18
 χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι
 δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα
 σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὀρεῖτε
 ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν
 ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν
 ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλῶμεθα
 μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι δια-
 βαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. εἰ δ' ἐν πᾶσι 19
 τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρ-
 ποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν
 ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε
 μάχεσθαι ἂν δύναισθε. πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσοῦτους 20
 πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδὲνα
 ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τούτου ἂν
 τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής,
 μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχυρός; παντάπασι δὲ ἀπό- 21
 ρων ἐστὶ καὶ ἀμυγχανῶν καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ
 τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτοκίας τε
 πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι.
 οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὧ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε
 ἡλίθιοι ἐσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς ἔξδν ἀπολέσαι οὐκ 22
 ἐπὶ τούτῳ ἥλθομεν; εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἕως τούτου
 αἷτιος τὸ τοῖς Ἑλλήσιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ὧ
 Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίας πιστευόν τούτῳ
 ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ 23
 χορήσιμοι ὑμεῖς ἐστε τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον
 ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ

μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως
 ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι.

- 24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν·
 καὶ εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς
 φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι
 25 πολεμίους ἡμᾶς ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ
 μὲν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρους, εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε
 στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν ἐν τῷ ἐμφανεῖ, λέξω
 τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὥς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ
 26 τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω
 πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω.
 27 ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρους φιλοφρονού-
 μενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον
 ἐποίησατο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον δηλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἴόμενος δια-
 κεῖσθαι τῷ Τισσαφέρει καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν,
 ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρην οὗς ἐκέλευσε,
 καὶ οὐ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὥς
 προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμω-
 28 ρηθῆναι. ὑπώπτευε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα,
 εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρᾳ συγγεγεννημένον Τισσαφέρει
 μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα,
 ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβὼν φίλος ἢ
 29 Τισσαφέρει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στρά-
 τευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παρα-
 λυποῦντας ἐκποδᾶν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγον
 τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρα-
 30 τηγούς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρα-
 τηγούς ἰέναι, εἰκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν

δὲ ὥς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὥς δια-
κόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρ- 31
νους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος
Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος
Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοῖς· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς
θύραις ἔμενον. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ 32
σημεῖου οἱ τ' ἐνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατε-
κόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων
διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἕλληνι
ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. οἱ δὲ Ἕλληνες 33
τὴν τε ἱππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶν-
τες καὶ ὅτι ἐποιοῦν ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς
ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα
ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα.
ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες 34
ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξειν αὐτοὺς ἐπὶ
τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριατός 35
δὲ καὶ Ἀρτάοχος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστό-
τατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσα-
φέρηνας ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὁρᾶν καὶ γινώσκειν·
συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι
εἰς τριακοσίους. οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν 36
ἐκέλευον εἰ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός,
ἵνα ἀπαγγείλῃσι τὰ παρὰ βασιλέως. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον 37
φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ
Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ
Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου·
Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὸν ἐν κόμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις
ἐπισιτιζόμενος. ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν 38

- Ἀριατος τάδε. Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιorkῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἐαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπέπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.
- 39 πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλέαρχος ὁ Ὀρχομένιος· Ὡς κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριατε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ᾤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς
- 40 ἔρχεσθε; ὁ δὲ Ἀριατος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν
- 41 τάδε εἶπε. Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλue τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιorkοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέπερ εἰσὶν ὑμετέροισι μὲν εὐεργέται, ἡμετέροισι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα
- 42 συμβουλευσαί. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολλὴν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.
- VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν ὥς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρους αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως.

καὶ γὰρ δὴ ἔως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις 2
 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμενεν, ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη ἐγέ-
 νετο, ἀναπείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὥς οἱ Θωῤῥακες ἀδικοῦσι
 τοὺς Ἕλληνας καὶ διαπραξάμενος ὥς ἐδύνατο παρὰ
 τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὥς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρο-
 νήσου καὶ Περίνθου Θωῤῥαξίν. ἐπεὶ δὲ μεταγρόντες 3
 πως οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος ἀποστρέφειν αὐτὸν
 ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ'
 ᾤχετο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. ἐκ τούτου καὶ ἐθα- 4
 νατώθη ὑπὸ τῶν ἐν Σπάρτῃ τελῶν ὥς ἀπειθῶν.
 ἤδη δὲ φυγὰς ὦν ἔρχεται πρὸς Κῦρον, καὶ ὁποίους
 μὲν λόγοις ἔπεισε Κῦρον ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ
 αὐτῷ Κῦρος μυρίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ 5
 ῥαθυμίαν ἐτράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων
 συλλέξας στρατεύμα ἐπολέμει τοῖς Θωῤῥαξί, καὶ μάχῃ τε
 ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἦγε τούτους
 καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κῦρος ἐδεήθη τοῦ στρα-
 τεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὥς σὺν ἐκείνῳ αὐ πολε-
 μήσων. ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα 6
 εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης
 καὶ βλάβης αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυμεῖν βού-
 λεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν
 ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν·
 ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινα ἡδονὴν
 ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν φιλοπόλεμος 7
 ἦν· πολεμικὸς δὲ αὐ τάντῃ ἐδόκει εἶναι ὅτι φιλοκίν-
 δυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὥς οἱ παρόν-
 τες πανταχοῦ πάντες ὁμολόγουν. καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέ- 8
 γετο εἶναι ὥς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιοῦτου τρώπου οἶον

ἀκακῆτος εἶχεν. ἱκανὸς μὲν γὰρ ὥς τις καὶ ἄλλος
 φροντίζειν ἦν ὅπως ἔχοι ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια
 καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιεῖσαι
 9 τοῖς παροῦσιν ὥς πειστέον εἶη Κλεάρχῳ. τοῦτο δ'
 ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὁρᾶν στυγνὸς ἦν
 καὶ τῇ φωνῇ τραχύς, ἐκόλαζε τε ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ
 ἐνίοτε, ὥς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. καὶ γνώμη
 10 δ' ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγρεῖτο
 ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὥς δέοι
 τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς
 πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ φίλων
 ἀφ' ἑξέσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους.
 11 ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα
 καὶ οὐκ ἄλλον ἡροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ
 στυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσ-
 ῳποῖς ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον
 πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον,
 12 οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γέ-
 νοιντο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλον ἀρξομένους ἀπιέναι, πολλοὶ
 αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' αἰεὶ
 χαλεπὸς ἦν καὶ ὠμός· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ
 13 στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. καὶ γὰρ
 οὖν φίλῳ μὲν καὶ εὐνοίᾳ ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν·
 οὔτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖ-
 σθαι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρεῖλθαν αὐτῷ,
 14 σφόδρα παιδομένοις ἐχρήτο. ἐπεὶ δὲ ἄρξαιντο νικᾶν
 σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα ἦν τὰ χρησί-
 μους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τό τε
 γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῇν καὶ
 τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εὐτάκτους

ἐποίει. τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ 15
ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα
ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

Πρόξενος δὲ ὁ Βοιωτίας εὐθύς μὲν μεираκιον ὦν 16
ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός·
καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύ-
ριον τῷ Λεοντίῳ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανός 17
νομίσας ἤδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὦν τοῖς πρώ-
τοις μὴ ἡττᾶσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς
σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων
ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά·
τοσοῦτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἐνδῆλον αὐτῷ καὶ τοῦτο 18
εἶχεν ὅτι τούτων οὐδὲν αὐτῷ θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδι-
κίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τού-
των τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μὴ. ἄρχειν δὲ καλῶν 19
μὲν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὕτ' αἰδῶ τοῖς
στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιεῖσαι, ἀλλὰ
καὶ ἡσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμε-
νοι ἐκείνων· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερός τὸ
ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται τὸ
ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. ᾤετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι 20
καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ
ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοί
τε καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἀδικοὶ
ἐπεβούλευον ὥς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. ὅτε δὲ ἀπέθνη-
σκεν ἦν ἐτῶν ὥς τριάκοντα.

✓ Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21
πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω
λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι·
φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα

- 22 ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν
 ἐπιθυμοίη συντομοτάτην ᾤετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ
 ἐπιπορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἔξαπατᾶν, τὸ δ' ἀπλουῖν
 23 καὶ ἀληθεῖς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. στέργων δὲ φα-
 νερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ
 ἐνδηλος ἐγίνετο ἐπιβουλεύων. καὶ πολεμίου μὲν οὐδε-
 νὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελαῶν
 24 αἰεὶ διελέγετο. καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν
 οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν
 φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος
 25 ᾤετο εἰδέναι ᾧ ἄσπονδον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. καὶ
 ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ
 ὠπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δὲ ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν
 26 ἀσχοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. ὥσπερ δέ
 τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιο-
 τητι, οὕτω Μένων ἡγάλλετο τῷ ἔξαπατᾶν δύνασθαι,
 τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελαῶν· τὸν δὲ μὴ
 πανοῦργον τῶν ἀπαιδευτῶν αἰεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ
 παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν φιλία, διαβάλλων
 27 τοὺς πρώτους τοῦτο ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. τὸ δὲ πει-
 θομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ συναδι-
 κεῖν αὐτοῖς ἐμμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι
 ἡξίου ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναίτο καὶ ἐθέλοι
 ἂν ἀδικεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ
 ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν.
 28 καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι,
 ἃ δὲ πάντες ἴσασι τὰδ' ἐστί. παρὰ Ἀριστίππου μὲν
 ἔτι ὥραϊος ὧν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων,
 Ἀριαίῳ δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίοις καλοῖς ἦδετο,
 οἰκειότατος [ἔτι ὥραϊος ὧν] ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικὰ

εἶχε Θαρύπαν ἀγένειος ὢν γενειῶντα. ἀποθυησκόντων 29
 δὲ τῶν συστρατῆρων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν
 Κύρῳ, ταῦτά πεποιηκὼς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν
 τῶν ἄλλων θάνατον [στρατηγῶν] τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασι-
 λέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι
 στρατηγοὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς, ὥσπερ τάχιστος
 θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὥς
 πονηρὸς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

Ἄγριος δὲ ὁ Ἀρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς καὶ 30
 τούτῳ ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐθ' ὥς ἐν πολέμῳ κακῶν
 οὐδὲις κατεγέλα οὐτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο. ἦστην
 δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες
 ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύ-
 τησεν ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσα-
 φέρνηι ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δε-
 2 δῆλωται.] ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν
 καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπό-
 μενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὲ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ
 Ἕλληνες, ἐννοοῦμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θυραῖς
 ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ
 πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἐτι παρέξειν
 ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια
 στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ
 διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προ-
 δεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες
 βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἱππέα
 οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν ὅτι νικῶν-
 3 τες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν
 οὐδεὶς ἂν λειφθεῖν ταῦτ' ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως
 ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύ-
 σαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκανσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ
 οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου
 ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύ-
 πης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν,

οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι, οὕτω μὲν δὴ δια-
κείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, 4
ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης
ὦν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο
οἰκοθεῖν ξένος ὦν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ
ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσκειν, ὃν αὐτὸς ἔφη
κρεῖττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος, ὃ μέντοι Ξενοφῶν 5
ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ
Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας, καὶ ὁ Σωκράτης ὑπο-
πτεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ
φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθυμῶς τοῖς
Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμ-
βουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοι-
νῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν 6
ἐπῆρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχό-
μενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ
καὶ καλῶς πράξας σωθείη. καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλ-
λων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει 7
τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἡτιᾶτο
αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἡρώτα πότερον λῶον εἴη
αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον
εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθείη.
ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρον, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα
ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμε- 8
νος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν
Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν
τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. προθυμουμένου 9
δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κύρος συμπροθυμεῖτο μέναι
αὐτόν, εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ,

- εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι
 10 εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς
 — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλέα
 ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου·
 ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη
 ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι
 δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην
 καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἰς καὶ
 11 Ξενοφῶν ἦν. ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἔλυνετο μὲν σὺν
 τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ'
 ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενο-
 μένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῷαν οἰκίαν, καὶ ἐκ
 12 τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη,
 καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις
 ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ
 δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ
 ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ,
 μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλείας,
 13 ἀλλ' εἰργόιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν. ὁποῖόν
 τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν
 ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίγνεται γὰρ τάδε.
 εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἐννοία αὐτῷ ἐμπί-
 πτει· τί κατάκειμαι; ἢ δὲ νύξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ
 ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξειν. εἰ δὲ γενησόμεθα
 ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλε-
 πώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας
 14 ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνούμεθα οὐδεὶς
 παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα
 ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ πόλεως
 πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; πόλιν

δ' ἡλικίαν ἐμαντῶ ἐλθεῖν ἀναμένω· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι
 πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαντὸν τοῖς
 πολεμίοις. ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς 15
 Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν,
 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι,
 ὥσπερ οἶμαι οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὅρῳ
 ἐν οἷσις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ 16
 πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμι-
 σαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐ-
 δείς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὥς κάλλιστα ἀγωνιού-
 μεθα. καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, 17
 τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ
 καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν
 χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδείς
 πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὥς δοῦλον ἀντὶ
 βασιλείας ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ θυναίμεθα,
 τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ὥς 18
 ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον
 παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως
 τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. ἐγὼ 19
 μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν οὔποτε ἐπανόμην
 ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
 μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσῃ μὲν χώραν καὶ
 οἶαν ἔχοιεν, ὥς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ
 θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ 20
 δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν
 ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα,
 ὅτου δ' ὠνησόμεθα ἥδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως
 δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους
 ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστα

- τὰς σπονδὰς μᾶλλον. ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.
- 21 ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λεγέσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείλυνες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ
- 22 θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὥς τὸ εἰκός, ἔσονται. οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὁρῶντες ἀγαθὰ στεροῦσθαι αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ λέναι ἐπὶ τὸν
- 23 ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μέλζονι ἢ τούτοις. ἔτι δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψυχὴ καὶ θάλαπῃ καὶ πόνοις φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείλυνας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν
- 24 νύκην ἡμῖν διδῶσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἀριστοὶ καὶ τῶν
- 25 στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. καὶ γὰρ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' αὐτόν με ἡγείσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἅπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.
- 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγείσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βοιωτιάδων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγοι ἄλλως πῶς σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἅμα ἥρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.
- 27 ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε. Ὡς

θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρων γιγνώσκεις
οὐδὲ ἀκούων μέμνησαιρ ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τοῦ-
τοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, καταφρονήσας
ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. ἐπεὶ 28
δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισάμενοι ἐλθόντες
παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων
καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε
σπονδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, 29
ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνεν ὅπλων
ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκείνοι
παιόμενοι, κεντούμενοι, ὕβριζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν
οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ' οἶμαι ἐρῶντες τούτου;
ἂ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας
φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἐμοί, 30
ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσ-
λεσθαι εἰς ταὐτὸν ἡμῖν αὐτοῖς ἀφελομένους τε τὴν
λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. οὗτος
γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλ-
λάδα, ὅτι Ἕλλην ὦν τοιοῦτός ἐστιν. ἐντεῦθεν ὑπο- 31
λαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν, Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε
τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντά-
πασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Ἀνδρὸν ἀμφοτέρα
τὰ ὦτα τετραυπημένον. καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν 32
οὖν ἀπήλασαν· οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες
ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶς εἴη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν,
ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχα-
γὸς σῶς εἴη τὸν λοχαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, 33
εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐρένοντο οἱ
συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν.
ὅτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. ἐνταῦθα 34

Ἰερώνυμος Ἠλείος πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχα-
 γῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί
 καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συν-
 ελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα εἰ
 τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ὦ Ξενο-
 35 φῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενο-
 φῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφα-
 σιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὥς
 ἦν δύνωνται ἀπολέσωσιν. ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα
 ποιητέα ὥς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ
 36 μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι
 ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνελγύθατε μέγι-
 στον ἔχετε καιρόν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες
 πρὸς ἡμᾶς βλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀδυ-
 μοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε
 παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ
 τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ
 37 πειράσσονται μιμεῖσθαι. ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν
 ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρατηγοί,
 ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν ὑμεῖς
 καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν
 τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς
 ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τού-
 38 των καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν
 οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στρατεύμα, εἰ ἐπι-
 μεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὥς τάχιστα
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ
 ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο
 ὥς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολε-

μικοῖς παντάπασιν. ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ,
 ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδὴν δὲ κατα- 39
 στήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους
 στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραδαρρύνητε, οἶμαι ἂν
 ὑμᾶς πάννυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς 40
 αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως
 δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα
 ὅ,τι ἂν τις χρῆσαιτο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ
 ἡμέρας. ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ 41
 τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται ἀλλὰ καὶ τί ποιή-
 σουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι 42
 οὔτε πληθὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχύς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας
 ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς
 ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται. ἐντεθύμηναι δ' 43
 ἔργωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο ὅτι ὁπόσοι μὲν μαστείνουσι
 ξὴν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν
 κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν,
 ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι
 καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀπο-
 θνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους <δ'> ὁρῶ μᾶλλον πως
 εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καὶ ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαι-
 μονέστερον διάγοντας. ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόν- 44
 τας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτοὺς τε ἄνδρας
 ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτα 45
 εἰπὼν ἐπάύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος, Ἀλλὰ
 πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίνωσκον
 ὅσον ἤκουον Ἀθηναίου εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐκαινῶ σε ἐφ'
 οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλομένην ἂν ὅτι πλεί-
 στους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴῃ τὸ ἀγαθόν.

- 46 καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὧ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες
 ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκτε
 εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας
 ἄγετε· ἐπεὶ ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας.
- 47 παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. καὶ ἅμα
 ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὥς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαίνοντο τὰ
 δεόντα. ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου
 Τιμασίῳν Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς
 Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος
 Φιλήσιος Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.
- II. Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ
 εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προ-
 φυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας.
 ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη
 πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.
- 2 Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε
 ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν
 καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον οἱ
- 3 πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ
 δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ
 ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι ὅπως ἦν μὲν θυνώμεθα
 καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε
 ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶν-
 τες τοῖς πολεμίοις. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν
- 4 οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ
 ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἄλλ' ὀρᾷτε μὲν,
 ὧ ἄνδρες, τὴν βασιλείᾳς ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὀρᾷτε
 δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γέλτων
 τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο
 σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς

δεξιᾶς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεόρχῳ καὶ ὁμοτρόπεξος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδῶσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κύρον τεθυηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὁρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὥς ἂν δυνώμεθα κράτιστα τοῦτο ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ τὸν πόλεμον ὥς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρόπειν, εἴτε τελευτᾶν θεοί, ὁρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιτοκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἵεναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὁρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἳ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἳ πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοοῦμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἵεναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ

- σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτή-
 ρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια
 ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπύ-
 ξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν.
 καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατενιάτω τὴν χεῖρα. καὶ
 ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠϋξάντο καὶ ἐπαιάνισαν.
 ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ᾧδε.
- 10 Ἐτ' ἄρχανον λέγων ὅτι πολλὰ καὶ καλὰ ἐλπίδες ἡμῖν
 εἶεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν
 τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε
 καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. οὕτω
 δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι
 τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ
 τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς
 καὶ ἐν δεινοῖς ὥσι σῶζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.
- 11 ἔπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων
 τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῇτε ὥς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν
 προσήκει εἶναι σῶζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάν-
 τῶν δεινῶν οἱ ἀγαθοί. (ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν
 σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὥς ἀφανιούντων τὰς Ἀθή-
 νας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν
- 12 αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι ὀπίσους κατακάνοιεν
 τῶν πολεμίων τοσαύτας χιμαῖρας καταθύσειν τῇ θεῷ,
 ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐν-
 αὐτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν.
- 13 ἔπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγέρας τὴν ἀναρίθμητον
 στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ
 ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ
 γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὁρᾶν
 τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μνημεῖον ἡ ἑλευθερία τῶν

πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα
 γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε.
 τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων. οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ 14
 ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐπω πολλὰ ἡμέ-
 ραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγό-
 νοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ 15
 τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε
 ἀγαθοί· νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ
 ἀγών ἐστι πολὺ δῆπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας
 καὶ προθυμότερους εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέ- 16
 ρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μὲν
 γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλῆθος ἄμετρον ὀρῶν-
 τες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι
 εἰς αὐτούς· νῦν δὲ ὁπότε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν
 ὅτι οὐ θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες [μὴ] δέχεσθαι
 ὑμᾶς, τί ἐτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι; μηδὲ 17
 μέντοι τοῦτο μείον δόξητε ἔχειν ὅτι οἱ Ἀριαίου πρόσθεν
 σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφελήσασιν· ἐτι γὰρ οὗτοι
 κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡττημένων· ἔφυγον γοῦν
 [πρὸς] ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δ' ἐθέλοντας
 φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις τατ-
 τομένους ἢ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ τάξει ὀρᾶν. εἰ δέ τις ὑμῶν 18
 ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολε-
 μίοις πολλοὶ πάρεσιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς
 οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ
 ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε
 λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες
 ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. οὐκοῦν τῶν ἱππέων 19
 πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὁχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν
 γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμονται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον

ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες
 πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παῖσομεν, ἣν τις προσή, πολὺ
 δὲ μᾶλλον ὅτου ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα. ἐνὶ δὲ
 μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς [ἡμᾶς]· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφα-
 20 λέςτερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν. εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρ-
 ρεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρηνς ἡγήσεται οὐδὲ
 βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε
 πότερον κρείττον Τισσαφέρηνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπι-
 βουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας
 λαβόντες ἡγείσθαι κελεύωμεν, οἳ εἰσονται ὅτι ἦν τι
 περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ
 21 σώματα ἀμαρτήσονται· τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ἀνεί-
 σθαι κρείττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἥς οὗτοι παρεῖχον μικρὰ
 μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ
 αὐτοὺς λαμβάνειν, ἣν περ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους
 22 ὁπόσῳ ἂν ἕκαστος βούληται. εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε
 ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι
 καὶ μεγάλως ἡγείσθε ἐξεπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε
 εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι.
 πάντες γὰρ ποταμοί, εἰ καὶ πρόσσω τῶν πηγῶν ἄποροί
 εἰσι, προῖοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ
 23 τὸ γόνυ βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν
 ἡγεμονίαν τε μηδεὶς ἡμῖν φανέται, οὐδ' ὥς ἡμῖν γε
 ἀθυμητέον. ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσοὺς, οὓς οὐκ ἂν
 ἡμῶν φαίημεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλείᾳ χώρα
 πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦ-
 σιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ
 καὶ αὐτοὶ εἶδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ κατα-
 24 λαβόντες τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ'
 ἂν ἔφην ἔγωγε χοῖναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἰκάδ'

ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκή-
 σουτας. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν
 ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδόλως
 ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσειέ γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν
 τεθρίπποις βούλονται ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ'
 ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμῶς μένειν κατα-
 σκευαζομένους. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν 25
 ἄργοι ξῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, καὶ Μῆδων δὲ
 καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις
 ὁμιλεῖν, μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλυθώμεθα τῆς οἰ-
 καδὲ ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶ- 26
 τον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι
 ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἕλλησιν ὅτι ἐκόντες
 πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιο-
 τεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίως ὄρᾱν. ἀλλὰ
 γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν
 κρατούντων ἐστὶ, τοῦτο δεῖ λέγειν ὕπως ἂν πορευοί- 27
 μεθὰ τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ εἰ μάχεσθαι θεοὶ ὡς
 κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ
 μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ξεύγη
 ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευώμεθα ὅπη ἂν τῇ στρατιᾷ
 συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνάς συγκатаκαῦσαι. αὗται
 γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ'
 οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια
 ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλ- 28
 λάξωμεν πλὴν ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν
 ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ᾤσιν,
 ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ
 ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ
 τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

- 29 λοιπόν μοι εἰπεῖν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι.
 ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξ-
 ενεργεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς
 στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν
 τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων ἱκανοὺς εἶναι
 ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρ-
 χοντας ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπο-
 30 λέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέ-
 ρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς
 ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς
 31 ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δέ τις ἀπειθῇ, ψηφίσα-
 σθαι τὸν αἰὲ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι
 κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσου-
 νται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνθ' ἐνὸς
 32 Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέποντας κακῶ εἶναι. ἀλλὰ
 γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὄρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμοι
 αὐτίκα παρέσονται. ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν,
 ἐπικυρώσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται. εἰ δέ
 τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτῃ, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης δι-
 δάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.
- 33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν, Ἄλλ' εἰ μὲν τινος
 ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα
 ἐξέσται ποιεῖν· ἃ δὲ νῦν εἰρήκε δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα
 ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνα-
 34 τεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν πάντες. ἀναστὰς δὲ
 πάλιν εἶπε Ξενοφῶν, Ὡς ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσ-
 δοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἔξο-
 μεν τὰ ἐπιτήδεα· ἀκούω δὲ κόμας εἶναι καλὰς οὐ
 35 πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμά-
 ζοιμι εἰ οἱ πολέμοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν

παριόντας διώκοντες καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. Ἰσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν 36 πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὄπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ ᾖ. εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖη τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν ὁπότε οἱ πολέμοι ἔλθοιεν βουλεύεσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χρομέθα ἂν εὐθύς τοῖς τεταγμένοις. εἰ μὲν οὖν ἄλλο 37 τις βέλτιον ὄρᾳ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δέ, Χειρίσοφος μὲν ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῷ πρεσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμελοῖσθην· ὀπισθοφυλακοῖμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι ἐγὼ καὶ Τιμασίῳ τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύ- 38 τῆς τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅτι ἂν ἀεὶ κράτιστον δοκῇ εἶναι. εἰ δέ τις ἄλλο ὄρᾳ βέλτιον, λεξάτω. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν, Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεννάτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, ἀπὸν- 39 τας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἰ τις δὲ χορημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες III. κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περιττῶν ὅτου μὲν δεοιτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ

ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἡριστο-
 ποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἐρχεται Μιθρα-
 δάτης σὺν ἱππεῦσιν ὥς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος
 2 τοὺς στρατηγοὺς εἰς ἐπήκοον λέγει ὧδε. Ἐγώ, ὃ ἄν-
 δρες Ἕλληνες, καὶ Κύρῳ πιστὸς ἦν, ὥς ὑμεῖς ἐπίστασθε,
 καὶ νῦν ὑμῖν εὐνους· καὶ ἐνθάδε δ' εἰμὶ σὺν πολλῷ
 φόβῳ διάγων. εἰ οὖν ὁρῶν ὑμᾶς σωτήριόν τι βου-
 λευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θερά-
 ποντας πάντας ἔχων. λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῷ
 ἔχετε ὥς φίλον τε καὶ εὖνουν καὶ βουλόμενον κοινῇ
 3 σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιεῖσθαι. βουλευομένοις τοῖς
 στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρινασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χει-
 ρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐγὼ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴ-
 καδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὥς ἂν δυνώμεθα
 ἀσινέστατα· ἦν δὲ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύῃ, δια-
 4 πολεμεῖν τούτῳ ὥς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. ἐκ τού-
 του ἐπειρᾶτο Μιθραδάτης διδάσκειν ὥς ἄπορον εἴη
 βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι. ἐνθα δὴ ἐγινώσκετο ὅτι
 ὑπόπεμπτος εἴη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρνηους τις οἴ-
 5 κειων παρηκολουθήκει πίστεως ἕνεκα. καὶ ἐκ τούτου
 ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι
 τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν·
 διέφθειρον γὰρ προσιδόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἕνα
 γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ὄχρετο
 ἀπὼν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὥς εἰκοσι.
 6 Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα-
 πάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑποζύγια
 καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προση-
 λυθόντων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθραδάτης,
 ἱππέας ἔχων ὥς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας

αὐτοῦ

εἰς τετρακοσίους μάλα ἑλαφροὺς καὶ εὐζώνους. καὶ 7
 προσήει μὲν ὥς φίλος ὢν πρὸς τοὺς Ἑλληνας· ἐπεὶ δ'
 ἐγγὺς ἐγένοντο, ἐξαπίνης οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ
 ἵππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίτρωσκον. οἱ
 δὲ ὀπισθοφυλάκες τῶν Ἑλλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς,
 ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἳ τε γὰρ Κρητὲς βραχύτερα τῶν
 Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἅμα ψιλοὶ ὄντες εἰσω τῶν ὅπλων
 κατεκέκλειντο, οἳ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον
 ἢ ὥς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. ἐκ τούτου Ξενο- 8
 φῶντι ἐδόκει διωκτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν ὀπλι-
 τῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἳ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθο-
 φυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν
 πολεμίων. οὔτε γὰρ ἵππεῖς ἦσαν τοῖς Ἑλλήσιν οὔτε 9
 οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύναντο
 καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ ὅσον τε
 ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν· οἱ δὲ βάρ- 10
 βαροι ἵππεῖς καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίτρωσκον εἰς τοῦ-
 πισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, ὁπόσον δὲ διώξαιαν
 οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους
 ἔδει. ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διηλθον οὐ πλεον πέντε 11
 καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δειλῆς ἀφίκοντο εἰς τὰς κώ-
 μας. ἐνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἦν. καὶ Χειρίσοφος καὶ
 οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα ἡτιῶντο
 ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε
 καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο βλάπτειν.
 ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς αἰτιῶντο καὶ 12
 αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροῦν. ἀλλ' ἐγώ, ἔφη,
 ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπειδὴ ἐώρων ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν
 κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐδὲν δυναμένους.
 ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακῶς 13

μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πολε-
 14 μίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάννυ χαλεπῶς. τοῖς οὖν θεοῖς
 χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ ῥώμῃ ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἤλθον,
 ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα, δηλῶσαι δὲ ὧν δεόμεθα.
 15 νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονῶσιν
 ὅσον οὔτε οἱ Κρητὲς ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ
 ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώ-
 κωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἷόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρα-
 τεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη πεζὸς
 πεζὸν ἢ διώκων καταλαμβάνοι ἐκ τόξου ῥύματος. ἡμεῖς
 16 οὖν εἰ μέλλοιμεν τούτους εἰργεῖν ὥστε μὴ δύνασθαι
 βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τὴν ταχί-
 στην δεῖ καὶ ἱππέων. ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύ-
 ματι ἡμῶν Ῥοδίους, ὧν τοὺς πολλοὺς φασιν ἐπίστασθαι
 σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέ-
 17 ρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. ἐκεῖναι γὰρ διὰ τὸ
 χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξ-
 ικνοῦνται, οἱ δὲ Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίαις ἐπίσταν-
 18 ται χρῆσθαι. ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψάμεθα τίνες πέ-
 πανται σφενδόνας, καὶ τούτων μὲν δῶμεν ἀργύριον,
 τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν,
 καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην
 19 τινα ἀτέλειαν εὐρίσκωμεν, ἵσως τινὲς φανοῦνται ἱκα-
 νοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν. ὁρῶ δὲ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρα-
 τεύματι, τοὺς μὲν τινας παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλε-
 ἀρχου καταλελειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμα-
 λώτους σκενοφοροῦντας. ἂν οὖν τούτους πάντας
 ἐκλέξαντες σκενοφόροι μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους
 εἰς ἱππέας κατασκευάσωμεν, ἵσως καὶ οὗτοί τι τοὺς
 20 φεύγοντας ἀνιάσουσιν. ἐδοξε καὶ ταῦτα καὶ ταύτης

τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐρέοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἱππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὕστεραίᾳ εἰς πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ἱππαρχος ἐπιστάθῃ Λύκιος ὁ Πολυστράτου Ἀθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπο-IV. ρεύοντο προαιτέρον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει αὐτοὺς διαβῆναι ἐφ' ἣ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιδοῖντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι· διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς πάλιν 22 φαίνεται ὁ Μιθραδάτης, ἔχων ἱππέας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσούτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρην, καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἂν τούτους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμιζε ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπείχον τῆς χαράδρας 3 ὅσον ὀκτὼ σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθραδάτης ἔχων τὴν δύναμιν. παρήγγελλτο δὲ τῶν πελταστῶν οὓς ἔδει διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν εἰρητο 4 θαρροῦσι διώκειν ὥς ἐφεσπομένης ἱκανῆς δυνάμεως. ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθραδάτης κατειλήφει, καὶ ἤδη σφενδόναι 4 καὶ τοξεύματα ἐξικνούντο, ἐσήμηνε τοῖς Ἕλλησι τῇ σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἰρητο καὶ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοῖς βαρβάρους τῶν 5 τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τοὺς δὲ ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ἠκίσαντο, ὥς 6 ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολέμοις εἶναι ὄραν. καὶ οἱ μὲν 6 πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δὲ Ἕλληνες

- ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο
 7 ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη
 μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισσα· ὥκουν δ' αὐτήν
 τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος
 πέντε καὶ εἰκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύ-
 κλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ὠκοδόμητο δὲ πλίν-
 8 θοις κεραμεαῖς· κρηπὶς δ' ὑπὴν λιθίνη τὸ ὕψος εἰκοσι
 ποδῶν. ταύτην βασιλεὺς ὁ Περσῶν ὅτε παρὰ Μῆδων
 9 τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ
 ἐδύνατο εἰλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα ἠφάνισε
 10 μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. παρὰ
 ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος
 ἐνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. ἐπὶ ταύτης
 πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν πε-
 11 φευγότες. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρα-
 σάγγας ἕξ πρὸς τεῖχος ἐρημον μέγα [κείμενον]· ὄνομα
 δὲ ἦν τῇ πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτήν ποτε ὥκουν.
 ἦν δὲ ἡ μὲν κρηπὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ
 12 εὖρος πεντήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. ἐπὶ
 δὲ ταύτῃ ἐπωκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος
 πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ τείχους
 ἡ περίοδος ἕξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μῆδεια
 γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν ὅτε ἀπώλλυσαν τὴν ἀρχὴν
 13 ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν
 ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνῳ εἰλεῖν
 οὔτε βίᾳ· Ζεὺς δὲ βροντῇ κατέπληξε τοὺς ἐνοικοῦντας,
 καὶ οὕτως ἐάλω.
- 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρα-
 σάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσα-
 φέρνης ἐπεφάνη, οὗς τε αὐτὸς ἰππέας ἤλθεν ἔχων καὶ

τὴν Ὀρόντα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλείᾳς θυγατέρα ἔχον-
 τος καὶ οὓς Κύρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὓς ὁ
 βασιλεὺς ἀδελφὸς ἔχων βασιλεὶ ἐβοήθει, καὶ πρὸς
 τοῦτοις ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στρα-
 τευμα πάμπολυ ἐφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν 14
 τῶν τάξεων ὀπισθεὶν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια
 παραγαγὼν ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐβούλετο
 διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν.
 ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ 15
 [Σκύθαι] τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν
 ἀνδρὸς, οὐδὲ γὰρ εἰ πάννυ προθυμεῖτο ῥάδιον ἦν,
 καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει
 καὶ <αλ> ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. καὶ τὸ λοιπὸν τῆς 16
 ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο· καὶ οὐκέτι
 εἰσίνοντο οἱ βάρβαροι τῇ τότε ἀκροβολίσσει· μακρότερον
 γὰρ οἱ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδύων καὶ τῶν
 τοξοτῶν * *. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστίν· 17
 ὥστε χρήσιμα ἦν ὅποσα ἀλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων
 τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολε-
 μίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω λέντες
 μακράν. εὐρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώ-
 μαις καὶ μόλυβδοις, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδύνας.
 καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ 18
 Ἕλληνες κώμας ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι
 μείων ἔχοντες τῇ ἀκροβολίσσει· τὴν δ' ἐπιούσαν ἡμέ-
 ραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐπεσιτίσαντο· ἦν γὰρ
 πολλὸς σίτος ἐν ταῖς κώμας. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο
 διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης εἶπετο ἀκροβολι-
 ζόμενος, ἔνθα δὴ οἱ Ἕλληνες ἐγνώσαν πλαίσιον ἰσό- 19
 πλευρον ὅτι ποιητὰς τάξις εἶη πολεμίων ἐπομένων.

ἡμετέρας

ἀνάγκη γάρ ἐστιν, ἣν μὲν συγκύπτῃ τὰ κέρατα τοῦ
 πλαισίου ἢ ὁδοῦ στενωτέρας οὔσης ἢ ὁρέων ἀναγκα-
 ζόντων ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὀπίστας καὶ πο-
 ρεύεσθαι πονήρας ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ
 ταραττομένους, ὥστε δυσχερήστους εἶναι [ἀνάγκη] ἀτά-
 20 κτους ὄντας· ὅταν δ' αὖ διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη
 διασπᾶσθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους καὶ κενὸν γίγνε-
 σθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθνυεῖν τοὺς ταῦτα
 πάσχοντας πολεμίων ἐπομένων. καὶ ὁπότε δέοι γέφυ-
 ραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος
 βουλόμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθետον ἦν ἐν-
 21 ταῦθα τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔγνωσαν οἱ στρα-
 τηγοί, ἐποίησαν ἕξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ
 λοχαγοὺς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντῆρας καὶ
 ἄλλους ἐνωμοτάρχους. οὗτοι δὲ πορευόμενοι ὁπότε
 μὲν συγκύπτει τὰ κέρατα ὑπέμενον ὕστεροι [οἱ λοχα-
 γοί], ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς κέρασι, τότε δὲ παρῆγον
 22 ἕξωθεν τῶν κεράτων. ὁπότε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ
 τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον αὖ ἐξεπίμπλασαν, εἰ μὲν στε-
 νώτερον εἴη τὸ διέχον, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερον,
 κατὰ πεντηκοστῆς, εἰ δὲ πᾶν πλατύνει, κατ' ἐνωμοτίας·
 23 ὥστε αἰεὶ ἐκπλεων εἶναι τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαί-
 νειν τινὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο,
 ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διεβαίνουν· καὶ εἰ που
 δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρῆσαν οὗτοι. τούτῳ τῷ
 24 τρόπῳ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας. ἡνίκα δὲ τὸν
 πέμπτον ἐπορεύοντο, εἶδον βασίλειόν τι καὶ περὶ αὐτὸ
 κώμας πολλὰς, τὴν δὲ ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο
 διὰ γηλόφων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἷ κατῆκον ἀπὸ
 τοῦ ὄρους ὑφ' ᾧ ἦν ἡ κώμη. καὶ εἶδον μὲν τοὺς

λόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλληνες, ὥς εἰκὸς τῶν πολεμίων
 ὄντων ἱππέων· ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῦ πεδίου 25
 ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γήλοφον καὶ κατέβαινον,
 ὥς ἐπὶ τὸν ἕτερον ἀναβαίνειν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται
 οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρᾶν ἐβαλλον,
 ἐσφενδόνων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων, καὶ πολλοὺς 26
 ἐτίτρωσκον καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων γυμνῆτων καὶ
 κατέκλεισαν αὐτοὺς εἰς τῶν ὕπλων· ὥστε παντάπασι
 ταύτην τὴν ἡμέραν ἄχρηστοι ἦσαν ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες
 καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται. ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι 27
 οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ
 ἄκρον ἀφικνοῦνται ὀπλῖται ὄντες, οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ
 ἀπεπήδων. πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στρα- 28
 τευμα ταῦτά ἐπασχον, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου
 ταῦτά ἐρίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν
 αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς
 πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς πρὸς τὸ
 ὄρος. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἐπομένων πολε- 29
 μίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι,
 δεδοικότες μὴ ἀποτμηθεῖν καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν
 γένοιεντο οἱ πολέμιοι. οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πο- 30
 ρευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὁδῷ κατὰ τοὺς γηλόφους, οἱ δὲ
 κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας·
 καὶ ἱατροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ γάρ ἦσαν οἱ
 τετραμένοι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ τῶν 31
 τετραμένων ἕνεκα καὶ ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον,
 ἄλνυρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλὰς.
 ταῦτα δὲ συννηνεγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώ-
 ρας. τετάρτη δ' ἡμέρα καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδῖον.
 ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῇ δυνάμει, 32

ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἡ ἀνάγκη κατασκευῆσαι οὐ πρῶτον
 εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔτι μαχομένους· πολλοὶ
 γὰρ ἦσαν οἱ ἀπόμαχοι, <οἷ τε> τετραμένοι καὶ οἱ
 ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὄπλα δεξά-
 33 μνοι. ἐπεὶ δὲ κατεσκευήσαν καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς
 ἀκροβολίζεσθαι οἱ βάρβαροι πρὸς τὴν κώμην προσιόν-
 τες, πολὺν περιῆσαν οἱ Ἕλληνες· πολὺν γὰρ διέφερεν
 ἐκ χώρας ὀρμῶντας ἀλέξασθαι ἢ πορευομένους ἐπιούσι
 34 τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. ἥνίκα δ' ἦν ἤδη δέλλη, ὥρα
 ἦν ἀπιέναι τοῖς πολεμίοις· οὐποτε γὰρ μείον ἀπεστρα-
 τοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα
 σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 35 θῶνται αὐτοῖς. πονηρὸν γὰρ νυκτὸς ἔστι στρατεύμα
 Περσικόν. οἷ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται καὶ ὥς ἐπὶ
 τὸ πολὺν πεποδισμένοι εἰσὶ τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα εἰ
 λυθίτησαν, εἰάν τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι
 τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι, δεῖ καὶ θωρα-
 κισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ πάντα
 χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορύβου ὄντος. τούτου ἔνεκα πόρρω
 36 ἀπεσκήνουν τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δὲ ἐρίγνωσκον αὐτοὺς
 οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους,
 ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι ἀκουόντων τῶν
 πολεμίων. καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας
 οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ δὲ ὁψὲ ἐρίγνετο, ἀπῆσαν· οὐ γὰρ
 ἐδόκει λύειν αὐτοὺς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάγεσθαι
 37 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη
 εἴρων οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναξεύξαντες
 καὶ διῆλθον ὅσον ἐξήκοντα σταδίους. καὶ γίγνεται
 τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων ὥστε τῇ ὕστεραίᾳ
 οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι οὐδὲ τῇ τρίτῃ, τῇ δὲ τετάρτῃ

νυκτὸς προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον
 οἱ βάρβαροι, ἣ ἔμελλον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρω-
 νυχίαν ὄρους, ὑφ' ἣν ἡ κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον.
 ἐπειδὴ δὲ ἑώρα Χειρίσοφος προκατειλημμένην τὴν ἀκρω- 38
 νυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐράς καὶ κελεύει
 λαβόντα τοὺς πελταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἤγευ' ἐπιφαι- 39
 νόμενον γὰρ ἑώρα Τισσαφέρην καὶ τὸ στράτευμα
 πᾶν· αὐτὸς δὲ προσελάσας ἡρώτα Τί καλεῖς; ὁ δὲ
 λέγει αὐτῷ, "Ἐξεστὶν ὁρᾶν· προκατείληπται γὰρ ἡμῖν
 ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν,
 εἰ μὴ τούτους ἀποκόψομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ἤγες τοὺς 40
 πελταστὰς; ὁ δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα
 καταλιπεῖν τὰ ὀπισθεν πολεμίων ἐπιφαινομένων. Ἀλλὰ
 μὴν ὦρα γ', ἔφη, βουλεύεσθαι πῶς τις τοὺς ἄνδρας
 ἀπελᾷ ἀπὸ τοῦ λόφου. ἐνταῦθα Ξενοφῶν ὁρᾷ τοῦ 41
 ὄρους τὴν κορυφὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἐαυτῶν στρατεύ-
 ματος οὖσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἔφοδον ἐπὶ τὸν λόφον
 ἐνθα ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει, Κράτιστον, ὦ Χει-
 ρίσοφε, ἡμῖν ἵεσθαι ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· ἦν γὰρ
 τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς
 ὁδοῦ. ἀλλὰ, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ
 δ' ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρήζεις, πορεύου ἐπὶ τὸ
 ὄρος, ἐγὼ δὲ μενᾶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ 42
 Χειρίσοφος, ὁπότερον βούλει ἐλέσθαι. εἰπὼν ὁ Ξενο-
 φῶν ὅτι νεώτερός ἐστιν αἰρεῖται πορεύεσθαι, κελεύει
 δὲ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρὸν
 γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐράς λαβεῖν. καὶ ὁ Χειρίσοφος 43
 συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστὰς, ἔλαβε δὲ
 τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' ἐκέλευσεν

αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπι-
 44 λέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. ἐντεῦθεν ἐπο-
 ρεύοντο ὥς ἐδύναντο τάχιστα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου
 πολέμιοι ὥς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον,
 εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ὤρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον.
 45 καὶ ἐνταῦθα πολλή μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ
 στρατεύματος διακελευομένων τοῖς ἑαυτῶν, πολλή δὲ
 κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην τοῖς ἑαυτῶν διακελευο-
 46 μένων. Ξενοφῶν δὲ παρελαύνων ἐπὶ τοῦ ἵππου παρ-
 εκελεύετο, Ἄνδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλ-
 λᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν
 ὀλίγον πονήσαντες ἀμαχεῖ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα.
 47 Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυνώνιος εἶπεν, Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ
 Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὀχεῖ, ἐγὼ δὲ
 48 χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὃς ἀκούσας
 ταῦτα καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου ὠθεῖται αὐτὸν ἐκ
 τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὥς ἐδύνατο
 τάχιστα ἔχων ἐπορεύετο· ἐτύγγανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων
 τὸν ἱππικόν· ὥστ' ἐπιέζετο. καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν
 ὑπάργειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὀπισθεν παριέναι μόλις
 49 ἐπόμενος. οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίονσι καὶ βάλλουσι
 καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔστε ἡνάγκασαν <ἀνα-
 λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἕως
 μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν,
 καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε πεζῇ. καὶ φθάνουσιν ἐπὶ
 V. τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους. ἐνθα δὴ οἱ μὲν
 βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ
 δὲ Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρνην
 καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ᾤχοντο. οἱ
 δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν

κώμη μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κώ-
μαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ
πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἡνίκα δ' ἦν δαίλη 2
ἐξαπίνης οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ
τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν
τῷ πεδίῳ καθ' ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκη-
μάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατ-
ελήφθησαν. ἔνταῦθα Τισσαφέρην καὶ οἱ σὺν αὐτῷ 3
κάειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα
ἠθύμυσάν τινες, ἐννοοῦμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ κάοιεν,
οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χει- 4
ρίσοφον ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ
κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις ἡνίκα ἀπὸ τῆς βο-
θείας ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες ἔλεγεν, Ὅρατε, ὦ ἄνδρες 5
[Ἕλληνες], ὑφιέντας τὴν χώραν ἥδη ἡμετέραν εἶναι; ἃ
γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ κάειν τὴν βασι-
λέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσι ὥς ἄλλοτριαν. ἀλλ'
ἐάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὅψονται
καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ', ὦ Χειρίσοφε, 6
ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοῖς κάουτας ὥς ὑπὲρ τῆς
ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν, Οὐκ οὐν ἔμοιγε δοκεῖ·
ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ οὕτω θάττον παύ-
σονται.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι 7
περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ
συνῆσαν. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἐνθεν μὲν
γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσαῦτος
τὸ βάθος ὥς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις
τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις 8
ἄνθρωπος Ῥόδιος εἶπεν, Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι

- ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὀπλίτας, ἂν ἐμοὶ ὦν δέομαι
 9 ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. ἐρωτώ-
 μενος δὲ ὅτου δέοιτο Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίῳν δεήσομαι·
 πολλὰ δ' ὁρῶ πρόβατα καὶ αἰγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους,
 ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν
 10 διάβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς χρησθε
 περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἀσκούς πρὸς
 ἀλλήλους, ὁρμίσας ἕκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ
 ἀφελὺς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγῶν καὶ
 ἀμφοτέρωθεν δήσας ἐπιβαλὼν ἱλὴν καὶ γῆν ἐπιφορήσω·
 11 ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα εἰσεσθε·
 πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι.
 12 ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἢ ὕλῃ καὶ ἢ γῇ σχήσει· ἀκού-
 σασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθυμήμα χαρίεν
 ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κω-
 λύοντες πέραν πολλοὶ ἱππεῖς, οἳ εὐθὺς τοῖς πρώτοις
 13 οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. ἐνταῦθα τὴν μὲν
 ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν [ἢ πρὸς Βαβυ-
 λῶνα] εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ἐνθεν
 ἐξῆσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλυνον, ἀλλὰ ἐθεῶντο
 καὶ ὅμοιοι ἦσαν θανμάζουσιν ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ
 14 Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ ἔχοιεν. ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι
 στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ
 πάλιν συνήλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς ἐαλωκότας
 15 ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἶη. οἱ
 δὲ ἔλεγον ὅτι τὰ μὲν πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυ-
 λῶνα εἶη καὶ Μηδίαν, δι' ἧς περ ἦκοιεν, ἢ δὲ πρὸς
 ἕω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἐνθα θερίζειν
 λέγεται βασιλεύς, ἢ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς
 ἐσπέραν ἐπὶ Αὐδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἢ δὲ διὰ τῶν

ὁρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους
 ἄγροι. τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολε- 16
 μικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ
 ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα
 μυριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστίῃσιν διὰ τὴν
 δυσχωρίαν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν
 τῷ πεδίῳ σπείδαιντο, καὶ ἐπιμιγνύναι σφῶν τε πρὸς
 ἐκείνους καὶ ἐκείνων πρὸς ἑαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα 17
 οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φάσκου-
 τας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι
 ἔμελλον. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι
 διὰ τῶν ὁρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους
 γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἦξειν, ἧς Ὀρόν-
 τας ἦρχε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὐπορον
 ἔφασαν εἶναι ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις 18
 ἐθύσαντο, ὅπως ἡνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας τὴν πορείαν
 ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὁρέων ἐδεδοίκεσαν
 μὴ προκαταληφθεῖν· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνή-
 σειαν, συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπε-
 σθαι ἡνίκ' ἂν τις παραγγέλλῃ.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἄς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποίησαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τιτσαφέρονους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπακολού-
 5 θουήντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.]* ἡνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλλεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ
 6 ὄρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος λαβὼν τὸ ἄμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὀπλίταις εἶπετο

*) In codicibus praeter CBE leguntur post § 1 haec:

2 ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὁρέων πορευτέον εἶναι.
 3 ἤκουον γάρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασιν. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι,
 4 καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν αὐτοὶ ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

οὐδένα ἔχων γυμῆτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι μή τις ἄνω πορευομένων ἐν τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος 7 πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὕφηγετο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος· εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων. ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες 8 καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφρευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἰ πῶς ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι θιέναι αὐτοὺς ὥς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπεὶ περ βασιλεὶ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐπιτυγχάνοι 9 ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπῆκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς 10 κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις — τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινὰς καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν· 4 εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, 11 ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμας ὑλόσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους. ἅμα δὲ τῇ 12 ἡμέρᾳ συνελθούσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποξυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ

- δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα,
 καὶ ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ
 13 πάντα ἀφείναι. σχολαίαν γὰρ ἐποιοῦν τὴν πορείαν
 πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ
 οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπι-
 τήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀν-
 θρώπων ὄντων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.
- 14 Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες
 ἐν τῷ στενωπῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρη-
 μένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπείθοντο,
 πλὴν εἴ τίς τι ἔκλεψεν, οἷον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ
 γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν
 οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ
 15 ἀναπανόμενοι. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίνεται χειμῶν
 πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ
 τὰ πιτῆδεια. καὶ ἦρθε μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει
 16 δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ
 στενωπῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον
 καὶ ἐσφενδύνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 διώκοντες καὶ πάλιν ἀναγκάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι·
 καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε
 17 οἱ πολέμοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος
 ἄλλοτε μὲν ὅτε παρεγγυῶτο ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ
 ὑπέμενε, ἀλλ' ἦγε ταχέως καὶ παρηγγυὰ ἐπεσθαι,
 ὥστε δῆλον ἦν ὅτι πράγμα τι εἴη· σχολῇ δ' οὐκ ἦν
 ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία
 18 ὁμοία φρυγῇ ἐγίνετο τοῖς ὀπισθοφυλάξι. καὶ ἐνταῦθα
 ἀποθυνίσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξεν-
 θεὺς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλεν-
 19 ράς, καὶ Βασίλας Ἀρκὰς διαμπερὲς τὴν κεφαλὴν. ἐπεὶ

δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθύς ὥσπερ εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἡτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐχ ὑπέμενευ, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρες τέθνατον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα. ἀποκρι- 20 νεται ὁ Χειρίσοφος, Βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς ἄβρατα πάντα ἐστί· μία δ' αὕτη ὁδὸς ἦν ὁρᾶς ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὁρᾶν ἐξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἷ κατελιηφότες φυλάττουσι τὴν ἐκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, 21 εἰ πως δυναίμην φθάσαι πρὶν κατελιῆφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἡγεμόνες οὕς ἔχομεν οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει, Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο 22 ἄνδρας. ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρῆχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ καὶ ἡμᾶς ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναν μέν τινες αὐτῶν, καὶ ζῶντας προυθυμῆθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα ὅπως ἡγεμόσιν εἰδούσι τὴν χώραν χρῆσάμεθα.

Καὶ εὐθύς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον 23 διαλαβόντες εἰ τινα εἶδεῖν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φόβων προσ- αγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφελίμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὗτος 24 μὲν οὐ φαίη [διὰ ταῦτα] εἰδέναι ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θνηάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν, ἐρωτώμενος δ' εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάρειτον χωρίον, 25 ἔφη εἶναι ἄκρον ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας 26 λοχαγούς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν λέγειν τε τὰ

παρόντα καὶ ἐρωτᾶν εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς
 27 πορεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀριστάννυμος Μεθυδριεὺς [Ἀρκὰς] καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος [Ἀρκὰς], ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παροράσιος [Ἀρκὰς καὶ οὗτος] ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος, ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι
 28 ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγνουμένου. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται Ἀριστεὺς Χίος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

II. Καὶ ἦν μὲν δαίλη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα διήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἣν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα.
 2 ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πληθὸς ὡς δισχιλίοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν
 3 καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιμόντες. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες ἦν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρηθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκύλινδον οἱ βάρελοι ὀλοιστροχοὺς ἀμαξιαίους καὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας παίοντες διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ.
 4 ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποιοῦν μέχρι σκότος ἐγένετο·

ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγγανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλίνδοντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ. οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιμόντες καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακάνοντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμμενον ὥς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δ' οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ ἑμαστος ἦν ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὐτῇ ὁδὸς ἐφ' ἣ ἑκάθητο οἱ φύλακες. ἐφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἑκάθητο. καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέβαινε, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἥ τε σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἀλαλάξαντες ἵεντο ἐπὶ τοὺς ἀνδρώπους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον· εὗζωνοι γὰρ ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς ἵεντο ἄνω κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτρυβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ἢ ἔτυχον ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες ὥς ἐδύναντο ἐνίμων ἀλλήλους τοῖς δόρασι. καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε. πορευόμενοι δ' ἐντυγγάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ¹⁰ κατελιμμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι ἦν

- ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑπο-
- 11 ζύγια οὐκ ἦν ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι. ἐνθα δὲ παρα-
κελευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον
ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ ἀλλὰ καταλιπόντες
- 12 ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλονται φεύγειν. καὶ τέως
μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὅπη ἐδύνατο ἕκαστος οἱ βάρ-
βαροι ἐτόξενον καὶ ἐβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ προσέεντο,
ἀλλὰ φυγῇ λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρ-
εληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὁρῶσιν ἐμπροσθεν
λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὐθις ἐδόκει πορεύεσθαι.
- 13 ἐννοήσας δ' ὁ Ξενοφῶν μὴ, εἰ ἐρημον καταλίποι τὸν
ἡλωκότεν λόφον, [καὶ] πάλιν λαβόντες οἱ πολέμοι ἐπι-
θοῦντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ
ὑποζύγια ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα — κατα-
λείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς Κηφισόδαρου Κηφισο-
φῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμον Ἀθη-
ναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν
τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεῦτερον λόφον, καὶ
- 14 τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν. ἐτι δ' αὐτοῖς
τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς
ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ
- 15 τῶν ἐθελοντῶν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες,
λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαν-
μαστὸν πᾶσι γενέσθαι καὶ ὑπώπτευνον δείσαντας αὐ-
τοὺς μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο ἀπολιπεῖν. οἱ δ'
ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπίσθεν γιγνόμενα
- 16 πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενο-
φῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον,
τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι

λόχοι προσμίξειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν
 τῷ ὁμαλῷ θέσθαι τὰ ὄπλα [εἶπε]. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 17
 χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφειγὼς καὶ
 λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεθυῶσι
 Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ
 ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας
 ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἤκον 18
 ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Ξενοφῶν διελέ-
 γετο αὐτοῖς δι' ἐρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς
 νεκροὺς ἀπῆτει. οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ μὴ 19
 κάειν τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ἐν
 ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρήει, οἱ δὲ ταῦτα
 διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρύν-
 σαν ἐνταῦθα πολέμιοι, καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν 20
 ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθα τὰ ὄπλα
 ἔκειτο, ἵεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θυοῦβρ'
 καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ'
 οὗ Ξενοφῶν κατέβαινε, ἐκύλινδον πέτρους· καὶ ἐνὸς
 μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστῆς
 ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν. Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεύς 21
 [Ἀρκὰς] προσέδραμεν αὐτῷ ὀπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν
 προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συν-
 τεταγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο 22
 τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ
 καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις διαφιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος
 πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν 23
 δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε λαβόντες τοὺς
 νεκροὺς ἀπέδωσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν
 τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν ὅσαπερ νομίζεται
 ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. τῇ δὲ ὑστερίᾳ ἄνευ ἡγεμόνος 24

ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὅπη εἴη
 στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκάλουν τὰς παρ-
 25 ὁδους. ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους καλύνουσιν, Ξενο-
 φῶν ὀπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλυσεν τὴν ἀπό-
 φραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος
 26 γίνεσθαι τῶν καλυνόντων, ὁπότε δὲ τοῖς ὀπισθεν
 ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρώμενος ἀνω-
 τέρω γίνεσθαι τῶν καλυνόντων ἔλυσεν τὴν ἀπόφραξιν
 τῆς παρόδου τοῖς ὀπισθεν· καὶ αἰὲν οὕτως ἐβοήθουν
 27 ἀλλήλοις καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμέλοντο. ἦν δὲ καὶ
 ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβάσι πολλὰ πράγματα παρείχον
 οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ γὰρ ἦσαν
 ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ
 28 εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. ἄριστοι δὲ τοξό-
 ται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπλήχη, τὰ δὲ τοξεύ-
 ματα πλέον ἢ διπλήχη· εἰλκον δὲ τὰς νευρὰς ὁπότε
 τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδί
 προσβαίνοντες. τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπί-
 δων καὶ διὰ τῶν θωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ
 Ἕλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν
 τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρηῖτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο.
 ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

III. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ὑπὲρ ἠλίσθησαν ἐν ταῖς
 κόμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην
 ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν
 καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν-
 ταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε
 δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ στάδια [τῶν Καρ-
 2 δούχων]. τότε μὲν οὖν ὑπὲρ ἠλίσθησαν μάλα ἠδέως καὶ
 τὰπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων

πόνων μνημονεύοντες. ἐπὶ γὰρ ἡμέρας ὅσαςπερ ἐπο-
ρεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων πάσας μαχόμενοι διετέ-
λεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ
βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. ὥς οὖν ἀπηλλαγμένοι
τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁρῶσιν ἱππέας που πέραν τοῦ 3
ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὥς κωλύσοντας διαβαίνειν,
πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν
ἱππέων ὥς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν.
ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ 4
Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλ-
δαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ' εἶχον
γέγρα μακρὰ καὶ λόγχας. αἱ δὲ ὄχθαι αὐταὶ ἐφ' ὧν 5
παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα
ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπέιχον· ὁδὸς δὲ μία ἡ ὁρωμένη ἦν
ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποιήτος· ταύτῃ ἐπειρῶντο δια-
βαίνειν οἱ Ἕλληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ 6
ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς
μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὗτ' ἐν τῷ ὕδατι
τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἤρπαζεν ὁ ποταμὸς· ἐπὶ
τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἰ τις φέροι, γυμνοὶ ἐρίγνοντο
πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη· ἀνεχώρησαν καὶ
αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. ἔνθα δὲ 7
αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐώρων
τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὅπλοις.
ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὁρῶσι μὲν
τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν
κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους
τοὺς Καρδούχους ὀπισθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν 8
καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν

δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐταὶ δὲ
 αὐτῷ αὐτόμαται περιρρυῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ δια-
 βαίνειν ὅποσον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται
 πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς
 9 ἔσεσθαι, καὶ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ἤδετό τε
 καὶ ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαινεν ἐθύοντο πάντες παρόντες
 οἱ στρατηγοί· καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ
 πρώτου. καὶ ἀπύοντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ
 10 λοχαγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι. καὶ
 ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω·
 ἥδεσαν γὰρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ
 δειπνοῦντι προσελθεῖν καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγείραντα
 11 εἰπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε
 ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ
 πῦρ, κάπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθη-
 κούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυ-
 ναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατα-
 12 τιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀντρώδει. ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξαι
 ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις
 ἱκπεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφα-
 σαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι δια-
 βαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι πρὶν βρῆξαι
 τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες, λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν
 13 ἦκειν. εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπενδε καὶ
 τοῖς νεανίσκοις ἐγγεῖν ἐκέλευε καὶ εὐχεσθαι τοῖς φήνασι
 θεοῖς τὰ τε ὀνειράτα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ
 ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ' εὐθύς ἦγε τοὺς νεανί-
 σκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγοῦνται ταῦτά.
 14 ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίη. σπεί-
 σαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι,

αὐτοὶ δὲ συγκατέσταντες τοὺς στρατηγούς ἐβουλεύοντο
ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαίεν καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν
νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μὴδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ 15
ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν
ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι
ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν
ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν. ἐπεὶ δὲ [ταῦτα] καλῶς 16
εἶχεν ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ
ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὥς
τέτταρες στάδιοι. πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν 17
αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν
καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτοὺς
πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμ-
βανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς
λοχαγούς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν
ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. καὶ οἱ μὲν μάντις
ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξενον 18
καὶ ἐσφενδύων· ἀλλ' οὐπω ἐξικνούντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ 19
ἦν τὰ σφάλγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ
ἀνηλάαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι.
πολλαὶ γάρ ἦσαν ἑταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι. καὶ Χειρί- 20
σοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν
τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ
κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἑκβασιν τὴν
εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβάς
ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμόν ἱππέας. οἱ δὲ πολέ- 21
μιοι ὀρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετιῶς τὸ ὕδωρ
περῶντας, ὀρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς
τοῦμπαλιν, δειδάντες μὴ ἀποληφθείησαν φεύγουσιν
ἀνὰ κράτος ὥς πρὸς τὴν τοῦ ποταμοῦ ἄνω ἑκβασιν.

ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ
 22 ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱππέων καὶ Αἰσχί-
 νης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον
 ἐπεὶ ἑώρων ἄνὰ κράτος φεύγοντας, εἶποντο· οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συνεκβαίνειν ἐπὶ
 23 τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἱππέας
 οὐκ ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας ὄχθας ἐπὶ
 τὸν ποταμὸν ἐξέβαινεν ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους· οἱ δὲ
 ἄνω, ὀρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὀρῶν-
 τες δ' ὀπλίτας σφίσιν ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ
 24 τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ τὰ πέραν ἑώρα
 καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχώρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ δια-
 βαίνειν στρατεύμα· καὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἤδη
 ἦσαν εἰς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ὥς ἐπιθησόμενοι τοῖς
 25 τελευταίοις. καὶ Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατέϊχε, Λύκιος
 δὲ σὺν ὀλίγοις ἐπιχειρήσας ἐπιδιωῆσαι ἔλαβε τῶν σκευο-
 φόρων τὰ ὑπολειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτά τε
 26 καλὴν καὶ ἐκπώματα. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλ-
 λήνων καὶ ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε, Ξενοφῶν δὲ στρέψας
 πρὸς τοὺς Καρδούχους ἀντία τὰ ὄπλα ἔθετο, καὶ παρ-
 ῆγγειλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιῆσασθαι ἕκαστον
 τὸν ἑαυτοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδα παραγαγόντας τὴν
 ἐνωμοτίαν ἐπὶ φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγούς καὶ
 τοὺς ἐνωμοτάρχους πρὸς τῶν Καρδούχων ἵεναι, οὐρα-
 27 γούς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρ-
 δοῦχοι ὥς ἑώρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου
 φιλουμένους καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θᾶπτον δὴ
 ἐπῆσαν ὥδᾶς τινας ἄδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ
 παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς
 πελταστὰς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει

ποιεῖν ὅ,τι ἂν παραγγέλλῃ. ἰδὼν δ' αὐτοὺς διαβαί- 28
 νοντας ὁ Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ
 μεῖναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάοντας· ὅταν δ' ἄρξων-
 ται αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναντίους ἐνθεν καὶ ἐνθεν σφῶν
 ἐμβαλίνειν ὥς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τοὺς
 ἀκοντιστάς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας· μὴ πρόσω
 δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. ¹ τοῖς δὲ παρ' ἐκείνῳ παρ- 29
 ἡγγειλεν, ἐπειδὴν σφενδόνη ἐξικνῆται καὶ ἀσπίς ψοφῇ,
 παιανίσαντας θεῖν εἰς τοὺς πολεμίους· ἐπειδὴν δ' ἀνα-
 στρέψωσιν οἱ πολέμοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπικτῆς
 σημήνῃ τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρῳ ἡγεῖσθαι
 μὲν τοὺς οὐραγούς, θεῖν δὲ πάντας καὶ διαβαίνειν ὅτι
 τάχιστα ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὥς μὴ ἐμποδίξειν
 ἀλλήλους· ὅτι οὗτος ἄριστος ἔσοιτο ὃς ἂν πρῶτος ἐν
 τῷ πέραν γένηται. οἱ δὲ Καρδοῦχοι ὀρώντες ὀλίγους 30
 ἤδη τοὺς λοιποὺς — πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν μένειν τε-
 ταγμένων ᾤχοντο ἐπιμελόμενοι οἱ μὲν ὑπόζυγιων, οἱ δὲ
 σκευῶν, οἱ δ' ἑταιρῶν — ἐνταῦθα δὴ ἐπέκειντο θρασείως
 καὶ ἤρχοντο σφενδονᾶν καὶ τοξεύειν· οἱ δὲ Ἕλληνες 31
 παιανίσαντες ὠρμησαν δρόμῳ ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ οὐκ
 ἐδέξαντο· καὶ γὰρ ἦσαν ὀπλισμένοι ὥς μὲν ἐν τοῖς
 ὄρεσιν ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ φεύγειν, πρὸς
 δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐχ ἱκανῶς. ἐν τούτῳ σημαίνει 32
 ὁ σαλπικτῆς· καὶ οἱ μὲν πολέμοι ἐφρευγον πολὺν ἔτι
 θάπτον, οἱ δὲ Ἕλληνες τάναντία στρέψαντες ἐφρευγον
 διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. τῶν δὲ πολεμίων οἱ 33
 μὲν τινες κισθόμενοι πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν
 ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἔτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες. οἱ
 δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι καὶ προσωτέρω τοῦ και- 34

ροῦ προλόντες ὕστερον τῶν μετὰ Ξενοφῶντος διέβησαν
 πάλιν· καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

- IV. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ-
 ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ
 λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ
 γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους
 2 τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δὲ ἦν ἀφίκοντο κώμην
 μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείον εἶχε τῷ σατραπῇ καὶ ἐπὶ
 ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν
 3 ἀσπιλῇ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς δύο παρα-
 σάγγας δέκα μέχρι ὑπερήλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος
 ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς
 παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν.
 οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ
 4 περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία
 ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. ὕπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρί-
 βαξος, ὁ καὶ βασιλεὺς φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρείη,
 5 οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὗτος
 προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶπεν
 ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρα-
 τηροῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον
 6 ἡρώτων τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιο
 ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους
 κᾶειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰπιτήδεια ὅσων δέοντο.
 ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.
 7 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς διὰ
 πεδίου παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαξος παρ-
 ηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὥς δέκα
 σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλεία καὶ κώμας περίξ
 8 πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστὰς. στρατοπεδεύο-

μένων δ' αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἑωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἑώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἔδοκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος. ἐνταῦθα εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα ἐστὶν ἀγαθά, 9
 λερεῖα, σῖτον, οἶνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα. ἔδοκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ 10
 ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στρατεύμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἔδοκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπι- 11
 πίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀποκρύβηαι καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἡ χιὼν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἀλεινὸν ἦν ἡ χιὼν ἐπιπεπτακυῖα ὥτε μὴ παραρροεῖη. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς 12
 ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχ' ἀναστὰς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα 13
 εὐρίσκετο χρῖμα, ᾧ ἐχρῶντο ἀντ' ἑλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμνυδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὐρίσκετο.

Μετὰ ταῦτα ἔδοκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι [εἰς 14
 τὰς κώμας] εἰς στέγας. ἐνθα δὲ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἐπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην 15
 Τημνίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη ἐνθα ἔφασαν οἱ

ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει
 καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα
 16 τε ὥς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὥς οὐκ ὄντα. πορευθεὶς
 δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν
 ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ
 17 σάγαριν οἶαν περ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτώμενος
 δὲ ποδαπὸς εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ'
 ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι.
 οἱ δὲ ἡρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα ὅπόσον τε εἶη καὶ
 18 ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιριβάζος εἶη
 ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας
 καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὥς ἐπὶ τῇ
 ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς ἤπερ μοναχῇ εἶη
 19 πορεία, ἐνταῦθα ἐπιθησόμενον τοῖς Ἑλλήσιν. ἀκούσας
 τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα συναγαγεῖν·
 καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς
 μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες
 20 ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον
 τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρα-
 τόπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες
 21 ἔθειον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες
 τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὅμως δὲ
 καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἥλωσαν εἰς
 εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλίνει
 ἄργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἶνο-
 22 χόοι φάσκοντες εἶναι. ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν
 ὀπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τήν ταχίστην
 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μὴ τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς κατα-
 λελειμμένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι
 ἀπῆσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Τῇ δ' ὕστεραίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπῃ δύ- V.
 ναιντο τάχιστα πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν
 καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς
 ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολ-
 λούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ᾧ
 ἔμελλεν ἐπιτιθεσθαι Τιρίβαζος κατεστρατοπεδεύσαντο.
 ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς παρα- 2
 σάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ
 διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέ-
 γοντο δ' οὐδ' αἶ πηγὰι πρὸσω εἶναι. ἐντεῦθεν ἐπο- 3
 ρεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμοὺς τρεῖς
 παρασάγγας δέκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ
 ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἐπνεῖ παντάπασιν ἀποκάων
 πάντα καὶ πηγνύς τοὺς ἀνθρώπους. ἐνθα δὴ τῶν μάν- 4
 τεῶν τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται·
 καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξεν ἀνεῖναι τὸ χαλεπὸν τοῦ
 πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυῖά· ὥστε
 καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο
 καὶ τῶν στρατιωτῶν ὥς τριάκοντα. διεγένοντο δὲ τὴν 5
 νύκτα πῦρ κάοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλὰ·
 οἱ δὲ ὅψε προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. οἱ οὖν πάλαι
 ἦκοντες καὶ πῦρ κάοντες οὐ προσέεσαν πρὸς τὸ πῦρ
 τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο
 [τι] εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις 6
 ὧν εἶχον ἕκαστοι. ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάετο, διατηρομέ-
 νης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἕστε ἐπὶ τὸ
 δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.
 ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο 7
 διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλίμιασαν.
 Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς

πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνύει ὅτι τὸ πάθος εἴη.
 8 ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς βου-
 λιμιῶσι κἄν τι φάγωσιν ἀναστήσονται, περιὼν περὶ
 τὰ ὑποζύγια, εἰ πού τι ὀρώη βρωτόν, διεδίδου καὶ
 διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους περιτρέχειν τοῖς
 9 βουλιμιῶσιν. ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ
 ἐπορεύοντο. πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέ-
 φας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὕδροφορούσας ἐκ τῆς
 κώμης πρὸς τῇ κρήνῃ γυναικάς καὶ κόρας καταλαμβάνει
 10 ἐμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. αὗται ἠρώτων αὐτοὺς τίνας
 εἶεν. ὁ δ' ἐρμηνεύς εἶπε περὶσσιτί ὅτι παρὰ βασιλείας
 πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι
 οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. οἱ
 δ', ἐπεὶ ὁψὲ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται
 11 εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὕδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν
 καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρα-
 τοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνά-
 μενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ
 ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρα-
 12 τιωτῶν. ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς
 καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλή-
 λους ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιω-
 τῶν οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς
 οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν
 13 ἀποσσεσηπότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικονύρημα
 τῆς χιόνος εἰ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἰ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε
 14 ἤσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ
 ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύνοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ
 λμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν,

ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πε-
 ποιημένοι ἐκ τῶν νεοδάριων βοῶν. διὰ τὰς τοιαύτας 15
 οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ
 ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι
 τὴν χιόνα εἶκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
 τινὰ ἣ πλησίον ἦν ἀτρίζουσα ἐν νάπη. ἐνταῦθ' ἐκ-
 τραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασκαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ 16
 Ξενοφῶν ἔχων <τούς> ὀπισθοφυλάκας ὥς ᾗσθετο, εἶδετο
 αὐτῶν πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων
 ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευ-
 τῶν ἐχάλεπαινε. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν
 δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι 17
 τοὺς ἐπομένους πολέμιους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, μὴ
 ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ
 προσῆσαν πολλῷ θορύβῳ ἀμφὶ αὐτῶν εἶχον διαφερόμενοι.
 ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφυλάκες [ἄτε ὑγιαίνοντες] ἔξανα- 18
 στάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολέμιους· οἱ δὲ κάμνοντες
 ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας
 πρὸς τὰ δόρατα ἐκρούσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δεισαντες
 ἦκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνης εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐ-
 δεῖς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέρχετο. καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ 19
 σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ
 ἦξουσὶ τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρὶν τέτταρα
 στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπανομέ-
 νοις ἐπὶ τῆς χιόνης τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις,
 καὶ οὐδὲ φυλακὴν οὐδεμίαν καθεισθήκει· καὶ ἀνίστασαν
 αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν.
 ὁ δὲ παριῶν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς 20
 ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σιέψασθαι τί εἴη τὸ κωλύον. οἱ
 δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στρα-

- 21 ~~τευμα.~~ ἔνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠϋλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἷας ἐδύναντο καταστησάμενοι. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτά-
 22 ~~τους~~ ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προΐεναι. ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεφομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδωκαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ
 23 ἔνθα Χειρίσοφος ἠϋλίζετο. ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἄλληλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενευ, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες ἃς ἐώρων κώμας ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς
 24 ἑαυτῶν ἔχοντες. ἔνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζῶνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην ἣν εἰλήχει Ξενοφῶν καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην, καὶ πῶλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν γεγαμημένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ᾤχετο θηρᾶσαν
 25 καὶ οὐχ ἥλω ἐν τῇ κώμῃ. αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατὰ γειοί, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖται· αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὄρυνται, οἱ δὲ ἀνθρώποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων·
 26 τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κραιτῆρσιν. ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μέζους οἱ δὲ ἐλάττους,

γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει ὁπότε τις διψῶν 27
 λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν,
 εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺν συμμαθόντι τὸ
 πῶμα ἦν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης 28
 σύνδειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων
 ὅτι οὐτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ
 ἀντεπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἣν ἀγαθόν
 τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται· ἔστ' ἂν ἐν
 ἄλλῳ ἔθνῃ γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φιλο- 29
 φρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορθωγμένος.
 ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνύσαντες οὕτως
 ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται,
 ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κομάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ
 ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν 30
 λαβὼν τὸν κομάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου
 δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις
 καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχομένους καὶ εὐθυμου-
 μένους, καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίσταν πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς
 ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν 31
 αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεα, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια,
 ὀρνίθια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς
 δὲ κριθίνοις. ὁπότε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βού- 32
 λοιτο προπιεῖν, εἴλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπι-
 κύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦν. καὶ τῷ
 κομάρχει ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ,τι βούλοιοτο. ὁ δὲ ἄλλο
 μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι,
 πρὸς ἑαυτὸν αἰετὶ ἐλάμβανεν. ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρί- 33
 σοφον, κατελάμβανον ἀκακίους σκηνοῦντας ἐστεφανω-
 μένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας
 Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς

34 παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἔνεοις ὅτι θεοὶ ποιεῖν. ἐπεὶ
 δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενο-
 φῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσί-
 ζοντος ἐρμηνέως τίς εἴη ἡ χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρ-
 μενία. καὶ πάλιν ἡρώτων τίνι οἱ ἵπποι τρέφονται. ὁ
 δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν
 35 ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἐφραξεν ἥ εἴη. καὶ
 αὐτὸν τότε μὲν ᾤχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ
 οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλήφει παλαιότερον δίδωσι τῷ
 κωμάρχη ἀναθρόψαντι καταθῆσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν
 ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάνκωτο
 γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει,
 καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν [καὶ λοχαγῶν] ἔδωκεν ἑκά-
 36 στῶ πῶλον. ἦσαν δ' οἱ ταύτῃ ἵπποι μέιονες μὲν τῶν
 Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. ἐνταῦθα δὴ καὶ
 διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ
 τῶν ὑποξυγίων σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος
 ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς
 γαστροῦς.

VI. Ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παρα-
 δίδωσι Χειρίσοφος, τοὺς δὲ οἰκέτας καταλείπει τῷ κω-
 μάρχη, πλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄρτι ἡβάσκοντος· τοῦτον
 δὲ Ἐπισθένεια Ἀμφιπολίτῃ παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως
 εἰ καλῶς ἡγήσαιο, ἔχων καὶ τοῦτον ἅπλοιο. καὶ εἰς
 τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὥς ἐδύναντο πλεῖστα,
 2 καὶ ἀναζεύξαντες ἐπορεύοντο. ἡγεῖτο δ' αὐτοῖς ὁ κω-
 μάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ
 τρίτῳ σταθμῷ, καὶ Χειρίσοφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη ὅτι
 οὐκ εἰς κώμας ἦγαγεν. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ
 τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἐπαισε μὲν, ἔδησε

δ' οὐ. ἐκ δὲ τούτου ἐκεῖνος τῆς νυκτὸς ἀποδράς ᾤχετο 3
 καταλιπὼν τὸν υἱόν. τοῦτό γε δὴ Χειρῖσόφω καὶ
 Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἢ
 τοῦ ἡγεμόνος κἀκώσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἡρά-
 σθη τοῦ παιδὸς καὶ οἶκαδε κομίσας πιστοτάτῳ ἐχρῆτο.
 μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν ἐπὶ σταδμοὺς ἀνὰ πέντε 4
 παρασάγγας τῆς ἡμέρας παρὰ τὸν Φάσιν ποταμόν,
 εὖρος πλεθριαῖον. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταδμοὺς 5
 δύο παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδίον ὑπερ-
 βολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασια-
 νοί. Χειρῖσοφος δ' ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμικοὺς ἐπὶ τῇ 6
 ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς τριάκοντα
 σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλησιάσῃ τοῖς
 πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παράγειν τοὺς
 λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. ἐπεὶ 7
 δὲ ἦλθον οἱ ὑπισθοφύλακες, συνεκάλεσε τοὺς στρα-
 τηγόνους καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ὧδε. Οἱ μὲν πολέ-
 μοι, ὥς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους·
 ὧρα δὲ βουλευέσθαι ὅπως ὥς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα.
 ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν ἀριστοποιεῖσθαι 8
 τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλευέσθαι εἴτε τήμερον
 εἴτε αὔριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. Ἐμοὶ δέ γε, 9
 ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπ' ἂν τάχιστα ἀριστήσωμεν,
 ἐξοπλισμένους ὥς τάχιστα ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ
 γὰρ διατρίβομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἱ τε νῦν ἡμᾶς
 ὁρῶντες πολέμοι θαρραλεώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλους
 εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι. μετὰ 10
 τούτου Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐγὼ δ' οὕτω γιγνώσκω. εἰ
 μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι
 ὅπως ὥς κράτιστα μαχούμεθα· εἰ δὲ βουλόμεθα ὥς

- ῥᾶστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτεόν εἶναι
 ὅπως <ὥς> ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβωμεν, ὥς ἐλάχιστα
 11 δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλλωμεν. τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ
 τὸ ὀρώμενον πλέον ἢ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια, ἀνδρες
 δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν ἀλλ' ἢ
 κατ' αὐτὴν τὴν ὁδόν· πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου
 ὄρους καὶ κλέψαι τι πειραῖσθαι λαθόντας καὶ ἀρπάσαι
 φθάσαντας, εἰ δυναίμεθα, μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία
 12 καὶ ἀνθρώπους παρεσκευασμένους μάχεσθαι. πολὺ γὰρ
 ῥᾶον ὀρθιον ἀμαχεῖ ἵεναι ἢ ὁμαλὲς ἐνθεν καὶ ἐνθεν
 πολεμίων ὄντων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον ἢν τὰ
 πρὸ ποδῶν ὀρώη τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ
 ἢ τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεῖ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα ἢ ἢ
 13 ὁμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. καὶ κλέψαι δ' οὐκ
 ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν μὲν νυκτὸς ἵεναι, ὥς
 μὴ ὀραῖσθαι, ἐξὸν δ' ἀπελθεῖν τοσοῦτον ὥς μὴ αἰσθησιν
 παρῆκεν. δοκοῦμεν δ' ἂν μοι ταύτῃ προσποιοῦμενοι
 προσβαλεῖν ἐρημοτέρῳ ἢν τῷ ὄρει χοῖσθαι· μένοιεν
 14 γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμιοι. ἀτὰρ τί ἐγὼ
 περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρί-
 σοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων
 εὐδυνῶν ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αἰσχυρὸν
 15 εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει νόμος. ὅπως
 δὲ ὥς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειραῖσθε λανθάνειν,
 νόμιμον παρ' ὑμῖν ἐστίν, ἐὼν ληφθῆτε κλέπτοντες,
 μαστιγοῦσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς ἐστιν ἐπι-
 δεῖξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθῶμεν
 16 κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὥς μὴ πληγὰς λάβωμεν. Ἀλλὰ
 μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, κἀγὼ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους
 ἀκούω δεινούς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα

οὗτος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς
 κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἶπερ ὑμῖν οἱ κρατίστοι
 ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε ὧρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι
 τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἔτοιμός 17
 εἰμι τοὺς ὀπισθοφύλακας ἔχων, ἐπειδὴν δειπνήσωμεν,
 λέναι καταληψόμενος τὸ ὄρος. ἔχω δὲ καὶ ἡγεμόνας·
 οἱ γὰρ γυμνῆτες τῶν ἐπομένων ἡμῖν κλωπῶν ἐλαβόν
 τινας ἐνεδρεύσαντες· τούτων καὶ πυνθάνομαι ὅτι οὐκ
 ἄβατόν ἐστι τὸ ὄρος, ἀλλὰ νέμεται αἰξί καὶ βουσίν·
 ὥστε ἂν περ ἅπαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ
 τοῖς ὑποξυγίοις ἔσται. ἐλπίζω δὲ οὐδὲ τοὺς πολεμίους 18
 μενεῖν ἔτι, ἐπειδὴν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν
 ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον
 ἡμῖν. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε, Καὶ τί δεῖ σὲ λέναι καὶ 19
 λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλὰ ἄλλους πέμψον, ἂν
 μὴ τινες ἐθέλοντες ἀγαθοὶ φαίνωνται. ἐκ τούτου Ἀρι- 20
 στάννουμος Μεθυδριεὺς ἔρχεται ὀπλίτας ἔχων καὶ Ἀρι-
 στέας Χίτος γυμνῆτας καὶ Νικόμαχος Οἰταῖος γυμνῆτας·
 καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο, ὅποτε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ
 κάειν πολλά. ταῦτα συνθέμενοι ἡρίστων· ἐκ δὲ τοῦ 21
 ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στρατεύμα πᾶν
 ὥς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὥς μάλ-
 ιστα δοκοίη ταύτῃ προσάξειν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν καὶ νύξ ἐγένετο, οἱ μὲν 22
 ταχθέντες ᾤχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος, οἱ δὲ
 ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἦσθοντο
 τὸ ὄρος ἐχόμενον, ἐργηρόρεσαν καὶ ἔκαον πυρὰ πολλὰ
 διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο Χειρίσοφος μὲν 23
 θυσάμενος ἤγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὄρος κατα-
 λαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπῆσαν. τῶν δ' αὖ πολεμίων 24

τὸ μὲν πολὺν ἔμενευ ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρου, μέρος
 δ' αὐτῶν ἀπῆντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ
 εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις, συμμιγνύασιν οἱ κατὰ
 25 τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες καὶ διώκουσιν. ἐν
 τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν
 Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους,
 26 οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἑώρων
 ἡττώμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ
 αὐτῶν, γέγρα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη· ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς
 27 μαχαίραις κόπτουντες ἀχρεῖα ἐποιοῦν. ὥς δ' ἀνέβησαν,
 θύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πε-
 δίον, καὶ εἰς κόμας πολλῶν κἀγαθῶν γεμούσας ἦλθον.

VII. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταθμοὺς
 πέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπε·
 χωρία γὰρ ὄκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ
 2 ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' ἀφί-
 κοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας
 — συνεληλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ
 γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ — Χειρίσοφος μὲν οὖν πρὸς
 τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς ἦκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη
 τάξις ἀπέκαμνευ, ἄλλη προσῆι καὶ αὐτίς ἄλλη· οὐ γὰρ
 3 ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ποταμὸς ἦν κύκλω. ἐπειδὴ
 δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφυλάξι καὶ πελτα-
 σταῖς καὶ ὀπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος, Εἰς
 καλὸν ἦκετε· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ
 οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον.
 4 ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος
 ἐρωτῶντος τί τὸ κωλύον εἴη εἰσελθεῖν εἶπεν ὁ Χειρί-
 σοφος, Μία αὕτη πάροδος ἔστιν ἣν ὀρᾷς· ὅταν δὲ τις

ταύτῃ πειράται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὃς δ' ἂν καταληφθῇ, οὕτω διατίθεται. ἅμα δ' ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ τοὺς λίθους 5 ἀναλώσασιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁρῶμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ὥπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὥς καὶ σὺ ὁρᾷς, σχεδὸν 6 τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν ὃ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέθρον θασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίνεταί ὥς ἡμίπλεθρον, ὃ δεῖ ὅταν λωφῇσῶσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν. Ἀλλὰ εὐθύς, ἔφη 7 ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς τὸ θασὺ προιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἂν, ἔφη, τὸ δέον εἶη· θᾶπτον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἐνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἐσται, ἣν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον, ἣν βουλώμεθα.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν 8 καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετὰ τούτους οὖν ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἀνθρωποι ὥς ἐβδομήκοντα, οὐκ ἀθρόοι ἀλλὰ καθ' ἓνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὥς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος 9 καὶ Ἀριστάννυμος Μεθυδριεύς καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλέον ἢ τὸν ἓνα λόχον. Ἐνθα δὴ Καλλίμαχος 10

- μηχανᾶται τι· προύτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὅφ' ᾧ ἦν
 αὐτὸς δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροντο,
 ἀνέλαξεν εὐπετῶς· ἐφ' ἐκάστης δὲ προδρομῆς πλέον
 11 ἢ δέκα ἅμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο. ὁ δὲ Ἀρασίης
 ὡς ὄρᾳ τὸν Καλλίμαχον ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στράτευμα
 πᾶν θεώμενον, δεισας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμῃ εἰς
 τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀριστάνυμον πλησίον ὄντα παρα-
 καλέσας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα ἐταίρους ὄντας
 οὔτε ἄλλον οὐδένα χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέρχεται πάν-
 12 τας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ὄρᾳ αὐτὸν παριόντα, ἐπι-
 λαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτιος· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ
 αὐτοὺς Ἀριστάνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον
 Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιοῦντο
 ἀρετῆς καὶ ἀντηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως
 ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέδραμον,
 13 οὐδείς πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη. ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν
 θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ῥίπτουσαι τὰ παῖδια εἰτα ἐαν-
 τὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἐνταῦθα
 δὴ καὶ Αἰνεΐας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδὼν τινα θέοντα
 ὡς ῥίψοντα ἑαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπιλαμβάνε-
 14 ται ὡς κωλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφοτέροι
 ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον.
 ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνν ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες
 δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.
 15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς
 ἐπτὰ παρασάγγας πεντήκοντα. οὗτοι ἦσαν ὦν διηλθον
 ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. εἶχον δὲ θώρακας
 λινοὺς μέχρι τοῦ ἥτρου, ἀντὶ δὲ τῶν περὺγων σπάργα
 16 πικνὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κνημίδας καὶ κράνη
 καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυλήλην Λακωνικὴν,

ὃ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν δύναιτο, καὶ ἀποτεμόντες ἂν
 τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον
 ὁπότε οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ὄψεσθαι ἔμελλον. εἶχον δὲ
 καὶ δόρυ ὥς πεντεκαίδεκα πῆχων μίαν λόγχην ἔχον.
 οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν 17
 οἱ Ἕλληνες, εἶποντο ἀεὶ μαχούμενοι. ᾤκουν δὲ ἐν τοῖς
 ὄχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι
 ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας,
 ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλα-
 βον. ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἀρπασον 18
 ποταμόν, εὖρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύ-
 θησαν διὰ Σκυθηνῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας
 εἴκοσι διὰ πεδίου εἰς κόμας· ἐν αὐτῇ ἔμειναν ἡμέρας
 τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν διῆλθον σταθμοὺς 19
 τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ
 εὐδαιμόνα καὶ οἰκουμένην ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ
 ταύτης [τῆς χώρας] ὁ ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα
 πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι
 αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε 20
 ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή,
 τεθνάναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν
 εἰς τὴν [ἑαυτοῦ] πολεμίαν, παρεκελεύετο αἰθεῖν καὶ
 φθεῖρειν τὴν χώραν· ὃ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου
 ἐνεκεν συνέλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ 21
 ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ
 τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ
 ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν 22
 καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤκηθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπι-
 τίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπίσθεν οἱ ἐκ τῆς καο-
 μένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν

τέ τινας καὶ ἐξώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρεα
 23 ἔλαβον θαλασσιῶν βοῶν ὠμοβοΐα ἀμφὶ τὰ εἰκοσιν. ἐπειδὴ
 δ' ἡ βοή πλείων τε ἐρίγνυτο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰε
 ἐπίοντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰε βοῶντας καὶ πολλῶ
 μείζων ἐρίγνυτο ἡ βοή ὅσῳ δὴ πλείους ἐρίγνοντο, ἐδόκει
 24 δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβάς ἐφ' ἵππου
 καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππείας ἀναλαβὼν παρεβοήθει·
 καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν Θά-
 λαττα θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον
 πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἡλαύ-
 25 νετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ
 ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρα-
 τηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δακρύνοντες. καὶ ἐξαπίνης οὗτου
 δὴ παρεγγνήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ
 26 ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα ἀντιτίθεσαν δερμάτων
 πληθὺς ὠμοβοΐων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα
 γέρεα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρεα καὶ
 27 τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ
 Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππου
 καὶ φιάλῃν ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρει-
 κούς δέκα· ἥτις δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε
 πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κόμην δὲ δείξας αὐ-
 τοῖς οὗ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύονται εἰς
 Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὥχετο [τῆς νυκτὸς]
 ἀπιών.

VIII. Ἐνταῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μα-
 κρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ
 δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠριζε τὴν τῶν
 2 Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθηνῶν. εἶχον δ' ὑπὲρ
 δεξιῶν χωρίον οἷον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς

ἄλλον ποταμόν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὀρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδροι παχέσι μὲν οὗ, πυκνοῖς δέ. ταῦτ' ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν. οἱ δὲ 3 Μάκρωνες ἔχοντες γέρεα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμόν ἔρριπτον· ἐξικνουῦντο γὰρ οὐ οὐδ' ἐβλαπτον οὐδέν.

Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν 4 ἀνὴρ Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γινώσκουσι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ 5 διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. οἱ δ' εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν 6 χώραν ἔρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεὺς πολέμησαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοτεῖν ἂν τούτων τὰ 7 πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδύασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις Ἑλληνικὴν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφοτέρω.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα 8 συνεξέκοπτον τὴν τε ὁδὸν ἀδοποιοῦν ὡς διαβιβῶντες ἐν μέσοις ἀναμειγμένοι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύναντο παρῆχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις

ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχων ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἕλληνας.
 9 ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρα-
 τεταγμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντι-
 παρετάξαντο φάλαγγα, ὥς οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ ὄρος·
 ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλευσασθαι συλ-
 10 λεγεῖσιν ὅπως ὥς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται. ἔλεξεν οὖν
 Ξενοφῶν ὅτι δοκοίη παύσαντας τὴν φάλαγγα λόχους
 ὀρθίους ποιῆσαι· ἡ μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται
 εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον τῇ δὲ εὐοδον εὐρήσομεν
 τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει ὅταν τε-
 ταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην ὀρώσιν.
 11 ἔπειτα ἦν μὲν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι προσάγωμεν,
 περιττεύσουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοῖς περιττοῖς
 χρήσονται ὅ τι ἂν βούλονται· ἐὰν δὲ ἐπ' ὀλίγων τε-
 ταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν εἰ διακοπήν
 ἡμῶν ἢ φάλαγξ ὑπὸ ἀνδράων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώ-
 12 πων ἐμπεδόντων· εἰ δέ πη τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι
 κακὸν ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους
 ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας
 τοῖς λόχοις ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι
 τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν
 πολεμίων φάλαγγος ἔξω [οἱ ἐσχατοὶ λόχοι], καὶ ὀρ-
 13 θίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρῶτον προσίσαιν,
 ἢ τε ἂν εὐοδον ἢ ταύτῃ ἕκαστος ἄξει [ὁ λόχος]. καὶ
 εἰς τε τὸ διαλείπον οὐ ῥάδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις
 εἰσελθεῖν ἐνθεν καὶ ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε
 οὐ ῥάδιον ἔσται λόχον ὀρθιον προσιόντα. ἐὰν τέ τις
 πιέζηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἦν τε εἰς
 14 πη θυννηθῇ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς

ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπὶ τὸ εὐώνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις, "Ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν οὓς ὁρᾶτε μόνον· ἔτι ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἦδη εἶναι ἐνθα πάλαι σπεύδομεν· τούτους, ἣν πῶς δυνώμεθα, καὶ ὤμους δεῖ καταφαγεῖν.

Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς 15
λόχους ὀρθίους ἐποίησαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας τριχῇ ἐποίησαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου ἕξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν ἑξακοσίους ἑκάστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρα- 16
τηγοὶ εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἕξω γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὥς εἶδον αὐτούς, 17
ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον διεσπάρσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν 18
πελτασταί, ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν ἀνακραγόντες ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαλίνουσι· συνεφείπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν ὀπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. οἱ δὲ 19
πολέμιοι, ὥς ἦρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φρυγῇ ἄλλος ἄλλῃ ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τάπιτῆδεια πολλὰ ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅ,τι καὶ ἐθαύμασαν· 20
τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγίνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς

ἐδύνατο ἴστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον ἐδοκίμαζον σφόδρα μεθύουσιν ἐφύκεσαν, οἱ δὲ πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ
 21 καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγεννημένης, καὶ πολλή ἦν ἀθυμία. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπέθανε μὲν οὐδείς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν πῶς ὥραν ἀνεφρόνουν· τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

22 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρὰ σάγγας ἐπὶ τὰς καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλ-
 23 χων κώμας· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολχίδα. ἀγροῶν δὲ παρείχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦν-
 24 τιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ξένια ἐδοσαν βοῦς καὶ ἄλφριτα καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίων Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.
 25 μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἦν εὗξαντο παρέσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἃ εὗξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἔνθαπερ ἐσκήνουν. εἵλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἐφυγε παῖς ὦν οἰκοθεν, παῖδα ἄκων κατα-
 26 τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέσματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκὼς εἴη. ὁ δὲ δείξας οὐπερ ἐστήκοτες ἐτύρχανον Οὗτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔφασαν,

δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ
 δ' εἶπε, Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών. ἡγωνί- 27
 ζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖ-
 στοι, δόλιχον δὲ Κρηῆτες πλείους ἢ ἐξήκοντα ἔθεον,
 πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον * * καλὴ θέα
 ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἅτε θεωμένων τῶν
 ἐταίρων πολλὴ φιλονικία ἐρίγνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι 28
 καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ
 θαλάττῃ ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν
 ἄγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκαλινδοῦντο· ἄνω δὲ
 πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ
 ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις
 ἐρίγνετο.

Ε.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου
 ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι
 ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς εἰς
 Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσ-
 σαν ἃ εὗξαντο σωτήρια θύσειν ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν
 2 γῆν ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] ἐκ
 δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλευόντο περὶ τῆς λοιπῆς
 πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν
 ὧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα ἤδη
 συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὅπλα
 φέρων καὶ ἐν τάξει ἰὼν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ
 μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων τῶν
 πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ
 ἐκταθεὶς ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.
 3 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ
 λέγοι· καὶ ἄλλος ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες.
 4 ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε. Φίλος
 μοι ἐστίν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ
 τυγχάνει. ἦν οὖν πέμψητέ με, οἶμαι ἂν ἐλθεῖν καὶ
 τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ
 εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω·
 ἤξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἡσθη-
 σάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ᾧδε. 5
 Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀνα-
 μενούμεν. ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν
 τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ 6
 πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἐστὶν
 ἱκανὴ οὔτε ὅτου ἀνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις
 τισίν· ἢ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς
 ἀπόλλυσθαι, ἣν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε
 ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμ- 7
 βάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὥς σώ-
 ξησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα.
 "Ἐτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε. ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν 8
 ἐκπορεύονται τινες. οἶμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν
 εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξίεναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα
 καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόντων
 καὶ συμπαρασκευάζωμεν, ἐάν τι δέῃ, καὶ βοηθῆσαι
 τισὶ καιρὸς ἧ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ ἐάν
 τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγχειρῇ ποι, συμβουλευώμεν πειρώ- 9
 μενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν ἐφ' οὓς ἂν ἴωσιν. ἔδοξε
 καὶ ταῦτα. Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολὴ τοῖς 9
 πολεμίοις λήξεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν·
 ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δὲ ἡμῶν. φυλακὰς
 δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· ἐὰν οὖν
 κατὰ μέρος [μερισθέντες] φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν,
 ἦττον ἂν δύναιντο ἡμᾶς θηρᾶν οἱ πολέμιοι. ἔτι τοίνυν
 τάδε ὁρᾶτε. εἰ μὲν ἡπιστάμεθα σαφῶς ὅτι ἦξει πλοῖα 10
 Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ὧν μέλλω λέ-
 γειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειραῖσθαι
 πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. ἦν μὲν γὰρ ἔλθῃ
 (ἔχων), ὑπαρχόντων ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσό-

- 11 μεθα· ἦν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. ὁρῶ δὲ
 ἐγὼ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι
 παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα κατάγοιμεν καὶ φυ-
 λάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ
 τὰ ἕζοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσῃμεν κομιδῆς
 12 οἷας δεόμεθα. ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ
 εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὓς ἂν καταγάρωμεν ὅσον
 ἂν χρόνον ἡμῶν ἔνεκεν μένωσι, καὶ ναῦσθλον συνθέ-
 σθαι, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ ὠφελῶνται. ἔδοξε καὶ ταῦτα.
- 13 Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἦν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκ-
 περαίνηται ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς ἅς δυσπόρους
 ἀκούομεν εἶναι ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πόλεσιν
 ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖ-
 σθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.
- 14 Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον ὥς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν.
 ὁ δὲ ὥς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν
 οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας ἐπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων
 ὅτι θάττον ἀπαλλάξονται, ἦν εὐποροὶ γένωνται αἱ ὁδοί.
- 15 ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουν-
 τίων, ἣ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περιόικον. οὗτος
 ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα ἀποδρὰς ὄχρετο ἔξω
 τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια
 ἐπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκῃ γὰρ παρὰ Σεύθῃ πολυ-
 πραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.
- 16 ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἣ ἐπεστάθῃ Πολυκράτης
 Ἀθηναῖος, ὃς ὁπόσα λαμβάνοι πλοῖα κατήγεν ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα εἴ τι ἦγον ἐξαιρού-
 μενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σᾶ εἴη, τοῖς δὲ
 17 πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγὴν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν
 ἐπὶ λείαν ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον

οἱ δὲ καὶ οὗ. Κλεάνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυ-
τοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτὸς τε
ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκ ἔτι ἦν λαμβάνειν ὥστε II
ἀπανθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν
Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων ἐξάγει εἰς
Δρίλας τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἥμισυ κατ-
έλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἅτε
ἐκπεπωκότες τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι καὶ
ὑπερεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ὁπό- 2
θεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια ῥάδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἤγουν· φίλοι
γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς δὲ τοὺς Δρίλας προθύμως ἤγον,
ὕψ' ὧν κακῶς ἐπασχον, εἰς χωρία τε ὄρεινὰ καὶ δύσβατα
καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ὅποια 3
τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἀλώσιμα εἶναι ἐδόκει ἐμπι-
πράντες ἀπῆσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν εἰ μὴ ὕς
ἢ βοῦς ἢ ἄλλο τι κτήνος τὸ πῦρ διαπεφηνγός. ἐν δὲ
ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συν-
εργήκεσαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς βαθεῖα,
καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. οἱ δὲ πελτασταὶ 4
προδραμόντες στάδια πέντε ἢ ἕξ τῶν ὀπλιτῶν, δια-
βάντες τὴν χαράδραν, ὄρῳντες πρόβατα πολλὰ καὶ
ἄλλα χεῖματα προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον· συνέπουντο
δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξωρη-
μένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες [πλείους ἢ] εἰς
χιλίους ἀνθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύναντο 5
λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφρος ἦν περὶ αὐτὸ εὐρεῖα
ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς καὶ τύρ-
σεις πικναὶ ξύλιναί πεποιημέναι, ἀπιέναι δὴ ἐπεχείρουν·

6 οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὥς δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀποτρέχειν,
 ἦν γὰρ ἐφ' ἐνὸς ἡ κατάβασις ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν
 χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Ξενοφῶντα· ὁ δὲ ἡγεῖτο τοῖς
 7 ὀπλίταις. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει ὅτι ἔστι χωρίον χρημάτων
 πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὔτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν
 γὰρ ἐστίν· οὔτε ἀπελθεῖν ῥάδιον· μάχονται γὰρ ἐπ-
 8 εξηληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος χαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ
 Ξενοφῶν προσαγαγὼν πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν
 ὀπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε τὰ ὄπλα, αὐτοὺς δὲ διαβὰς σὺν
 τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπαγαγεῖν
 καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάζειν,
 9 ὥς ἀλόντος ἂν τοῦ χωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπαγα-
 γεῖν οὐκ εἶναι ἄνευ πολλῶν νεκρῶν, εἶναι δ' ἂν ᾧοντο
 καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίον, καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε
 τοῖς ἱεροῖς πιστεύσας· οἱ γὰρ μάντιες ἀποδεδειγμένοι
 ἦσαν ὅτι μάχη μὲν ἔσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου.
 10 καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς ἐπεμπε διαβιβῶντας τοὺς ὀπλί-
 11 τας, αὐτοὺς δ' ἔμενευ ἀναχωρίσας ἅπαντας τοὺς πελ-
 12 ταστάς, καὶ οὐδένα εἶα ἀκροβολίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἦκον
 οἱ ὀπλίται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν
 λοχαγῶν ὥς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγωνιεῖσθαι· ἦσαν
 γὰρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων οἱ πάντα τὸν χρόνον
 12 ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. καὶ οἱ μὲν
 ταῦτ' ἐποίουν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρήγγειλε
 διηγκυλωμένους ἵεναι, ὥς ὁπόταν σημήνῃ ἀκοντίζειν,
 καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὥς
 ὁπόταν σημήνῃ τοξεύειν [δεῖξον], καὶ τοὺς γυμνήτας
 λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρους· καὶ τοὺς ἐπιτηδεύους
 13 ἐπεμπε τούτων ἐπιμεληθῆναι. ἐπεὶ δὲ πάντα παρ-
 εσκεύαστο καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ

ἀξιοῦντες τούτων μὴ χεῖρους εἶναι πάντες προτεταγ-
 μένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν δὴ συνεώρων· μηνοειδῆς
 γὰρ διὰ τὸ χωρίον ἡ τάξις ἦν· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν 14
 καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέρξατο, ἅμα τε τῷ Ἐνναλίῳ ἡλέ-
 λιξαν καὶ ἔθεον δρόμῳ οἱ ὀπλῖται, καὶ τὰ βέλη ὁμοῦ
 ἐφέρετο, λόγχαι, τοξεύματα, σφενδόнай, πλεῖστοι δ'
 ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἦσαν δὲ οἱ καὶ πῦρ προσέφερον.
 ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμοι τὰ 15
 τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις· ὥστε Ἀγασίας Στυμ-
 φάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεὺς καταθέμενοι τὰ ὄπλα
 ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἵλκε, καὶ
 ἄλλος ἀνεβεβήκει, καὶ ἡλώκει τὸ χωρίον, ὥς ἐδόκει.
 καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ καὶ οἱ ψιλοὶ εἰσδραμόντες ἦρπα- 16
 ξον ὅ,τι ἕκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν στάς κατὰ
 τὰς πύλας ὁπόσους ἐδύνατο κατεκώλυε τῶν ὀπλιτῶν
 ἕξω· πολέμοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν
 ἰσχυροῖς. οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μετὰ τὸ γενομένου 17
 κραυγὴ τε ἐγένετο ἔνδον καὶ ἔφεινον οἱ μὲν καὶ ἔχον-
 τες αἱ ἔλαβον, τάχα δέ τις καὶ τετρωμένος· καὶ πολλὸς
 ἦν ὠθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρετρα. καὶ ἐρωτῶμενοι οἱ
 ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἄκρα τέ ἐστὶν ἔνδον καὶ οἱ
 πολέμοι πολλοί, οἳ παίουσιν ἐκδεδραμνηότες τοὺς ἔνδον
 ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν 18
 κήρυκα λέναι εἰσω τὸν βουλόμενόν τι λαμβάνειν. καὶ
 ἵενται πολλοὶ εἰσω, καὶ νικῶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ
 εἰσωθούμενοι καὶ κατακλείουσι τοὺς πολεμίους πάλιν
 εἰς τὴν ἄκραν. καὶ τὰ μὲν ἕξω τῆς ἄκρας πάντα διηρ- 19
 πάσθη, καὶ ἔξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δὲ ὀπλῖται
 ἔθιντο τὰ ὄπλα, οἱ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οἱ δὲ
 κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ 20

Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν εἰ οἶόν τε εἴη τὴν
 ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτως σωτηρία ἀσφαλὲς, ἄλλως
 δὲ πᾶν χαλεπὸν ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοποῦμέ-
 νοις δὲ αὐτοῖς ἐδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ
 21 χωρεῖν. ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ
 τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὐτοὺς διήρουν,
 καὶ τοὺς ἀχρεῖους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ
 τῶν ὀπλιτῶν τὸ πλῆθος καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἷς
 22 ἕκαστος ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐπεξ-
 ἔθεον ἐνδοθεὶ πολλοὶ γέρεα καὶ λόγχας ἔχοντες καὶ
 κνημίδας καὶ κράνη Παφλαγονικά, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς
 οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς εἰς τὴν
 23 ἄκραν φερούσης ὁδοῦ· ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλὲς
 ἦν κατὰ τὰς πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας. καὶ
 γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτουν ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν
 ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ φοβερά ἦν ἐπ-
 24 ιοῦσα. μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν
 τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. ἐξακλίνης γὰρ
 ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ ὅτου δὴ ἐνάψαντος.
 ὥς δ' αὕτη συνέπιπτεν, ἔφευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ
 25 οἰκιῶν. ὥς δὲ ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς
 τύχης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας,
 αἱ ξύλιναι ἦσαν, ὥστε καὶ ταχὺ ἐκάοντο. ἔφευγον οὖν
 26 καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. οἱ δὲ κατὰ τὸ στόμα
 δὴ ἔτι μόνοι ἐλύπον καὶ δηλοὶ ὅτι ἐπικείσονται ἐν
 τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. ἐνταῦθα παραγγέλλει
 φέρειν ξύλα ὅσοι ἐτύγγανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν εἰς
 τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἱκανὰ ἦδη
 ἦν, ἐνήψαν· ἐνήπτου δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαρά-
 κωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν.

οὕτω μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ 27
 ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καὶ κατεκαύθη
 πᾶσα ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ
 σταυρώματα καὶ τᾶλλα πάντα πλην τῆς ἄκρας.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὰ 28
 ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς
 Τραπεζοῦντα, πρηνὴς γὰρ ἦν καὶ στενὴ, ψευδενέδραν
 ἐποιήσαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσὸς καὶ τοῦνομα τοῦτο ἔχων 29
 τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἔμενευ ἐν λασίῳ χωρίῳ καὶ
 προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ
 δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διεφαίνοντο χαλ-
 καὶ οὖσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες ἐφο- 30
 βοῦντο ὥς ἐνέδραν οὖσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ
 κατέβαινε. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἤδη ἱκανὸν ὑπεληλυθῆναι,
 τῷ Μυσῷ ἐσήμηνε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὃς ἐξ-
 αναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι 31
 Κρηῖτες, ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ, ἐκπεσόντες
 ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας καλινδούμενοι
 ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων ἐβόα 32
 βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον τετρα-
 μένον. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλόμενοι οἱ
 βοηθήσαντες καὶ ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν.
 οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες σῶ ὄντες.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ III.
 ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτεόν
 εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐν-
 εβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας
 καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν.
 καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν
 στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι·

2 οὗ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. καὶ
 ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι πόλιν
 Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινωπέων ἄποιον ἐν τῇ Κολχίδι
 3 χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν
 τοῖς ὅπλοις ἐγένετο καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχί-
 λιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώ-
 λοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἰ τις νόσῳ.
 4 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμα-
 λώτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ
 Ἀπόλλωνι ἐξείλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ
 στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ
 5 δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσινάτος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν
 τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνα-
 τίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν
 καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς
 6 σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ
 τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ
 ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρὰ
 Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κιν-
 δυνεύσων ἐδόκει λέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς
 σωθῆναι, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἣν δέ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι
 ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ,τι οἴοιτο χαρισθῆναι τῇ
 7 θεῷ. ἐπεὶ δ' ἔφηνγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη
 αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκί-
 σθέντος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν] ἀφικνεῖται Μεγάβυξος εἰς
 Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακατα-
 θήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ἀνέιται τῇ
 8 θεῷ ὅπου ἀνέειλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ
 χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ
 τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ.

καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἐννεῖσι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ
 τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὁπόσα
 ἐστὶν ἀγρευόμενα θηρία. ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ
 ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ αἰεὶ
 δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραία θυσίαν ἐποίει τῇ
 θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες
 καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. παρῆχε δὲ ἡ θεὸς
 τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ
 τῶν θυνομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν
 θηρευομένων δέ. καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν 10
 ἐορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων
 πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ
 ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ
 ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἐστὶ δὲ 11
 ἡ χώρα ἣ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται
 ὥς εἰκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. ἐν
 δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μεστά,
 ἱκανὰ σῦς καὶ αἰγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε
 καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι.
 περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτευθήη 12
 ὅσα ἐστὶ τρακτὰ ὠραία. ὁ δὲ ναὸς ὥς μικρὸς μεγάλῳ
 τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἰκασταί, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν ὥς κυπαρίτ-
 τινον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλη ἔστυχε παρὰ 13
 τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα· **ΙΕΡΟΣ Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ**
ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕ-
ΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΙΝ ΕΚΑ-
ΣΤΟΤ ΕΤΟΤΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΤ ΠΕΡΙΤΤΟΤ ΤΟΝ
ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΤΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ
ΤΑΤΤΑ ΘΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Ἐκ Κεραισίου τος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομί-IV.

ζοντο οἷπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπο-
 2 ρεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὁρίοις,
 πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον
 πρόξενον ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτῶντες πότερον
 ὥς διὰ φιλίας ἢ διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας.
 οἱ δὲ εἶπον ὅτι οὐ διήσοιεν· ἐπίστευον γὰρ τοῖς χω-
 3 ρίοις. ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμιοι τού-
 τοις εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέσαι
 ἐκείνους, εἰ βούλονται συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ
 4 πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἤκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. ἐπεὶ
 δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχον-
 τες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἐλεξε Ξενοφῶν,
 5 ἡρμῆνευε δὲ Τιμησίθεος· Ὡς ἄνδρες Μοσσυνοικοί, ἡμεῖς
 βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἑλλάδα περὶ πλοῖα
 γὰρ οὐκ ἔχομεν· καλύνουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς οὕς ἀκούομεν
 6 ὑμῖν πολεμίους εἶναι. εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν
 ἡμᾶς λαβεῖν συμάχους καὶ τιμωρήσασθαι εἰ τί ποτε
 ὑμᾶς οὗτοι ἠδικήκασιν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους
 7 εἶναι τούτους. εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν
 8 αὐτοῖς ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον. πρὸς
 ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ
 9 βούλονται ταῦτα καὶ δέχονται τὴν συμμαχίαν. Ἄγετε
 δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι,
 ἂν σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἰοί τε
 10 ἔσεσθε ἡμῖν συμπράξαι περὶ τῆς διόδου; οἱ δὲ εἶπον
 ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ
 θάτερα τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο
 ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας οὔτινες ὑμῖν συμ-
 μαχοῦνται τε καὶ τὴν ὁδὸν ἡγήσονται.
 11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο.

καὶ ἦγον τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονό-
 ξυλα καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκ-
 βάντες εἰς τὰξιν ἔθεντο τὰ ὄπλα, ὁ δὲ εἰς ἐνέμενε. καὶ 12
 οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες
 ἐξετάξαντο ὧδε. ἔστησαν ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα οἶον
 χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέροντα πάντες
 λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κιττοῦ πετάλω, ἐν δὲ
 τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἔξπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγῃην
 ἔχον, ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. χιτωνίσκους 13
 δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρω-
 ματοδέσμου, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη σκύτινα οἰάπερ
 τὰ Παφλαγονικά, κρωβύλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγύ-
 τατα τιαροειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιδηρᾶς. ἐντεῦθεν 14
 ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἰς, οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες ἐπορεύοντο
 ἄδοντες ἐν ῥυθμῷ, καὶ διελθόντες διὰ τῶν τάξεων καὶ
 διὰ τῶν ὀπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύοντο εὐθύς πρὸς
 τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδόκει ἐπιμαχώτατον εἶναι.
 ᾤκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως τῆς Μητροπόλεως 15
 καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσ-
 συνοίκων. καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ ἀεὶ
 τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ πάντων Μοσ-
 συνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο,
 ἀλλὰ κοινὸν ὃν καταλαβόντας πλεονεκτεῖν. εἶποντο δ' 16
 αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν
 στρατηγῶν, ἀλλὰ ἀρπαγῆς ἕνεκεν. οἱ δὲ πολέμιοι προσ-
 ιόντων τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ
 χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν
 συχνοὺς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλή-
 νων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι οὗ εἶδον τοὺς Ἑλληνας
 βοηθοῦντας· εἶτα δὲ ἀποτραπόμενοι ᾤχοντο, καὶ ἀπο- 17

- τεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν ἐπεδείκνυσαν τοῖς
 "Ελλησι καὶ τοῖς ἐαυτῶν πολεμίοις, καὶ ἅμα ἐχόρευον
 18 νόμῳ τινὶ ἔθοντες. οἱ δὲ "Ελληνες μάλα ἤχθοντο ὅτι τοὺς
 τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους καὶ ὅτι οἱ ἐξελ-
 θόντες "Ελληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφύγεσαν μάλα ὄντες
 συχνοί· ὁ οὐπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ.
 19 Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς "Ελληνας εἶπεν, "Ανδρες
 στρατιῶται, μὴδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων·
 ἴστε γὰρ ὅτι καὶ ἀγαθὸν οὐ μείον τοῦ κακοῦ γέγενηται.
 20 πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγεῖ-
 σθαι τῷ ὄντι πολέμιοι εἰσιν οἷοι περ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη·
 ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀμελήσαντες τῆς σὺν
 ἡμῖν τάξεως καὶ ἱκανοὶ ἡγησάμενοι εἶναι σὺν τοῖς βαρ-
 βάροις ταῦτ' ἀπράττειν ἅπερ σὺν ἡμῖν δίκην δεδώκασιν·
 ὥστε αὐτοὶς ἦττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείφονται.
 21 ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι ὅπως καὶ τοῖς φίλοις
 οὖσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι καὶ
 τοῖς πολεμίοις δηλώσετε ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μα-
 χοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.
 22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐμειναν· τῇ
 δὲ ὑστεραίᾳ θύσαντες ἐπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαν-
 τες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρ-
 βάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταῦτ' ἀτάκται ἐπο-
 ρεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων [ὀρθίων]
 ἔχοντες, ὑπολειπομένου δὲ μικροῦ τοῦ στόματος τῶν
 23 ὀπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὗζωνοι κατα-
 τρέχοντες τοῖς λίθοις ἔβαλλον. τούτους ἀνέστελλον οἱ
 τοξόται καὶ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο
 πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτεραιᾳ οἱ
 βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς· ἐνταῦθα γὰρ

οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. τοὺς μὲν οὖν πελ- 24
 ταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ δὲ
 ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτρέποντο. καὶ οἱ μὲν πελ-
 τασταὶ εὐθὺς εἶποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν πόλιν,
 οἱ δὲ ὀπλίται ἐν τάξει εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἄνω ἦσαν πρὸς 25
 ταῖς τῆς Μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι
 ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον
 τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα μακρά,
 ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι
 ἐκ χειρὸς. ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ ὁμοσε 26
 ἐχώρουν, ἔφευγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν λείποντες
 ἅπαντες τὸ χωρίον. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ
 μύσσεινι τῷ ἐπ' ἄκρον ὠκοδομημένῳ, ὃν τρέφουσι πάν-
 τες κοινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττουσιν, οὐκ ᾔθελεν
 ἐξελθεῖν, οὐδὲ ὁ ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίῳ,
 ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσσύνοις κατεκαύθησαν. οἱ δὲ 27
 Ἕλληνες διαρπάζοντες τὰ χωρία εὗρισκον θησαυροὺς
 ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων περυσινούς, ὥς ἔφασαν
 οἱ Μοσσύνοικοι, τὸν δὲ νέον σίτον ἔτι σὺν τῇ καλάμῃ
 ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ξεῖαι αἱ πλεῖσται. καὶ δελφίνων 28
 τεμάχη ἐν ἀμπορεῦσιν εὗρίσκειτο τεταριχευμένα καὶ
 στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσ-
 σύνοικοι καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ· κάρυα δὲ ἐπὶ 29
 τῶν ἀνώγειων ἦν πολλὰ τὰ πλατέα οὐκ ἔχοντα δια-
 φυὴν οὐδεμίαν. τούτων καὶ πλείστῳ σίτῳ ἐχρῶντο
 ἔψοντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες. οἶνος δὲ εὗρίσκειτο ὅς
 ἄκρατος μὲν ὄξυς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότη-
 τος, κερασθεὶς δὲ εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπο- 30
 ρεύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς

συμμαχήσασι τῶν Μοσσυνοίκων. ὅποσα δὲ καὶ ἄλλα
 παρῆσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ
 εὐπροσοδῶτατα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσεχώ-
 31 ρουν. τὰ δὲ πλεῖστα τοιάδε ἦν τῶν χωρίων. ἀπείχον
 αἱ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ πλεον
 αἱ δὲ μείον· ἀναβοῶντων δὲ ἀλλήλων συνήκουον εἰς
 τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως· οὕτως ὑψηλὴ τε καὶ
 32 κοίλη ἡ χώρα ἦν. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς φίλοις
 ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας τῶν εὐδαιμόνων σι-
 τευτοῦς, τεθραμμένους καρύοις ἐφθόις, ἀπαλοὺς καὶ
 λευκοὺς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ μῆκος
 καὶ τὸ πλάτος εἶναι, ποικίλους δὲ τὰ νῶτα καὶ τὰ ἐμ-
 33 προσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμια. ἐζήτουν δὲ καὶ
 ταῖς ἐταίραις ἃς ἦγον οἱ Ἕλληνες ἐμφανῶς συγγίγνεσθαι·
 34 νόμος γὰρ ἦν οὗτος σφίσι. λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἄνδρες
 καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρ-
 βαρωτάτους διελθεῖν καὶ πλεῖστον τῶν Ἑλληνικῶν νό-
 μων κεχωρισμένους. ἐν τε γὰρ ὄχλῳ ὄντες ἐποίουν
 ἅπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιήσειαν, μόνου τε ὄντες
 ὁμοία ἐπραττον ἅπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες, διελέγοντό
 τε αὐτοῖς καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστά-
 μενοι ὅπου τύχοιεν ὥσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

V. Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διὰ τε τῆς
 πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὁκτὼ σταθμούς,
 καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν
 καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς
 πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται
 2 εἰς Τιβαρηνούς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν
 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἥττον ἐρυμνά.
 καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐχρηζον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν

καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναι τι, καὶ τὰ ξένια ἃ ἦκε παρὰ Τιβερηνῶν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι κελεύσαντες ἔστε βουλευσάιντο ἐθύοντο. καὶ πολλὰ καταθυσάντων 3 τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντις πάντες γνώμην ὅτι οὐδαμῇ προσίοιτο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὥς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἄποικον, οὕσαν δ' ἐν τῇ Τιβερηνῶν χώρᾳ.

[Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέξυσεν ἡ στρατιά. πληθὸς τῆς 4 καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἰκοσι δύο, παρασάγγαι ἑξακόσιοι καὶ εἰκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, χρόνου πληθὸς ὀκτὼ μῆνες.] ἐνταῦθα 5 ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἁγῶνας γυμνικούς. τὰ 6 δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγοράν, οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρόσβεις, φοβού- 7 μενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἣν γὰρ ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον θηουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἑκατόνυμος δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν· Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ 8 τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς ὅτι νικᾶτε Ἑλληνες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὥς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσσωσμένοι πάρεστε. ἀξιοῦμεν δὲ Ἑλληνες 9 ὄντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν

- τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν
 10 πώποτε ὑπῆρξαμεν κακῶς ποιοῦντες. Κοτυωρίται δὲ οὐ-
 τοι εἰσελθόντες ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς
 αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι·
 διὰ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ
 Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε ὅ,τι ἂν τούτους
 11 κακὸν ποιήσητε ἢ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν
 δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βίᾳ παρεληλυθότας
 ἐνίοις σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βίᾳ
 12 λαμβάνειν ὧν ἂν δέησθε οὐ πείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ
 ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύ-
 λαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὄντινα ἂν δυνώμεθα
 φίλον ποιεῖσθαι.
 13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιω-
 τῶν εἶπεν, Ἡμεῖς δέ, ὧς ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν ἀγα-
 πῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ
 γὰρ ἦν δυνατόν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν
 14 καὶ τοῖς πολεμοῖς μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλλη-
 νίδας πόλεις ἦλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν, παρῆχον
 γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὠνούμενοι εἰχομεν τὰ ἐπιτήδεια,
 καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρα-
 τιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἰ τις αὐτοῖς φίλος ἦν
 τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους
 αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῦντο κακῶς ἐποιοῦμεν ὅσον
 15 ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾷτε δὲ αὐτοὺς ὁποῖων τινῶν ἡμῶν
 ἔτληον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ
 16 φιλίαν ἢ πόλιν συνέπεμψεν. ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγοράν
 μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα,
 17 οὐκ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκῃ λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ
 Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους καὶ περ βασιλέως

οὐχ ὑπηκόους ὄντας ὅμως καὶ μάλα φοβεροὺς ὄντας
πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν
τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρῆχον. Μάκρωνας δὲ 18
καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύναντο
παρῆχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν
ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους 19
φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἰτιοὶ εἰσιν·
οὐ γὰρ ὥς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες
τὰς πύλας οὔτε εἰσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἐπεμ-
πον· ἡτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστὴν τούτων
αἴτιον εἶναι. ὃ δὲ λέγεις βία παρελθόντας σκηνοῦν, 20
ἡμεῖς ἡξιούμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι·
ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέωγον τὰς πύλας, ἥ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ
τὸ χωρίον ταύτῃ εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον
ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες
τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως
μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ᾧσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν,
ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἥ κομίσασθαι ὅταν βουλώμεθα. οἱ δὲ 21
ἄλλοι, ὥς ὄρατε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρ-
εσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντ' εὖ ποιεῖν, ἂν
δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. ἃ δὲ ἡπέλησας ὥς ἦν ὑμῖν δοκῇ 22
Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ'
ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ πολεμήσομεν καὶ ἀμφο-
τέροις· ἥδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐπολε-
μήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Πα-
φλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέ- 23
ρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων — πειρασόμεθα
συμπράττοντες αὐτῷ ᾧ ἐπιθυμεῖ φίλοι γίνεσθαι.

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις 24
τῷ Ἐκατονύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρ-

ελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι
 ἦκοιεν ἀλλὰ ἐπιδείξοντες ὅτι φίλοι εἰσὶ. καὶ ξηνοῖς,
 ἣν μὲν ἔλθῃτε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξιόμεθα,
 νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἃ δύνανται·
 25 ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγετε. ἐκ τούτου ξενιά
 τε ἐπεμπον οἱ Κοτνωρίται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων
 ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλή-
 λους πολλὰ τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τὰ τε ἄλλα καὶ περὶ
 τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυνθάνοντο ὧν ἐκάτεροι ἐδέοντο.

VI. Ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῇ
 δὲ ὑστεραίᾳ συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας.
 καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέ-
 σαντας τοὺς Σινωπέας βουλευέσθαι. εἴτε γὰρ περὶ δέοι
 πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς· ἐμ-
 πειροὶ γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ θάλατταν,
 προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἂν ἐδόκουν ἱκανοὶ
 2 εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκοῦντα τῇ στρατιᾷ. καλέσαν-
 τες οὖν τοὺς πρέσβεις συνεβουλευόντο, καὶ ἠξίουσαν Ἑλ-
 ληνας ὄντας Ἑλλήσι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῶ
 εὖνους τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.

3 Ἀναστὰς δὲ Ἐκατόννυμος πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο
 περὶ οὗ εἶπεν ὥς τὸν Παφλαγῶνα φίλον ποιήσουντο,
 ὅτι οὐχ ὥς τοῖς Ἑλλήσι πολεμησόντων σφῶν εἴποι, ἀλλ'
 ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι τοὺς Ἑλλήνας
 αἰρήσονται. ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον, ἐπευξάμενος
 4 εἶπεν ὧδε. Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι ἃ βέλτιστά μοι δοκεῖ
 εἶναι, πολλὰ μοι καὶ ἀγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τάναντία.
 αὕτη γὰρ ἡ ἱερὰ συμβουλή λεγομένη εἶναι δοκεῖ μοι
 παρῆναι· νῦν γὰρ δὴ ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ,
 πολλοὶ ἔσονται οἱ ἐπαινουῦντές με, ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ

ἔσεσθε οἱ καταρῶμενοι. πράγματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι 5
πολὺν πλεῖω ἔχομεν, ἐὰν κατὰ θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς
γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἦν δὲ κατὰ γῆν στέλ-
λησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχομένους εἶναι. ὅμως δὲ
λεκτέα ἂ γινώσκω· ἔμπειρος γάρ εἰμι καὶ τῆς χώρας 6
τῆς Παφλαγόνων καὶ τῆς δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφοτέρω, καὶ
πεδία κάλλιστα καὶ ὄρη ὑψηλότατα. καὶ πρῶτον 7
μὲν οἶδα εὐθὺς ἢ τὴν εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιεῖσθαι· οὐ
γὰρ ἔστιν ἄλλη ἢ ἢ τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ
καθ' ἑκάτερά ἐστιν ὑψηλά, ἃ κρατεῖν κατέχοντες καὶ
πάνυ ὀλίγοι δύναιντ' ἄν· τούτων δὲ κατεχομένων οὐδ' 8
ἂν οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιντ' ἄν διελθεῖν. ταῦτα
δὲ καὶ δεῖξαιμι ἄν, εἰ μοί τινα βούλεσθε συμπέμψαι.
ἔπειτα δὲ οἶδα καὶ πεδία ὄντα καὶ ἱππείαν ἦν αὐτοῖς 9
οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρείττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασι-
λέως ἱππείας. καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεῖ
καλοῦντι, ἀλλὰ μεῖζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. εἰ δὲ 9
καὶ δυνηθεῖτε τά τε ὄρη κλέψαι ἢ φθάσαι λαβόντες καὶ
ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆσαι μαχόμενοι τοὺς τε ἱππέας τού-
των καὶ πεζῶν μυριάδας πλεον ἢ δώδεκα, ἥξετε ἐπὶ τοὺς
ποταμούς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμῶδοντα, εὗρος τριῶν
πλέθρων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαίνειν ἄλλως τε καὶ
πολεμίων πολλῶν ἐμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ ὀπισθεν
ἐπομένων· δεύτερον δὲ Ἴριν, τρίπλεθρον ὡσαύτως·
τρίτον δὲ Ἄλυν, οὐ μείον δυοῖν σταδίοιν, ὃν οὐκ ἂν
δύναισθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται ὁ
παρέχων; ὥς δ' αὐτως καὶ ὁ Παρθένιος ἄβατος· ἐφ'
ὃν ἔλθοιτε ἄν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν οὖν 10
οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν ἀλλὰ παντά-
πασιν ἀδύνατον. ἂν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐνθένδε μὲν εἰς

Σινώπην παραπλευσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν·
ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε περὶ οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία·
πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖα ἐστὶν ἐν Ἡρακλείᾳ.

- 11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτενον φίλλας
ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῶ·
οἱ δὲ καὶ ὥς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν συμβουλὴν ταύ-
την· οἱ δὲ ὑπώπτενον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν ὥς μὴ
περὶ ἰόντες τὴν Σινωπέων τι χώραν κακὸν ἐργάζονται.
οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν πο-
12 ρεῖαν ποιεῖσθαι. μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν, ὦ Σινω-
πεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἡρηνται πορεῖαν ἢ ὑμεῖς συμβου-
λεύετε· οὕτω δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἔσεσθαι μέλλει ἱκανὰ
ὥς ἀριθμῶ ἓνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς ἂν
πλέοιμεν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείψεσθαι οἱ δὲ
13 πλεύσεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα. γινώσκουμεν
γὰρ ὅτι ὅπου μὲν ἂν κρατῶμεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σώζε-
σθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δὲ πον ἦττους τῶν πολε-
μίων ληφθῆσόμεθα, εὐδηλον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρᾳ
ἔσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Σινωπεῖς ἐκέλευον πέμπειν
14 πρέσβεις. καὶ πέμπουσιν Καλλίμαχον Ἀρκάδα καὶ Ἀρί-
στανα Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλαν Ἀχαιοὺν. καὶ οἱ μὲν ὦχοντο.
15 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὁρῶντι μὲν
ὀπλίτας πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶντι δὲ καὶ πελτα-
στάς πολλοὺς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ἱππέας
δὲ καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανοὺς, ὄντας δ' ἐν
τῷ Πόντῳ, ἐνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τοσαύτη
δύναμις παρεσκευάσθῃ, καλὸν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι καὶ
χώραν καὶ δύναμιν τῇ Ἑλλάδι προσκτήσασθαι πόλιν
16 κατοικίσαντας. καὶ γενέσθαι ἂν αὐτῷ ἐδόκει μεγάλη,
καταλογιζομένῳ τό τε αὐτῶν πλῆθος καὶ τοὺς περι-

οικοῦντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο πρὸς
 τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλανὸν παρακαλέσας τὸν
 Κύρου μάντιν γενόμενον τὸν Ἀμπρακιώτην. ὁ δὲ Σιλα- 17
 νὸς δεδιὼς μὴ γένηται ταῦτα καὶ καταμείνῃ που ἡ
 στρατιὰ, ἐκφέρει εἰς τὸ στράτευμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν
 βούλεται καταμείναι τὴν στρατιάν καὶ πόλιν οἰκίσαι
 καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύνανιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς 18
 δ' ὁ Σιλανὸς ἐβούλετο ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα
 ἀφικέσθαι· οὗς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τρισχίλους δα-
 ρεικούς ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἡγήθευσε θυόμενος Κύρῳ,
 διεσεσώκει. τῶν δὲ στρατιωτῶν, ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν 19
 ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμείναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐ.
 Τιμασίῳ δὲ ὁ Λαρδανεύς καὶ Θώραξ ὁ Βοιωτίος πρὸς
 ἐμπόρους τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σινω-
 πέων λέγουσιν ὅτι εἰ μὴ ἐκποριεῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν
 ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει
 μείναι τοσαύτῃ δυνάμει ἐν τῷ Πόντῳ· βούλεται γὰρ
 Ξενοφῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὴν ἔλθῃ τὰ πλοῖα,
 τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ, Ἄνδρες, νῦν μὲν ὁρῶ- 20
 μεν ἡμᾶς ἀπόρους ὄντας καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ
 ἐπιτήδεια καὶ οἰκαδὲ ἀπελθόντας ὀνῆσαι τι τοὺς οἰκοί·
 εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰ-
 κουμένης ἐκλεξάμενοι ὁποῖαν <ἂν> βούλησθε κατασχεῖν,
 καὶ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπιέναι οἰκαδὲ, τὸν δ' ἐθέλοντα
 μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ὅπῃ ἂν
 βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα 21
 οἱ ἔμποροι ἀπήγγελλον ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς
 Τιμασίῳ ὁ Λαρδανεύς Εὐρύμαχόν τι τὸν Λαρδανέα
 καὶ Θώρακα τὸν Βοιωτίον τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐροῦντας. Σι-
 νωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι

πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι προστατῆσαι λα-
 22 βόντα χρήματα ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιὰ. ὁ δὲ ἄσμενος
 ἀκούσας ἐν συλλόγῳ τῶν στρατιωτῶν ὄντων λέγει τάδε.
 Οὐ δεῖ προσέχειν μονῇ, ᾧ ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος
 οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. ἀκούω δὲ τινὰς θύεσθαι
 23 ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν λέγοντας. ὑπισχνουμαι δὲ ὑμῖν,
 ἂν ἐκπλήτε, ἀπὸ νομηνίας μισθοφορὰν παρέξειν κυζι-
 κηνὸν ἐκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρωάδα,
 ἐνθεν καὶ εἰμι φυγὰς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις·
 24 ἐκόντες γὰρ με δέξονται. ἡγήσομαι δὲ αὐτοὺς ἐγὼ ἐνθεν
 πολλὰ χρήματα λήψεσθε. ἐμπειρος δὲ εἰμι τῆς Αἰολίδος
 καὶ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Τρωάδος καὶ τῆς Φαρυαβάζου
 ἀρχῆς πάσης, τὰ μὲν διὰ τὸ ἐκείθεν εἶναι, τὰ δὲ διὰ
 τὸ συνεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Δερ-
 25 κυλίδῳ. ἀναστὰς αὐτίς Θωόραξ [ὁ Βοιωτίος], ὃς περὶ
 στρατηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ
 τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον χώραν καλὴν
 καὶ εὐδαίμονα ὥστε <ἐξεῖναι> τῷ βουλομένῳ ἐνοικεῖν,
 τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ ἀπιέναι οἴκαδε. γελοῖον δὲ εἶναι
 ἐν τῇ Ἑλλάδι οὔσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου ἐν τῇ
 26 βαρβάρων μαστεύειν. ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε,
 καὶ γὰρ καθάπερ Τιμασίον ὑπισχνουμαι ὑμῖν τὴν μισθο-
 φορὰν. ταῦτα δὲ ἔλεγεν εἰδὼς ἃ Τιμασίῳ οἱ Ἑρα-
 κλεῶται καὶ οἱ Σινωπεῖς ὑπισχνοῦντο ὥστε ἐκπλεῖν.
 27 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ ἐσίγα. ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος
 καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὥς δεινὸν εἶη ἰδίᾳ μὲν
 Ξενοφῶντα πείθειν τε καταμένειν καὶ θύεσθαι ὑπὲρ
 τῆς μονῆς [μὴ κοινούμενον τῇ στρατιᾷ], εἰς δὲ τὸ κοινὸν
 μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων. ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Ξενο-
 28 φῶν ἀναστῆναι καὶ εἰσεῖν τάδε. Ἐγὼ, ᾧ ἄνδρες, θύομαι

μὲν ὥς ὁρᾶτε ὅποσα δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ
 ἑμαυτοῦ ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ
 πράττων ὅποια μέλλει ὑμῖν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα
 ἔσεσθαι καὶ ἐμοί. καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου
 εἰ ἄμεινον εἴη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν
 περὶ τούτων ἢ παντάπασιν μηδὲ ἅπτεσθαι τοῦ πράγματος.
 Σιλανὸς δὲ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο τὸ μὲν μέγιστον, τὰ 29
 ἑρὰ καλὰ εἶναι· ἥδαι γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον ὄντα διὰ
 τὸ ἀεὶ παρεῖναι τοῖς ἑεροῖς· ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν τοῖς ἑεροῖς
 φαίνοντο τις δόλος καὶ ἐπιβουλὴ ἐμοί, ὥς ἄρα γινώσκων
 ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. ἐξήνεγκε
 γὰρ τὸν λόγον ὥς ἐγὼ πράττειν ταῦτα διανοοίμην ἥδη
 οὐ πείσας ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἐώρων ἀποροῦντας ὑμᾶς, 30
 τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν ἄφ' οὗ ἂν γένοιτο ὥστε λαβόντας
 ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βουλόμενον ἀποπλεῖν ἥδη, τὸν δὲ
 μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ κτήσαιο ἱκανὰ ὥστε καὶ τοὺς ἑαυ-
 τοῦ οἰκείους ὠφελῆσαι τι. ἐπεὶ δὲ ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα 31
 πέμποντας Ἡρακλεώτας καὶ Σινωπέας ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ
 μισθὸν ὑπισχνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νοσηνίας,
 καλὸν μοι δοκεῖ εἶναι σωζομένους ἐνθα βουλόμεθα
 μισθὸν τῆς εὐπορίας λαμβάνειν, καὶ αὐτὸς τε παύομαι
 ἐκείνης τῆς διανοίας, καὶ ὅποσοι πρὸς ἐμὲ προσῆσαν
 λέγοντες ὥς χρὴ ταῦτα πράττειν, παύεσθαι φημι χρῆναι.
 οὕτω γὰρ γινώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοὶ ὥσπερ 32
 νυνὶ δοκεῖτε ἂν μοι καὶ ἐντιμοὶ εἶναι καὶ ἔχειν τὰ ἐπι-
 τήδεια· ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν ἐστὶ καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ
 τῶν ἡττόνων· διασπασθέντες δ' ἂν καὶ κατὰ μικρὰ
 γενομένης τῆς δυνάμεως οὗτ' ἂν τροφὴν δύνασθε λαμ-
 βάνειν οὕτε χαίροντες ἂν ἀπαλλάξαιτε. δοκεῖ οὖν μοι 33
 ἅπερ ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἴαν τις

- μέντοι ἀπολιπὼν ληφθῆ πρὶν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πᾶν τὸ στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτω δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες.
- 34 ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχείρει λέγειν ὡς δίκαιον εἶη ἀπιέναι τὸν βουλόμενον. οἱ δὲ στρατιῶται οὐκ ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπείλουν αὐτῷ ὅτι εἰ λήψονται ἀπο-
- 35 διδράσκοντα, τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπεὶ ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἶη καὶ Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπειρηφικῶς εἶη, τὰ μὲν πλοῖα πέμπουσι, τὰ δὲ χρήματα ἃ ὑπέσχοντο Τιμασίῳ καὶ Θώρακι
- 36 ἐψυσμένοι ἦσαν [τῆς μισθοφορᾶς]. ἐνταῦθα δὲ ἐκπεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδέδισαν τὴν στρατιάν οἱ τὴν μισθοφορὰν ὑπέσχημένοι. παραλαβόντες οὖν οὗτοι καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς οἷς ἀνεκεκόλυντο ἃ πρόσθεν ἔπραττον, πάντες δ' ἦσαν πλὴν Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου, ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει, Χειρισόφος δὲ οὐπὼ παρῆν, ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέγουσιν ὅτι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοίη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπεὶ
- 37 πλοῖα ἔστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. Αἰήτου δὲ ὑδροῦς ἐτύγγανε βασιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων εἰποι εἰς τὴν στρατιάν· ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. ἐνταῦθα ἀποδείκνυνται Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεὺς γνώμην οὐκ ἐκκλησιάζειν ἀλλὰ τοὺς αὐτοῦ ἕκαστον λοχαγούς πρῶτον πειρᾶσθαι πείθειν. καὶ ἀπελθόντες ταῦτ' ἐποιοῦν.
- VII. Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταραττόμενα. καὶ ὁ Νέων λέγει ὡς Ξενοφῶν ἀναπεπεικῶς τοὺς ἄλλους στρατηγούς διανοεῖται ἄγειν τοὺς στρατιώτας 2 ἐξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ σύλλογοι ἐγίνοντο καὶ

κύκλοι συνίσταντο, καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν μὴ ποιήσειαν
οἶα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ τοὺς
ἀγορανόμους· [ὅσοι μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον
κατελεύσθησαν.] ἐπεὶ δὲ ἡσθάνετο Ξενοφῶν, ἔδοξεν αὐτῷ 3
ὥς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν, καὶ μὴ εἶσαι
συλληγῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα συλ-
λέξαι ἀγοράν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ κήρυκος ἤκουσαν, συνέδρα- 4
μον καὶ μάλα ἐμοίμως. ἐνταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρα-
τηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἦλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε.

Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὃ ἄνδρες, ἐμὲ ὥς ἐγὼ 5
ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. ἀκού-
σατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ εἰ μὲν ἐγὼ φαίνωμαι
ἀδικεῖν, οὐ χρή με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἢ ὧ δί-
κην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνονται ἀδικεῖν οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες,
οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε ὥσπερ ἄξιον. ὑμεῖς δέ, ἔφη, ἴστε 6
δήπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται, καὶ ὅτι
εἰ μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἑσπέραν
δεῖ πορεύεσθαι· ἦν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους,
τοῦμπαλιν πρὸς ἑω. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο ἂν δύναίτο
ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὥς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνίσχει, δύεται
δὲ ἐνταῦθα, ἐνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐντεῦθεν;
ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε ὅτι βορέας μὲν ἕξω 7
τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἰσω εἰς
Φᾶσιν, καὶ λέγεται, ὅταν βορρᾶς πνέῃ, ὥς καλοὶ πλοῖ
εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν
ὑμᾶς ἐξαπατήσαι ὥστε ἐμβαίνειν ὁπόταν νότος πνέῃ;
ἀλλὰ γὰρ ὁπόταν γαλήνῃ ἢ ἐμβιβῶ. οὐκοῦν ἐγὼ μὲν 8
ἐν ἐνὶ πλοίῳ πλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατόν.
πῶς ἂν οὖν ἐγὼ ἢ βιασαίμην ὑμᾶς σὺν ἐμοὶ πλεῖν
μὴ βουλομένους ἢ ἐξαπατήσας ἄγοιμι; ποιῶ δ' ὑμᾶς 9

- ἐξαπατηθέντας καὶ γοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἦκειν εἰς
Φᾶσιν· καὶ δὴ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γνώσεσθε
δήπου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι
ὁ ἐξηπατηκὼς εἰς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἐξηπατημένοι ἐγγὺς
μυρίων ἔχοντες ὅπλα. πῶς ἂν οὖν ἀνὴρ μᾶλλον δοίῃ
δίκην ἢ οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευόμενος;
- 10 ἀλλ' οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν καὶ ἡλιθίων κάμοι
φθονούντων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. καίτοι οὐ
δικαίως γ' ἂν μοι φθονοῦσιν· τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κω-
λύω ἢ λέγειν εἰ τίς τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ
μάχεσθαι εἰ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ
ἐργηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον;
τί γάρ, ἄρχοντας αἰρουμένων ὑμῶν ἐγὼ τινι ἐμποδῶν
εἰμι; παρήμι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθὸν τι ποιῶν ὑμᾶς
- 11 φαινέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ
εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἐξαπατηθῆναι ἂν
οἴεται ταῦτα ἢ ἄλλον [ἐξαπατήσαι ταῦτα], λέγων δι-
- 12 δασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἔχητε, μὴ ἀπέλθῃτε
πρὶν ἂν ἀκούσῃτε οἷον ὁρῶ ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον
πρᾶγμα· ὃ εἰ ἔπεισι καὶ ἐσται οἷον ὑποδείκνυσιν, ὥρα
ἡμῖν βουλεύεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μὴ κάκιστοί τε
καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφαινόμεθα καὶ πρὸς θεῶν
- 13 καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολεμίων. ἀκούσαν-
τες δὲ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασάν τε ὅτι εἴη καὶ
λέγειν ἐκέλευον. ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν, Ἐπίστασθέ
που ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι βαρβαρικά, φίλια τοῖς
Κερασσυντίοις, ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ λερεῖα ἐπώλουν
ἡμῖν καὶ ἄλλα ὧν εἶχον, δοκοῦσι δέ μοι καὶ ὑμῶν τινες
εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες ἀγοράσαντές
- 14 τι πάλιν ἀπελθεῖν. τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρετος ὁ

λοχαγὸς ὅτι καὶ μικρὸν εἴη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ φίλιον
 νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς τῆς νυκτὸς ὡς πορ-
 θήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπῶν. διευενόητο δέ, εἰ λάβοι τόδε 15
 τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι ἔλθεῖν, εἰσβάς
 δὲ εἰς πλοῖον ἐν ᾧ ἐτύγγανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παρα-
 πλέοντες, καὶ ἐνθάδε μένος εἰ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι
 ἔξω τοῦ Πόντου. καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ
 ἐκ τοῦ πλοίου σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. παρα- 16
 καλέσας οὖν ὁπόσους ἐπειθεν ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον.
 πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ
 συστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες
 καὶ παίοντες τὸν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν
 ἄλλων συχνούς, οἱ δὲ τινες καὶ εἰς Κερασσοῦντα αὐτῶν
 ἀποχωροῦσι. ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἡμεῖς δεῦρ' 17
 ἐξωρμῶμεν περὶ τῶν δὲ πλεόντων ἐτι τινὲς ἦσαν ἐν
 Κερασσοῦντι, οὐπω ἀνηγμένοι. μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κε-
 ρασσοῦντιοὶ λέγουσιν, ἀφικνουῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου
 τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέ-
 τερον χρήζοντες ἔλθεῖν. ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, 18
 πρὸς τοὺς Κερασσουντίους ἔλεγον ὅτι θαυμάζοιεν τί ἡμῖν
 δόξειεν ἔλθεῖν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν,
 ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἥδεσθαι
 τε αὐτοὺς καὶ μέλλειν ἐνθάδε πλεῖν, ὡς ἡμῖν λέξαι τὰ
 γενόμενα καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν αὐτοὺς θάπτειν
 λαβόντας. τῶν δ' ἀποφυγόντων τινὰς Ἑλλήνων τυχεῖν 19
 ἐτι ὄντας ἐν Κερασσοῦντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους
 ὅποι ἴοιεν αὐτοὶ τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ
 τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι
 τρεῖς ὄντες οἱ πρέσβεις καταλευσθέντες. ἐπεὶ δὲ τοῦτο 20
 ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασσοῦντιοὶ καὶ λέγουσι

τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἡχθό-
 μεθα τε τοῖς γεγενημένοις καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν τοῖς
 Κερασούντιοις ὅπως ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων
 21 νεκροί. συγκαθήμενοι δ' ἐξώθεν τῶν ὅπλων ἐξαίφνης
 ἀκούομεν Θορύβου πολλοῦ Παῖτε παῖτε, βάλλε βάλλε, καὶ
 τάχα δὴ ὀρῶμεν πολλοὺς προσθέοντας λίθους ἔχοντας
 22 ἐν ταῖς χερσίν, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. καὶ οἱ μὲν
 Κερασούντιοι, ὡς δὴ καὶ ἑωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς
 πρᾶγμα, δείσαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. ἦσαν δὲ
 23 νῆ Δία καὶ ἡμῶν οἱ ἔδειςαν. ἐγὼ γε μὴν ἦλθον πρὸς
 αὐτοὺς καὶ ἡρώτων ὅ,τι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἦσαν
 μὲν οἱ οὐδὲν ᾔδεσαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς
 χερσίν. ἐπεὶ δὲ εἰδότε τι καὶ ἐπέτυχον, λέγει μοι ὅτι οἱ ἀγο-
 24 ρανόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στράτευμα. ἐν τούτῳ τις
 ὄρᾳ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν ἀπο-
 χωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, ὥσπερ ἦ
 25 σὺν ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος ἔνται ἐπ' αὐτόν. οἱ
 δ' αὖ Κερασούντιοι ὡς εἶδον ὀρμῶντας καθ' αὐτούς,
 σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι, φεύγουσι δρόμῳ
 καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. συνεισέπεσον δὲ καὶ
 ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγγανεν
 26 ἐπιστάμενος. καὶ τούτους τί δοκεῖτε; ἡδίκουν μὲν οὐδέν,
 ἔδειςαν δὲ μὴ λύττα τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτῶκοι.
 εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε οἷα ἡ κατάστασις
 27 ἡμῖν ἔσται τῆς στρατιᾶς. ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε
 κύριοι οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε οὔτε
 καταλῦσαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στράτευμα ἐφ'
 ὅ,τι ἂν θέλῃ. καὶ τινες πρὸς ὑμᾶς ἰωσι πρέσβεις ἢ
 εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακάνοντες τούτους
 οἱ βουλόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι

τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. ἔπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς 28
 ἅπαντες ἔλυσθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται,
 ὅστις δὲ ἂν ἑαυτὸν ἐληται στρατηγὸν καὶ ἐθέλῃ λέγειν
 Βάλλε βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατα-
 κανεῖν καὶ ἰδιώτην ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλῃ ἄκριτον, ἣν
 ᾧσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. οἷα 29
 δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρα-
 τηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν
 ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην·
 εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δείσας
 μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ. οἱ δὲ καταλεύσαντες 30
 τοὺς πρέσβεις διεπράξαντο ἡμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλ-
 λήνων εἰς Κερασσοῦντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι μὴ σὺν ἰσχύι
 ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ
 κατακάνοντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο
 μηδὲ σὺν κηρυκείᾳ ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι. τίς
 γὰρ ἐθέλησεν κῆρυξ εἶναι κήρυκας ἀπεκτονώσ; ἀλλ'
 ἡμεῖς Κερασσουντίων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. εἰ μὲν 31
 σὺν ταῦτα καλῶς ἔχει, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ὡς τοιού-
 των ἔσομένων καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις καὶ τὰ
 ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. εἰ μὲντοι 32
 ὑμῖν δοκεῖ θηρίων ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ τοι-
 αῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παύλᾳ τινὰ αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ,
 πρὸς Διὸς πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἠδέως ποιοῦντες
 ἔργα ἀσεβῆ, ἢ πολεμίοις πῶς μαχοῦμεθα, ἣν ἀλλήλους
 κατακαινῶμεν; πόλις δὲ φιλία τίς ἡμᾶς δέξεται, ἥτις 33
 ἂν ὁρᾷ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει
 θαρρῶν, ἣν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες
 φαινώμεθα; οὐ δὲ δὴ πάντων οἰόμεθα τεύξεσθαι ἐπαί-
 νου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν; ἡμεῖς

μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίημεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγούς εἰς δίκας πάντας καταστήσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἰ τι ἄλλο τις ἠδίκητο ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς 35 ἐποίησαντο. παραινοῦντος δὲ Ξενοφώντος καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καθῆραι τὸ στράτευμα, καὶ ἐγένετο καθαρός.

VIII. Ἐδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγούς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλήσιος μὲν ὥφλε καὶ Ξανθικῆς τῆς φυλακῆς τῶν γανλικῶν χρημάτων τὸ μείωμα εἰκοσι μνᾶς, Σοφαίνετος δέ, ὅτι αἰρεθεὶς * * κατημέλει, δέκα μνᾶς. Ξενοφώντος δὲ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ 2 ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λέξαντα ποῦ καὶ ἐπλήγῃ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ὅπου καὶ ῥίγει ἀπωλλύμεθα 3 καὶ χιὼν πλείστη ἦν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν χειμῶνός γε ὄντος οἴου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ μηδ' ὀσφραίνεσθαι παρόν, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὕβριζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄντων ὑβριστότερος εἶναι, οἷς φασιν ὑπὸ τῆς ὕβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι. 4 ὅμως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγῃς. πότερον ἦτουν τί σε καὶ ἐπεὶ μοι οὐκ ἐδίδους ἐπαιον; ἀλλ' ἀπῆτουν; ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθύων 5 ἐπαρρώνησα; ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπῆρετο

αὐτὸν εἰ ὀπλιτεύοι. οὐκ ἔφη· πάλιν εἰ πελτάζοι. οὐδὲ
 τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἡμίλονον ἐλαύνειν ταχθεὶς ὑπὸ τῶν
 συσκήνων ἐλεύθερος ᾶν. ἐνταῦθα δὴ ἀναγιννώσκει
 αὐτὸν καὶ ἤρετο, Ἡ σὺ εἰ ὁ τὸν κάμνοντα ἀγαγών;
 Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ἡνάγκαζες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν
 συσκήνων σκευὴ διέρριψας. Ἀλλ' ἡ μὲν διάρριψις, 7
 ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο. διέδωκα ἄλλοις
 ἄγειν καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀπολαβὼν
 ἅπαντα σᾶ ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας
 τὸν ἄνδρα. οἷον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη·
 καὶ γὰρ ἄξιον. ἀνὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνα- 8
 σθαι πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον
 ἐρίγνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἴη· ἡνάγκασα δὲ σὲ τοῦτον
 ἄγειν, ὥς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γάρ, ὥς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι
 ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, 9
 ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προύπεμψά σε, καταλαμβάνω αὐτίς
 σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιὼν βόθρον ὀρύττοντα ὥς
 κατορύζοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπήνουν σε.
 ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνὴρ, 10
 ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ξῆ ἀνὴρ, σὺ δ' εἶπας Ὅπόσα
 γε βούλεται· ὥς ἐγῶγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἐπαισά
 σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γὰρ μοι εἰδότε ἑοικέναι ὅτι
 ξῆ. Τί οὖν; ἔφη, ἥτιόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι 11
 ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες
 ἀποθανονόμεθα· τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ
 κατορυχθῆναι; τοῦτον μὲν ἀνέκραγον ὥς ὀλίγας πα- 12
 σσειν· ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη.
 ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, 13
 ὁμολογῶ παῖσαι δὴ ἄνδρας ἕνεκεν ἀταξίας ὅσοις σώ-
 ζεσθαι μὲν ἤρκει δι' ὑμῶν ἐν τάξει τε ἰόντων καὶ

- μαχομένων ὅπου δέοι, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις
 προθέοντες ἀρπάξειν ἤθελον καὶ ἡμῶν πλεονεκτεῖν.
 εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα.
- 14 ἤδη δὲ καὶ μαλακισόμενόν τινα καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀν-
 ἱστασθαι ἀλλὰ προῖέμενον αὐτὸν τοῖς πολεμίοις καὶ
 ἔπαισα καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ
 χειμῶνι καὶ αὐτὸς ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζο-
 μένους καθεζόμενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀναστὰς
- 15 μόλις καὶ τὰ σκέλη ἐκτείνας. ἐν ἑμαυτῷ οὖν πείρα
 λαβὼν ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὁπότε ἴδοιμι καθήμενον
 καὶ βλακεύοντα, ἤλαυνον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρὶ-
 ξεσθαι παρείχε θερμοσίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα, τὸ δὲ
 καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἐώρων ὑπουργὸν ὃν τῷ
 τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἶμα καὶ τῷ ἀποσῆπεςθαι τοὺς
 τῶν ποδῶν δακτύλους, ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε
- 16 παθόντας. ἄλλον δὲ γε ἴσως ἀπολειπόμενόν που διὰ
 ῥαστώνην καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ
 ἡμᾶς τοὺς ὀπίσθεν πορεύεσθαι ἔπαισα πύξ, ὅπως μὴ
- 17 λόγῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παίοιτο. καὶ γὰρ οὖν νῦν
 ἔξεστιν αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἴ τι ὑπ' ἑμοῦ ἔπαθον παρὰ
 τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πολεμίοις
 ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἔπαθον ὅτου δίκην ἂν
- 18 ἤξιουν λαμβάνειν; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος· εἰ μὲν
 ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέχειν δίκην οἷαν καὶ
 γονεῖς υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι παισὶ· καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ
- 19 κᾶουσιν καὶ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθῷ· εἰ δὲ ὑβρεὶ νομί-
 ζετέ με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε ὅτι νῦν ἐγὼ θαρρῶ
 σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἢ τότε καὶ θρασύτερός εἰμι
 νῦν ἢ τότε καὶ οἶνον πλεῖω πίνω, ἀλλ' ὅμως οὐδένα
- 20 παίω· ἐν εὐδία γὰρ ὄρω ὑμᾶς. ὅταν δὲ χειμῶν ἦ καὶ

θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρειται, οὐχ ὁρᾶτε ὅτι καὶ νεύ-
ματος μόνου ἕνεκα χαλεπαίνει μὲν προφρεὺς τοῖς ἐν
πρόρῳ, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρύμνῃ; Ἐκὰνὰ
γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ μικρὰ ἀμαρτηθέντα πάντα
συνεπιτριῖται. ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς 21
κατεδικάσατε· ἔχοντες ἕλφῃ, οὐ ψήφους, παρέστατε, καὶ
ἐξῆν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ
Δία οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτα-
κτοῦντα ἐπάλετε. τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς 22
κακοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν ἑῶντες αὐτούς. οἶμαι γάρ, εἰ
ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε καὶ τότε καλῶ-
στους καὶ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοῖσκος γοῦν ὁ πύκτης 23
ὁ Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο ὥς κάμνων ἀσπίδα μὴ
φέρειν, νῦν δέ, ὥς ἀκούω, Κοτυωριτῶν πολλοὺς ἤδη
ἀποδεδυκεν. ἦν οὖν σωφρονῆτε, τοῦτον τἀναντία ποιή- 24
σετε ἢ τοὺς κύνας ποιοῦσι· τοὺς μὲν γὰρ κύνας τοὺς
χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας διδέασι, τὰς δὲ νύκτας ἀφιαῖσι,
τοῦτον δέ, ἦν σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δήσετε, τὴν
δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. ἀλλὰ γάρ, ἔφη, θαυμάζω ὅτι εἰ 25
μὲν τινι ὑμῶν ἀπηχθόμεν, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπᾶτε,
εἰ δὲ τῷ ἢ χειμῶνα ἐπεκούρησα ἢ πολέμιον ἀπήρουξα
ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τούτων
δὲ οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἰ τινα καλῶς τι ποιοῦντα
ἐπῆνεσα οὐδ' εἰ τινα ἄνδρα ὄντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ὥς
ἐδυνάμην, οὐδὲν τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ μὴν καλὸν γε 26
καὶ δίκαιον καὶ ὁσιον καὶ ἡδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον
ἢ τῶν κακῶν μεμνηθῆναι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσταντο καὶ ἀνεμύμνησκον.
καὶ περιεγένετο ὥστε καλῶς ἔχειν.

- I. Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγο-
 ρᾶς ἔξων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας.
 ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὐ μάλα τοὺς ἀπο-
 σκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας
 ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλή-
 2 λους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγγανε τότε
 Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἑλλήνας
 πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας
 ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἶη τοὺς Ἑλλήνας μῆτε ἀδικεῖν
 3 μῆτε ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ
 μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευέσονται, ἐπὶ ξένια
 δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων
 4 ἀνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι. θύσαντες δὲ
 βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν
 ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποσιν
 ἐδείπνου, καὶ ἐπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς
 5 ἐνετύγγανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπονδαὶ τε ἐγέ-
 νοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θωρᾶκες
 καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὀπλοῖς καὶ ἤλλοντο
 ὑψηλὰ τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο·
 τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὥς πᾶσιν ἐδόκει
 6 [πεπληγῆναι τὸν ἄνδρα]· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πῶς. καὶ
 ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ

ὅπλα τοῦ ἑτέρου ἐξήει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ
 τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ἦν
 δὲ οὐδὲν πεπονθώς. μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες 7
 ἀνέστησαν, οἳ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν
 τοῖς ὅπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν, ὁ μὲν 8
 παραθήμενος τὰ ὅπλα σπείρει καὶ ξευγηλατεῖ πυκνὰ δὲ
 στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται·
 ὁ δ' ἐπειδὴν προῖδεται, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὅπλα καὶ
 μάχεται πρὸ τοῦ ξεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποιοῦν ἐν
 ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής δήσας τὸν
 ἄνδρα [καί] τὸ ξεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ξευγη-
 λάτης τὸν ληστήν· εἴτα παρὰ τοὺς βοῦς ξεύξας ὀπίσω
 τῷ χεῖρι δεδεμένον ἐλαύνει. μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰς- 9
 ἦλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην, καὶ τότε μὲν
 ὡς δύο ἀντιτακτομένων μιμούμενος ὠρχεῖτο, τότε δὲ
 ὡς πρὸς ἓνα ἐχρήτο ταῖς πέλταις, τότε δ' ἐδινεῖτο καὶ
 ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὅψιν καλὴν φαίνε-
 σθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο· κρούων τὰς πέλ- 10
 τας καὶ ὠκλαξε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν
 ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ [ἐπιόντες] 11
 οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάν-
 τες ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναντο κάλλιστα ἤσαν τε ἐν
 ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι καὶ
 ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς
 θεοὺς προσόδοις. ὀρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ
 ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. ἐπὶ 12
 τούτοις ὀρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πείσας
 τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὀρχηστρίδα εἰσάγει
 ἐνσκευάσας ὡς ἐδύναντο κάλλιστα καὶ ἀσπίδα δοὺς κού-
 φην αὐτῇ. ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα 13

κρότος ἦν πολὺς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤρουντο εἰ καὶ γυναῖκες συνεμάχοντο αὐτοῖς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὐταὶ καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

- 14 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσήγον αὐτοὺς εἰς τὸ στρα-
τευμα· καὶ ἐδόξε τοῖς στρατιώταις μῆτε ἀδικεῖν Παφλα-
ρόνας μῆτε ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις
ᾤχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει
παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύ-
15 ματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῇ
δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς
Ἀρμύνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν
τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοι εἰσιν. οὗτοι
δὲ ξένα πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους
τρισχίλιους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια.
16 καὶ Χειρίσφορος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων. καὶ οἱ μὲν
στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἤκειν· ὁ δ'
ἤγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ
Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο
Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν
17 αὐτοῖς ἔσεσθαι. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμύνῃ ἔμειναν οἱ
στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὥς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν
ἐγγὺς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆει αὐ-
18 τοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. ἡγή-
σαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν ἢ πολυ-
αρχίας οὕσης δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι
καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἴ τι θέοι λανθάνειν, μᾶλ-
λον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἴ τι αὖ θέοι φθάνειν, ἥττον
ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους,
ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαινέσθαι ἂν· τὸν δ' ἔμ-

προσθεν χρόνου ἐκ τῆς νικῶσης ἐπραττον πάντα οἱ
 στρατηγοί. ὥς δὲ ταῦτα διανοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν 19
 Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιδόντες αὐτῷ
 ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γινώσκει, καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύ-
 μενος ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ 20
 τὴν τιμὴν μελῶ οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι πρὸς τοὺς
 φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τούνομα μείζον ἀφίξεσθαι
 αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος αἶτιος τῇ στρα-
 τιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν 21
 αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε
 δ' αὖ ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπη
 τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ [καὶ] κίνδυνος εἴη καὶ τὴν
 προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἡπορεῖτο. ἀπορου- 22
 μένῳ δὲ αὐτῷ διακρίναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς
 θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα
 ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν
 ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ
 ἐνόμιζεν ἐωρακέναι ὃ εἶδεν ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνει-
 μελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέ- 23
 σου ὥρμῃτο Κύρῳ συσταθισόμενος, αἰτὸν ἀνεμυμή-
 σκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι,
 ὄνπερ ὁ μάντις (ὁ) προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας
 μὲν οἶωνός εἴη καὶ οὐκ ἰδιωτικός, καὶ ἐνδοξος, ἐπί-
 πονος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ
 αἰετῷ καθημένῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν
 οἰωνόν· τὸν γὰρ αἰτὸν πετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν
 τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὴ θυομένῳ αὐτῷ διαφανῶς ὁ 24
 θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε εἰ
 αἰροῦντο ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

- 25 ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει δηλὸν εἶναι ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἰ τι ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.
- 26 Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, ἤδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἀνθρώπος εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἰτιὸν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἦττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἰ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πᾶν τι νομίζω
- 27 ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν
- 28 ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκοῖην ὅπου δυναίμην ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα,
- 29 ἐκεῖνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἂν ταχὺ σφραγισθῇ. ὃ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι ἦττον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅστις ἐν πολέμῳ ὦν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θανατάσαιμι εἰ τινα εὕροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.
- 30 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἐξανίσταντο λέγοντες ὥς δέοι αὐτόν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι· ἢ ὀργιούνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ εἰ οὕτω

γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὥς
 εἰκεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ὥς εὖ εἰπόντος
 τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα 31
 πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν, Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη,
 ὥς πάννυ εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας,
 ἢ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἡσθάνομην, ἐθνό-
 μην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν
 ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστήναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν
 τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι ὅτι
 τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ. οὕτω δὴ Χειρίσοφον 32
 αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἡρέθη, παρελθὼν εἶπεν,
 Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε ὅτι οὐδ' ἂν ἐγωγε ἐστα-
 σιάξω, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ὠνή-
 σατε οὐχ ἐλόμενοι· ὥς καὶ νῦν Λέξιππος ἤδη διέβαλλεν
 αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον ὅτι ἐδύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν
 σιγάξοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίῳ μᾶλλον
 ἄρχειν συνεθελῆσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρα-
 τεύματος ἢ ἐαυτῷ Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, 33
 ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅτι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν
 ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὥς αὖριον,
 εἰάν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἐστὶ εἰς Ἡρά-
 κλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν·
 τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

Ἐντεῦθεν τῇ ὕστερα αἰά ἀναγόμενοι πνεύματι ἐπλεον Π.
 καλῶ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ [παραπλέοντες ἐθεώ-
 ρουν τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτὴν, ἐνθα ἡ Ἀργὼ λέγεται
 ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν
 τοῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἰριος, ἔπειτα δὲ τοῦ
 Ἄλντος, μετὰ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ] παρα-
 πλεύσαντες ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν πόλιν Ἑλληνίδα

- 2 Μεγαρέων ἄποικον, οὐσαν δ' ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρα.
 καὶ ὠρμίσαντο παρὰ τῇ Ἀχερουσιᾷδι Χερρονήσῳ, ἐνθα
 λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι
 ἣ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύασι τῆς καταβάσεως τὸ βάθος
 3 πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια. ἐνταῦθα τοῖς Ἑλλήσιν οἱ
 Ἡρακλεῶται ξένια πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρις-
 χιλίους καὶ οἴνου κεράμια δισχίλια καὶ βοῦς εἴκοσι
 καὶ οἷς ἑκατόν. ἐνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου ῥεῖ ποταμὸς
 Λύκος ὄνομα, εὖρος ὥς δύο πλέθρων.
- 4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέντες ἐβουλευόντο τὴν
 λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν
 χρὴ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκων
 Ἀχαιὸς εἶπε, Θαυμάζω μὲν, ὧ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν
 ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν
 γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν
 σιτία· ὁπόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσόμεθα οὐκ ἔστιν,
 ἔφη. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεῶτας μὴ ἔλατ-
 5 τον ἢ τρισχιλίους κυξικηνοὺς· ἄλλος δ' εἶπε μὴ ἔλατ-
 τον ἢ μυρίους· καὶ ἐλομένους πρέσβεις αὐτίκα μάλα
 ἡμῶν καθημένων πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ εἰδέναι
 ὅ,τι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.
- 6 ἐντεῦθεν προυβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον μὲν Χειρί-
 σοφον, ὅτι ἄρχων ἦρητο· ἔστι δ' οἱ καὶ Ξενοφῶντα.
 οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἀμφοῖν γὰρ ταῦτα ἐδόκει
 μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ φιλίαν ὅ,τι μὴ
 7 αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐδόκουν ἀπό-
 θυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα Ἀχαιὸν καὶ Καλλί-
 μαχον Παρράσιον καὶ Ἀγασίαν Στυμφάλιον. οὗτοι
 8 καὶ ἐπάπειλιν, εἰ μὴ ποιήσοιεν ταῦτα. ἀκούσαντες

δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλευέσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθύς τὰς
τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνῆγον καὶ τὴν ἀγορὰν
εἰσὼ ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ
τῶν τειχῶν ὄπλα ἐφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοὺς στρατηγούς⁹
ῥητιῶντο διαφθεῖρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ
Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προειστήκει δὲ μάλιστα αὐτῶν
Καλλίμαχος τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκων ὁ Ἀχαιός. οἱ¹⁰
δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὥς αἰσχρὸν εἶη ἄρχειν Ἀθηναίων
Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμόνιον, μηδεμίαν δύναμιν
παρεχομένους εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς μὲν πόρους
σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν
σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους
Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς, τὸ δ' ἄλλο στράτευμα οὐδὲν
εἶναι — καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ ἡμισυ τοῦ στρατεύ-
ματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί — εἰ οὖν σωφρονοῖεν, αὐτοὶ¹¹
συστάντες καὶ στρατηγούς ἐλόμενοι ἑαυτῶν καθ' ἑαυ-
τοὺς ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο καὶ πειρῶντο ἀγαθὸν τι
λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε· καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφον¹²
εἰ τινας ἦσαν παρ' αὐτῷ Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Ξενο-
φῶντα συνέστησαν καὶ στρατηγούς αἰροῦνται ἑαυτῶν
δέκα· τούτους δὲ ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικώσης ὅτι δοκοίη
τοῦτο ποιεῖν. ἡ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφῳ
ἐνταῦθα καταλύθη ἡμέρα ἕκτη ἢ ἐβδόμη ἀφ' ἧς ἤρθεη.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετὰ τῶν <μεινάν-¹³
των> τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλεστέ-
ραν εἶναι ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεν
αὐτὸν καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισό-
φου ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἀρμοστής φαίη τριή-
ρεις ἔχων ἦξειν εἰς Κάλπης λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς¹⁴

μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἄθρυμῶν τοῖς γεγεννημένοις, ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῶν
 15 ποιεῖν ὅ,τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἐτι μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλλαγεῖς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεῦσαι· θνυμένῳ δὲ αὐτῶ τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ καὶ κοινουμένῳ, πότερα λῶον καὶ ἄμεινον εἴη στρατεῦεσθαι ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν ἢ ἀπαλλάττεσθαι, ἐσήμενεν ὁ θεὸς τοῖς
 16 λεροῖς συστρατεῦεσθαι. οὕτω γίνεται τὸ στράτευμα τρίχα, Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ πλείους ἢ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὀπλῖται πάντες, Χειρίσοφῳ δ' ὀπλῖται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θυράκες, Ξενοφῶντι δὲ ὀπλῖται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἱππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἅμῃ τετταράκοντα ἱππέας.
 17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυννοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα· καὶ ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πῶς τῆς Θυράκης.
 18 Χειρίσοφος δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος περὶ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Θυράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἦεν·
 19 καὶ γὰρ ἡσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβὼν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὄρια τῆς Θυράκης καὶ τῆς Ἡρακλεωτίδος καὶ διὰ μεσογείας ἐπορεύετο.

III. 2 *) Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. οἱ μὲν Ἀρ-

*) Ante Ἐπραξαν additur in codicibus deterioribus: Ὅν μὲν οὖν τρόπον ἢ τε Χειρίσοφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἑπ' αὐτῶν εἰρηται.

κάδες ὥς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπη λιμένα, πορεύ-
ονται εἰς τὰς πρώτας κώμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὥς
τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος ὁ στρα-
τηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην· ὅποια δὲ μεζῶν
ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. συν- 3
εβάλλοντο δὲ καὶ λόφον εἰς ὃν δέοι πάντας ἀλίζεσθαι·
καὶ ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπесόντες ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλα-
βον καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλοντο. οἱ δὲ Θρᾷκες 4
ἡθροίζοντο οἱ διαφυγόντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον πελτα-
σταὶ ὄντες ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συν-
ελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ ἐνὸς τῶν
Ἀρκάδων στρατηγῶν ἀπιόντι ἦδη εἰς τὸ συγκείμενον καὶ
πολλὰ χρήματα ἄγοντι ἐπιτίθενται. καὶ τέως μὲν ἐμά- 5
χοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ δὲ διαβάσει
χαράδρας τρέπονται αὐτούς, καὶ αὐτόν τε τὸν Σμίκρητα
ἀποκτιννύασι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλον δὲ λόχον
τῶν δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἡγήσανδρου ὀκτὼ μόνους
ἔλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι 6
δὲ λόχοι συνῆλθον οἱ μὲν σὺν πράγμασιν οἱ δὲ ἄνευ
πραγμάτων· οἱ δὲ Θρᾷκες ἐπεὶ ἠτύχησαν τοῦτο τὸ
εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλους καὶ συνελέγοντο ἐρ-
ρωμένως τῆς νυκτός. καὶ ἅμα ἡμέρᾳ κύκλῳ περὶ τὸν
λόφον ἐνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἐτάττοντο καὶ
ἱππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ αἰεὶ πλείονες συνέρρεον·
καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὀπλίτας ἀσφαλῶς· οἱ μὲν 7
γὰρ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστὴν οὔτε
ἱππέα· οἱ δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἠκόντιζον·
ὁπότε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥαδίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ
ἄλλῃ ἐπετίθεντο. καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν 8
δὲ οὐδείς· ὥστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου,

- ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἰργον αὐτοὺς οἱ
 9 Θρᾷκες. ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλή ἦν, διελέγοντο περὶ σπον-
 δῶν· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ
 οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾷκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ'
 ἐν τούτῳ ἴσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.
 10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θά-
 λατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ
 διὰ τῆς μεσορείας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς καταθέοντες
 ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ
 ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἰ που ἦσθη-
 11 ται ἄλλον στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ. οἱ δὲ ἔλεγον
 πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ
 λόφου, οἱ δὲ Θρᾷκες πάντες περικεκυκλωμένοι εἶεν
 αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνδρώπους τούτους ἐφύ-
 λαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἶεν ὅποι δέοι· σκοποὺς
 δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας καὶ ἔλεξεν,
 12 Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθνᾶσιν, οἱ
 δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκεῦνται. νομίζω δ'
 ἔγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν
 σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων <τῶν> πολεμίων,
 13 οὕτω δὲ τεταρροηκότων. κράτιστον οὖν ἡμῖν ὥς τάχιστα
 βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως εἰ ἔτι εἰσὶ σῶ, σὺν ἐκείνοις
 μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λειψθέντες μόνοι καὶ κινδυ-
 16 νεύωμεν. ἡμεῖς γὰρ ἀποδραΐημεν ἂν οὐδαμοὶ ἐνθένδε·
 (14) πολλή μὲν γὰρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι,
 πολλή δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλη-
 σίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἐνθα Χειρίσοφον εἰκά-
 ζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός. ἀλλὰ δὴ ἐκεῖ
 μὲν οὔτε πλοῖά ἐστίν οἷς ἀποπλευσόμεθα, μένουσι δὲ
 17 αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἔστι τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δὲ
 (15)

πολιορκουμένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρισόφου μόνοις κάκιόν ἐστι διακινδυνεύειν ἢ τῶνδε σωθέντων πάντας εἰς ταὐτὸν ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχουσθαι. ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι ὥς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαι ἔστιν ἢ κάλλιστον ἔργον ἐργάσασθαι Ἑλλήνας τοσούτους σώσαντας. καὶ ὁ θεὸς ¹⁸ ἴσως ἄγει οὕτως, ὃς τοὺς μεγαληγορήσαντας ὥς πλέον ⁽¹⁶⁾ φρονοῦντας ταπεινώσαι βούλεται, ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχομένους ἐντιμοτέρους ἐκείνων καταστήσαι. ἀλλ' ἐπεσθαι χρὴ καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὥς ἂν τὸ παραγγελλόμενον δύνῃσθε ποιεῖν. νῦν μὲν οὖν στρατο- ¹⁴ πεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι ⁽¹⁷⁾ εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμασίῳ ἔχων τοὺς ἱππέας προελαννέτω ἐφορῶν ἡμᾶς καὶ σκοπεῖτω τὰ ἔμπροσθεν, ὥς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ.

Ταῦτ' εἰπὼν ἡγείτο. παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυνή- ¹⁵ των ἀνθρώπους εὐζώνους εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τὰ ⁽¹⁸⁾ ἄκρα, ὅπως εἴ ποῦ τί ποθεν καθορῶεν, σημαίνουσιν· ἐκέλευε δὲ κάειν ἅπαντα ὅτῳ ἐντυγχάνουσιν καυσίμῳ. οἱ δὲ ἱππεῖς σπειρόμενοι ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν ἕκαον, ¹⁹ καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἕκαον πάντα ὅσα καύσιμα ἑώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἴ τιμι παραλειπομένων ἐντυγχάνουσιν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἰθέσθαι ἐδόκει καὶ τὸ στρατεύμα πολὺ εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὦρα ἦν, ²⁰ κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε τῶν πολεμίων πυρὰ ἑώρων, ἀπείχον δὲ ὥς τετταράκοντα σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὥς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἕκαον. ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κατα- ²¹ σβεννύναι πάντα. καὶ τὴν μὲν νύκτα φυλακὰς ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσευξάμενοι

- τοῖς θεοῖς, συνταξάμενοι ὥς εἰς μάχην ἐπορεύοντο ἢ
 22 ἐδύνατο τάχιστα. Τιμασίῳ δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἔχοντες
 τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες ἐλάνθανον αὐτοὺς
 ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἐνθα ἐπολιορκοῦντο οἱ Ἕλληνες.
 καὶ οὐχ ὀρῶσιν οὔτε φίλιον στράτευμα οὔτε πολέμιον,
 [καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ
 στράτευμα] γράδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα ὀλίγα
 23 καὶ βοῦς καταλελειμμένους. καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα
 ἦν τί εἴη τὸ γεγενημένον, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν κατα-
 λελειμμένων ἐπυνθάνοντο ὅτι οἱ μὲν Θράκες εὐθύς
 ἀφ' ἐσπέρας ὄχοντο ἀπιόντες, ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλ-
 ληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅποι δέ, οὐκ εἰδέναι.
- 24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἡρόστη-
 σαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὥς τάχιστα
 συμμῖξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. καὶ πορευό-
 μενοι ἑώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ
 τὴν [ἐπὶ Κάλπης] ὁδόν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς ταυτόν,
 ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἡσπάζοντο ὥσπερ ἀδελ-
 25 φούς. καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα
 τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφασαν, ὥμεθα
 ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐκ ἐθ' ἐσώωμεν,
 τῆς νυκτὸς ἤξειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ οἱ πολέμιοι
 δέ, ὥς γε ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δείσαντες ἀπῆλθον·
 26 σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπῆσαν. ἐπεὶ δὲ
 οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ὥμεθα ὑμᾶς πυθο-
 μένους τὰ παρ' ἡμῖν φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας
 ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι ὑμῶν.
 οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.
- IV. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἠϋλλίζοντο ἐπὶ
 τοῦ αἰγριαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ὁ

καλεῖται Κάλπη λιμὴν ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκῃ τῇ ἐν
τῇ Ἀσίᾳ· ἀρξάμενη δὲ ἡ Θράκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ
στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς
τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. καὶ τριήρει μὲν ἐστὶν εἰς Ἡρά- 2
κλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μακρᾶς πλοῦς· ἐν
δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε
Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θρᾷκες Βιθυνοί· καὶ οὓς ἂν λάβωσι
τῶν Ἑλλήνων ἐκπύπτοντας ἢ ἄλλως πως δεινὰ ὑβρί-
ζειν λέγονται τοὺς Ἑλληνας. ὁ δὲ Κάλπη λιμὴν ἐν 3
μέσῳ μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας
καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χω-
ρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθήκον αὐτοῦ πέτρα
ἀπορρώξ, ὕψος ὅπῃ ἐλάχιστον οὐ μεῖον εἰκοσιν ὀργυιῶν,
ὁ δὲ αὐχὴν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου μάλιστα
τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ αὐχένος
χωρίον ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. λιμὴν δ' 4
ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων.
κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ
θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλὰ
μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα
ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. τὸ δὲ ὕρος εἰς μεσόγειαν μὲν 5
ἀνήκει ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ
ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλεόν ἢ ἐπὶ εἴκοσι στα-
δίους δασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλους ξύ-
λοις. ἢ δὲ ἄλλη χώρα πολλὴ καὶ καλή, καὶ κῶμαι ἐν 6
αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ οἰκούμεναι· φέρει γὰρ ἢ γῆ
καὶ κριθὰς καὶ πυροὺς καὶ ὅσπρια πάντα καὶ μελίνας
καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλὰς
καὶ ἡδυοίνους καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν ἐλαῶν. ἢ μὲν 7
χώρα ἦν τοιαύτη. ἐσκήνουν δ' ἐν τῷ αἰγιαλῷ πρὸς

τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ ** πόλισμα ἂν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν κατοικίσαι πόλιν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλείστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προσανηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς χρημάτων αὐτοῖς κτησάμενοι ἤξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πράττειν. τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σῶζεσθαι.

- 9 Ἐπειδὴ δὲ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς εἰς ταὐτὸν συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, εἶποντο καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἐνθαπερ ἔπεσον ἐκάστους ἔθαψαν· ἥδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι καὶ οὐχ οἷόν τε ἀναιρεῖν ἐτι ἦν· ἐνίοις δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συννεγκόντες ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ εὗρισκόν, κευοτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνῆγε δὲ μάλιστα Ἀγασίας τε Στυμφάλιος λοχαγὸς καὶ Ἰερώννυμος Ἠλείος
10 λοχαγὸς καὶ ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τῶν Ἀρκάδων. καὶ δόγμα ἐποίησαντο, ἐάν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῇ δίχα τὸ στράτευμα ποιεῖν, θανάτῳ αὐτὸν ζημιοῦσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι ἢ περὶ πρόσθεν εἶχε τὸ στράτευμα

καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη ἐτετελευτήκει φάρμακον πιὼν πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων Ἀσιναῖος παρέλαβε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστὰς εἶπε Ξενοφῶν, Ὡς ἄνδρες 12 στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὥς ἔοικε, [δῆλον ὅτι] περὶ ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἥδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ἡμεῖς οὖν, ἔφη, θυσόμεθα· ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὥς μαχομένους εἰ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι ἀνατεταροήκασιν. ἐκ τούτου ἐθύνοντο οἱ στρατηγοί, μάντις 13 δὲ παρῆν Ἀρηξίων Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμπρακιώτης ἤδη ἀπεδεδράκει πλοῖον μισθωσάμενος ἐξ Ἡρακλείας. θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. καὶ 14 τινες ἐτόλμων λέγειν ὥς ὁ Ξενοφῶν βουλόμενος τὸ χωρίον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν ὥς τὰ ἱερά οὐ γίγνεται ἐπὶ ἀφόδῳ. ἐντεῦθεν κηρύξας τῇ αὔριον 15 παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ μάντις εἰ τις εἴη, παραγγείλας παρεῖναι ὥς συνθεασόμενον τὰ ἱερά, ἔθυσ· καὶ ἐνταῦθα παρῆσαν πολλοί. θυομένων 16 δὲ πάλιν εἰς τρεῖς ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν ἃ ἔχοντες ἦλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδεμία παρῆν.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν, Ὡς 17 ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὥς ὁρᾶτε, τὰ ἱερά οὐπω γίγνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὁρῶ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου. ἀναστὰς τις εἶπε, Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γίγνεται 18 τὰ ἱερά· ὥς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἤκουτος

- πλοίου ἤκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου
 19 ἀρμοστής μέλλει ἤξειν πλοῖα καὶ τριήρεις ἔχων. ἐκ τού-
 του δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια
 ἀνάγκη ἦν ἐξιέναι. καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς τρίς,
 καὶ οὐκ ἐγίνετο τὰ λερά. καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες
 τὴν Ξενοφῶντος ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια.
 ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν λερῶν.
 20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ ἐθύετο, καὶ σχεδόν τι
 πᾶσα ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἅπασιν ἐκυκλοῦντο περὶ
 τὰ λερά· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοίπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ
 21 ἐξηῆγον μὲν οὕ, συνεκάλεσαν δέ. εἶπεν οὖν Ξενοφῶν,
 "Ἴσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη μάχε-
 σθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες <τὰ σκεύη> ἐν τῷ ἐρυμνῷ
 χωρίῳ ὥς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἴομεν, ἴσως ἂν
 22 τὰ λερά προχωροίῃ ἡμῖν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται
 ἀνέκραγον ὥς οὐδὲν δεῖν εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ
 θύεσθαι ὥς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἦν,
 βοῦς δὲ ὑπὸ ἀμάξης πριάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενο-
 φῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ Ἀρχάδος προθύεσθαι εἰ
 23 μὲν ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐγένετο.
 Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφον
 μέρος, ἐπεὶ δὲ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ὥς εἶχον δεινῶς
 τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὐρὼν τινα
 ἀνθρώπου Ἡρακλειώτην, ὃς ἔφη κόμας ἐγγὺς εἰδέναι
 ὅθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον
 24 ἵεναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὥς ἡγεμόνος ἐσομένου. ἐξ-
 ἔρχονται δὲ σὺν δορατοῖς καὶ ἄσκοις καὶ θυλάκοις καὶ
 ἄλλοις ἀγχείοις εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δὲ
 ἦσαν ἐν ταῖς κόμαις καὶ διεσπείροντο ὥς ἐπὶ τὸ λαμ-
 βάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἱππεῖς

πρωτοὶ· βεβηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βου-
 λόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιτο, ἀποκωλύσαι
 τοὺς Ἕλληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ
 ἱππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μείον πεντακο-
 σίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφυγον. ἐκ τούτου 25
 ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποφυγόντων εἰς τὸ στρατό-
 πεδον. καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ ταῦτη
 τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοὺν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα
 ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μέχρι
 τριάκοντα ἐτῶν ἄπαντες. καὶ ἀναλαβόντες τοὺς λοιποὺς 26
 ἀνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνουῦνται. καὶ ἥδη μὲν
 ἀμφὶ ἡλίου δυσμᾶς ἦν καὶ οἱ Ἕλληνες μάλ' ἀθύμως
 ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ ἐξαπίνης διὰ τῶν λασίων
 τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγεγόμενοι τοῖς προφύλαξι τοὺς
 μὲν κατέκτανον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι εἰς τὸ στρατόπεδον.
 καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ ὄπλα πάντες ἐδραμον οἱ 27
 Ἕλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυ-
 κτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι· δασέα γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν
 δὲ τοῖς ὅπλοις ἐνυκτέρευον φυλαττόμενοι ἱκανοῖς φύλαξι.

Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ V.
 οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρίον ἡγοῦντο· οἱ δὲ
 εἶποντο ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη. πρὶν δὲ
 ἀρίστου ὄραν εἶναι ἀπετάφρευσαν ἢ ἡ εἰσοδος ἦν εἰς
 τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαν, καταλιπόντες τρεῖς
 πύλας. καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἤκεν ἄλφιστα ἄρον καὶ
 ἱερεῖα καὶ οἶνον. πρῶ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν ἐθύετο ἐπ' 2
 ἐξόδῳ, καὶ γίννεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου.
 καὶ ἥδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν ὁρᾷ ἄετὸν αἴσιον
 ὁ μάντις Ἀρηξίων Παροράσιος, καὶ ἡγεῖσθαι κελεύει τὸν
 Ξενοφῶντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφρον τὰ ὄπλα τίθενται, 3

καὶ ἐκήρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν τοῖς ὅπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ
 4 καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐξῆσαν, Νέων δὲ οὐκ ἑδόκει γὰρ κράτιστον εἶναι τοῦτον φύλακα καταλιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδου. ἐπεὶ δ' οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἀπέλειπον αὐτόν, αἰσχυρόμενοι μὴ ἐφάπτεσθαι τῶν ἄλλων ἐξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη. καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον,
 5 οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο. πρὶν δὲ πεντεκαίδεκα στάδια διεληλυθέναι ἐνέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους φανέντας νεκροὺς ἔθαπτον πάντας ὅπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρας.
 6 ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους ἔθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν οὐρὰν αὐτῆς ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτάφων ἔθαπτον τὸν αὐτὸν τρόπον ὅπόσους ἐπελάμβανεν ἡ στρατιά. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἦκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, ἐνθα ἔκειντο ἀθρόοι, συνενεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.
 7 Ἦδη δὲ πέρα μεσοῦσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες τὸ στρατέυμα ἔξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια ὅτι τις ὁρῶν ἐντὸς τῆς φάλαγγος, καὶ ἐξαίφνης ὁρῶσι τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινὰς ἐκ τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος ἱππέας τε πολλοὺς καὶ πεζοὺς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ῥαθίνης
 8 ἦκον παρὰ Φαρναβάζου ἔχοντες τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δὲ κατεῖδον τοὺς Ἕλληνας οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέχοντες αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. ἐκ τούτου εὐθὺς Ἀρηξίων [ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων] σφαγιάζεται, καὶ
 9 ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. ἐνθα δὴ Ξενοφῶν λέγει, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπιτάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας ἵν' ἂν πον δέη

ὥσιν οἱ ἐπιβοηθήσουντες τῇ φάλαγγι καὶ οἱ πολέμιοι
 τεταραγμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκεραίους.
 συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, προ- 10
 ηγείσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὥς μὴ ἐστήκωμεν, ἐπεὶ
 ὥφθημεν καὶ εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ ἤξω τοὺς
 τελευταίους λόχους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν δοκεῖ. ἐκ 11
 τούτου οἱ μὲν ἥσυχοι προῆγον, ὁ δὲ τρεῖς ἀφελὼν τὰς
 τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας τὴν μὲν ἐπὶ
 τὸ δεξιὸν ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολιπόντας ὥς πλέθρον·
 Σαμόλας Ἀχαιὸς ταύτης ἤρχε τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ
 μέσῳ ἐχώρισεν ἐπεσθαι· Πυρρίας Ἀρκὰς ταύτης ἤρχε·
 τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτη
 ἐφεισθήκει. προλούντες δέ, ἐπεὶ ἐρένοντο οἱ ἡγούμενοι 12
 ἐπὶ νάπει μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἐστήσαν ἀγνοοῦντες εἰ
 διαβατέον εἴη τὸ νάπος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηγούς
 καὶ λοχαγούς παριέναι ἐπὶ τὸ ἡγούμενον. καὶ ὁ Ξενο- 13
 φῶν θαυμάσας ὅτι τὸ ἰσχον εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ
 ἀκούων τὴν παρεγγύην, ἐλαύνει ἢ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ
 συνῆλθον, λέγει Σοφαίνετος πρεσβύτατος ὢν τῶν στρα-
 τηγῶν ὅτι βουλῆς οὐκ ἄξιον εἴη εἰ διαβατέον ἐστὶ τοιοῦ-
 τον νάπος. καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν, 14
 Ἄλλ' ἴστε μὲν με, ὧ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προ-
 ξενήσαντα ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὄρῳ δεομέ-
 νους ὑμᾶς εἰς ἀνδρειότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. νῦν δὲ 15
 οὕτως ἔχει· ἀμαχεῖ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἐστὶν ἀπελθεῖν· ἣν
 γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν
 ὁπότεαν ἀπίωμεν ἔψονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. ὁρᾶτε δὴ 16
 πότερον κρεῖττον ἵεναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλομένους
 τὰ ὅπλα ἢ μεταβαλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς
 πολεμίους θεᾶσθαι. ἴστε μέντοι ὅτι τὸ μὲν ἀπιέναι 17

- ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῶ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ τοῖς κακίοσι θάρος ἐμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἡδίων ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἐπιοίην ἢ σὺν διπλάσιοις ἀποχωροίην. καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς ἐλπίζετε αὐτοὺς δέξεσθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιστάμεθα
- 18 ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας ὅπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεσθαι ἄρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἐγὼ βουλοίμην ἂν εὖπορα πάντα φαίνεσθαι ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου δεῖ διδάσκεσθαι ὅτι οὐκ
- 19 ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. θαυμάζω δ' ἐγώ γε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἰ τις μᾶλλον φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὧν διαπεπορεύμεθα χωρίων. πῶς γὰρ δὴ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς ἰππέας; πῶς δὲ ἂ διεληλύθामεν ὄρη, ἣν πελτασταὶ τοσοῖδε ἐφέπωνται;
- 20 ἣν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἐνθα οὔτε πλοῖα ἔστι τὰ ἀπάξοντα οὔτε σῖτος ᾧ θρεψόμεθα μένοντες, δεήσει δέ, ἣν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον πάλιν ἐξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια.
- 21 οὐκοῦν νῦν κρεῖττον ἡριστηκότας μάχεσθαι ἢ αὔριον ἀναρίστους. ἄνδρες, τὰ τε ἱερὰ ἡμῖν καλὰ οἱ τε οἴωνοι αἰσιοὶ τὰ τε σφάγια κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἶδον, ἡδέως δειπνῆσαι οὐδ' ὅπου ἂν θέλωσι σκηνῆσαι.
- 22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐδεις ἀντέλεγε. καὶ ὃς ἡγεῖτο, παραγγέλλας διαβαίνειν ἢ ἕκαστος ἐτύγγανε τοῦ νάπου ὧν· θᾶττον γὰρ ἀθρόον ἐδόκει ἂν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα ἢ εἰ κατὰ
- 23 τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπῃ ἣν ἐξεμηρούοντο. ἐπεὶ δὲ διέβησαν, παριῶν παρὰ τὴν φάλαγγα ἔλεγεν, Ἄνδρες,

ἀναμνησθήσεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε
 λόντες νενικήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολεμίους φεύ-
 γοντες, καὶ τοῦτο ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς
 Ἑλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἐπεσθε ἡγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ 24
 ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομαστί. ἡδὺ τοι ἀνδρεῖόν τι
 καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα μνήμην ἐν οἷς
 ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. ταῦτα παρελάνων ἔλεγε καὶ 25
 ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστὰς ἐκατέ-
 ρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους.
 παρήγγελτο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον
 ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προβολὴν
 καθέντας ἐπεσθαι βάδην καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν.
 ἐκ τούτου σύνθημα παρῆι Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγε-
 μών. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν
 τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες 26
 πελτασται ἔθιον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν·
 οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὄρμησαν, οἷ θ' ἱππεῖς καὶ τὸ
 στῖφος τῶν Βιθυνῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστὰς.
 ἀλλ' ἐπεὶ ὑπηντίαξεν ἡ φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ 27
 πορευομένη καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἐπαιάνιζον
 καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν,
 ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἐφρευγον. καὶ 28
 Τιμασίῳ μὲν ἔχων τοὺς ἱππέας ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτί-
 νυσαν ὅσουςπερ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄντες. τῶν δὲ
 πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθύς διεσπάρη, καθ' ὃ
 οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἄτε οὐ σφόδρα
 διωκόμενον ἐπὶ λόφου συνέστη. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλ- 29
 ληνες ὑπομένοντας αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκιν-
 δυνότατον εἶναι λέναι ἤδη ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες
 οὖν εὐθύς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα

οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν αὐτὸν διεσπάρη·
 ἀπέθανον δὲ ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον παρεῖχε τὸ
 30 τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες τὸ τε
 Φαργαβάξου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς καὶ τοὺς Βιθυννοὺς
 ἱππέας πρὸς τοῦτο συναθροισζομένους καὶ ἀπὸ λόφου
 τινὸς καταθεωμένους τὰ γιγνόμενα, ἀπειρήκεσαν μὲν,
 ὅμως δὲ ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἰτέον εἶναι οὕτως ὅπως
 31 δύναιτο, ὥς μὴ τεθαρρηκότες ἀναπαύσαιντο. συνταξά-
 μενοι δὲ πορεύονται. ἐντεῦθεν οἱ πολέμιοι ἱππεῖς φεύ-
 γουσι κατὰ τοῦ πρηνοῦς ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διω-
 κόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο, ὃ οὐκ ἤδεσαν οἱ
 Ἕλληνες, ἀλλὰ προαπετράποντο διώκοντες· ὅψε γὰρ ἦν.
 32 ἐπανελθόντες δὲ ἐνθα ἡ πρώτη συμβολὴ ἐγένετο, ση-
 σάμενοι τρόπαιον ἀπῆσαν ἐπὶ θάλατταν περὶ ἧλιου
 δυσμᾶς· στάδιοι δ' ἦσαν ὡς ἐξήκοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.
 VI. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν
 καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅποι
 ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἕλληνες προσέμενον μὲν
 Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἤξοντα,
 ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ
 τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἄδεῶς πυροὺς καὶ κριθάς,
 οἶνον, ὕσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν
 2 ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ
 στρατεύμα ἀναπανόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ
 ἐλάμβανον <οἱ> ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίοι πᾶν τὸ στρα-
 3 τεύμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν
 εἶναι. ἥδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ
 ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πό-
 λεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατήγον, ἀκούον-
 4 τες ὡς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. ἐπεμπον δὲ καὶ

οἱ πολέμιοι ἤδη οἱ πλησίον ὄκουν πρὸς Ξενοφῶντα, ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίξει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅ,τι δέοι ποιῶντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἀπεδείκνυνεν αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται 6 ὁὗο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγχανε δὲ τὸ στράτευμα ἔξω ὃν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι ἄλλοσε εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα πολλὰ· ὁκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξιππῷ λέγουσιν, ὅς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι. εὐθύς δ' ἐκεῖνος 6 ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἴη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἔλθων ὅτι ἀρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἀρπάζοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν ἡγέτινα 7 περιτυχὼν δ' Ἀργασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δεξιππῶν, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. ἔδεισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἔφευγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατ-8 ἐκώλυνον τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἴη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἴτιον εἴη τὸ τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξιππῶν τε ἀναιρεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ὡς πολεμίους. ἦρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐνταῦθα 10 πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη

- γενέσθαι, εἰ μή τις ἐκδώσει τὸν ἄρχαντα βάλλειν καὶ
 11 τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ ὃν ἐξήτει Ἀγασίας διὰ τέλους
 φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ
 Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον
 τὸ στρατεύμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ'
 12 οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι, ἀλλ' ἀναστάς ἐλεξεν, Ὁ ἄν-
 δρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ οὐδὲν φαῦλον δοκεῖ εἶναι
 τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέαν-
 δρος ἄπεισιν ὥσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐγγὺς αἱ Ἑλ-
 ληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προ-
 εστήκασιν· ἱκανοὶ δὲ εἰσὶ καὶ εἰς ἕκαστος Λακεδαιμονίων
 13 ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ,τι βούλονται διαπράττεσθαι. εἰ οὖν
 οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποικίσει, ἔπειτα
 δὲ τοῖς ἄλλοις ἀρμοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις
 μὴ δέχεσθαι ὥς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνό-
 μους ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος
 ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἦξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ
 ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι
 14 καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν χρόνον. οὐκ οὖν δεῖ οὕτε
 ἐνὸς ἀνδρὸς ἕνεκα οὔτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς
 Ἑλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅ,τι ἂν κελεύωσι·
 καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὅθεν ἐσμὲν πεῖθονται αὐτοῖς.
 15 ἐγὼ μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς
 Κλέανδρον ὥς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ
 μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς
 τῆς αἰτίας καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ ἐμέ-
 τι τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάξω ἐμαυτοῦ, εἰ
 ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς
 16 ἐσχάτης δίκης ἄξιος εἶναι, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην. φημί

δὲ καὶ εἰ τινα ἄλλον αἰτιάται, χρῆναι ἑαυτὸν παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρίναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς αἰτίας εἴητε. ὥς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰ οἰόμενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι ἀντὶ δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰροζόμεθα ἐν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀρασίης, Ἐγὼ, ὃ 17
ἄνδρες, ὁμνυμι θεοὺς καὶ θεὰς ἢ μὴν μήτε με Ξενοφῶντα κελεῦσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον ὑμῶν μηδένα· ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δεξιππου, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην, ὁμολογῶ. καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δὲ ἑμαυτόν, 18
ὥσπερ Ξενοφῶν λέγει, παρασχῆσω κρίναντι Κλεάνδρῳ ὅ,τι ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἔνεκα μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις σῶζοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἕκαστος. συμπέμψατε μέντοι μοι ὑμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι πρὸς Κλεάνδρον οἵτινες, ἂν τι ἐγὼ παραλίπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ τούτου ἔδωκεν 19
ἡ στρατιὰ οὐστίνας βούλοιτο προσελόμενον ἰέναι. ὁ δὲ προσέλετο τοὺς στρατηγούς. μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλεάνδρον Ἀρασίης καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀρασίου. καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί, 20
Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατιὰ πρὸς σέ, ὃ Κλέανδρε, καὶ ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιά, κρίναντα σὲ αὐτὸν χορῆσθαι ὅ,τι ἂν βούλη, εἴτε ἕνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλείους αἰτιά, τούτους ἀξιοῦσι παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τινα αἰτιά, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἴτε καὶ ἄλλον τινὰ, φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλῃ πείθεσθαι. μετὰ ταῦτα παρελθὼν 21

- ὁ Ἀγασίας εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφελόμε-
 νος Δέξιππον ἄγοντος τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ παῖν
 22 κελεύσας Δέξιππον. τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα ἀγα-
 θὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οἶδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρα-
 τιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου ἧς ἡγησάμεθα παρὰ
 Τραπεζουντίων ἐφ' ὅτε πλοῖα συλλέγειν ὥς σωζόμεθα,
 καὶ ἀποδράντα [Δέξιππον] καὶ προδόντα τοὺς στρα-
 23 τώτας μεθ' ὧν ἐσώθη. καὶ τοὺς τε Τραπεζουντίους
 ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοὶ δοκοῦμεν
 εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν.
 ἦκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἴη περὶ ἀπιόντας
 τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλ-
 24 λάδα. τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ
 ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, [καὶ μὴ τῶν παρ'
 ἡμῶν ἀποδράντων], εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων
 ἐποίησα. νόμιζε δ', εἰ ἐμὲ νῦν ἀποκτείνῃς, δι' ἄνδρα
 δειλὸν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.
 25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον
 μὲν οὐκ ἐπαινοίῃ, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἴη· οὐ μέντοι
 ἔφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος βίᾳ
 χρῆναι πᾶσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς
 26 νῦν ἀξιούτε, τῆς δίκης τυχεῖν. νῦν οὖν ἅπιτε κατα-
 λιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε
 πρὸς τὴν κρίσιν. αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιὰν οὔτε
 ἄλλον οὐδένα ἔτι, ἐπεὶ οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελῆσθαι
 27 τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀφαιρεθεὶς εἶπεν, Ἐγὼ, ὦ Κλέανδρε,
 εἰ καὶ οἶσι με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτε ἐπαιον οὐ-
 δένα οὔτε ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια εἴη τὰ
 πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἰ τις ὁπότε
 ἢ στρατιὰ ἐξίοι ἰδίᾳ λήζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ λη-

φθέντα. ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος 28
ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεὶς, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὸ
μέρος διασώσῃ τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν ῥήτραν τὰ
χρήματα. πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν, Ἐπεὶ τοί-
νυν συναίτιος εἶ, κατάμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βου-
λευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἡρίστων· τὴν 29
δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πεμ-
ψαι [ἄνδρας] πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ
τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἐδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρα- 30
τηγούς καὶ λοχαγούς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην
καὶ τῶν ἄλλων οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδαιοι εἶναι δεῖσθαι
Κλέανδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφείναι τῷ ἄνδρι.
ἐλθὼν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει, Ἔχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, 31
τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιά σοι ὑφείτω ὅ,τι ἐβούλου
ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ αὐτῶν ἀπάντων
νῦν δέ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δοῦναι σφίσι τῷ
ἄνδρι καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην. ταῦτα δέ σου 32
τυχόντες ὑπισχνοῦνταί σοι ἀντὶ τούτων, ἣν βούλῃ
ἡγεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἣν οἱ θεοὶ ἴλεω ᾧσιν, ἐπιδείξῃς
σοι καὶ ὥς κόσμιοί εἰσι καὶ ὥς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πει-
θόμενοι τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι.
δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα 33
ἐαυτῶν πείραν λαβεῖν καὶ Δεξιππου καὶ σφῶν τῶν
ἄλλων οἷος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἕκαστοις νεί-
μαι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, Ἀλλὰ ναὶ τὸ σιῶ, 34
ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. καὶ τῷ τε ἄνδρι
ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἦν οἱ θεοὶ
παραδιδῶσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὺ

οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὐς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον ὥς τὸ στρατεύμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

- 35 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες τὸν ἄνδρα· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο· ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν γενέσθαι αὐτῶν.
- 36 ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐρίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς, εἶπεν, Ἐμοὶ μὲν οὐ τελέθει τὰ ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἕνεκα· ὑμῖν γάρ, ὥς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἦκητε, δεξόμεθα ὥς ἂν δυνηώμεθα κάλλιστα.

- 37 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτοῖς τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δὲ δεξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε, καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθέμενοι τὸν σῆτον ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι καὶ τᾶλλα ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν.
- 38 ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὁρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν ἐλθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκτατοὶ εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλουντες.

[Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου I. ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου περὶ ἑξιόντες καὶ ἐκπλέοντες ἐποίουν μέχρι ἔξω τοῦ στόματος ἐγένοντο ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρα- 2 τευμα μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ [χώραν] στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὃ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὦν, ἔδειτο διαβιβάσαι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιῆσειν αὐτῷ ὅσα θέοι. καὶ ὁ Ἀνα- 3 ξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν 4 βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιο ἀποπλεῖν. ὃ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιῆσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θραξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει 5 Ξενοφῶντα συμπορθνυμείσθαι ὅπως διαβῇ τὸ στρατεύμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπορθνυμῆσθαι ὅτι οὐ μεταμελήσει. ὃ δ' εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ μὲν στρατεύμα δια- 6 βήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε

ἄλλω μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῇ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ.

- 7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευή τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ
- 8 ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλεάνδρῳ τῷ ἄρμοστῇ ξένος γεγενημένος προσελθὼν ἡσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει, Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἤδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ
- 9 στράτευμα. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' αἷτιος μὲν ἔργωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ ἐπισιτισμοῦ δεό-
- 10 μνοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον. Ἄλλ' ὅμως, ἔφη, ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς <συμ> πορευσόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. οὕτως ἐλ-
- 11 θόντες ἔλεγον ταῦτα. ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους, καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν
- 12 ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς ὅποτε ἔξω γένοιοντο πάντες συγ-
- 13 κλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχα-

γούς ἐλεξε, Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν
 Θωακίων κομῶν· εἰς δὲ αὐτόθι πολλὰ κριθὰ καὶ
 πυροὶ καὶ ἄλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς
 Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσῃ. ἐπ- 14
 ακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα, ἢ καὶ τῶν
 λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. καὶ οἱ μὲν
 στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου πότερα πολέ-
 μιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους δέοι
 πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θωάκης. ἐν ᾧ δὲ 15
 ταῦτα διελέγοντο οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὄπλα
 θέουσι ὁρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος
 εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὡς εἶδον
 προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ
 τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον 16
 τὰς πύλας καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλ-
 λόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας
 ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ 17
 θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν [τὸ τεῖχος] ὑπερβαί-
 νουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οἱ ἐτύγγανον ἐνδον
 ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις
 πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίταις τὰ κλεῖθρα ἀνα-
 πεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὡς εἶδε τὰ γινόμενα, δείσας μὴ 18
 ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήμεστα κακὰ
 γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει
 καὶ συνεισπίπτει εἰς τὴν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. οἱ 19
 δὲ Βυζάντιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον,
 φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ
 οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἐνδον ἐτύγγανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ
 καθέλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζονται,

πάντες δὲ ᾤοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἑλωκυίας τῆς πόλεως.
 20 ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. ὁ δὲ Ἀνα-
 ξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ
 περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται
 ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι
 21 οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας. οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσιν πολλοὶ αὐτῷ
 καὶ λέγουσι, Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γε-
 νέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις
 ἄνδρας τοσοούτους. νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σὺ τε ἡμᾶς
 22 ὀνήσαιοι καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο, Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων
 ἐπιθυμεῖτε, θέσθε, τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα· [βου-
 λόμενος αὐτοὺς κατηρεμίσαι]· καὶ αὐτὸς τε παρηγγυᾷ
 ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν [καὶ τίθεσθαι
 23 τὰ ὄπλα]. οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταττόμενοι οἷ τε
 ὀπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ πελ-
 24 τασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἐκότερον παρεδεδραμήκεσαν. τὸ
 δὲ χωρίον οἶον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστὶ τὸ Θωράκιον
 καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. ἐπεὶ δὲ ἔκειτο
 τὰ ὄπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν
 25 στρατιάν καὶ λέγει τάδε. Ὅτι μὲν ὀργίξεσθε, ὦ ἄν-
 δρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἑξαπατώ-
 μενοι οὐ θαυμάζω. ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα καὶ
 Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἑξαπάτης τιμω-
 ρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν,
 26 ἐνθυμεῖσθε ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα
 ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. οἷος
 δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο εἰκάξειν δὴ πάρεστιν, ἑωρα-
 27 κότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς

γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς
 Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις
 τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ' ἐν τοῖς νεωροῖς οὐκ ἐλάτ-
 τους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων
 ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε
 τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὗ μείον χιλίων τα-
 λάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε
 τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου
 νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως ὥς πάντες
 ὑμεῖς ἐπίστασθε. νῦν δὲ δὴ τί ἂν ολόμεθα παθεῖν, 28
 Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπ-
 αρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἱ ἐκείνοις τότε ἦσαν
 σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρνους δὲ
 καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολε-
 μίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω
 βασιλέως, ὃν ἦλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ
 ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ
 ὄντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων ὅστις οἴεται ἂν ἡμᾶς
 περιγενέσθαι; μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μηδ' αἰσχρῶς 29
 ἀπολώμεθα πολέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς
 ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς
 πόλεσιν εἰσι πάντες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις,
 καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθέλη-
 σαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ
 εἰς ἣν πρῶτην πόλιν ἦλθομεν, ταύτην ἐξαλαπάξομεν.
 ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὑφ' ὑμῶν 30
 γενόμενα μυριάς ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυιὰς γενέσθαι.
 καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλλήνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλ-
 λήνων προεσθηκόσι πειδομένους πειραῖσθαι τῶν δικαίων

τυγχάνειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμπαντας Ἀναξιβίῳ εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντας παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἦν μὲν δυνάμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὐρίσκεσθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσοντες ὅτι οὐκ ἐξαπατῶμενοι ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.

32 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἰερώνυμόν τε Ἡλείον ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρχάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ὄχοντο ἐροῦντες.

33 Ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται Κοιρατάδας Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περιῆει ἀλλὰ στρατηγιῶν καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἰ τις ἢ πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προσελθὼν ἔλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἴη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον τῆς Θωράκης, ἐνθα πολλὰ κάραθ' ἀλήφουσιν· ἔστε δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ

34 σιτία καὶ ποτὰ. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ τὰ παρὰ Ἀναξιβίου ἅμα ἀπαγγελλόμενα — ἀπεκρίνατο γὰρ ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς τε οἰκοὶ τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ αὐτὸς βουλευσάτω

35 περὶ αὐτῶν ὅτι δύναίτο ἀγαθόν — ἐκ τούτου οἱ στρατιῶται τὸν τε Κοιρατάδαν δέχονται στρατηγὸν καὶ ἐξω τοῦ τείχους ἀπῆλθον. ὁ δὲ Κοιρατάδας συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν καὶ σιτία καὶ ποτὰ τῇ στρα-

36 τιᾷ. ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξίβιος ἐκλείσει τὰς πύλας καὶ ἐκήρυξεν ὅς ἂν ἄλῳ ἐνδον ὦν τῶν στρατιωτῶν ὅτι πεπράσεται. τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κοιρατάδας μὲν ἔχων τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἦκε καὶ ἄλφιστα φέροντες

εἶποντο αὐτῷ εἰκοσιν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἰκοσι
καὶ ἑλαῶν τρεῖς καὶ σκοροῦδων ἀνὴρ ὅσον ἐδύνατο μέ-
γιστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομῦων. ταῦτα δὲ κατα-
θέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο. Ξενοφῶν δὲ μετα- 35
πεμφάμενος Κλέανδρον ἐκέλευε διαπραῖξαι ὅπως εἰς τὸ
τείχος εἰσελθοὶ καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. ἐλθὼν 39
δ' ὁ Κλέανδρος μάλα μόλις ἔφη διαπραῖξάμενος ἥκειν·
λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἴη τοὺς μὲν
στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δὲ
ἐνδον· τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς
εἶναι πρὸς ἀλλήλους· ὅμως δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν,
εἰ μέλλοις σὺν αὐτῷ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν 40
ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας εἰσὼ τοῦ τείχους ἀπῆει
σὺν Κλεάνδρῳ. ὁ δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ
οὐκ ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώ-
ταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν λερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν
βωμόν καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὡς θύσαν· προσ-
ελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεὺς καὶ Νέων ὁ Ἀσι-
ναῖος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδᾳ
μὴ θύειν, ὡς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει
τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ 41
πολλῶν ἐνέδει αὐτῷ ὥστε ἡμέρας σίτον ἐκάστῳ γενέ-
σθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ λερεῖα ἀπῆει [καὶ]
τὴν στρατηγίαν ἀπειπῶν.

Νέων δὲ ὁ Ἀσιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Π.
Φιλήσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιὸς καὶ Τι-
μασίῳ ὁ Δαρδανεὺς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς
κώμας τῶν Θρακῶν προελθόντες τὰς κατὰ Βυζάντιον
ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον, Κλεά- 2
νωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι ἔργειν·

- ἐπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τῷ δὲ γυναικα· Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος, εἰ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις γένοιτο, παντὸς ἂν προεστάναι τοῦ στρατεύματος· Τιμασίαν δὲ προϋνυμεῖτο πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἰόμενος ἂν οἴκαδε κατελθεῖν.
- 3 καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτά ἐβούλοντο. διατριβομένου δὲ τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν τὰ ὄπλα ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον ὥς ἐδύναντο,
- 4 οἱ δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις κατεμύγνυντο. Ἀναξίβιος δ' ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα· τούτων γὰρ γιγνομένων ᾧετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρναβάζῳ.
- 5 Ἀποπλέοντι δὲ Ἀναξίβιῳ ἐκ Βυζαντίου συναντᾷ Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρῳ Βυζαντίου ἄρμοστής· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πῶλος
- 6 ὅσον οὐ παρεῖη ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον. καὶ Ἀναξίβιος τῷ μὲν Ἀριστάρχῳ ἐπιστέλλει ὁπόσους ἂν εὗρῃ ἐν Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολειμμένους ἀποδόσθαι· ὁ δὲ Κλεάνδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν οἰκτείρων καὶ ἀναγκάζων οἰκία δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα, οὐκ
- 7 ἐλάττους τετρακοσίων ἀπέδοτο. Ἀναξίβιος δὲ παραπλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρνάβαζον κατὰ τὰ συγκείμενα. ὁ δ' ἐπεὶ ᾗσθητο Ἀρίσταρχόν τε ἦκοντα εἰς Βυζάντιον ἄρμοστήν καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυαρχοῦντα, Ἀναξίβιου μὲν ἠμέλησε, πρὸς Ἀρίσταρχον δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος ἅπερ πρὸς Ἀναξίβιον.
- 8 Ἐκ τούτου ὁ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κελύει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στρά-

τευμα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροί-
 ζειν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ
 παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάξειν εἰς τὴν
 Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον
 καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύοντα τοὺς
 Περινθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς
 ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν δια- 9
 πλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶ-
 ται ἐδέξαντο ἡδέως καὶ εὐθύς εἶποντο ἄσμενοι ὡς
 διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἤκοντα πάλιν πέμψας πρὸς 10
 αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν
 ἄγειν πρὸς ἑαυτὸν, ὑπισχνόμενος αὐτῷ ὅτι ᾧτο
 λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἷόν τε εἶη
 τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ᾧχετο. οἱ 11
 δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων μὲν
 ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακο-
 σίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ
 αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περινθίων ἦν.

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἔπραττε περὶ πλοίων, 12
 ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν. ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος
 Ἀρίσταρχος (ὁ) ἐκ Βυζαντίου ἁρμοστής, ἔχων δύο τριή-
 ρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις
 ἀπεῖπε μὴ διάγειν ἐλθὼν τε ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῖς στρα-
 τιώταις εἶπε μὴ περαινοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. ὁ δὲ Ξενο- 13
 φῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ πρὸς τοῦτο
 ἐπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν, Ἀναξίβιος
 μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῇδε ἁρμοστής· εἰ
 δέ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω. ταῦτ'
 εἰπὼν ᾧχετο εἰς τὸ τεῖχος. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεταπέμπεται

- 14 τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ἤδη δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι ὅτι εἰ εἰσεῖσι, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι πείσεται ἡ καὶ Φαρναβάζω παραδοθήσεται. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θύσαι τι βού-
 15 λοιτο. καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ παρεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. εἴωρα γὰρ οὔτε διαβαίνειν ἀσφαλὲς ὃν τριήρεις ἔχοντας τοῦ καλύ-
 σοντος, οὔτ' ἐπὶ Χερρόνησον ἐλθὼν κατακλεισθῆναι ἐβούλετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέσθαι ἔνθα πείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἀρμολογῇ, τῶν δὲ ἐπιτηδεύων οὐδὲν ἐμελλεν ἔχειν τὸ στράτευμα.
- 16 Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἦκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δαίτης δὲ ἦκειν·
 17 ἔνθα καὶ δῆλη μᾶλλον ἐδόκει ἡ ἐπιβουλή. ὁ οὖν Ξενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἵεναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα πλὴν παρὰ Νέωνος ὃ ἕκα-
 18 τευμα ἐξήκοντα στάδια. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾤετο μετακεχωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ἦσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἴη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὀρῶντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὁπόσοι μήτε ὅπου εἴεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ
 19 διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἦσθετο, προ-

πέμπει τὸν ἐρμηνεῦα ὃν ἐτύγγανευσεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν
 κελεύει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγ-
 γερέσθαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἤρουντο εἰ Ἀθηναῖος ἀπὸ τοῦ
 στρατεύματος. ἐπειδὴ δὲ ἔφη οὗτος εἶναι, ἀναπηδή- 20
 σαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγου ὕστερον παρήσαν πελτασταὶ
 ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενοφῶντα καὶ τοὺς
 σὺν αὐτῷ ἦγον πρὸς Σεύθην. ὁ δ' ἦν ἐν τύρσει μάλα 21
 φυλαττόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλι-
 νωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου
 τοὺς ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεχαλινωμένοις ἐφυλάτ-
 τετο. ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης ὁ τούτου πρό- 22
 γονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στράτευμα ὑπὸ
 τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι καὶ τὰ σκευο-
 φόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων λεγό-
 μενοι εἶναι μάλιστα νυκτὸς πολεμικώτατοι.

Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ξενο- 23
 φῶντα ἔχοντα δύο οὓς βούλοιοτο. ἐπειδὴ δ' ἔνδον ἦσαν,
 ἡσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θοράκιον
 νόμον κέρατα οἴνου προύπινον· παρῆν δὲ καὶ Μηδο-
 σάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάντοσε.
 ἔπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν, Ἐπεμψας πρὸς ἐμέ, 24
 ὦ Σεύθῃ, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτονί,
 δεόμενός μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στράτευμα
 ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνούμενός μοι, εἰ ταῦτα πρά-
 ξαιμι, εὖ ποιήσῃς, ὥς ἔφη Μηδοσάδης οὗτος. ταῦτα 25
 εἰπὼν ἐπήρκετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἀληθῆ ταῦτα εἶη.
 ὁ δ' ἔφη. Αὐτίς ἦλθε Μηδοσάδης οὗτος ἐπεὶ ἐγὼ
 διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στράτευμα ἐκ Παρίου, ὑπισχνού-
 μενος, εἰ ἀγάροιμι τὸ στράτευμα πρὸς σέ, τᾶλλα τέ σοι
 φίλῳ με χορήσεσθαι καὶ ἀδελφῷ καὶ τὰ παρὰ θαλάττῃ

- 26 μοι χωρία ὧν σὺ κρατεῖς ἔσσεσθαι παρὰ σοῦ. ἐπὶ τούτοις
 πάλιν ἤρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἔλεγε ταῦτα. ὁ δὲ συν-
 ἔφη καὶ ταῦτα. Ἴθι νυν, ἔφη, ἀφήγησαι τούτῳ τί σοι
 27 ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ
 στρατεύμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου
 ἕνεκα δέοι τελεῖν οὔτε σοι οὔτε ἄλλῳ· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ
 διαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως ὥσπερ σὺ
 28 ἔλεγες. Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφίκου;
 Οὐκ ἔφησθα οἷόν τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινθον ἐλθόντας
 29 διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 πάρεμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρυνίσκος εἰς τῶν στρατη-
 γῶν καὶ Πολυκράτης οὗτος εἰς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἔξω
 εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἐκάστω πλην
 30 Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. εἰ οὖν βούλει πιστοτέρην εἶ-
 ναι τὴν προᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. τὰ δὲ ὅπλα σὺ
 ἐλθὼν εἶπέ, ὃ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν,
 καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἰσιθι.
 31 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν
 ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν
 εἰδέναι καὶ φίλους εὖνους ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα
 δ' ἐπεὶ εἰσηλθὼν οὓς ἔδει, πρῶτον Ξενοφῶν ἐπήρετο
 32 Σεύθην ὅτι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. ὁ δὲ εἶπεν
 ὧδε. Μαισάδης ἦν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἦν ἀρχὴ
 Μελανδίται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. ἐκ ταύτης οὖν
 τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρυσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκ-
 πεσὼν ὁ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ'
 ἐξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ.
 33 ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς
 ἄλλοτριάν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμεν ἐν-
 δίφριος αὐτῷ ἱκέτης δοῦναί μοι ὁπόσους δυνατὸς εἴη

ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυνάμην κακὸν ποιοίην καὶ ζῶν μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων ὥσπερ κύων. ἐκ τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε ἐπειδὴν ἡμέρα γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ ξῶ τούτους ἔχων, ληξόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πατρῶαν χώραν. εἰ δέ μοι ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.

Τί ἂν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοιμεν, 35 τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς στρατηγοῖς; λέξον, ἵνα οὗτοι ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ' ὑπέσχετο 36 τῷ μὲν στρατιώτῃ κυζικηνόν, τῷ δὲ λοχαγῷ διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν ὀπόσῃ ἂν βούλωνται καὶ ξεύγῃ καὶ χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ τετειχισμένον. Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα πειρώμενοι μὴ διαπρά- 37 ξωμεν, ἀλλὰ τις φόβος ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἦ, δέξει εἰς τὴν σεαυτοῦ, εἴαν τις ἀπιέναι βούληται παρὰ σέ; ὁ δ' 38 εἶπε, Καὶ ἀδελφούς γε ποιήσομαι καὶ ἐνδιφροῦς καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ὧν ἂν δυνώμεθα κτᾶσθαι. σοὶ δέ, ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα δώσω καὶ εἴ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ὠνήσομαι Ὠρακίῳ νόμῳ, καὶ Βισάνθην οἰκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλιστον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες III. ἀπήλαινον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα 2 ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν εἶσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. καὶ συνήλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπείχον ὥς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνήλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν 3

εἶπε τάδε. Ἄνδρες, διαπλεῖν μὲν ἐνθα βουλόμεθα Ἀριστάρχος τριήρεις ἔχων καλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτοὺς κελεύει εἰς Χερρόνησον βίᾳ διὰ τοῦ ἱεροῦ ὅρους πορεύεσθαι· ἣν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι ὑμᾶς φησιν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι ὥσπερ νυνὶ δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκείνους ἴητε, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθε πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευσέσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἑῶσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας ὅθεν οἱ ἥττους ἑῶσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀκούοντας ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι ὅ,τι ἂν ἡμῖν δοκῇ κράτιστον εἶναι. καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀπίοντες τοίνυν, ἔφη, συσκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ.

7 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. προλόντων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἐπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίου προεληλύθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι πλείστων ἀκούοντων εἴποι αὐτῷ ἃ ἐδόκει συμφέρειν. ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν, Ἥμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. ἣν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ

ὅπου πλεῖστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομινοῦμεν ξενί-
 ξεσθαι. καὶ ὁ Σεύθης εἶπε, Ἀλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς 9
 ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας
 ἡμῶν ὅσον διελθόντες ἂν ἡδέως ἀριστῶντε. Ἐγὼ τοί-
 νυν, εἶπε ὁ Ξενοφῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς 10
 δελίης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε.
 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί,
 καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δάσκειν τοῖς στρατιώταις κυζι-
 κηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω
 δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σιτία δὲ καὶ ποτὰ ὥσπερ
 καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔχετε· ὅποσα δ' ἂν
 ἀλίσκῃται ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος
 ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀπο- 11
 διδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύ-
 ειν· ἂν δέ τις ἀνθιστῇται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χει-
 ροῦσθαι. ἐπήρето ὁ Ξενοφῶν, Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης 12
 ἀξιώσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στράτευμα; ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο, Οὐδαμῇ πλεῖον ἐπὶ τὰ ἡμερῶν, μείον δὲ πολλαχῇ.

Μετὰ ταῦτα ἐδίδото λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ 13
 ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύ-
 θης· χειμῶν γάρ εἴη καὶ οὔτε οἰκαδὲ ἀποπλεῖν τῷ
 τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ
 οὐχ οἶόν τε, εἰ θεοὶ ὠνούμενους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολε-
 μίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύ-
 θου ἢ μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν
 προσλήψοιντο, εὖρημα ἐδόκει εἶναι. ἐπὶ τούτοις εἶπεν 14
 ὁ Ξενοφῶν, Εἰ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπι-
 ψηφισθῶ ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε,
 καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθύς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρα-
 τεύσοιντο αὐτῷ.

- 15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκά-
 16 λεσε, πλησίον κώμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρω-
 νεΐτης· οὗτος προσιών ἐνὶ ἐκάστῳ οὔστινας ᾤετο ἔχειν
 τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἱ παρῆσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν Ὀδρουσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικί, ἔλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμε-
 ρῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ' ἐπεὶ τὸ στρατεύμα
 17 τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. γέλτων οὖν ὦν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε ὅ,τι ἂν ἄγητε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακίσεται ἢ ἂν Μηδόκῳ τῷ πρόσω
 18 οἰκοῦντι δῶτε. τούτους μὲν οὕτως ἐπειθεν. αὐτῷ δὲ Τιμασίῳ τῷ Δαρδανεῖ προσελθὼν, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικάς, ἔλεγεν ὅτι νομίζοιτο ὅποτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης δωρεῖ-
 σθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γέννηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἰκαδὲ καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προμυνᾶτο ἐκάστω
 19 προσιών. προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε, Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγι-
 στὸν ἔστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρῃ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν· ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι
 20 Σεύθῃν. εὐνους δέ σοι ὦν παραινῶ· εὖ οἶδα γάρ ὅτι ὅσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσοῦτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει. ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ διεβεβήκει ἔχων ἐκ Παρίου εἰ μὴ παῖδα καὶ ὄσον ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θωρακῶν 21
οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ
λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ
πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένους κύκλῳ· ἔπειτα
δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν
μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῆται μεγάλοι προσ-
πεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δ' αἱ 22
τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰετίνετο· νόμος γὰρ ἦν
— καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης, καὶ ἀνελόμενος
τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν
καὶ ἐρρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὠσαύτως,
ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. καὶ οἱ ἄλλοι 23
δὲ κατὰ ταῦτα ἐποιοῦν καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.
Ἀρκὰς δὲ τις Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν
διαρριπτεῖν εἰς χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον
τριχολύνικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα
ἐδέειπνε. κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες 24
ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ
κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι
δειπνοῦντα, Ἐκείνῳ, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ
δὲ οὐδέπω. ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἡρώτα τὸν 25
οἰνοχόον τί λέγει. ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἑλληνίζειν γὰρ
ἡπίστατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

Ἐπεὶ δὲ προυχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θωράξ 26
ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε,
Προπίνω σοι, ὦ Σεύθῃ, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δω-
ροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων ὃν ἂν ἐθέλῃς αἰρῆσεις καὶ
ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσης τὸν πολέμιον. ἄλλος παῖδα 27
εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμά-
τια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρήσατο

- φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μυνῶν.
- 28 Γυνήσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν ὅτι ἀρχαῖος εἷη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα, ἵνα καὶ ἐγὼ, ἔφη, ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν.
- 29 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο τί ποιήσῃ· καὶ γὰρ ἐτύγγανεν ὥς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξαι τὸ πίνουσι. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἥδη γὰρ ὑποπεπωκὼς ἐτύγγανεν, ἀνέστη θαρραλέως δεξιόμενος τὸ κέρας
- 30 καὶ εἶπεν, Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι βου-
- 31 λομένους φίλους εἶναι. καὶ νῦν ἀρείσιν οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προτέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατρῴαν οὖσαν, τὴν δὲ κτήσῃ, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτήσῃ, οὓς οὐ λήξεσθαι σε δεήσει, ἀλλ'
- 32 αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σέ δῶρα. ἀναστὰς ὁ Σεύθῃς συνεξέπια καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ' αὐτοῦ τὸ κέρας. μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷσις σημαίνουσιν αὐλοῦντες καὶ σάλπιγγιν ὁμοβοεῖαις ὀνυθμούς τε καὶ
- 33 οἶον μαγάδι σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλατόμενος μάλα ἐλαφρῶς. εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.
- 34 Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ εἶπον ὅτι ὦρα νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθῃν ἐκέλευον παραγγεῖλαι ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν

Θρακῶν εἴσεισι νυκτός· οἳ τε γὰρ πολέμιοι Θραῖκες
 [ὕμιν] καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι. ὥς δ' ἐξῆσαν, συνανέστη ὁ 35
 Σεύθης οὐδέν τι μεθύοντι ἐοικώς. ἐξελθὼν δ' εἶπεν
 αὐτοὺς τοὺς στρατηγούς· ἀποκαλέσας, ὦ ἄνδρες, οἱ
 πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασι πῶς τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν·
 ἦν οὖν ἐλθωμεν ἐπ' αὐτοὺς πρὶν φυλάξασθαι ὥστε
 μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνασθαι,
 μάλιστ' ἂν λάβοιμεν καὶ ἀνθρόπους καὶ χρήματα. συν- 36
 ἐπήνουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. ὁ
 δ' εἶπε, Παρασκευασάμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ δὲ ὁπόταν
 καιρὸς ἦ ἤξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ ὑμᾶς
 ἀναλαβὼν ἡγήσομαι σὺν τοῖς ἵπποις. καὶ ὁ Ξενοφῶν 37
 εἶπε, Σκέψαι τοίνυν, εἴπερ νυκτός πορευσόμεθα, εἰ ὁ
 Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ
 ἐν ταῖς πορείαις ἡγεῖται τοῦ στρατεύματος ὁποίου ἂν
 αἰεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρῃ, εἴαν τε ὀπλιτικὸν εἴαν
 τε πελταστικὸν εἴαν τε ἱππικόν· νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς
 Ἑλλήσιν ἡγεῖσθαι ἐστὶ τὸ βραδύτατον· οὕτω γὰρ 38
 ἥκιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα καὶ ἥκιστα λανθά-
 νουσιν ἀποδιδρῶσκοντες ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες
 πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις καὶ ἀγνοοῦντες
 κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. εἶπεν οὖν Σεύθης, 39
 Ὅρθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι.
 καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς
 ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐφέσομαι τελευ-
 ταίος τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ γὰρ προῶτος, ἂν δέῃ,
 παρέσομαι. σύνθημα δ' εἶπον Ἀθηναίαν κατὰ τὴν
 συγγένειαν. ταῦτα εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης 40
 ἔχων τοὺς ἱππέας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελτα-

- στας σὺν τοῖς ὅπλοις. καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγεμό-
 νας, οἱ μὲν ὀπλῖται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἶποντο,
 41 οἱ δ' ἱππεῖς ὀπισθοφυλάκουν· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν, ὁ
 Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν
 Ἑλληνικὸν νόμον. πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς
 καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς
 ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ' ὥσπερ δεῖ ἀνδρόοι πάντες
 ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. ἀλλὰ ὑμεῖς μὲν περιμένετε
 αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἤξω.
 42 ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδόν τινα λαβών. ἐπεὶ
 δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκέψατο εἰ εἴη ἔχνη
 ἀνθρώπων ἢ πρόσω ἡγούμενα ἢ ἐναντία. ἐπεὶ δὲ
 ἀτριβῇ ἑώρα τὴν ὁδόν, ἦκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλεγεν,
 43 Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἦν θεὸς θέλῃ· τοὺς γὰρ ἀν-
 θρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἡγήσο-
 μαι τοῖς ἵπποις, ὅπως ἂν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφνγῶν
 σημήνῃ τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἔπεσθε· κἂν λειφθῇτε,
 τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερβάντες δὲ τὰ ὄρη
 ἤξομεν εἰς κώμας πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας.
 44 Ἦνίκα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἤδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς
 ἄγκροις καὶ κατιδὼν τὰς κώμας ἦκεν ἐλαύνων πρὸς
 τοὺς ὀπλίτας καὶ ἔλεγεν, Ἀφήσω ἤδη καταθεῖν τοὺς μὲν
 ἱππέας εἰς τὸ πεδῖον, τοῖς δὲ πελτασταῖς ἐπὶ τὰς κώμας.
 ἀλλ' ἔπεσθε ὥς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως εἴαν τις
 45 ὑφιστῇται, ἀλέξῃσθε. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν κατέβη
 ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ ὃς ἤρετο, Τί καταβαλύνεις ἐπεὶ
 σπεύδεις δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δέει· οἱ
 δὲ ὀπλῖται θᾶττον δραμοῦνται καὶ ἡδιον, ἐὰν καὶ ἐγὼ
 46 πεζὸς ἡγῶμαι. μετὰ ταῦτα ὥχετο, καὶ Τιμασίῳ μετ'
 αὐτοῦ ἔχων ἱππέας ὥς τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων.

Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δ' ἡγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον τριά- 47 κοντα ἱππέας προσελάσας εἶπε, Τάδε δὴ, ὦ Ξενοφῶν, ἃ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρωποι· ἀλλὰ γὰρ ἔρημοι οἱ ἱππεῖς οἴχονται μοι ἄλλος ἄλλη διώκων, καὶ δέδοικα μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάζονται οἱ πολέμιοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεσταὶ γὰρ εἰσιν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ 48 Ξενοφῶν, σὺν οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνωρα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατείνειν τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὥς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα ἄλλα μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἠυλίσθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας IV. παντελῶς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπών, ὅπως φόβον ἐνθείη καὶ τοῖς ἄλλοις οἷα πείθονται, ἂν μὴ πείθονται, ἀπῆει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι 2 Ἡρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένοιτο τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίου. οἱ δ' ἐκλιπόντες ἔφειγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιὼν πολλή καὶ ψυχρός οὗ- 3 τως ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον ἐπήγγυτο καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥῖνες ἀπενάοντο καὶ ὄτα. καὶ τότε δῆλον 4 ἐγένετο οὗ ἕνεκα οἱ Θράκες τὰς ἀλωπεκῆς ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὤσι, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέφουσι ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ χειρᾶς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ

5 χλαμύδας. ἀφιεῖς δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς
 τὰ ὄρη ἔλεγεν ὅτι εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες καὶ
 πείσονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κώμας καὶ τὸν
 σίτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου κατέβαινον
 καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώτεροι
 6 ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμας ἠϋλίζοντο. καὶ ὁ Σεύθης
 καταμαθὼν ἐκέλευσε τὸν Ξενοφῶντα τῶν ὀπλιτῶν τοὺς
 νεωτάτους λαβόντα συνεπισπέσθαι. καὶ ἀναστάντες τῆς
 νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν εἰς τὰς κώμας. καὶ οἱ
 μὲν πλείστοι ἐξέφυγον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους
 δὲ ἔλαβε κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.
 7 Ἐπισθένης δ' ἦν τις Ὀλύμπιος παιδευαστής, ὃς
 ἰδὼν παῖδα καλὸν ἡβάσκοντα ἄρτι πέλτην ἔχοντα μέλ-
 λοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμὼν Ξενοφῶντι ἱκέτευε
 8 βροηθῆσαι παιδὶ καλῷ. καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ
 δεῖται μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα, καὶ τοῦ Ἐπισθένους
 διηγεῖται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο
 σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰ τινες εἶεν καλοί, καὶ μετὰ
 9 τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. ὁ δὲ Σεύθης ἤρετο, Ἥ καὶ
 ἐθέλοις ἄν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; ὁ
 δ' ὑπεραναιτεῖνας τὸν τράχηλον, Παῖε, ἔφη, εἰ κελεύει
 10 ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. ἐπῆρετο ὁ Σεύθης
 τὸν παῖδα εἰ παῖσειεν αὐτὸν ἀντ' ἐκείνου. οὐκ εἶα ὁ
 παῖς, ἀλλ' ἱκέτευε μηδέτερον κατακαίνειν. ἐνταῦθα ὁ
 Ἐπισθένης περιλαβὼν τὸν παῖδα εἶπεν, Ὁρα σοι, ὦ
 Σεύθῃ, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι· οὐ γὰρ μεθήσω
 11 τὸν παῖδα. ὁ δὲ Σεύθης γελῶν ταῦτα μὲν εἶα· ἔδοξε
 δὲ αὐτῷ αὐτοῦ εὐλισθῆναι, ἵνα μὴδ' ἐκ τούτων τῶν
 κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοιντο. καὶ αὐτὸς μὲν
 ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου, ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων

τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτῳ κώμῃ, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὄρεοις καλουμένοις Θραξὶ πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλαὶ διετρίβοντο καὶ οἱ 12
ἐκ τοῦ ὄρους Θραῖκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην
περὶ σπονδῶν καὶ ὁμήρων διεπράττοντο. καὶ ὁ Ξενο-
φῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι ἐν πονηροῖς σκηνοῖεν
καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι· ἥδιόν τ' ἂν ἔξω ἀυλί-
ζεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς,
ὥστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἔδειξεν ὁμή-
ρους παρόντας αὐτῶν. ἐδέοντο δὲ καὶ αὐτοῦ Ξενοφῶν- 13
τος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους συμπραῖσαι
σφίσι τὰς σπονδὰς. ὁ δ' ὠμολόγει καὶ θαρρεῖν ἐκέλευε
καὶ ἡγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειθομένους
Σεύθῃ. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπ- 14
ιοῦσαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ
Θυνοί. καὶ ἡγεμῶν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἐκάστης τῆς
οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλως τὰς οἰκίας σκοτοῦς
ὄντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι
κύκλῳ περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προ-
βάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκά- 15
στου τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς
σφυτάλοις ἔβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν ὥς ἀποκόψοντες
τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ
Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευον ἀπο-
θνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθῆσεσθαι αὐτόν.
καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθω- 16
ρακισμένοι οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ἔνδον ἦσαν ἀσπίδας
καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς Μακίστιος

- ἐτῶν ὥς ὀκτωκαίδεκα σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς
 ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων
 17 σκηνωμάτων. οἱ δὲ Θωῤῥακες φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρώ-
 πος ἦν αὐτοῖς, ὅπισθεν περιβαλόμενοι τὰς πέλτας· καὶ
 αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς ἐλήφθησάν τινες
 κρεμασθέντες ἐνεχομένων τῶν πελτῶν τοῖς σταυροῖς·
 οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον ἀμαρτόντες τῶν ἐξόδων· οἱ δὲ
 18 Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω τῆς κώμης. τῶν δὲ Θυνῶν ὑπο-
 στραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκοτει τοὺς παρατρέχοντας
 παρ' οἰκίαν καομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ
 σκοτούς· καὶ ἔτρωσαν Ἰερώνυμόν τε Εὐοδέα λοχαγόν
 καὶ Θεογένην Λοκρὸν λοχαγόν· ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς·
 19 κατεκαύθη μέντοι καὶ ἐσθῆς τινων καὶ σκεύη. Σεύθης
 δὲ ἦκε βοηθῶν σὺν ἑπτὰ ἱππεῦσι τοῖς πρώτοις καὶ
 τὸν σαλπικτὴν ἔχων τὸν Θωράκιον. καὶ ἐπέπερ ἦσθετο,
 ὅσον περ χρόνον ἐβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθέγγε-
 γετο αὐτῷ· ὥστε καὶ τούτῳ φόβον συμπαρέσχε τοῖς
 πολέμοις. ἐπεὶ δ' ἦλθεν, ἐδεξιούτό τε καὶ ἔλεγεν ὅτι
 οἴοιτο τεθνεῶτας πολλοὺς εὐρήσειν.
 20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὁμήρους τε
 αὐτῷ παραδοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συ-
 21 στρατεύεσθαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸν εἰᾶσαι. τῇ οὖν ὑστεραίᾳ
 παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὁμήρους, πρεσβυτέρους
 ἄνδρας ἦδη, τοὺς κρατίστους, ὥς ἔφασκαν, τῶν ὀρεῶν,
 καὶ αὐτὸς ἐρχεται σὺν τῇ δυνάμει. ἦδη δὲ εἶχε καὶ
 τριπλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρυσῶν
 ἀκούοντες ἅ πρᾶττοι ὁ Σεύθης πολλοὶ κατέβαινον συ-
 22 στρατευόμενοι. οἱ δὲ Θυνοὶ ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους
 πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστάς, πολλοὺς
 δὲ ἱππείας, καταβάντες ἰκέτενον σπείσασθαι, καὶ πάντα

ὁμολόγουν ποιήσῃν καὶ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. ὁ 23
 δὲ Σεύθης καλέσας τὸν Ξενοφῶντα ἐπεδείκνυνεν ἃ
 λέγοιεν, καὶ οὐκ ἂν ἔφη σπείσασθαι, εἰ Ξενοφῶν βού-
 λοιτο τιμωρήσασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. ὁ δ' εἶπεν, 24
 'Ἄλλ' ἔγωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ
 οὗτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλευεῖν
 μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς
 δυνατωτάτους κακόν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἴκοι
 ἔαν. οἱ μὲν οὖν ταύτη πάντες δὴ προσωμολόγουν.

'Υπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θραῦ-V.
 κας εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκέτι ἀρχὴ
 Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ Ὀδρύσου [ἀρχαίου τινός].
 καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς λείας 2
 παρῆν. καὶ Σεύθης ἐξαγαγὼν ζεύγη ἡμιονικὰ τρία,
 οὐ γὰρ ἦν πλείω, τὰ δ' ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενο-
 φῶντα ἐκέλευε λαβεῖν, τὰ δ' ἄλλα διανεῖμαι τοῖς
 στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δὲ εἶπεν, 'Εμοὶ 3
 μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὐτίς λαβεῖν· τούτοις δὲ τοῖς
 στρατηγοῖς δωροῦ οἷ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν καὶ λοχα-
 γοῖς. καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἕν μὲν Τιμασίῳν ὁ 4
 Δαρδανεύς, ἕν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἕν δὲ Φρυ-
 νίσκος ὁ Ἀχαιός· τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς
 κατεμερίσθη. τὸν δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν ἐξεληλυθό-
 τος ἤδη τοῦ μηνὸς εἴκοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ
 Ἡρακλείδης ἔλεγεν ὅτι οὐ πλείον ἐμπολήσῃ. ὁ οὖν 5
 Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπεν ἐπομόσας, Δοκεῖς μοι, ἂν
 Ἡρακλείδῃ, οὐχ ὥς δεῖ κήδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ
 ἐκήδου, ἦκες ἂν φέρων πλήρη τὸν μισθὸν καὶ προσ-
 δανεισάμενος, εἰ μὴ ἄλλως ἐδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ
 σαυτοῦ ἱμάτια.

- 6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἠχθέσθη τε καὶ ἔδωκε
 μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐβληθεῖν, καὶ ὅ,τι ἐδύνατο
 ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διέβαλλε πρὸς Σεύ-
 7 θην. οἱ μὲν δὲ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν ὅτι
 οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ ἤχθετο αὐτῷ ὅτι ἐν-
 8 τόνως τοῖς στρατιώταις ἀπήτει τὸν μισθόν. καὶ τέως
 μὲν αἰεὶ ἐμέμνητο ὥς, ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλθῃ,
 παραδώσει αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνος καὶ Νέον τεῖχος·
 ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι τούτων ἐμέμνητο.
 ὁ γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διεβεβλήκει ὥς οὐκ ἀσφα-
 λές εἴη τείχῃ παραδιδόναι ἀνδρὶ δύναμιν ἔχοντι.
- 9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλεύετο τί χρὴ
 ποιεῖν περὶ τοῦ ἔτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλεί-
 δης εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς πρὸς Σεύθην
 λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτοὺς ὅτι οὐδὲν ἂν ἦττον σφεῖς
 ἀγάγοιεν τὴν στρατιάν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθὸν
 ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐκπλεων παρ-
 10 ἔσεσθαι δυοῖν μηνοῖν, καὶ συστρατεύεσθαι ἐκέλευε.
- καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν, Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ' ἂν πέντε
 μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαίμην ἂν ἄνευ
 Ξενοφῶντος. καὶ ὁ Φρυνίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συν-
 11 ωμολόγουν τῷ Τιμασίῳ. ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοι-
 δόρει τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Ξενο-
 φῶντα. ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. ὁ
 δὲ γνοὺς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν ὅτι βού-
 λοιτο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς,
 παρέρχεται λαβὼν τοὺς τε στρατηγοὺς πάντας καὶ
 12 τοὺς λοχαγοὺς. καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπείσθησαν, συν-
 εστρατεύοντο καὶ ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν
 Πόντον διὰ τῶν Μελινοφάγων καλουμένων Θρακῶν

εἰς τὸν Σαλμυδησσόν. ἐνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεου-
 σῶν νεῶν πολλὰὶ ὀκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος
 γὰρ ἔστιν ἐπὶ πάμπολυ τῆς θαλάττης. καὶ οἱ Θοῤῃες 13
 οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας ὀρυσάμενοι τὰ καθ'
 αὐτοὺς ἐκπίπτοντα ἕκαστοι λήζονται· τέως δὲ ἔλεγον
 πρὶν ὀρυσασθαι ἀρπάζοντας πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀπο-
 θνήσκειν. ἐνταῦθα εὗρισκοντο πολλὰὶ μὲν κλῖναι, 14
 πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλὰὶ δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ
 τᾶλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληροι ἄγου-
 σιν. ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμενοι ἀπῆσαν πάλιν.
 ἐνθα δὴ Σεύθης εἶχε στρατεύμα ἥδη πλεόν τοῦ 'Ελ- 15
 ληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ Ὀδρουσῶν πολὺ ἐτι πλείους κατε-
 βεβήκεσαν καὶ οἱ ἀεὶ πειθόμενοι συνεστρατεύοντο.
 κατηνυλίσθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας ὅσον
 τριάκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς θαλάττης. καὶ μισθὸς 16
 μὲν οὐδεὶς πῶ ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἷ
 τε στρατιῶται παρχαλέπως εἶχον ὅ τε Σεύθης οὐκέτι
 οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὁπότε συγγενέσθαι αὐτῷ βου-
 λόμενος ἔλθοι, πολλὰ ἤδη ἀσχολία ἐφαίνοντο.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων VI.
 ἀφικνεῖται Χαρμῖνός τε ὁ Ἀάκων καὶ Πολύνικος παρὰ
 Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Ἀκεδαιμονίοις δοκεῖ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ Τισσαφέρην, καὶ Θίβρων ἐκπέπλευκεν
 ὡς πολεμήσων, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρατιᾶς καὶ
 λέγει ὅτι δαρεϊκὸς ἐκάστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνός,
 καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς τετρα-
 μοιρία. ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ὁ 2
 Ἡρακλείδης πυνθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἦκουσι
 λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλιστόν τι γεγένηται· οἱ μὲν γὰρ
 Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι

2 δέει· ἀποδιδούς δὲ τὸ στράτευμα χαριεῖ αὐτοῖς, σὲ δὲ
 οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάσσονται ἐκ
 3 τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παράγειν·
 καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσιν, ἔλεγεν
 ὅτι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος
 εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια· καὶ ἐξένιξε
 μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐκ ἐκάλει, οὐδὲ τῶν
 4 ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα. ἐρωτῶντων δὲ τῶν Λακε-
 δαιμονίων τίς ἀνὴρ εἶη Ξενοφῶν ἀπεκρίνατο ὅτι τὰ
 μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ· καὶ διὰ
 τοῦτο χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οἱ εἶπον, Ἄλλ' ἢ δημα-
 γωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάννυ
 5 μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώ-
 σεται τῆς ἀπαγωγῆς; Ἄλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης,
 συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχῃσθε τὸν μισθόν, ὀλίγον
 6 ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν ὑμῖν. Πῶς οὖν
 ἄν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖται; Ἀὔριον ὑμᾶς, ἔφη ὁ
 Ἡρακλείδης, πρὸ ἄξιον πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη,
 ὅτι ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται. αὕτη
 μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.

7 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς
 Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται
 ἡ στρατιά. τῷ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαιμονίοις
 δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· ἦν
 οὖν ἦτε σὺν ἡμῖν, τόν τε ἐχθρὸν τιμωρήσεσθε καὶ
 δαρεικὸν ἕκαστος οἶσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ
 8 τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. καὶ οἱ στρα-
 τιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθύς ἀνίσταται τις
 τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσων. παρῇν
 δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι τίπραχθήσεται, καὶ

ἐν ἐπηκόῳ εἰστήκει ἔχων ἑρμηνέα· συνίει δὲ καὶ αὐτὸς 9
 ἑλληνιστὶ τὰ πλεῖστα. ἐνθα δὴ λέγει ὁ Ἀρκάς, Ἄλλ'
 ἡμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλοι ἂν ἤμεν παρ'
 ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ἡμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν,
 ἐνθα δὴ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι
 καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα· ὁ δὲ τοῦς
 ἡμετέρους πόνοους ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκείνου μὲν ἰδία
 πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε [ὅ 10
 γε πρῶτος λέγων] ἐγὼ μὲν εἰ τοῦτον ἰδοίμι καταλευ-
 σθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν ἡμᾶς περιεῖλκε, καὶ τὸν
 μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπο-
 νημένοις ἄχθεσθαι. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως
 καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἐλεξεν ὧδε.

Ἄλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἀνδρωπον ὄντα προσδοκᾷ 11
 δεῖ, ὁπότε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ᾧ
 πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ
 ὑμᾶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἥδη οἴκαδε
 ὠρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πυνθανόμενος ὑμᾶς
 εὖ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι
 ὥς ὠφελήσων εἰ τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἦλθον, Σεύθου 12
 τουτουὶ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ
 πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν
 ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὥς αὐτοὶ
 ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἦγον δὲ ὅθεν ᾧμην τάχιστ' ἂν ὑμᾶς
 εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμι-
 ζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἡδεῖν βουλομένους. ἐπεὶ δ' 13
 Ἀριστάρχος ἐλθὼν σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε διαπλεῖν ἡμᾶς,
 ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δήπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως
 βουλευσαίμεθα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν. οὐκοῦν ὑμεῖς ἀκούοντες 14
 μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον

- πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθοντος ἑαυτῷ
 συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σεύθῃ ἰέναι,
 πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα
 15 ἡδίκησα ἀγαγὼν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει; ἐπεὶ
 γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ τοῦ μισθοῦ,
 εἰ μὲν ἐπαινω αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ αἰτιῶσθε
 καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φίλος
 ὢν νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι, πῶς ἂν ἔτι δικαίως
 ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ἔχοιμι
 16 περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι; ἀλλ' εἰποιτ' ἂν ὅτι
 ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σεύθου τεχνάζειν.
 οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γέ ἐστιν, εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι
 Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δῆπου ὥς ὧν τε ἐμοὶ δοίη
 στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ' οἶμαι, εἰ
 ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐδίδου ὅπως ἐμοὶ δοὺς μείον
 17 μὴ ἀποδοίη ὑμῖν τὸ πλεον· εἰ τοίνυν οὕτως ἔχειν
 οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἀντίκα μάλα ματαίαν ταύτην τὴν
 πρᾶξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, ἐὰν πράττητε αὐτόν
 τὰ χρήματα. δῆλον γὰρ ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω τι παρ'
 αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ με, καὶ ἀπαιτήσῃ μέντοι δικαίως,
 ἐὰν μὴ βεβαιῶ τὴν πρᾶξιν αὐτῷ ἐφ' ἧ ἐδωροδόκουν.
 18 ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν· ὁμνῶ
 γὰρ ὑμῖν θεοὺς ἅπαντας καὶ πάσας μηδ' ἃ ἐμοὶ ἰδίᾳ
 ὑπέσχετο Σεύθης ἔχειν· πάρεστι δὲ καὶ αὐτὸς καὶ
 19 ἀκούων σύννοιδέ μοι εἰ ἐπισηκῶ· ἵνα δὲ μᾶλλον θαν-
 μάσητε, συνεπόμενυμι μηδὲ ἃ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον
 εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μηδὲ ὅσα τῶν λοχαγῶν ἐνιοι.
 20 καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐποιοῦν; ὦμην, ἄνδρες, ὅσῳ μᾶλλον
 συμφέροιμι τούτῳ τὴν τότε πενίαν, τοσούτῳ μᾶλλον
 αὐτόν φίλον ποιήσεσθαι, ὅποτε δυνασθεῖη. ἐγὼ δὲ ἄμα

τε αὐτὸν ὁρῶ εὖ πράττοντα καὶ γινώσκω δὴ αὐτοῦ
 τὴν γνώμην. εἶποι δὴ τις ἄν, οὐκ οὐκ αἰσχύνεις οὕτω 21
 μῶρος ἐξαπατῶμενος; ναὶ μὰ Δία ἡσχυνόμην μέντοι,
 εἰ ὑπὸ πολεμίῳ γε ὄντος ἐξηπατήθην· φίλῳ δὲ ὄντι
 ἐξαπατᾶν αἰσχίον μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἐξαπατᾶσθαι. ἐπεὶ 22
 εἴ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακὴ, πᾶσαν οἶδα ἡμᾶς φυ-
 λαξαμένους ὥς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν
 μὴ ἀποδιδόναι ἡμῖν ἃ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἡδικήσαμεν
 τοῦτον οὐδὲν οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ
 μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν ἐφ' ὅτι ἡμᾶς οὗτος παρ-
 εκάλεσεν. ἀλλὰ, φαίητε ἄν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, 23
 ὥς μὴδ' εἰ ἐβούλετο ἐδύνατο ἐξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα
 δὴ ἀκούσατε ἃ ἐγὼ οὐκ ἄν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον,
 εἰ μὴ μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἔδοκεῖτε εἶναι ἢ λίαν
 εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν ποίοις τισὶ 24
 πράγμασιν ὄντες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον
 πρὸς Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέριπτον προσῆτε τὴν πό-
 λιν, Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα
 εἰσιέναι ἀποκλείσας τὰς πύλας; ὑπαίθριοι δ' ἐξω ἐστρα-
 τοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾷ δὲ ἐχρησθε
 σπάνια μὲν ὁρῶντες τὰ ὦνια, σπάνια δ' ἔχοντες ὅτων
 ὠνοῖσθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θράκης· τριήρεις 25
 γὰρ ἐφορμοῦσαι ἐκώλυον διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις,
 ἐν πολεμίᾳ εἶναι, ἐνθα πολλοὶ μὲν ἱππεῖς ἦσαν ἐναντίοι,
 πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν ὧ 26
 ἀθρόοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα
 σίτον λαμβάνειν οὐδὲν τι ἄφθονον, ὅτῳ δὲ διώκοντες
 ἂν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἦν
 ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἱππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ
 συνεσθηκὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν. εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ 27

ἀνάγκη ὄντων ὑμῶν μηδ' ὄντιναοῦν μισθὸν προσ-
 αιτήσας Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα
 καὶ ἱππέας καὶ πελταστὰς ὧν ὑμεῖς προσεδεῖσθε, ἣ
 28 κακῶς ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι πρὸ ὑμῶν; τού-
 των γὰρ δήπου κοινωνήσαντες καὶ σίτον ἀφθονώτερον
 ἐν ταῖς κώμαις εὐρίσκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς
 Θρᾷκας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, καὶ προβάτων
 29 καὶ ἀνδραπόδων μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι οὐ-
 δένα ἑωρῶμεν ἐπειδὴ τὸ ἱππικὸν ἡμῖν προσεγένετο·
 τέως δὲ θαρραλέως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ
 ἱππικῶ καὶ πελταστικῶ [κωλύοντες μηδαμῇ κατ' ὀλί-
 γου; ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα
 30 ἡμᾶς πορίζεσθαι]. εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην
 τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προστετέλει τῆς
 ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ σκέτλιον πάθημα καὶ διὰ τοῦτο
 31 οὐδαμῇ οἴεσθε χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἀνείναι; νῦν δὲ δὴ
 πῶς ἀπέρχεσθε; οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοις
 τοῖς ἐπιτηδείοις, περικτὸν δ' ἔχοντες τοῦτο εἰ τι ἐλά-
 βετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἑδαπανᾶτε.
 καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπείθετε ὑμῶν
 32 αὐτῶν ἀποθανόντας οὔτε ζῶντας ἀπεβάλετε. εἰ δέ τι
 καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο
 ὑμῖν, οὐ κακείνο σὼν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν
 ἄλλην εὐκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 Θρᾷκας ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν
 ὑμᾶς φημι δικαίως ἂν ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε τούτων
 33 τοῖς θεοῖς χάριν εἰδέναι ὥς ἀγαθῶν. καὶ τὰ μὲν δὴ
 ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ
 σκέψασθε ὥς ἔχει. ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆρα
 οἴκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπο-

ρευόμενῃ, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλή-
 νων εὐκλειαν. ἐπιστευόμενῃ δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
 οὐ γὰρ ἂν με ἐπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἀπ- 34
 ἔρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλη-
 μένος, Σεύθῃ δὲ ἀπηχθήμενος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἥλιπζον
 εὖ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἔμοι καλὴν
 καὶ παισίν, εἰ γένοιτο, καταθήσεσθαι. ὑμεῖς δ', ὑπὲρ 35
 ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλείστα καὶ ταῦτα πολὺν κρείτ-
 τοσιν ἑμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πῶ πέ-
 παυμαι ὅτι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε
 γνώμην περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα 36
 λαβόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἃ
 λέγετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλὰ
 μὲν δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν
 πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ
 παρὰ τὸ μέρος, θεῶν δ' Ἰλεων ὄντων καὶ τρόπαια
 βαρβάρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στησάμενον, ὅπως δέ
 γε μηδενὶ τῶν Ἑλλήνων πολέμιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον
 ἐγὼ ἐδυνάμην πρὸς ὑμᾶς διατεινόμενον. καὶ γὰρ οὖν 37
 νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι ὅπῃ ἂν
 ἔλησθε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δέ,
 ὅτε πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλεῖτε ἔνθα δὴ
 ἐπεθυμεῖτε πάλαι, δέονται τε ὑμῶν οἱ μέγιστον δυνά-
 μενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἦκουσι Λακε-
 δαιμόνιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὴ καιρὸς
 ὑμῖν δοκεῖ εἶναι ὥς τάχιστα ἐμὲ κατακνεῖν; οὐ μὴν 38
 ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἤμεν, ὃ πάντων μνημονικώτατοι,
 ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ ἀεὶ ὥς εὐεργέτου
 μεμνήσεσθαι ὑπισχνεῖσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδὲ
 οὗτοί εἰσιν οἱ νῦν ἦκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥστε, ὥς ἐγὼ

οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιοῦτοι ὄντες περὶ ἐμέ. ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

39 Χαρμῖνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν, Οὐ τὼ σιῶ, ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυρῆσαι. Σεύθης γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνίκου περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἴη ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε μέμφασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε τῶν Λακε-
40 δαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύλοχος Λουσιάτης Ἀρκὰς εἶπε, Καὶ δοκεῖ γέ μοι, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπραῖξαι ἢ ἐκόντος
41 ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν. Πολυκράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετὸς ὑπὸ Ξενοφῶντος, Ὅρῳ γε μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα παρόντα, ὃς παραλαβὼν τὰ χρήματα ἃ ἡμεῖς ἐπονῆσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὔτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὔτε ἡμῖν τὰ γιγνόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπαται. ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὗτός γε, ἔφη, Θορᾶξ ἐστίν, ἀλλ' Ἕλληνας ὧν Ἕλληνας ἀδικεῖ.

42 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη· καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει, Ἡμεῖς ἦν σωφρονῶμεν, ἄπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας. καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ᾧχοντο ἀπελεύνοντες εἰς τὸ
43 ἐαυτῶν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν Σεύθης πέμπει Ἀβροξέλμην τὸν ἐαυτοῦ ἐρμηνεῖα πρὸς Ξενοφῶντα καὶ κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἐαυτῷ ἔχοντα χιλίους ὀπλίτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τᾶλλα ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν ἀπορ-

οἷ τῷ ποιησάμενος λέγει ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὡς εἰ ὑποχείριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο ὑπὸ Θίβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ 44 τῷ Ξενοφῶντι ὡς διαβεβλημένος εἴη καὶ φυλάττεσθαι δέοι. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο λερεῖα λαβὼν ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ πότερά οἱ λῶον καὶ ἄμεινον εἴη μένειν παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθῃς λέγει ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

Ἐντεῦθεν Σεύθῃς μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προ-VII. σωτέρῳ· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθεν ἐμελλον πλεῖστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θάλατταν ἦξειν. αἱ δὲ κώμαι αὗται ἦσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μηδοσάδῃ. ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἐαυ- 2 τοῦ ἐν ταῖς κώμαις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς ἔφερε· καὶ λαβὼν ἄνδρα Ὀδρύσην δυνατώτατον τῶν ἄνωθεν καταβεβηκότων καὶ ἱππέας ὅσον τριάκοντα ἐρχεται καὶ προκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος. καὶ ὃς λαβὼν τινὰς τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλλους τῶν ἐπιτηδείων προσέρχεται. ἔνθα δὴ λέγει Μηδοσά- 3 δης, Ἀδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώμας πορθοῦντες. προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγὼ τε ὑπὲρ Σεύθου καὶ ὅδε ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἦκων τοῦ ἄνω βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐπιτρέψομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν ποιῇτε κακῶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολε- 4 μίους ἀλεξόμεθα.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ σοὶ 4 μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπόν· τούτου δ' ἔνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῇ οἷοί τε ὑμεῖς ἔστε καὶ οἷοι ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν 5 φίλοι γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας

- οἱ ἐβουλόμεθα, ἦν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἦν
 6 δ' ἐθέλοιμεν κάοντες, καὶ σὺ ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις
 πρεσβεύων, ὑπὸ τῷ τότε παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβού-
 μενος τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἦτε εἰς τήνδε τὴν
 χώραν, ἢ εἰ ποτε ἔλθοιτε, ὥς ἐν κρείττωνων χώρα
 7 ὑπὸ τῷ ἐκείνῳ ἐγκεκαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν
 φίλοι ἐγένεσθε καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν
 χώραν, νῦν δὴ ἐξελεύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας
 ἦν παρ' ἡμῶν ἐχόντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὥς
 γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ πολέμιοι οὐκ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς
 8 ἐξελεύνειν. καὶ οὐχ ὅπως δῶρα θοῦς καὶ εὖ ποιήσας
 ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ'
 ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύνα-
 9 σαι ἐπιτρέπεις. καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνει
 οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μὲν σε ὄρα πλουτοῦντα,
 πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον γενέσθαι ἀπὸ ληστείας τὸν βίον
 10 ἔχοντα, ὥς αὐτὸς ἐφησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις
 ταῦτα; ἔφη· οὐ γὰρ ἔργον ἔτι ἄρχω, ἀλλὰ Λακεδαι-
 μόνιοι, οἷς ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν
 οὐδὲν ἐμὲ παρακαλέσαντες, ὃ θαυμαστότατοι, ὅπως
 ὥσπερ ἀπηχθάνομεν αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὕτω
 καὶ χαρισαίμην νῦν ἀποδιδούς.
- 11 Ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν, Ἐγὼ μὲν,
 ὃ Μηδούσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰ-
 σχύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστάμην,
 οὐδ' ἂν συνηκολούθησά σοι· καὶ νῦν ἄπειμι. οὐδὲ
 γὰρ ἂν Μηδοκός με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἐξελεύ-
 12 νοιμι τοὺς εὐεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβάς ἐπὶ τὸν
 ἵππον ἀπῆλυνε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς πλὴν
 τεττάρων ἢ πέντε. ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ αὐτὸν

ἡ χώρα πορθομένη, ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα καλέσαι
 τῷ Λακεδαιμονίῳ. καὶ ὃς λαβὼν τοὺς ἐπιτηδαιοτάτους 13
 προσῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ Πολυνίκῳ καὶ ἔλεξεν ὅτι
 καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προερῶν ἅπερ αὐτῷ, ἀπ-
 ιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπο- 14
 λαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ εἰποίτε
 ὅτι δεδέηται ὑμῶν ἡ στρατιὰ συναναπράξαι τὸν μισθόν
 ἢ παρ' ἐκόντος ἢ παρ' ἄκοντος Σεύθου, καὶ ὅτι τού-
 των τυχόντες προθύμως ἂν συνέπεσθαι ὑμῖν φασί·
 καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ ὅτι ὑπέσχεσθε
 αὐτοῖς τότε ἀπιέναι ὅταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρα-
 τιῶται. ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα ἔφασαν ἐρεῖν 15
 καὶ ἄλλα ὅποια ἂν δύνωνται κράτιστα· καὶ εὐθύς
 ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαιρίους. ἐλθὼν
 δὲ ἔλεξε Χαρμῖνος, Εἰ μὲν σύ τι ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες,
 πρὸς ἡμᾶς λέγειν, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. ὁ 16
 δὲ Μηδοσάδης μάλα δὴ ὑφειμένως, Ἄλλ' ἐγὼ μὲν
 λέγω, ἔφη, καὶ Σεύθης ταῦτά, ὅτι ἀξιούμεν τοὺς φίλους
 ἡμῶν γεγενημένους μὴ κακῶς πάσχειν ὑφ' ὑμῶν. ὅτι
 γὰρ ἂν τούτους κακῶς ποιῇτε ἡμᾶς ἤδη ποιεῖτε· ἡμέ-
 τεροι γάρ εἰσιν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφασαν οἱ Λάκωνες, 17
 ἀπίοιμεν ἂν ὅποτε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν
 καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν βοη-
 θήσοντες τούτοις καὶ τιμωρησόμενοι ἄνδρας οἳ τού-
 τους παρὰ τοὺς ὅρκους ἠδίκησαν. ἦν δὲ δὴ καὶ ὑμεῖς
 τοιοῦτοι ἦτε, ἐνθ' ἐνδε ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐθέλοιτε ἂν τούτοις, ὦ Μη- 18
 δόσαδες, ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φίλους ἔφατε εἶναι ὑμῖν,
 ἐν ᾧ τῇ χώρᾳ ἱσμέν, ὁπότερ' ἂν ψηφίσωνται, εἰθ'
 ὑμᾶς προσήκει ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι εἰθ' ἡμᾶς; ὁ δὲ 19

ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ
 Λάκωνε ἐλθεῖν παρὰ Σεύθην περὶ τοῦ μισθοῦ, καὶ
 οἴεσθαι ἂν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μή, Ξενοφῶντα σὺν
 αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπισχνεῖτο. ἐδεῖτο δὲ
 τὰς κώμας μὴ κάειν.

- 20 Ἐντεῦθεν πέμπουσι Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἱ
 ἐδόκουν ἐπιτηδεότατοι εἶναι. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει πρὸς
 Σεύθην, Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὃ Σεύθη, πάρεμι, ἀλλὰ
 21 διδάξων, ἣν δύνωμαι, ὥς οὐ δικαίως μοι ἠχθέσθης
 ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπῆτουν σε προθύμως ἢ
 ὑπέσχου αὐτοῖς· σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἦττον ἐνόμιζον
 22 σύμφορον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶ-
 του μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε
 τούτους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν
 πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἷόν
 τέ σοι λανθάνειν οὔτε ἦν τι καλὸν οὔτε ἦν τι αἰσχρὸν
 23 ποιήσης. τοιοῦτῳ δὲ οὗτι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι ἐδόκει
 εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἄνδρας εὐ-
 εργέτας, μέγα δὲ εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἐξακισχιλίων ἀνθρώ-
 πων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν κατα-
 24 στήσαι ὅ,τι λέγοις. ὁρῶ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαίους
 καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλανωμένους·
 οἱ δ' ἂν φανεροὶ ᾧσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων οἱ
 λόγοι, ἦν τι δέωνται, οὐδὲν μείον δύνανται ἀνύσασθαι
 ἢ ἄλλων ἢ βία· ἦν τέ τινας σωφρονίζειν βούλωνται,
 γινώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἦττον σωφρονιζού-
 σας ἢ ἄλλων τὸ ἥδη κολάζειν· ἦν τέ τῷ τι ὑπισχνῶνται
 οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείον διαπράττονται ἢ ἄλλοι
 25 παραχρηῖμα διδόντες. ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σὺ τί προ-
 τελέσας ἡμῖν συμμάχους ἡμᾶς ἔλαβες. οἶσθ' ὅτι οὐδέν·

ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν ἃ ἐλεγες ἐπήρας τοσού-
 τους ἀνθρώπους συστρατεύεσθαι τε καὶ κατεργάσασθαι
 σοι ἀρχὴν οὐ τριάκοντα μόνον ἄξιαν ταλάντων, ὅσα
 οἶονται δεῖν οὗτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίων.
 οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶτον τὸ πιστεύεσθαι, τὸ καὶ 26
 τὴν βασιλείαν σοι κατεργασάμενον, τούτων τῶν χρη-
 μάτων πιπράσκειται. ἴθι δὴ ἀναμνήσθητι πῶς μέγα 27
 ἥγοῦ τότε καταπραῖξαι ἃ νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις.
 ἐγὼ μὲν εὖ οἶδ' ὅτι ἡὔξω ἂν τὰ νῦν πεπραγμένα
 μᾶλλον σοι καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν
 χρημάτων γενέσθαι. ἐμοὶ τοίνυν μείζον βλάβος καὶ 28
 αἰσχίον δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε
 μὴ λαβεῖν, ὅσῳ περ χαλεπώτερον ἐκ πλουσίου πένητα
 γενέσθαι ἢ ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι, καὶ ὅσῳ λυπηρότερον
 ἐκ βασιλέως ιδιώτην φανῆναι ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλεῦσαι.
 οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι γενό- 29
 μενοι οὐ φιλίᾳ τῇ σῇ ἐπέσθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχεσθαι
 ἀλλ' ἀνάγκῃ, καὶ ὅτι ἐπιχειροῖεν ἂν πάλιν ἐλεύθεροι
 γίγνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. ποτέρως 30
 οὖν οἷμι μᾶλλον ἂν φοβεῖσθαι τε αὐτοὺς καὶ σωφρο-
 νεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ ὀρῶέν σοι τοὺς στρατιώτας οὕτω
 διακειμένους ὥς νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κελεύεις,
 αὐθὺς τ' ἂν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε τού-
 των περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ ταχὺ ἂν σοι
 ὁπότε βούλοιο παραγενέσθαι, ἢ εἰ καταδοξάσειαν μὴτ'
 ἂν ἄλλους σοι ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενη-
 μένων τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι ἢ σοί;
 ἀλλὰ μὴν οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειφθέντες ὑπεῖξάν 31
 σοι, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορίᾳ. οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο
 κίνδυνος μὴ λάβωσι προστάτας αὐτῶν τινας τούτων

οὐ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἥ καὶ τούτων κρείτ-
 τουας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν οἱ μὲν στρατιῶται
 ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύσεσθαι,
 ἂν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμό-
 νιοι διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς συναινέσωσιν αὐτοῖς
 32 ταῦτα. ὅτι γε μὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοὶ Θυρᾶκες γενόμενοι
 πολὺ ἂν προθυμότερον λοιεν ἐπὶ σε ἢ σὺν σοὶ οὐκ
 ἄδελον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει
 33 αὐτοῖς, κρατουμένου δὲ σου ἐλευθερία. εἰ δὲ καὶ τῆς
 χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὥς σῆς οὔσης, ποτέρως
 ἂν οἶει ἀπαθῇ κακῶν μᾶλλον αὐτὴν εἶναι, εἰ οὗτοι οἱ
 στρατιῶται ἀπολαβόντες ἃ ἐγκαλοῦσιν εἰρήνην κατα-
 λιπόντες οἴχονται, ἢ εἰ οὗτοί τε μένειεν ὥς ἐν πολέμῳ
 σὺ τε ἄλλους πειρῶο πλείονας τούτων ἔχων ἀντιστρα-
 34 τοπεδεύεσθαι θεομένους τῶν ἐπιτηδεῶν; ἀργύριον δὲ
 ποτέρως ἂν πλεόν ἀνακλωθείη, εἰ τούτοις τὸ ὀφειλό-
 μενον ἀποδοθείη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιο ἄλλους τε
 35 κρείττους τούτων δέοι σε μισθοῦσθαι; ἀλλὰ γὰρ
 Ἡρακλείδῃ, ὥς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπλου δοκεῖ τοῦτο
 τὸ ἀργύριον εἶναι. ἢ μὴν πολὺ γέ ἐστιν ἔλαττον νῦν
 σοὶ καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι ἢ πρὶν ἡμᾶς ἐλ-
 36 θεῖν πρὸς σὲ δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθμὸς
 ἐστὶν ὁ ὀρίζων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις
 τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ δὲ νῦν
 ἢ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσθοδος πλείων ἔσται ἢ ἐμπροσθεν
 37 τὰ παρόντα πάντα [ἃ ἐκέκτησο]. ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύδη,
 ταῦτα ὥς φίλου ὄντος σου προνουοῦμην, ὅπως σὺ τε
 ἄξιος δοκοῖης εἶναι ὧν οἱ θεοὶ σοὶ ἔδωκαν ἀγαθῶν
 38 ἐγὼ τε μὴ διαφθαρείην ἐν τῇ στρατιᾷ. εὖ γὰρ ἴσθι
 ὅτι νῦν ἐγὼ οὐτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆσαι

δυνηθείην σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ οὐτ' ἂν εἴ σοι πάλιν
 βουλοίμην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. οὕτω γὰρ
 πρὸς με ἡ στρατιὰ διάκειται. καίτοι αὐτόν σε μάρ- 39
 τυρα σὺν θεοῖς εἰδόσι ποιοῦμαι ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ
 σοῦ ἐπὶ τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτε ἤτησα πώποτε
 εἰς τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔτε ἂν ὑπέσχου μοι ἀπήτησα·
 ὁμνυμι δέ σοι μηδὲ ἀποδιδόντος δέξασθαι ἂν, εἰ μὴ 40
 καὶ οἱ στρατιῶται ἐμελλον τὰ ἑαυτῶν συναπολαμβά-
 νειν. αἰσχροὺν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπραῆχθαι, τὰ
 δ' ἐκείνων περριδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ
 τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. καίτοι Ἡρακλείδῃ γε λῆρος 41
 πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς
 τρόπου· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθῃ, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως
 τε καὶ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι κτῆμα οὐδὲ λαμπρότερον
 ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. ὁ γὰρ ταῦτα 42
 ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ
 καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν πράττων
 ἔχει τοὺς συνησθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῇ, οὐ σπα-
 νίζει τῶν βοηθησόντων. ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν 43
 ἐμῶν ἔργων κατέμαθες ὅτι σοι ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος
 ἦν, μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασθαι τοῦτο γνῶναι,
 ἀλλὰ τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντως κατανόη-
 σον· παρῆσθαι γὰρ καὶ ἤκουες ἂν ἔλεγον οἱ φέρειν ἐμὲ
 βουλόμενοι. κατηγοροῦν γὰρ μου πρὸς Λακεδαιμονίους 44
 ὡς σὲ περὶ πλείονος ποιόιμην ἢ Λακεδαιμονίους, αὐ-
 τοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὡς μᾶλλον μέλοι μοι ὅπως τὰ
 σὰ καλῶς ἔχοι ἢ ὅπως τὰ ἑαυτῶν· ἔφασαν δέ με καὶ
 δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον 45
 οἶει αὐτοὺς κακόνουάν τινα ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἰ-
 τιᾶσθαι με ἔχειν παρὰ σοῦ ἢ προθυμίαν πολλὴν περὶ

- 46 σὲ κατανοήσαντας; ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὖνοϊαν δεῖν ἀποκείσθαι τοῦτ᾽ παρ' οὗ ἂν δῶρά τις λαμβάνῃ. σὺ δὲ πρὶν μὲν ὑπηρετῆσαι τί σοι ἐμὲ ἐδέξω ἡδέως καὶ ὄμμασι καὶ φωνῇ καὶ ξενίοις καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας ἃ ἐβούλου καὶ γεγένησαι ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς στρα-
 47 τιώταις τολμᾷς περιορᾷν; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοι δόξει ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοι προεμένους εὐεργεσίαν ὀρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. δέομαι οὖν σου, ὅταν ἀποδιδῶς, προθυμείσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώ-
 48 ταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἷόν περ καὶ παρέλαβες.
 49 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες Ἑρακλείδην τοῦτον ὑπώπτευσαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη,
 50 οὔτε διενόηθην πώποτε ἀποστερηῆσαι ἀποδώσω τε. ἐν-
 51 τεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, Ἐπεὶ τοίνυν διανοεῖ ἀποδιδόναι, νῦν ἐγὼ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδοῦναι, καὶ μὴ περιδεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ
 52 στρατιᾷ νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σὲ ἀφικόμεθα. ὁ δ' εἶπεν, Ἀλλ' οὐτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσει δι' ἐμὲ ἀτιμότερος ἂν τε μένης παρ' ἐμοὶ χιλίους μόνους ὀπλίτας ἔχων, ἐγὼ σοι τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τᾶλλα ἃ ὑπεσχόμην.
 53 ὁ δὲ πάλιν εἶπε, Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἷόν τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφα-
 54 λέστερόν γέ σοι οἶδα ὅν παρ' ἐμοὶ μένειν ἢ ἀπιέναι.
 55 ὁ δὲ πάλιν εἶπεν, Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινῶ· ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἷόν τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότε-
 56 ρος ᾧ, νόμιζε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἔσεσθαι. ἐντεῦθεν

λέγει Σεύθης, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἡ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δὲ ἑξακοσίους καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὁμήρους προσλαβὼν ἄπιθι. γελᾶσας ὁ Ξενοφῶν 54 εἶπεν, Ἦν οὖν μὴ ἐξικνῆται ταῦτ' εἰς τὸν μισθόν, τίνας τάλαντον φήσω ἔχειν; ἄρ' οὐκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπικίνδυνόν μοι ἐστίν, ἀπιδόντά γε ἄμεινον φυλάττεσθαι πέτρους; ἦκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμεινε.

Τῇ δ' ὑστεραία ἀπέδωκέ τε αὐτοῖς ἃ ὑπέσχετο 55 καὶ τοὺς ἐλθόντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον ὡς ὁ Ξενοφῶν οἴχοιτο ὡς Σεύθην οἰκῆσων καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ληψόμενος· ἐπεὶ δὲ εἶδον, ἦσθησαν καὶ προσέθεον. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρ- 56 μῖνόν τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, σέσωσται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διαθέμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλουν, καὶ πολλὴν εἶχον αἰτίαν. Ξενοφῶν δὲ οὐ προσήει, 57 ἀλλὰ φανερός ἦν οἰκαδὲ παρασκευαζόμενος· οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς. προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοίη.

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ VIII. τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγόρου υἱὸς τοῦ τὰ ἐντοίχια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος. οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώτα αὐτὸν πόσον χρυσίον ἔχοι. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν 2

ἥ μὴν ἔσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἰκαδὲ ἀπιόντι,
 εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἅ ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ
 3 δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἐπεμψαν Λαμψακηνοὶ
 ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθνε τῷ Ἀπόλλωνι, παρ-
 εστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερὰ ὁ Εὐκλείδης
 εἶπεν ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἄλλ' οἶδα,
 ἔφη, ὅτι καὶν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπό-
 διον, ἂν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ. συνωμολόγει ταῦτα
 4 ὁ Ξενοφῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ
 μελιχρὺς ἐστί, καὶ ἐπήρετο εἰ ἤδη θύσειεν, ὥσπερ
 οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν.
 ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε τεθνέειναι τούτῳ τῷ
 θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι καθὰ εἰώθει,
 5 καὶ ἔφη συνοίσειεν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ
 Ξενοφῶν προσελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ ὥλο-
 6 καύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέρει. καὶ
 ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης
 χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ
 Ξενοφῶντι καὶ ἵππον ὃν ἐν Λαμψάκῃ ἀπέδοτο πεντή-
 κοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πε-
 πρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἡδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσά-
 μενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἠθέλον ἀπολαβεῖν.
 7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος, καὶ ὑπερ-
 βάντες τὴν Ἰδὴν εἰς Ἀντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον,
 εἰτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θή-
 8 βης πεδίου. ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου
 εἰς Κατκου πεδίου ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι
 τῆς Μυσίας.

Ἐνταῦθα δὴ ξενοῦται Ξενοφῶν Ἑλλάδι τῇ Γογ-
 γύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίῳ καὶ Γογγύ-

λου μητροί. αὕτη δ' αὐτῷ φράζει ὅτι Ἀσιδάτης ἐστίν⁹
 ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον ἔφη αὐτόν, εἰ
 ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν αὐν
 καὶ αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα·
 εἶναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἔπεμψε
 τὸν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, ὃν περὶ πλεί-
 στον ἐποίητο. ἔχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ' ¹⁰
 ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίλας ὁ Ἡλείος μάντις παρῶν
 εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ ἀλώ-
 σιμος εἴη. δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τοὺς τε λοχαγούς ¹¹
 τοὺς μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ * * πιστοὺς γεγενη-
 μένους διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιῆσαι αὐτούς. συνεξ-
 ἔρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους·
 οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλυνον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος,
 ὥς ἐτοίμων δὴ χρημάτων.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν περίξ ¹²
 ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα τὰ πλείεστα
 ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὥς τὸν Ἀσιδάτην αὐ-
 τὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. πυργομαχοῦντες δὲ ἐπεὶ ¹³
 οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, ὑψηλὴ γὰρ ἦν καὶ
 μεγάλη καὶ προμαχεῶνας καὶ ἄνδρας πολλοὺς καὶ μαχί-
 μους ἔχουσα, διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον. ὁ ¹⁴
 δὲ τοῖχος ἦν ἐπ' ὀκτὼ πλίνθων γήινων τὸ εὖρος. ἅμα
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρώρυκτο· καὶ ὥς τὸ πρῶτον διεφάνη,
 ἐπάταξεν ἐνδοθεν βουπόρῳ τις ὀβελλίσκῳ διαμπερὲς
 τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες
 ἐποιοῦν μὴδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι. κεκραγόντων ¹⁵
 δὲ αὐτῶν καὶ πυρσεύοντων ἐκβοηθοῦσιν Ἰταμένης μὲν
 ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας δὲ ὀπλιταὶ
 Ἀσσύριοι καὶ Ἰρκάνιοι ἱππεῖς καὶ οὗτοι βασιλέως

μισθοφόροι ὥς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτασταὶ εἰς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' ἐξ Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίων χωρίων καὶ ἱππεῖς.

- 16 Ἐνταῦθα δὴ ὥρα ἦν σκοπεῖν πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος· καὶ λαβόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλαυνον καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς χρήμασιν ἐτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγὴ εἴη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν, καὶ οἷ τε πολέμοι θρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶται ἀθυμότεροι· νῦν δὲ ἀπῆσαν ὥς περὶ τῶν χρημάτων
- 17 μαχομένοι. ἐπεὶ δὲ εἶώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς Ἕλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προκλῆς ἐξ Ἀλυσάρνης καὶ Τευθρανίας ὁ ἀπὸ Λαμαρά-
- 18 του. οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάνν ἤδη ἐπέβητο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι κύκλῳ, ὅπως τὰ ὅπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων, μόλις διαβαίνουσι τὸν Κάρκασον ποταμόν, τετρωμένοι
- 19 ἔγγυς οἱ ἡμίσεις. ἐνταῦθα δὲ Ἀγασίας Στυμφάλιος λοχαγὸς τιτρώσκεται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὥς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.

- 20 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει νύκτωρ πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι τῆς Λυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἔγγυς εἶναι φοβεῖσθαι,
- 21 ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. ὁ δὲ Ἀσιδάτης ἀκούσας ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἴη ὁ Ξενοφῶν καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι ἦξι, ἐξαυλίζεται εἰς κόμας ὑπὸ τὸ Παρ-
- 22 θένιον πόλισμα ἐχούσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα

συντυγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν ἀφ' 23
 ἱκνοῦνται εἰς Πέρογαμον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν ἠσπάσατο
 Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ
 λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ὥστ'
 ἐξαίρετα λαβεῖν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη καὶ τᾶλλα· ὥστε
 ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.

Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ 24
 στρατεύμα καὶ συμμίξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει
 πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον. [Ἀρχοντες δὲ 25
 οἷδε τῆς βασιλείας χώρας ὅσῃν ἐπήλθομεν. Ἀνδίας
 Ἀρτίμας, Φρυγίας Ἀρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππα-
 δοκίας Μιθραδάτης, Κιλικίας Συνέννεσις, Φοινίκης καὶ
 Ἀραβίας Δέρνης, Συρίας καὶ Ἀσσυρίας Βέλεσος, Βα-
 βυλῶνος Ῥωπάρας, Μηδίας Ἀρβάκας, Φασιανῶν καὶ
 Ἑσπεριτῶν Τριτίβαζος· Καρδοῦχοι δὲ καὶ Χάλυβες καὶ
 Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύνοικοι
 καὶ Κοῖτοι καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι· Παφλαγονίας
 Κορύλας, Βιθυνῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Εὐρώπῃ Θρα-
 κῶν Σεύθης. ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀνα- 26
 βάσεως καὶ καταβάσεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε,
 παρασάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πεντήκοντα πέντε, στάδια
 τρισμῦρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πεντήκοντα. χρόνου
 πληθὺς τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἑνιαυτὸς καὶ
 τρεῖς μῆνες.]

INDEX NOMINVM.

Abrocomas hostis Cyri ad Euphratem I. 3. 20., ab eo Graeci mercenarii deficiunt ad Cyrum I. 4. 3., nec Ciliciae portas nec Phoenicen defendit I. 4. 5., comburit naves, ne Cyrus Euphratem traiciat I. 4. 18., quinto die demum post pugnam ad Cunaxa advenit cum suis I. 7. 12.

Abrozelmes Thrax VII. 6. 43.

Abydus I. 1. 9.

Achaei multi in exercitu VI. 2. 10. cum Arcadibus ab exercitu se separant ibid.

Acherusia Chersonesus. Ibi Hercules descendit ad Cerberum educendum VI. 2. 2.

Adramyttium VII. 8. 8.

Aetae nepos rex Phasianorum V. 6. 37.

Aegyptii in exercitu Persarum I. 8. 9., hostes Persarum II. 1. 14., II. 5. 13.

Aeneas Stymphalius lochas perit IV. 7. 13.

Aenianes sunt in copiis Menonis Thessali I. 2. 6. Eorum saltatio VI. 1. 7.

Aeolis V. 6. 24.

Aeachines Acarnan praest cohorti peltastarum Arcadiorum IV. 3. 22., 8. 18.

Agasias Stymphalius lochas gravis armaturae IV. 1. 27., indicat servilem statum Apollonidis III. 1. 31., rem strenue gerit IV. 7. 11., V. 2. 15., ridet Lacedaemoniorum regnandi aviditatem VI. 1. 30., legatus mittitur ad Heracleotas VI. 2. 7.,

suadet ne exercitus separetur VI. 4. 10., eripit Dexippo militem VI. 6. 7., ultro se sistit Cleandro ad iudicium VI. 6. 17., vulneratur dum fortiter pugnat VII. 8. 19.

Agasilas redit ex Asia adversus Boeotios V. 3. 6.

Agias Arcas dux cum caeteris ducibus dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., obtruncatur II. 6. 1., laudatur II. 6. extr.

Amazonum securis IV. 4. 16.

Amphicrates Atheniensis IV. 2. 13., 17.

Anaxibius Spartanæ classi praefectus Byzantii V. 1. 4. VI. 6. 13., a Pharnabazo corruptus spe stipendii facta pellicit Graecos ex Asia Byzantium VI. 1. 16., VII. 1. 3.: sed fidem fallit et Graecos Byzantio fraudulenter emittit VII. 1. 11., quorum metu fugit in arcem 20., 36., decedit Byzantio VII. 2. 5., Pharnabazo iratus mittit Xenophontem ad exercitum ut in Asiam traducat 8.

Antandrus VII. 8. 7.

Apollo cutim detrahit Mar-syae I. 2. 8.: ei duces consecrant decimas praedae V. 3. 4.: sacra facit Xenophon VII. 8. 3. Apollo Delphicus consulitur a Xenophonte III. 1. 6.

Apollonia VII. 8. 15.

Apollonides Lydus auribus pertusis ob ignaviam abigitur ab exercitu III. 1. 26. 31.

Arabia I. 5. 1., VII. 8. 25.

Araxes fluvius I. 4. 19.

Arbaces dux in exercitu Artaxerxis I. 7. 12. Mediae satrapa VII. 8. 25.

Arcades multi in exercitu VI. 2. 10., eorum saltatio I. 11. Arcades et Lacedaemonii VI. 1. 30., cum Achaeis se separant a caeteris VI. 2. 12., sed mox suae temeritatis dant poenas VI. 3. 1.—9. Arcas quidam temere accusat Xenophontem VII. 6. 8.

Archagoras Argivus exsul, lochagus IV. 2. 13. 17.

Arexio Arcas Parrhasius, harsupex VI. 4. 13., 5. 2., 8.

Argo VI. 2. 1.

Araeus Cyri amicus praeest cornu sinistro I. 8. 5., 9. 31., fugit interfecto Cyro I. 9. 31., II. 1. 3., imperium Persarum oblatum non accipit II. 2. 1., rationem itineris proponit II. 2. 11., impetrata venia a rege minus curat Graecos II. 4. 2., 16., cum Tissapherne Graecos prodit II. 5. 35. seqq.

Aristarchus harmosta Lacedaemonius Byzantii Cleandri successor vendit ad quadringentos Graecos VII. 2. 5., 6.: corruptus a Pharnabazo prohibet Graecos a traiectu in Asiam VII. 2. 12., 6. 13., 24.: insidiatur ipsi Xenophonti VII. 2. 14., 3. 2., dehortatur Graecos, ne cum Seuthe se coniungant 7.

Aristeas Chius, centurio levis armaturae, vir fortis IV. 1. 28., 6. 20.

Aristippus Thessalus a Cyro hospite accipit pecuniam et quattuor millia militum contra seditiosos cives I. 1. 10., his praeficit Menonem II. 6. 28.

Aristo Atheniensis legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14.

Aristonymus Methydriensis Arcas lochagus praeest gravi armaturae IV. 1. 27., 6. 20.: rem strenue gerit IV. 7. 9.

Armenia, eius satrapa Orontas III. 5. 17.: in ea sunt fontes Tigridis et Euphratis IV. 1. 3. eam Centrites amnis distinguit a Carduechorum regione IV. 3. 1., eius montes IV. 3. 20., eam peragrant Graeci IV. 4. 1., Armeniae occidentalis satrapa Tiribazus IV. 4. 4., 5. Armenii milites IV. 3. 4. Armeniorum pueri vicem pincernarum sustinent IV. 5. 33. eorum equi describuntur IV. 5. 36.

Artacamias Phrygiae satrapa [VII. 8. 25.].

Artagerses praeest sex milibus equitum in Artaxerxis exercitu I. 7. 11., occiditur ab ipso Cyro in pugna I. 8. 24.

Artaozus Cyri amicus II. 4. 16., 5. 35.

Artapates eunuchus Cyri fidelissimus I. 6. 11., immoritur Cyro I. 8. 28.

Artaxerxes filius Darii et Parysatidis, frater Cyri maior I. 1. 1. succedit patri 3., Cyrum non necat exoratus a matre 3., eius frater spurius II. 4. 25., vulneratur a Cyro in acie I. 8. 26., occisi Cyri castra diripit I. 10. 1., metuit Graecos victores 6., II. 2. 18., 3. 1., poscit a Graecis arma II. 1. 8., inducias facit cum Graecis II. 3. 25., necat Graecorum duces II. 6. 1.

Artimas Lydiae satrapa VII. 8. 25.

Artuchas. eius mercenarii
IV. 3. 4.

Arystas Arcas, homo vorax
VII. 3. 23.

Asidates nobilis et opulentus Persa oppugnatur a Xenophonte frustra VII. 8. 9., 15., tandem capitur cum suis 22.

Aspendii I. 2. 12.

Assyrii VII. 8. 15.

Athenienses strenue rem gerunt in bellis Persicis III. 2. 11., furantur pecunias publicas IV. 6., 16., eorum opes magnae franguntur a Lacedaemoniis VII. 1. 27., fidem landat Seuthes VII. 2. 31. et suos cognatos vocat. eorum thesaurus Delphis V. 3. 5.

Babylon I. 4. 11., 5. 5., II. 4. 12., III. 5. 15., quantum distet a loco ubi pugnatum est II. 2. 6., quantum distet a Cotyoris Ponti [V. 5. 4.], ad eam pugna inter Cyrum et Artaxerxem accidisse dicitur ibid.

Babylonia regio I. 7. 1., II. 2. 13.

Basias Arcas occiditur a Carduchis IV. 1. 18.

Basias Eleus haruspex VII. 8. 10.

Belesys Syriae et Assyriae satrapa I. 4. 10., VII. 8. 25.

Bio affert pecunias exercitui VII. 8. 6.

Bisanthe VII. 2. 38., 5. 8.

Bithyni VI. 2. 17., 12., adiuvantur a Pharnabazo VI. 4. 24., horum satrapa erat Pharnabazus [VII. 8. 25.]. Bithyni Thraeces VI. 4. 2.

Boiscus Thessalus pugil, homo ignavus et improbus V. 8. 23.

Byzantium VI. 6. 13., VII. 2. 27., in eam urbem vi irrupunt Graeci VII. 1. 16., ante bellum Peloponnesiacum fuit Atheniensium VII. 1. 27.

Caenae urbs magna Mesopotamiae ad Tigrim II. 4. 28.

Calci Campus VII. 8. 8.

Calchedon VII. 1. 20., 2. 24., 26.

Calchedonia VI. 6. 38.

Callimachus Parrhasius Arcas, lochagus gravis armaturae IV. 1. 27. 7. 8., rem strenue gerit 7. 10., legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14., ad Heracleotas VI. 2. 7.: seditiose sibi arrogat imperium Arcadum et Achaeorum VI. 2. 9., 10.

Calpes portus VI. 2. 13., 17., VI. 3. 2., 10., 16., 24., describitur VI. 4. 1., 2.

Cappadocia I. 2. 20., 9. 7., VII. 8. 25.

Carcasus fl. VII. 8. 18.

Carduchi liberi, bellicosi, montani III. 5. 16., V. 5. 17., VII. 8. 25., horum montes petunt Graeci III. 5. 17., IV. 1. 2., frustra eos sibi reconciliare student IV. 1. 8., 9., urgent agmen extremum Graecorum IV. 1. 16., 3. 7.

Carsus amnis Ciliciae I. 4. 4.

Castoli Campus I. 1. 2., 9. 7.

Caystri Campus urbs I. 2. 11.

Celaenae urbs magna Phrygiae I. 2. 7., ibi erat Cyri praetorium et horti quos perfluit Maeander, arcem eius exstruxit Xerxes 9.

Centrites amnis distinguit Armeniam a Carduchorum regione IV. 3. 1., hunc traiciunt Graeci 15.

Cephisodorus Cephisophon-

tis Atheniensis lochagus IV. 2. 13., occiditur 17.

Ceramorum Forum urbs in finibus Mysiae I. 2. 10.

Cerasus urbs Graeca et maritima in Colchide, Sinopensium colonia V. 3. 2., 4. 1., quibus tributum pendebat V. 5. 10., Cerasuntii V. 7. 13. et saepius.

Cerberus VI. 2. 2.

Chaldaei liberi, fortes, mercenarii; eorum arma IV. 3. 4., V. 5. 17., VII. 8. 25.

Chalus amnis Syriae piscosus I. 4. 9.

Chalybes liberi VII. 8. 25., finitimi Armeniae IV. 5. 34., qui stipendia merent apud Tibrizum IV. 4. 18., occurrunt Graecis IV. 6. 5., eorum fines peragrant Graeci IV. 7. 15., iterum in eorum regionem perveniunt V. 5. 1., laudantur ob fortitudinem et eorum arma describuntur IV. 7. 15., Mossynoecorum imperio parentes V. 5. 1.

Charmanda urbs magna ad Euphratem I. 5. 10.

Charminus Laco legatus Thibronis VII. 6. 1., defendit Xenophontem VII. 6. 39., 7. 15. etc.

Chersonesus e regione Abydi I. 1. 9., 3. 4., II. 6. 2., 24. regio amoena et fertilis V. 6. 25. VII. 1. 13. vide Acherusia.

Chirisophus Lacedaemonius navibus Issos adducit septingentos milites gravis armaturae I. 4. 3., mittitur ad Ariaeum II. 1. 5., laudat Xenophontem III. 1. 45., hortatur duces III. 2. 2., cur semel a Xenophonte sit vituperatus IV. 6. 3., perstringit Athenienses 16., Tra-

pezunte ad Anaxibium mittitur ad naves afferendas V. 1. 4., sed Sinopen redit cum una triremi VI. 1. 16., imperium totius exercitus in eum confertur 32., sed mox eo privatur VI. 2. 12., in Calpes portum pervenit VI. 3. 10., medicamento sumpto perit VI. 4. 11.

Chrysopolis propinqua Calchedoni VI. 6. 38., VI. 8. 16.

Cilicia aditu difficilis I. 2. 21., eius situs et natura 22., portae eius I. 4. 4. III. 1. 10.

Cleaeetus perit cum aliis V. 1. 17.

Cleagorae pictura VII. 8. 1.

Cleander harmosta Byzantii VI. 2. 13., VI. 4. 18., venit in Calpes portum VI. 6. 5., hospitium init cum Xenophonte VI. 6. 35., VII. 1. 8., imperium exercitus oblatum non recipit religione impeditus VI. 6. 36.

Cleanor Arcas natu maximus dux secundum Clearchum II. 1. 10., Orchomenius, invehitur in Ariaeum II. 5. 39., sufficitur in locum Agiae Arcadis III. 1. 47., hortatur duces ad perfidiam Persarum ulciscendam III. 2. 4., praeest Arcadibus gravis armaturae IV. 8. 18., Arcadem rogat Xenophon ut sacra faciat VI. 4. 22., Cleanor simpliciter nominatus cum Phrynisco contendit ire militatum apud Seuthen VII. 2. 2., parti militum praeest VII. 3. 46., honorifice sentit de Xenophonte VII. 5. 10.

Clearetus lochagus temere perit V. 7. 14.—16.

Clearchus exsul Lacedaemonius comparat copias pecuniae

quam a Cyro acceperat I. 1. 9., 3. 3. II. 6. 4., venit ad Cyrum Celaenas cum mille militibus gravis armaturae, octingentis peltastis Thracibus et ducentis Cretensibus sagittariis I. 2. 9., praest cornu sinistro I. 2. 15., saxis petitur ab exercitu I. 3. 1., sedat milites I. 3. 3., 9., a Menonis militibus saxis petitur I. 5. 12., praest cornu dextro in pugna I. 8. 4., minus auscultat Cyro I. 8. 13., Cyro tesseram refert Graecorum I. 8. 16., eum maximi fecit Cyrus I. 1. 9., 6. 5., et suum consilium de bello regi inferendo cum eo communicavit III. 1. 10., laudatur ut bonus imperator II. 3. 11., 6. 8., colloquitur cum Tissapherne de metu insidiarum II. 5. 3.—15.: dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius vita et mores describuntur ibd., commemoratur V. 6. 24.

Cleonymus Laco, vir fortis, interficitur a Carduchis IV. 1. 18.

Coeratades Thebanus artem imperatoriam profitetur et vult praeesse Graecis VII. 1. 33., hoc conatu desistere cogitur 40.

Coeti [VII. 8. 25.]. Nomen corruptum ex *Τάχοι*.

Colchi resistunt Graecis IV. 8. 9., sed fugantur 18., Graeci ibi vescuntur melle insaniam inferente 20., illorum legati lapidantur V. 7. 2., sunt liberi VII. 8. 25. Colchis IV. 8. 23.

Colossae urbs opulenta et magna Phrygiae maioris I. 2. 6.

Comania VII. 8. 15.

Corsote, urbs deserta ad Mascam amnem I. 5. 4.

Corylas, satrapa Paphlagoniae [VII. 8. 25.], V. 5. 12., 22., 6. 11., foedus facit cum Graecis VI. 1. 2.

Cotyora, urbs Graeca, Sinopensium colonia in regione Tibarenorum ad Pontum Euxinum V. 5. 3., 4. De Cotyoriis queritur Xenophon V. 5. 19. seqq.

Cretenses sagittarii I. 2. 9., eorum arcus III. 3. 7., 15. eorum opera multum prodest IV. 2. 28. V. 3. 29., cursus certamine excellunt IV. 8. 27.

Ctesias medicus curat Artaxerxem vulneratum I. 8. 26. laudatur eius testimonium 27.

Cydnus amnis Tarsum mediam interfuens I. 2. 23.

Cyniscus VII. 1. 13.

Cyrus Artaxerxis frater constituitur a Dario patre satrapa I. 1. 2., 9. 7., mortuo patre ab Artaxerxe calumnia Tissaphernis coniecitur in vincula I. 1. 3., sed mox precibus matris liberatus remittitur in satrapiam. Inde bellum parat clam 6., clemens erga Xeniam et Pasionem I. 4. 8., liberalis erga Silanum I. 7. 18., nudo capite proelium committit I. 8. 6., occidit Artagersem in acie 24., vulnerat Artaxerxem 26., interficitur 27., mutilatur corpus eius I. 10. 1., eius encomium I. 9. Cyrus maior I. 9. 1.

Cytonium VII. 8. 8.

Cyzicus urbs Mysiae ad Propontidem VII. 2. 5.

Damaratus Lacedaemonius II. 1. 3., VII. 8. 17.

Daphnagoras VII. 8. 9.

Dardas amnis I. 4. 10.

Dareus pater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9.

Delphi III. 1. 5., VI. 1. 22. Delphico in templo Apollinis habent thesaurum Athenienses V. 3. 5.

Delta Thraciae VII. 1. 33., 5. 1.

Democrates Temenites, homo diligens et certus IV. 4. 15.

Dercylidas bellum gerit cum Pharnabazo V. 6. 24.

Dernes satrapa Phoenices et Arabiae [VII. 8. 25.].

Dexippus Laconicus perioecus, nave a Trapezuntiis accepta fugit V. 1. 15., VI. 6. 5., calumniatur Xenophontem apud Anaxibium VI. 1. 32., 6. 15., accusat exercitum apud Cleandrum VI. 6. 9., et ipse accusatur ab Agasia 22., occiditur in Thracia a Nicandro Spartano V. 1. 15.

Dianae ara I. 6. 7., Dianae vovent Athenienses ante pugnam Marathoniam tot capras quot hostes interficerent III. 2. 12. Dianae partem manubiarum consecrant duces Graecorum V. 3. 4., ei fanum, lucum et sacra instituit Xenophon V. 3. 9.

Dolopes I. 2. 6.

Dracontius Spartiatus exsul ob homicidium praeest certaminibus cursus IV. 8. 25., mittitur ad Cleandrum deprecandi gratia VI. 6. 30.

Drilae V. 2. 1., oppidum eorum a Graecis expugnatur et crematur V. 2. 3.—27.

Ecbatana II. 4. 25., III. 5. 15.

Enyalius I. 8. 18., V. 2. 14.

Ephesus I. 4. 2., II. 2. 6. V. 3. 8., 12., VI. 1. 23.

Episthenes Amphipolitanus praeest peltastis I. 10. 7., ei committit Xenophon puerum custodiendum IV. 6. 1., quem domum secum abducit 3. idem esse videtur

Episthenes Olynthius, puerorum amator formosorum VII. 4. 7.

Epyaxa Syennesis regis Cilicum coniux I. 2. 12. seqq.

Eteonicus claudit portas Byzantii VII. 1. 12., fugit 20.

Euclides, Philiasius Cleagrae pictoris filius, haruspex VII. 8. 1.

Euphrates I. 3. 20., eius latitudo I. 4. 11., Cyrus cum copiis transiit 17., 18., eundem Graeci non procul a fontibus traiciunt IV. 5. 2.

Eurylochus Lusiates protegit Xenophontem clypeo IV. 2. 21., rem strenue gerit IV. 7. 11., 12., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32., censet de stipendio Seuthae extorquendo idem quod Xenophon VII. 6. 40.

Eurymachus Dardanus V. 6. 21.

Ganos VII. 5. 8.

Gaulites exsul Samius Cyro fidelis I. 7. 5.

Glus filius Tami II. 1. 3., verbis Cyri promittit Graecis praemia I. 4. 16., iussu Cyri plaustra trahit e locis palustribus I. 5. 7., mortem Cyri nunciat Graecis II. 1. 3., observat Graecos II. 4. 24.

Gnesippus, lochagus Atheniensis, facete petit munus a Seuthe VII. 3. 28.

Gobryas, dux copiarum Artaxerxis I. 7. 12.

Gongylus Eretriensis VII. 8.
8. 17.

Gorgias Leontinus, eius Pro-
xenus auditor fuit II. 6. 16.

Gorgio, frater Gongyli VII.
8. 8.

Graeci quot ascenderint cum
Cyro I. 2. 9., 7. 10.: nolunt
contra Artaxerxem ascendere
I. 3. 1., 4. 12., vincunt et fu-
gant barbaros I. 8. 21., 10. 11.,
redeunt in castra sua I. 10. 17.,
mortem Cyri aegre ferunt II.
1. 4., redeunt ad Ariaeum II.
2. 8., non uno loco cum Ariaeo
castra ponunt II. 4. 1., per-
veniunt ad Zapatam amnem,
ubi eorum duces dolo Tissaph-
ernis capti interficiuntur II.
5. 31., eorum animos excitat
Xenophon III. 1. 15., iter fa-
ciunt pugnantes III. 3. 7., fu-
gant Persas III. 4. 15., pellunt
Persas de colle 25., 44., iter mo-
lestissimum faciunt per montes
Carduchorum, quibuscum per
septem dies continuo pugnare
coguntur IV. 3. 2., vadunt per
Armeniam IV. 4. 1., vexati
nive et frigore IV. 5. 3., su-
perant Chalybes, Taochos et
Phasianos IV. 6. 24., pergunt
per Scythinorum fines IV. 7.
18., cum Macronibus foedus
faciunt IV. 8. 7., vincunt Col-
chos IV. 8. 19., perveniunt
Trapezunta IV. 8. 22., aggre-
diuntur Drilas V. 2. 1., Mos-
synecorum metropolin expu-
gnant V. 4. 26., Cotyoris na-
vigant Sinopen VI. 1. 14. inde
Heracleam Ponti VI. 2. 2.;
seditione orta exercitus tri-
fariam dividitur VI. 2. 16., sed
mox rursus se coniungunt VI.

4. 1., Bithynos acie vincunt
VI. 5. 31., perveniunt Chryso-
polin VI. extr., traiciunt By-
zantium VII. 1. 7., apud Sen-
then stipendia merent et vin-
cunt Thracas VII. 3. 14., tandem
coniungunt se cum Thibronis
exercitu VII. 8. 24.

Gymnias urbs magna in re-
gione Scythinorum IV. 7. 19.

Halisarne VII. 8. 17.

Halys amnis Paphlagoniae
V. 6. 9., VI. 2. 1.

Harmene VI. 1. 15., 17.

Harpasus fl. IV. 7. 18.

Hecatonymus, legatus Sino-
pensium V. 5. 7., 24., 6. 3.

Hegesander dux cohortis Ar-
cadum VI. 3. 5.

Hellas Gongyli Eretriensis
uxor VII. 8. 8.

Hellespontus I. 1. 9.

Heraclea, urbs Ponti Graeca,
Megarensium colonia in Ma-
riandynorum regione VI. 2. 1.,
quantum distet a Byzantio VI.
4. 2., multae ibi appellant na-
ves V. 6. 10. VI. 1. 33., et saepe.
Heracleotae V. 6. 19., VI. 2.
17., 18. etc.

Heracleotis VI. 2. 19.

Heracrides Maronites hortat-
ur convivas ut Senthae dent
munera VII. 3. 15., mittitur
ut praedam vendat VII. 4. 2.,
5. 5., calumniatur Xenophon-
tem 6., VII. 6. 5., Graecus di-
citur VII. 6. 41. homo pecu-
niae cupidus VII. 7. 35., 41.

Herculi viae duci sacra fiunt
IV. 8. 24., VI. 2. 15. ubi de-
scenderit ad Cerberum edu-
cendum VI. 2. 2. H. dux VI.
5. 24., 25.

Hesperitae [VII. 8. 25.].

Hieronimus Eleus, Proxeni lochagorum natu maximus III. 1. 34., VI. 4. 10.: legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32.

Hieronimus Euodeus (n. gentile corruptum) vulneratur VII. 4. 18.

Hyracani VII. 8. 15.

Iasionium litus. ibi Argo apulit [VI. 2. 1.].

Iconium urbs Phrygiae extrema I. 2. 19.

Ida VII. 8. 7.

Ionis I. 4. 13., II. 1. 3., 2. 6., III. 5. 15.

Ionicae urbes deficiunt a Tissapherne ad Cyrum I. 1. 6.

Iris fl. V. 6. 9.

Issi urbs Ciliciae maritima magna et opulenta I. 2. 24., 4. 1.

Isthmus II. 6. 3.

Itamenes opem fert Asidatae VII. 8. 15.

Iuppiter III. 4. 12., hospitalis III. 2. 4., servator III. 2. 9. IV. 8. 44. VI. 5. 25., rex: huic sacra facit Xenophon de imperio oblato recipiendo VI. 1. 22., conf. VI. 6. extr., Milichius VII. 8. 4.

Lacedaemon V. 3. 11.

Lacedaemonii II. 6. 2., horum homoei in pueritia furari discunt, sed in furto deprehensi virgis caeduntur IV. 6. 15., contendunt cum Atheniensibus de principatu VI. 1. 27., quem consecuti sunt VI. 6. 12., quae loca ipsorum imperio subiecta fuerint VII. 1. 28.

Laeonicus gladius IV. 7. 16.

Lampsacus VII. 8. 1., 6.

Larissa urbs magna, sed deserta, ad Tigrim III. 4.

Leon Thurius V. 1. 2.

Lotophagi III. 2. 25.

Lycaea ludi Arcadium I. 2. 10.

Lycaonia vastatur a Cyro I. 2. 19., satrapa eius est Mithradates [VII. 8. 25.], Lycaones non parent regi Persarum III. 2. 23.

Lyceum VII. 8. 1.

Lycius Polystрати filius Atheniensis praest equitatu III. 3. 20., IV. 3. 22., 25., 7. 24.

Lycius Syracusanus eques speculatum mittitur a Clearcho I. 10. 14.

Lyco Achaens adversatur Xenophonti V. 6. 27., refert ad exercitum ut pecuniam poscant Heracleotas VI. 2. 4., legatus hanc ob causam Heracleam mittitur 7. auctor seditionis 9.

Lycus fl. VI. 2. 3.

Lydia I. 2. 5., 9. 7., III. 5. 15.

Macrones IV. 8. 1., V. 5. 18., suis legibus utuntur VII. 8. 25.

Macander fl. I. 2. 5., 6.

Maesades pater Seuthae rex Thraciae VII. 2. 32., 5. 1.

Magnetes. eorum saltatio VI. 1. 7.

Mantinenses. eorum saltatio VI. 1. 11.

Mardi IV. 3. 4.

Mariandyni. horum in regione sita fuit Heraclea VI. 2. 1.

Marsyas amnis exiguus, oriens non procul Celaenis influit in Maeandrum: hic Apollo dicitur cutim detraxisse Marsyae I. 2. 8.

Mascas amnis Mesopotamiae influens in Euphratem I. 5. 4.

Medea regis Medorum uxor III. 1. 11.

Media. per hanc redeunt Graeci II. 4. 27., III. 5. 15., Medorum feminae pulchrae et

magnae laudantur III. 2. 25.,
eorum imperio potiuntur Persae vi III. 4. 8., 11.

Mediae murus I. 7. 15., II. 4. 12.

Medocus rex Odrysarum VII.
2. 32., 3. 16., 7. 3., 11.

Medosades mittitur a Seuthe
ad Xenophontem VII. 1. 5., 2.
10., 24., 7. 1., 11.

Megabyzus Dianae Ephesiae
aedituus V. 3. 6.

Megaphernes Persa *φωινιστρῆς* regius occiditur a Cyro
I. 2. 20.

Megarensium colonia Hera-
clea VI. 2. 1.

Melanditae gens Thraciae
VII. 2. 32.

Melinophagi populus Thra-
ciae VII. 5. 12.

Meno Thessalus ducit Colos-
sas ad Cyrum mille pedites
gravis armaturae et quingentos
cetratos I. 2. 6., mittitur a Cyro
in Ciliciam 20., eius duae co-
hortes pereunt 25., primus cum
suis transit Euphratem I. 4.
13., eius milites iniuria affi-
ciunt Clearchum et huius mi-
lites I. 5. 11., cornu sinistro
Graecorum praest I. 7. 1., 8.
4., hospes Ariaei II. 1. 5., re-
manet apud Ariaeum II. 2. 1.,
suspectus est ob proditionem
II. 5. 28., capitur a Tissapherne
31., misere trucidatur II. 6. 29.
eius mores pessimi II. 6. 21.

Mespila urbs olim Medorum
capta a Persis III. 4. 10.—12.

Midas capit Satyrum I. 2. 13.

Milesia Cyri pellex fugit ad
Graecos I. 10. 3.

Miletus obsidetur I. 1. 7., 11.,
4. 2., cur non defecerit ad Cy-
rum I. 9. 9.

Miltocythes Thrax cum suis
transfugit ad regem II. 2. 7.

Mithradates Cyri amicus II.
6. 35., III. 3. 2., 4., adoritur
Graecos abeuntes III. 3. 6.,
iterum adoritur III. 4. 2., 3.,
satrapa Lycaoniae et Cappa-
dociae dicitur [VII. 8. 25.].

Mossynoeci V. 4. 2., eorum
acies et armatura V. 4. 11.,
mors 32., eorum rex V. 4. 26.,
V. 5. 1., non parent Persis
[VII. 8. 25.].

Myriandus urbs et emporium
a Phoenicibus habitatum ad
mare mediterraneum I. 4. 6.

Mysia VII. 8. 7., 8., 20.

Mysi populantur Cyri satra-
pam I. 6. 7., bellum gerit Cy-
rus cum eis I. 9. 14., non pa-
rent regi Persarum II. 5. 13.,
III. 2. 23., 24.

Mysus quidam saltat VI. 1.
9., 12., alius insidias simulat
V. 2. 29.

Nausicles VII. 8. 6.

Neo Asinaeus vicem absen-
tis Chirisophi imperatoris ge-
rebat V. 3. 4., V. 6. 36., calumnia-
tur Xenophontem V. 7. 1., mali-
tiose suadet eidem ut seorsum
iter faciat VI. 2. 13., succedit
in locum Chirisophi vita de-
functi VI. 4. 11., temere edu-
cit nonnullos praedatum VI.
4. 23., ad castra tuenda relin-
quitur VI. 5. 4., affectat im-
perium totius exercitus VII. 2.
2., dissidet a ceteris VII. 2.
17., 29., 3. 2.

Neontichos VII. 5. 8.

Nicander Laco occidit De-
rippum V. 1. 15.

Nicarchus Arcas lochagus
vulneratus nunciat calamita-

tem ducum II. 5. 33., cum viginti hominibus transfugit ad Persas III. 3. 5.

Nicomachus Oetaeus praeest peltastis IV. 6. 20.

Odrysaë VII. 2. 32., 3. 16., 4. 21., 5. 15. Odryses quidam nobilis VII. 7. 1.

Odryses antiquus, cuius filius Teres VII. 5. 1.

Olympia V. 3. 7., 11.

Olynthii I. 2. 6.

Ophryniun VII. 8. 5.

Opis urbs magna ad Physcum amnem II. 4. 25.

Orontas Persa generis regii, insidias struit Cyro I. 6. 1. I. 9. 29. mortis damnatur I. 6. 10.

Orontas gener regis II. 4. 8. III. 4. 13., comitatur Graecos redeuntes II. 4. 9., 5. 40., satrapa Armeniae III. 5. 17., IV. 3. 4.

Paphlagonia describitur V. 6. 6. seq. Corylas est eius satrapa V. 5. 12., VI. 1. 2., [VII. 8. 25.]. Paphlagonicae galeae V. 2. 22., 4. 13. Paphlagonum legati VI. 1. 2., 6., 22.

Parium VII. 2. 7., 25., 3. 20. Pariani VII. 3. 16.

Parthenium VII. 8. 15., 21.

Parthenius fl. V. 6. 9., VI. 2. 1.

Parysatis, uxor Darii, mater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9., Cyrum magis amat quam Artaxerxem I. 1. 4. eius praedia in Syria I. 4. 9., in Media II. 4. 27.

Pasio Megarensis praeest sexcentis I. 2. 3., a quibus desertus I. 3. 7., fugit domum I. 4. 7.

Pategyas Persa Cyri amicus I. 8. 1.

Peloponnesii I. 1. 6. VI. 2. 10. (Arcades et Achaei).

Peltae I. 2. 10.

Pergamus VII. 8. 8., 23.

Perinthus II. 6. 2., VII. 2. 8., 11., 28., 4. 2., 6. 24.

Persae. horum feminae laudantur ob formam III. 2. 25., fundae III. 3. 16., arcus magni III. 4. 17., IV. 4. 16. equitatus nocte est inutilis III. 4. 35., saltatio VI. 1. 10. Persae Medos subigunt III. 4. 8., 11.

Phalinus Graecus Tissapherni carus II. 1. 7., artem certandi armis et tacticen profitebatur ibid., a rege et Tissapherne ad Graecos mittitur ibid., negat Graecos invito rege salvos redire posse II. 1. 18.

Pharnabazus Bithyniae satrapa [VII. 8. 25.], Phrygiae VI. 4. 24., 5. 30., V. 6. 24., eius equites clade afficiunt Graecos palantes VI. 4. 24., praemiis et pollicitationibus sollicitat Anaxibium ut Cyrianis liberet Asiam III. 1. 2., similiter postea Aristarchum VII. 2. 7.

Phasis fluvius IV. 6. 4. V. 6. 36., V. 7. 1., 5., 7., 9.

Phasiani IV. 6. 5., V. 6. 36. referuntur ad satrapiam Tiri-bazi VII. 8. 25.

Philesius Achaens sufficitur in locum Menonis III. 1. 47., idem et Sophaenetus dicuntur natu maximi duces V. 3. 1., adversatur Xenophonti V. 6. 27. damnatur repetundarum V. 8. 1., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32. VII. 2. 1. V. Phryniscus.

Philoxenus Pellenensis rem fortiter gerit V. 2. 15.

Phocais Cyri pellex prudens
et pulcra capitur in castris I.
10. 2.

Phoenice I. 4. 5., 7. 12. VII.
8. 25. Phoenices I. 4. 6.

Pholoë V. 3. 10.

Phrasias Atheniensis VI. 5. 11.

Phrygia regio Asiae minoris
I. 2. 6., V. 6. 24., VII. 8. 25.

Phr. magna I. 9. 7.

Phryniscus Achaeus VII. 2. 1.,
strategus VII. 2. 29., 5. 4. (ubi
al. Philesius), negat se sine
Xenophonte militaturum esse
VII. 5. 10.

Physcus amnis Assyriae qui
in Tigrim influit II. 4. 25.

Pigres Car Cyri interpret I.
2. 17., 5. 7., 8. 12.

Pisidae. hos bello se petere
simulabat Cyrus I. 1. 11., 2. 1.,
cum iis olim bellum gesserat
I. 9. 14., hostes erant regi Per-
sarum II. 5. 13., III. 2. 23.

Polus nanarchus succedit
Anaxibio VII. 2. 5.

Polybotes Atheniensis IV. 5.
24.

Polycrates Atheniensis lo-
chagus occupat vicum Arme-
niae IV. 5. 24., mittitur ad
naves conquiendas V. 1. 16.,
cum Xenophonte it ad Seuthen
VII. 2. 17., 29. subornatus ab
Xenophonte in Heraclidem in-
vehitur VII. 6. 41.

Polynicus legatus Thibronis
VII. 6. 1., 39., 43., VII. 7. 13., 56.

Pontus V. 1. 15., 6. 15., 16.,
7. 7. VI. 2. 4., 5. 20. Eux. IV.
8. 22.

Procles a Damarato Lacedae-
monio ortus, Teuthraniae prae-
fectus II. 1. 3., 2. 1., VII. 8. 17.

Proxenus Thebanus Boeotus

amicus Cyri, cuius consilio m-
lites conscribit adversus Pis-
das I. 1. 11., ducit ad Cyru-
mille quingentos gravis et quin-
gentos levis armaturae I. 2. 3.
studet Clearchi et Menoni-
rixas componere I. 5. 14., in-
vitat Xenophontem et commen-
dat Cyro III. 1. 4., 8., respon-
det legatis regis de armis tra-
dendis II. 1. 10., captus dol-
a Tissapherne II. 5. 31., tru-
cidatur II. 6. 1., eius mores
describuntur I. 8. 4. I. 10. 5.
II. 6. 16. III. 4. 15. V. 3. 5.

Psarus fluvius Ciliciae I. 4. 1.

Pylae Ciliciae et Syriae I. 4. 4.

Pylae Babyloniae ad Euphra-
tem I. 5. 5.

Pyramus amnis Ciliciae I. 4. 1.

Pyrrhias Arcas VI. 5. 11.

Pythagoras Lacedaemonius,
praefectus classi quam Lacedae-
monii Cyro miserunt auxilio
I. 4. 2.

Rhathines missus a Pharna-
bazo cum copiis contra Grae-
cos VI. 5. 7.

Rhodii laudantur ut boni
funditores III. 3. 16., 4. 15.,
Rhodius quidam promittit pon-
tem ex utribus indatis III. 5. 8.

Rhoparas satrapa Babyloniae
[VII. 8. 25.].

Salmydessus VII. 5. 12.

Samolus Achaeus mittitur
legatus ad Sinopenses de na-
vibus V. 6. 14., praestitit ducentis
hominibus subsidiariis VI. 5. 11.

Sardibus proficiscitur Cyrus
contra fratrem I. 2. 2. seq. huc
venit Xenophon arcessitus a
Proxeno III. 1. 8.

Satyros capitur a Mida I. 2.
13.

Scillus prope Olympiam.
Hanc Lacedaemonii exstructam
Xenophonti exsuli dederunt V.
3. 7.

Scytheni IV. 7. 18.

Selinus annis templum Dia-
nae Ephesiae praeterfluens: it.
annis Peloponnesi prope Olym-
piam, ad quem Xenophon ex-
struit templum et lucum Dia-
nae V. 3. 8. seq.

Selybria VII. 2. 58., 5. 15.

Seuthes Thraciae rex invitat
Graecos ad stipendia facienda
VII. 1. 5., 2. 10., sortem patris
narrat VII. 2. 32., Athenienses
vocat cognatos suos 31., Grae-
corum duces vocat ad coenam
VII. 3. 15., incendit vicos ho-
stium VII. 4. 1., captivos iaculo
configit 6., conatur corrumpere
duces VII. 5. 2., 9., fit alienus
a Xenophonte VII. 5. 7., 16.,
agit cum Lacedaemoniorum
legatis de remittendis Graecis
VII. 6. 3., Xenophontem tan-
tum ob studium erga milites
accusare potest VII. 6. 3., 39.,
tandem oratione Xenophontis
commovetur ut reliquum sti-
pendium solvat mililibus VII.
7. 55., promissa Xenophonti
non praestat VII. 5. 8., 6. 18.,
7. 39., conatur retinere Xeno-
phontem VII. 6. 43., 7. 50. a
Xenophonte admonitus tandem
promissa solvit VII. 7. 55.

Silanus Ambraciota haruspex
accipit decem talenta a Cyro
I. 7. 18., V. 6. 18., divulgat
arcanum Xenophontis V. 6. 17.,
20., minitantur milites ei, si
solus domum abire audeat 34.,
sed Heraclea nave conducta
clam domum aufugit VI. 4. 13.

Xenophontis Anabasis, rec. A. Hug.

Silanus Macistius signum dat
tuba VII. 4. 16.

Sinope urbs Graeca mari-
tima Ponti Euxini in Paphla-
gonia, Milesiorum colonia VI.
1. 15., legatus huius civitatis
superbe loquitur cum Graecis
V. 5. 8. Sinopenses mercato-
res V. 6. 19.

Sitalcas VI. 1. 6.

Sittace, urbs Babyloniae ma-
gna ad Tigrim II. 4. 13.

Smicres dux cohortis Arca-
dum perit cum suis VI. 3. 4., 5.

Socrates Achaeus Cyri hospes
conscribit milites I. 1. 11., du-
cit ad Cyrum Sardes quingen-
tos milites gravis armaturae
I. 2. 3., dolo captus a Tissas-
pherne II. 5. 31., trucidatur II.
6. 1., laudatur II. 6. 30.

Socrates Atheniensis inter-
rogatus a Xenophonte de iti-
nere ad Cyrum quid respon-
derit III. 1. 5., 6.

Sol deus, cui equos nutriunt
et immolant Armenii IV. 5. 35.

Soli urbs maritima Ciliciae
I. 2. 24.

†Sophraenetes Arcas ducit ad
Cyrum Celaenas mille pedites
gravis armaturae I. 2. 9.

Sophaenetes Stymphalius
hospes Cyri I. 1. 11., cum mille
peditibus gravis armaturae ve-
nit Sardes ad Cyrum I. 2. 3., foras
prodit ad Arnaeum II. 5. 37.,
relinquitur ad castra tutanda
IV. 4. 19., natu maximus du-
cum V. 3. 1. VI. 5. 13., sed ibi
sine cognomine patris damna-
tur muneris neglectus.

Sosis Syracusanus
Cyrum cum
gravis arme

ineptus et iniquus erga Xenophontem III. 4. 47.

Sparta II. 6. 2.

Spithridates a Pharnabazo mittitur adversus Graecos VI. 5. 7.

Stratocles Cretensis praeest sagittariis Cretensibus IV. 2. 29.

Susa II. 4. 25. eorum situs III. 5. 15.

Syennesis Cilicium rex I. 2. 12., custodit aditum Ciliciae I. 2. 21., 4. 41., se tradit Cyro permotus ab uxore I. 2. 26., adiuvat Cyrum pecunia et donatur ab eo I. 2. 27.

Syria I. 4. 6., 19. Syriae portae I. 4. 4., 5. Syri colunt pisces maiores et columbas ut deos I. 4. 9.

Tamos Aegyptius praeest navibus Spartanorum et Cyri I. 2. 21., cum classe Cyri obsidet Miletum I. 4. 2. eius filius Glus II. 1. 3.

Taochi stipendia merent apud Tiribazum IV. 4. 18., resistunt Graecis IV. 6. 5., horum castellum expugnant Graeci IV. 7. 2., non parent regi Persarum V. 5. 17.

Tarsus urbs Ciliciae magna et opulenta, per quam fluit Cydneus amnis I. 2. 23., diripitur a Menonis militibus I. 2. 26.

Teleboas amnis exiguus Armeniae occidentalis IV. 4. 3.

Teros unus e maioribus Sen-

monio ortus, Ter-

fectus II. 1. 3., 2. 1., 1. 3., VII 8. 17.

Proxenus Thebanus Syriae ad-

venit Cyrus

Thracen I. 4. 18.

Tharypas amasius II. 6. 28.

Thebes campus VII

Thebes mons, und

Pontum Euxin. despex

7. 21.

Theogenes Locren-

gus vulneratur VII. 4

Theopompus Athen

1. 12.

Thermodon fluvius

goniae in Pontum Eur

fluens V. 6. 9., VI. 2

Thessalia I. 1. 10.

Thibro arcessit Cyri

tra Tissaphernem VII

tradito exercitu bell

contra Tissaphernem e

bazum VII. 8. 24. Ne

insidiari dicitur VII.

Thoana urbs I. 2.

Thorax Boeotius a

Xenophonti V. 6. 19.

consilium mutat 35.

Thracia Asiatica d

VI. 4. 1. Thraces As

sident Arcades VI. 3

Thracia VII. 1. 15.

I. 1. 9., 3. 4., II. 6. 5

I. 5. 13., peltastae

Thracum saltatio VI.

vivium VII. 3. 16., ve

versus frigus VII. 4. 4

vel ὄρετοι Θράκες VI

modus fugiendi VII.

Thracium locus Byz

1. 24.

Thymbrium urbs

I. 2. 13. hic fons

Thyni populus Th

Europa nocte bellici

VII. 2. 22., 32. VII. 4. 2

Tibareu. populus A

ΕΥΡΩΠΗ ΚΕΝΤΑΥΡΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΛΙΝ

189. Arroyo San...
 INDEX NOMINVM.

ad Pontum Euxinum, finitimi
 Chalybibus V. 5. 2., VII. 8. 25.

Tigris. ex hoc fluvio canales
 ducti sunt in Euphratem I. 7.
 II. 4. 18. per pontem

erga Graecos benevolentiam II
 3. 18., facit foedus cum Graecis
 II. 3. 26., amoliri a se studē
 suspicionem insidiarum II. 5.
 16., dolo capit duces Graeco-

000

EE

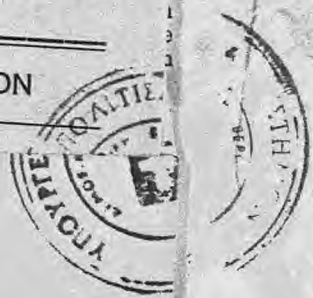
ΕΕΝΟΘΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑ

ΒΑΣΙΣ

ἀριθ. χρ. 719

Ἡμερομηνία
 ἐπιστροφῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΙΝΗΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

No 3

VII. 3. 46., habet multa pocula et tapetes Persicos II. 3. 18., negat se sine Xenophonte esse militaturum VII. 5. 10.

Timesitheus Trapezuntius V. 4. 2., 4.

Tiribazus satrapa Armeniae occidentalis IV. 4. 4. Phasiarum et Hesperitarum [VII. 8. 25.], regi carus IV. 4. 4., inducias facit cum Graecis ibid., vult adoriri Graecos IV. 4. 18., eius tentorium, capitur IV. 4. 21.

Tissaphernes cum Cyro ascendit ad Darium I. 1. 2., calumniatur Cyrum apud fratrem 3. Milesiorum alios occidit, alios expellit 7., aperit regi consilium Cyri I. 2. 4., II. 3. 19., unus ex quatuor Artaxerxis ducibus I. 7. 12., ab eo deficiunt omnes civitates ad Cyrum I. 16., 9. 9., homo impius et subdolus II. 5. 39., iactat suam

14.

Ulixes dormiens rediit in patriam V. 1. 2.

Xanthicles Achaeus sufficitur loco Socratis Achaei III. 1. 47., repetundarum damnatur V. 8. 1. VII. 2. 1.

Xenias Parrhasius Arcas ascenderat antea cum Cyro ad patrem I. 1. 2., nunc cum quatuor millibus gravis armaturae venit Sardes ad Cyrum I. 2. 3., celebrat Lycaea 10., desertus a militibus clam aufugit domum I. 4. 7.

Xenophon Atheniensis invitatus a Proxeno hospite ut Cyrum sequeretur, impellitur a Socrate ut Apollinem de hoc itinere consulat III. 1. 4., venit per Ephesum (VI. 1. 23.) ad Cyrum Sardes 8., colloquitur cum Cyro in pu. 8. 15., respondet Ariaeo

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας